

การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2554

การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2554

นันทน์สน รอดทัศนาศ. (2554). การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อจัดทำและประเมินคู่มือจัดกิจกรรมการพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอนสำหรับครูผู้จัดการเรียนการสอนใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมฝึกให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความมีวินัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่องานตัวเอง ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม

การจัดทำคู่มือในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำ 4 ขั้นตอน คือการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและหลักการเขียนคู่มือที่ถูกต้อง การวางแผนดำเนินการจัดทำคู่มือและเขียนโครงร่างคู่มือ ดำเนินการจัดทำและพัฒนาคู่มือ และประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ โดยการนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาให้ตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนจัดทำรูปเล่มฉบับสมบูรณ์และส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนอีกจำนวน 20 คน เป็นผู้ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ จากนั้นได้ทำการรวบรวมแบบประเมินทั้งหมดเพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามลำดับ

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ประกอบด้วยคำชี้แจงในการใช้คู่มือ และสาระน่ารู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรม ส่วนรูปแบบของการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียนนั้นประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบ 2) การตรงต่อเวลา 3) ความอดทน อดกลั้น 4) ความเชื่อมั่นในตนเอง และ 5) ความเป็นผู้นำและผู้ตาม รวมทั้งสิ้น 20 กิจกรรม โครงสร้างกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย 1) ชื่อกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ 3) แนวความคิด 4) สื่อและอุปกรณ์ 5) วิธีดำเนินกิจกรรม 6) การวัดผลประเมินผล

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ด้านความเหมาะสมของคู่มือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) และกิจกรรมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม มีระดับการประเมินอยู่ในระดับมาก แสดงว่าคู่มือมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

DISCIPLINE DEVELOPMENT ACTIVITIES IN SARASAS WITAED BANGBON SCHOOL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakarinwirot University

May 2011

Nanmanat Rodtussana. (2011). *Making a Manual for the Management of Prathomsuksa 6 Students' Discipline Development Activities in Sarasas Witaed Bangbon School*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Asst. Prof. Dr. Puongrat Kesonpat.

The objectives of this study were to make and evaluate a manual for the management of Prathomsuksa 6 students' discipline development activities in Sarasas Witaed Bangbon School. It was intended for teachers to use as guidelines for the management of student discipline development activities in 5 components: self-responsibility, punctuality, perseverance, self-confidence, and leadership and followership. Four stages were implemented in making the manual: 1. Studying guidelines for making and writing principles of a manual. 2. Planning on the manual writing implementation. A draft of the manual was made. 3. Making and developing the manual. 4. Having the manual evaluated. The finished manual was presented to 4 school administrators and 20 teachers to evaluate in terms of practical use. The evaluation data were analyzed by mean and standard deviation.

The results of the study were as follow.

The manual for the management of Prathomsuksa 6 students' discipline development activities in Sarasas Witaed Bangbon School consisted of manual instructions, essential content for teachers responsible for student activities management, and 20 students' discipline development activities in 5 components: self-responsibility, punctuality, perseverance, self-confidence, and leadership and followership. These activities were structurally presented: 1) The activity name, 2) Objectives, 3) Conceptual content, 4) Media and equipment, 5) Suggested activity method, and 6) Assessment and evaluation.

The evaluation of the manual revealed that the manual as a whole was appropriate for practical use at the high level ($\bar{X} = 4.31$) and its individual components were also rated at the high level. So the manual was appropriate for practical use.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียน โรงเรียน
สารสาสน์วิเทศบางบอน ของ นันทน์มณัส รอดทัศนาศา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้ศึกษาได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำสารนิพนธ์นี้ทุกขั้นตอน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตาอย่างสูงและท่านเป็นแบบฉบับของของครูที่ทุ่มเทให้กับศิษย์อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์แนะนำข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไขในขั้นตอนสุดท้าย จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.ราชันย์ บุญธิมา คณะกรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำแนะแนวทางในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประพนธ์ ติรอต อาจารย์ประจำศูนย์วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยรังสิต ดร.ธีระ แทนศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริวิทยา อำเภอพระประแดง กรุงเทพมหานคร อาจารย์ภัททิรา กุลจิตติพันธ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการประถมศึกษาโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน และนายกันต์ดิษฐ์ ชลสินธุ์ นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จังหวัดนครศรีธรรมราช คณะผู้เชี่ยวชาญพิจารณาโครงร่างคู่มือ คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเป็นไปได้ของการนำคู่มือไปใช้ที่ได้เสนอแนะ และพิจารณาตรวจสอบเพื่อให้คู่มือมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัว และเพื่อนๆ ที่เป็นกำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

โดยท้ายสุดนี้ คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอหม่อมเป็นเครื่องบูชาคุณของ บุพการีและบูรพาจารย์ รวมถึงคณาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังแห่งการวางรากฐานการศึกษา และเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อบรมสั่งสอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

นันทิมนัส รอดทัศนาศ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ขอบเขตในการศึกษา.....	4
ความสำคัญของการศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
การจัดการศึกษาของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน.....	7
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของนักเรียน.....	10
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวินัยของนักเรียน.....	15
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ.....	50
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ.....	54
3 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ	65
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและเขียนโครงร่างของคู่มือ.....	65
ขั้นตอนที่ 2 วางแผนดำเนินการจัดทำคู่มือและเขียนโครงร่างคู่มือ.....	65
ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดทำและพัฒนาคู่มือ.....	72
ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ.....	72
4 คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน.....	81
ปก.....	81
คำนำ.....	82
สารบัญ.....	83
คำชี้แจงการใช้คู่มือ.....	85
กิจกรรมการพัฒนาด้านความรับผิดชอบ.....	95
กิจกรรมการพัฒนาด้านการตรงต่อเวลา.....	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
กิจกรรมการพัฒนาด้านความอดทน.....	148
กิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง.....	167
กิจกรรมการพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ.....	193
บรรณานุกรม.....	210
5 สรุปผลการดำเนินการจัดทำคู่มือ.....	211
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	211
การดำเนินการจัดการศึกษา.....	211
เนื้อหาของคู่มือ.....	212
องค์ประกอบของกิจกรรม.....	213
สรุปผลการจัดการศึกษา.....	213
ข้อเสนอแนะจากการจัดทำคู่มือ.....	217
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	217
บรรณานุกรม.....	218
ภาคผนวก.....	234
ภาคผนวก ก.....	235
ภาคผนวก ข.....	237
ภาคผนวก ค.....	240
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	246

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสถานภาพของผู้ประเมิน.....	68
2 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของคู่มือโดยภาพรวม.....	68
3 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้านความรับผิดชอบ.....	69
4 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้านการตรงต่อเวลา.....	69
5 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้านความอดทน.....	70
6 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเอง.....	71
7 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาความมีวินัยด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม.....	71
8 แสดงจำนวน ร้อยละ (Percentage) ของผู้ประเมินคู่มือ จำนวน 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติ จำนวน 20 คน.....	73
9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านความเหมาะสมของคู่มือโดยภาพรวมที่ได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน.....	73
10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยด้านความรับผิดชอบ ซึ่งที่ได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหาร.....	75
11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยด้านการตรงต่อเวลา ซึ่งได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน	76
12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยด้านความอดทน ซึ่งได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน.....	77

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนา ความมีวินัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งที่ได้จากผลการประเมินของผู้ประเมิน ทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียน สารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน	78
14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนา ความมีวินัยด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม ซึ่งที่ได้จากผลการประเมินของ ผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน ของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน.....	79
15 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนา ความมีวินัยโดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม.....	80

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา แต่การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปอย่างมีคุณภาพเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศเป็นสำคัญ กล่าวคือประชากรต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพ ดังนั้นในการพัฒนาประเทศนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ การพัฒนากำลังคน เพราะคนนับเป็นกลไกขั้นแรกที่จะนำไปสู่การพัฒนาสิ่งต่างๆ เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาและการให้ความรู้แก่ประชากรนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะถ้าคนมีความรู้ดี การปฏิบัติหน้าที่การทำงานก็มีโอกาสประสบความสำเร็จสูง แต่สิ่งสำคัญที่คนจะขาดเสียมิได้โดยจะต่อ งมีควบคู่ไปกับความรู้ก็คือ คุณธรรม จริยธรรม และความมีวินัย เพราะถ้าคนในสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรมและวินัยแล้ว สังคมนั้นจะขาดความสงบสุข ด้วยภาวะวิกฤติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งประเทศไทยต้องเผชิญอยู่ในขณะนี้ และประกอบกับพฤติกรรมของเยาวชนที่เบี่ยงเบน ไปใน ทางเสี่ยงก่อการกระทำผิดมีเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นที่ทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเยาวชน ควรหันหน้าเข้าหากัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อความอยู่รอด ปลอดภัย ความเจริญของประเทศอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จะด้วยวิธีใดก็ตาม สิ่งที่สำคัญต้องอยู่บนรากฐานของคุณธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ตั้งามควรแก่การประพฤติปฏิบัติ การพัฒนาบุคคลโดยใช้คุณธรรม นั้นเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาเยาวชนในชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยกาย วาจา ใจ (ชมนาค วิเชียรสาร. 2550: บทคัดย่อ)

กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ได้กำหนดนโยบาย การปฏิรูปเรียนรู้ในปี 2550 โดยมุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้กำหนดคุณธรรม 8 ด้าน ให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียน ดังนี้ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสะอาด ความสุภาพ ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ปัจจุบันลักษณะของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นไปอย่างรวดเร็ว เปลี่ยนแปลงทั้งทางระบบเศรษฐกิจจากภาคการเกษตรมาเป็นภาค อุตสาหกรรม มีการนำความรู้ทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ทั้งทางด้าน การสื่อสาร การคมนาคม ที่สะดวกทำให้การรับวัฒนธรรมจากภายนอก เข้ามาอย่างรวดเร็ว อีกทั้งปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากร ที่ทำให้คนต้องต่อสู้ดิ้นรน เพื่อความอยู่รอดของชีวิต ซึ่งจากเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีผลกระทบต่อบุคคลในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้บุคคลต้องปรับตัวเข้ากับสภาพ สังคมที่เปลี่ยนแปลง แต่เมื่อคนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ไม่ได้ ความไม่เป็นระเบียบก็ย่อมเกิดขึ้นเสมอ จึงก่อให้เกิดการ ขาดความมีระเบียบ วินัยในสังคม ความ เป็นจริงที่ยอมรับกันอีกอย่างหนึ่งก็คือ ความสงบสุขของสังคม มนุษย์จะอยู่ใน สังคมได้ อย่างมีความสุขก็เมื่อสังคมนั้นเป็นสังคมที่มีวินัย บุคคลในสังคมทุกคนช่วย กันยึดถือปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์ เงื่อนไขที่สังคมนั้นกำหนดขึ้น ถ้าสังคมขาดระเบียบ วินัย ความสับสนวุ่นวายก็จะเกิดขึ้น วินัยจึงมีความจำเป็นอย่างมาก และการ ที่ระเบียบ วินัยในสังคมจะเกิดขึ้นและดำเนินไปได้ด้วยดีนั้นจะมี ต่อเมื่อบุคคลได้รับการอบรมและเรียนรู้จนเป็นนิสัยติดตัว

สถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรระดับปฏิบัติการในการจัดการศึกษาแห่งชาติ จึงต้องกำหนดแนวทางเพื่อดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว โดยการจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้ทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ จากการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาดังกล่าวพบว่ารัฐให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนด้านระเบียบวินัยเป็นอันดับแรก กล่าวคือ มาตรฐานของการศึกษาของชาติ มาตรฐานที่ 1 ได้กำหนดว่าผู้เรียนจะต้องมีจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ และตัวบ่งชี้ที่ 1 กำหนดให้ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 9) ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อสร้างคุณลักษณะความมีวินัยที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน การส่งเสริมและพัฒนานั้น เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาจะต้องเร่งให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยก่อนอนุบาลศึกษา เพราะเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลกคือมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตอาสา นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเองและยังเกี่ยวเนื่องถึงการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ที่มีแนวทางการจัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการจัดการเรียน เพื่อให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นพลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

ดังนั้น การปลูกฝัง และเสริมสร้าง วินัยให้แก่คนในชาติ จึงต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และไม่ปล่อยให้เป็นการกระทำที่ของรัฐบาลแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของชนในชาติทุกฝ่ายจะต้องช่วยเหลือและร่วมมือกันโดยเริ่มต้น ที่เยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไป ด้วยการฝึกฝน อบรมจนเป็นนิสัยและนำระเบียบ วินัยที่ฝึกฝนไว้นั้นออกไปปฏิบัติจริงในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ต๋องจิต จิตดี (2547: 29) ได้กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปตามลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดี ได้แก่ด้านความรับผิดชอบ รู้จักเวลา อดทนเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี การเสริมสร้างวินัยนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียนแล้ว ยังมีส่วนช่วยชักนำประชาชนในชุมชนให้ประพฤติปฏิบัติตามไปด้วย วินัยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักเรียน

จากการสำรวจเบื้องต้นของผู้วิจัย เกี่ยวกับความมีวินัย ของผู้เรียนที่มีต่อผู้คนในสังคม ที่ผู้เรียนมีความเกี่ยวข้องด้วย เช่น บุคคลในสถานศึกษาที่ผู้เรียนเรียนอยู่ บุคคลในครอบครัว บุคคล ที่รู้จักในสังคมชุมชนของนักเรียนและบุคคลอื่นๆ จะพบว่า ผู้เรียนยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาวะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งความมีวินัยมีความสำคัญในการ

อยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะในด้านความรับผิดชอบ จะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันไปด้วย มีความรับผิดชอบ ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น (กรมวิชาการ. 2542ก: 8) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการทำงาน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ต้องรู้จักและดูแลสิ่งที่เป็นของตนและส่วนรวม ความสะอาดจึงเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องรู้จัก รักษาความสะอาดทั้งที่ส่วนตัว ส่วนรวมและที่สาธารณะ วชิรา เพชรสุวรรณ (สุรจิต คำมะสอน 2548: 28; อ้างอิงจาก วชิรา เพชรสุวรรณ . ม.ป.ป. 8–13) ได้สรุปเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดทั้งที่บ้านและโรงเรียนดังนี้ บ้านเป็นสถานที่เราอาศัย พักผ่อนหลับนอนให้ความปลอดภัยและสร้างความสบายทั้งกายและใจให้ทุกคนในครอบครัว ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรู้จักทำความสะอาดในส่วนประกอบต่างๆ การรู้จักเวลาหน้าจึงเป็นสิ่งสำคัญในเสริมสร้างวินัย การตรงต่อเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวินัย พัฒนรัตน์ และคณะ (สุรจิต คำมะสอน. 2548: 27; อ้างอิงจาก วินัย พัฒนรัตน์ ; และคณะ . ม.ป.ป.: 16) ได้กล่าวว่า การตรงต่อเวลาหมายถึงการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงเวลาหรือทันเวลาตามที่กำหนด การฝึกให้ตรงต่อเวลาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างควมมีระเบียบวินัย การพัฒนาด้านความรับผิดชอบ รักษาความสะอาด และรู้จักเวลา อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะชีวิตให้เป็นคุณประโยชน์ต่อตนเอง และต่อบุคคลอื่น รวมถึงตลอดครอบคลุมถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วย

โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน เป็นโรงเรียนเอกชนที่เปิดการเรียนการสอน แผนกสามัญและสองภาษา ตั้งแต่ระดับก่อนอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเน้นการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับนักเรียนเรื่องการพัฒนา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และควมมีวินัย จะเห็นได้ว่าปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และนโยบายของโรงเรียนจะมุ่งเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และควมมีวินัยให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางสังคมที่เหมาะสม เต็มโตเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจจะสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาควมมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน เพื่อเป็นแนวทางให้กับครู และผู้บริหาร ในการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านควมมีวินัยของนักเรียนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อจัดทำคู่มือกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน
2. เพื่อ ประเมิน คู่มือ กิจกรรม พัฒนาความมีวินัย ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน

ขอบเขตในการศึกษา

การจัด คู่มือ กิจกรรม พัฒนาความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. การจัดทำคู่มือกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ใช้วิธีปลูกฝัง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544) มีอยู่ 3 วิธี คือ การให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน การใช้ตัวอย่าง และการอธิบายเป็นการพูดชี้แนะ
2. แนวคิดที่ใช้ในการจัด ทำคู่มือ กิจกรรม อาศัยแนวคิดของ เอกวุฒิ ไกรมาก ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ คำชี้แจงการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระ การเตรียมการสอน กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ความรู้เสริม ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ
3. เนื้อหาที่เป็นกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยนักเรียนใน 5 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลาความอดทน อดกลั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง และความเป็นผู้นำ ผู้ตาม

ความสำคัญของการศึกษา

การจัด ทำคู่มือ กิจกรรม พัฒนา ความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม สำหรับนักเรียนโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน และสำหรับ

1. ครูผู้ปฏิบัติการสอนสามารถใช้คู่มือกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ในการพัฒนา นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติ เรื่องความมีวินัยในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม เพื่อสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผู้บริหารสามารถ ใช้คู่มือ เพื่อ เป็นแนวทางในการ นิเทศ ครูผู้ปฏิบัติการสอน และวางแผนจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะสำหรับ การจัดทำ คู่มือกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ดังนี้

1. **คู่มือ** หมายถึง เอกสารที่ให้ความรู้และแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยให้ครูได้เข้าใจ และสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยมีองค์ประกอบของคู่มือครู ดังนี้ คำชี้แจง เนื้อหา การเตรียมการสอน กิจกรรม การวัดและประเมินผล ปัญหาและคำแนะนำ แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิง
2. **กิจกรรมพัฒนาความมีวินัย** หมายถึง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเรื่องความมีวินัยได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ กายทรงต่อเวลา ความอดทน ความเชื่อมั่นในตนเอง และความเป็นผู้นำและผู้ตาม
3. **ความรับผิดชอบ** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความตั้งใจทำงาน หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของห้องเรียน
4. **การรู้จักเวลา** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการปฏิบัติตามกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตามได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม
5. **ความอดทน** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการรอคอยการควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม ความพากเพียรพยายามทำสิ่งที่ยากจนสำเร็จ
6. **ความเชื่อมั่นในตนเอง** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการกล้าแสดงออก ทั้งความคิดเห็น และท่าทาง รวมถึงความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง
7. **ความเป็นผู้นำผู้ตาม** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือ และรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ตลอดจนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน
8. **โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน** หมายถึง สถานศึกษาเอกชน ในเครือสารสาสน์ ตั้งอยู่ที่ ถนนบางบอน 3 เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร
9. **การประเมินคู่มือ** หมายถึง การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอนและการนำคู่มือไปใช้โดยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 20 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการประเมิน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร ผู้จัดมุ่ง ศึกษาการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการของการจัดกระบวนการเรียนการสอน และได้รวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของครูเกี่ยวกับบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ในการจัดทำคู่มือให้บรรลุวัตถุประสงค์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน
  - 1.1 นโยบายของโรงเรียน
  - 1.2 การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของนักเรียน
  - 2.1 ความหมายของพัฒนาการ
  - 2.2 พัฒนาการของเด็กวัยเรียน
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวินัยของนักเรียน
  - 3.1 ความหมายของวินัย
  - 3.2 ประเภทของวินัย
  - 3.3 คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง
  - 3.4 ขอบข่ายของวินัยนักเรียน
  - 3.5 การปลูกฝังเสริมสร้างและพัฒนาวินัยในตนเอง
  - 3.6 คุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย
  - 3.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการสร้างวินัย
4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ
  - 4.1 ความหมายของคู่มือ
  - 4.2.ประเภทของคู่มือ
  - 4.3 องค์ประกอบของคู่มือ
  - 4.4 ลักษณะที่ดีของคู่มือ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน

1.1. นโยบายของโรงเรียน

โรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน (2543: 3-5) กล่าวถึง ประวัติของโรงเรียน สาธิตสาสน์วิเทศบางบอน เปิดดำเนินการสอนปี พุทธศักราช 2543 ตั้งอยู่ที่ เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร โดยโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอนเป็นโรงเรียนลำดับที่ 14 ของโรงเรียนในเครือ สาธิตสาสน์ ก่อตั้งโดยประธานอำนวยการนายพิบูลย์ ยงค์กมล ซึ่งจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ Bilingual (Thai-English) ปรัชญาของโรงเรียน คือ “คุณธรรม นำวิชา พัฒนาตน” ซึ่งโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอนมุ่งส่งเสริมสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพชีวิตทางการศึกษาให้กับนักเรียน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอนให้หลากหลายวิชา เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ยังคงดำรงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไทย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จัดรูปแบบการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้เพื่อตนเองและสังคม ประกอบกับการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรม จิตวิญญาณ จริยธรรม คุณธรรมความดีงาม พร้อมทั้งจะเป็นคนดีของสังคมได้

นโยบายของโรงเรียน มุ่งให้นักเรียนมีความเข้าใจในภาษา ภาษาอังกฤษและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ส่งเสริมให้มีความรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ควบคู่กันไปกับวิทยาการความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ มุ่งส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม ให้มีจิตวิญญาณและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อตนเอง รู้จักคิดเป็น และแก้ปัญหาเป็น

ปรัชญาของโรงเรียน คือความสำเร็จของการพัฒนาประเทศขึ้นอยู่กับการพัฒนาคน เครื่องมือในการพัฒนาคนคือการศึกษา โรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน มุ่งส่งเสริมสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพชีวิตทางการศึกษาให้กับนักเรียน โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอนให้หลากหลาย เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ยังคงดำรงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไทย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จัดรูปแบบการเรียนการสอน มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อตัวเองและสังคม ประกอบกับการพัฒนาการทางด้านวัฒนธรรม จิตวิญญาณ จริยธรรม คุณธรรม ความดีงาม พร้อมทั้งจะเป็นคนดีในสังคมได้ ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนจึงเน้นที่ นักเรียน เป็นศูนย์กลาง คือ นักเรียนต้องได้รับการศึกษาดี มีวัฒนธรรม มีคุณธรรมประจำใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวตั้งปรัชญาโรงเรียนที่ว่า “คุณธรรม นำวิชา พัฒนาตน”

วิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน เป็นสถานศึกษาที่มุ่งจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้น นักเรียนเป็นสำคัญมุ่งเน้นให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา รู้จักคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างส รางสรรค์ ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข พร้อมกับการพัฒนาบุคลากร อาคารสถานที่และบริการ

พันธกิจของโรงเรียน ส่งเสริมและดำเนินการให้มีกิจกรรมที่ปลูกฝังและฝึกปฏิบัติให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและสุขภาพดี พัฒนาการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาการเรียนรู้อและการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ส่งเสริมและจัดกิจกรรมที่สร้างเจตคติให้นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา

1.2 การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 1-7) ได้กล่าวถึง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่า ใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม แห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มี การจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและการให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยกำหนดโครงสร้างเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามนโยบาย ก การจัดการศึกษา ของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1.2.1.1 เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล

1.2.1.2 เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.2.1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและการเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

1.2.1.4 เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

1.2.1.5 เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ได้

1.2.2 เป้าหมาย / จุดมุ่งหมาย (ของคุณธรรม จริยธรรม)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1.2.2.1 เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

1.2.2.2 มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียนและรักการค้นคว้า

1.2.2.3 มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

1.2.2.4 มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดและสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

1.2.2.5 รักการออกกำลังกาย และดูแลตนเองให้มีสุขภาพและมีบุคลิกภาพที่ดี

1.2.2.6 มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

1.2.2.7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทยภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2.2.8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1.2.2.9 รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้สังคม

1.2.3 วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความคุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง ไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

1.2.4 ภารกิจ (พันธกิจ)

พัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีบุคลิกทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตลอดจนบุคลิกภาพ ปลูกฝังค่านิยมอันดีงาม รักความเป็นไทย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกปฏิบัติทางด้านวิชาการ เป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่เสมอ โดยให้ความรู้ความสามารถและมีทักษะเพื่อนำไปสู่อนาคตที่ดี ส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาและนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาบุคลากรทุกคนให้มีความรู้ คุณวุฒิและมี ความสามารถในการทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ พัฒนาการบริหารจัดการ อาคารสถานที่ งานธุรการ -การเงิน และพัสดุให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างความตระหนักให้ชุมชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ

1.2.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (หลักสูตรปี 2551)

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก 8 ข้อ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของนักเรียน

2.1 ความหมายของพัฒนาการ

ลูชา จันท์เอม (2542: 1) ได้ให้ความหมายคำว่าพัฒนาการ (development) คำนี้ในทางจิตวิทยานั้น หมายถึง ลำดับของการเปลี่ยนแปลงหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Process of change) ของมนุษย์ทุกส่วนที่ต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาดังหนึ่ง ๆ ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ เป็นขั้น ๆ จากระยะหนึ่งไปสู่อีกระยะหนึ่งเพื่อที่จะไปสู่สู่ภาวะทำให้มีลักษณะและความสามารถใหม่ๆเกิดขึ้นซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะเป็นไปในด้านโครงสร้างของร่างกายอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นไปได้ทั้งขนาดรูปร่างอย่างมีระบบ ซึ่งมีความซับซ้อนเกี่ยวข้องกับทุกส่วน และมีความสัมพันธ์กันทุกส่วน

เฮอร์ล็อก (สุรพงษ์ ชูเดช . 2542 : 16; อ้างอิงจาก Hurlock.1978: 23) อธิบายว่า พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ที่ก้าวหน้าไปอย่างมีทิศทาง เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของพัฒนาการคือ บุคคล มีความสุข และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี

คลีท-สจ๊วต และฟรืดแมน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ . 2545: 135; อ้างอิงจาก Clark-Stewart; & Friedman. 1987: 25-26) อธิบายว่าพัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบถาวร ก้าวหน้าและมีความมั่นคง ซึ่งจะเกิดขึ้นกับทุกคนในบางช่วงระยะเวลาของชีวิตตลอดเวลาของการ ดำรงชีวิตและการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีปฏิสัมพันธ์กับอายุ และประสบการณ์ด้วย

ฮอฟฟ์แมน และคนอื่น ๆ (ต้องจิตต์ จิตดี. 2547: 72; อ้างอิงจาก Hoffman; et al. 1988: 4) อธิบายว่าพัฒนาการเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละบุคคลตลอดชีวิต ซึ่ง การเปลี่ยนแปลงนี้มีลักษณะสำคัญ 5 ประการได้แก่ ความต่อเนื่อง การสะสมประสบการณ์ การมี ทิศทางความสามารถในการจำแนกความแตกต่าง ความสามารถในการจัดระบบและควบคุม พฤติกรรมพัฒนาการทุกด้านจะมีปฏิสัมพันธ์กันและสร้างภาพรวมของบุคคลขึ้น

2.2 พัฒนาการของเด็กวัยเรียน

สุชา จันทน์เอม (2542: 1-3) กล่าวว่า โดยทั่วไปเด็กตอนปลายมีอายุระหว่าง 10-12 ปี แต่เราไม่อาจกำหนดตายตัวลงไปได้แน่นอน วัยนี้เป็นวัยคาบเกี่ยวกับระยะก่อนวัยรุ่น หรือวัย เริ่ม แรกเนื้อสาว ซึ่งไม่แตกต่างจากเด็กวัยตอนกลางมากนัก แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกายเนื่องจาก การทำงานของต่อมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงของโครงกระดูกและสัดส่วนของร่างกายเพื่อเตรียมเข้าสู่ วัยรุ่น

พัฒนาการทางร่างกาย การเจริญเติบโตในวันนี้เนื่องจากร่างกายได้รับ อาหาร อากาศ แสงแดด เด็กที่มีอายุ 10 ปี เป็นต้นไป จะเริ่มเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งส่วนสูง และน้ำหนัก เด็กหญิง จะเติบโตเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 1-2 ปี ทั้งทางด้านร่างกายและวุฒิภาวะ พบว่า เด็กหญิง ลักษณะ เพศชั้นที่สองปรากฏขึ้นเรื่อย ๆ ตะโพกผาย ทรวงอกเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงไป จึงมักทำอะไร งุ่มง่าม เก้งก้าง นอกจากนี้ เด็กหญิงจะเริ่มมีประจำเดือนระหว่างอายุ 11-12 ปี เด็กชาย ไหล่กว้าง ขึ้น มือและเท้าใหญ่ขึ้น เริ่มมีการหลั่งอสุจิระหว่าง อายุ 12-16 ปี แสดงว่าวุฒิภาวะทางเพศเริ่มเจริญ เต็มที่

พัฒนาการทางอารมณ์ อารมณ์ของเด็กวัยนี้จัดอยู่ในระดับปานกลาง คือไม่ดีหรือ ร้ายจนเกินไป ซึ่งจะแบ่งกล่าวเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. เด็กวัยนี้สามารถรักษาอารมณ์ไว้ได้ดีพอสมควรคือ ไม่โกรธง่ายและหายเร็วนัก
2. เวลาโกรธจะหาทางออกโดยใช้เสียง ไม่มีพฤติกรรมแบบต่อสู้อย่างที่วางแผน แก่แค้นเงียบ ๆ แต่ไม่ทำจริง ชอบพูดรำพันกับสัตว์เลี้ยง
3. จะระมัดระวังไม่กระทำใ้ผู้อื่นกระทบกระเทือนใจ

4. สิ่งที่ได้ก๊วญนี้กลัวที่สุดคือ การไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ไม่ชอบแข่งขันไม่ต้องการเด่นกว่าหรือด้อยกว่าเพื่อนฝูง

5. ชอบการยกย่องแต่ไม่ชอบเปรียบเทียบ

6. ต้องการความอบอุ่นมั่นคงในหมู่คณะและครอบครัว

7. เปลี่ยนแปลงความรู้สึกเร็วและง่าย เช่น ตอนเช้าอยากทำการบ้าน ตอนบ่ายอยากนอนหรือเล่น หรือตอนเช้าอยากเที่ยวเล่น ให้ชีวิตชีวาสดชื่นแจ่มใส พอตกบ่ายอยากนอนเสียแล้ว

8. บางครั้งทำตัวเป็นผู้ใหญ่ แต่บางครั้งก็ไม่กล้าทั้งความเป็นเด็กได้ก๊วญนี้จึงความขัดแย้งกันทางอารมณ์ จนบางครั้งเด็กเกิดปัญหา ครอบครัวกับสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญมาก พ่อแม่เอาใจใส่คอยให้ความกระจ่างและฝึกความสามารถเฉพาะตัว เช่น เล่นกีฬาให้เก่งเพื่อให้เป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มรับฟังความคิดเห็นให้ความไว้วางใจและให้อิสระแก่ เด็กที่จะทำอะไรได้ตามใจเด็กบ้าง เด็กมีประสบการณ์ที่เพื่อให้จะเลือกตัดสินใจถูกต้องขึ้น ความกลัวของเด็กที่มีอยู่ในวัยต้น ๆ ก็เริ่มลดน้อยลง เปลี่ยนมาเป็นความกังวลใจ กังวลเกี่ยวกับเรื่องรูปร่างของตนเอง อยากให้แข็งแรง สวยงาม กลัว อันตรายที่จะเกิดกับครอบครัว และตนเอง ความต้องการ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เด็กจึงมีความต้องการมากขึ้นคือ ต้องการอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย เล่นกีฬา พักผ่อน อย่างเพียงพอ เป็นที่รับรองในความสามารถและการได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความรัก ความอบอุ่น และความยกย่องจากผู้ใหญ่ เพื่อนฝูงและครู อาจารย์ เงิน เครื่องมือเครื่องใช้และหนังสือที่ช่วยให้ความคิดในการทำกิจกรรมริเริ่มสร้างสรรค์หรือใช้กำลังโดยผู้ใหญ่ไม่บังคับ

พัฒนาการทางสังคม กลุ่มเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กจะรู้สึกเป็นเจ้าของและซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม มีพฤติกรรมที่เหมือนกลุ่ม ทั้งการแสดงออกทางกาย วาจา และการแต่งกาย ซึ่งเด็กชายจะรักษาความสนใจที่มีต่อกลุ่มได้มากกว่าเด็กหญิง เด็กวัยนี้ต้องการเพื่อนมากและต้องการเพื่อนประเภทที่ไว้ใจได้ มีอารมณ์คล้ายคลึงกัน ไม่ยอมอยู่คนเดียว ไม่ชอบเล่นกับวัตถุเหมือนเมื่อสมัยยังเด็ก ๆ อยู่ ชอบเล่นกับตัวบุคคลเป็นหมู่ เด็กชายชอบเล่นใช้กำลัง กล้ามเนื้อและมีกีฬา มีกฎเกณฑ์ เด็กหญิงชอบเล่นกับเพื่อนสนิทเพียง 2-3 คน ในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว พบว่าเด็กชายไม่มีใครใกล้ชิดพ่อ ผิดกับเด็กหญิงซึ่งจะใกล้ชิดพ่อกว่าเดิม และสามารถทำตัวเข้ากับพี่น้องได้ดีกว่า

เนื่องจากเด็กหญิงมีการเจริญเติบโตทาง ด้านวุฒิภาวะได้เร็วกว่าเด็กชาย ทำให้เด็กหญิงเริ่มสนใจเด็กชายเร็วกว่า รู้จักแต่งตัวมากขึ้น และเอาใจใส่เรื่องราวของเด็กชาย แต่เด็กชายยังไม่สนใจ ซึ่งทำให้เด็กหญิงคิดว่าตนเองมีการสังคมไม่ดีพอ จึง หวังผู้ใหญ่ควรให้ความกระจ่างแก่เด็กและหาเด็กชายที่มีอายุมากกว่า 1-2 ปี มาทำกิจกรรมด้วยกันจะจัดปัญหานี้ได้

พัฒนาการทางสติปัญญา เด็กเริ่มมีสติปัญญากว้างขวางขึ้น จึงมีความสามารถคิดแก้ปัญหาได้มากขึ้น เริ่มสนใจอ่านหนังสือต่าง ๆ เพื่อจะได้ร่วมอภิปราย หรือพูดคุย กับเพื่อนฝูงได้ มีความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ ๆ ทำให้เกิดความมั่นคงและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งช่วยสร้างบุคลิกภาพให้ดีขึ้น วัยนี้เด็กจะสนใจเรื่องที่เป็นจริงรักธรรมชาติและการท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ เด็กหญิงสนใจอ่านเรื่องประเภทรักเร็วกว่าชาย เด็กเริ่มคิดและตัดสินใจเอง รู้จักรับผิดชอบ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักใช้เหตุผล มีความอยากรู้อยากเห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้เร็ว

ลักษณะเด่นทางสติปัญญาของเด็กวัยนี้คือ มีความกระตือรือร้น รู้จักให้เหตุผลและรับฟังความคิดของผู้อื่น มีการวางแผนการไว้ล่วงหน้า รักษาความลับได้ และรักษาสัญญาที่ให้ไว้ความสนใจทั้ง 2 เพศ มีความสนใจที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ ชายในใจเรื่องวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ หญิงสนใจเรื่อง การครัว ตัดเย็บ เพราะมีรากฐานจากการสนใจรูปร่างของตนเองทั้ง 2 เพศ จะสนใจ เลี้ยงสัตว์ ดูภาพยนตร์ เทียวไกล ๆ และน้อยรายที่จะสนใจเรื่องอาชีพ

อรนุช ลิมตศิริ (2543: 57-46) กล่าวว่า พัฒนาการทุกด้านของเด็กวัยนี้มีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กโดยตรง ดังนั้น เด็ก ควรได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน เพื่อช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ วัยนี้จึงควรได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษเช่นเดียวกับเด็กวัยอื่น ๆ

พัฒนาการทางร่างกาย ในช่วงเด็กตอนปลาย (อายุ 11-13 ปี) เป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กกับวัยรุ่น เด็กหญิงจะเข้าสู่วัยแรกรุ่นเร็วกว่าเด็กชายประมาณ 1-2 ปี เด็กหญิงจะเป็นวัยแรกรุ่นตั้งแต่อายุ 11 ปี และ 12 ปีในเด็กชาย เด็กวัยนี้มีความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงหลายประการทั้งทางร่างกายและจิตใจ เด็กเริ่มมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเพศและการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ที่ช้าหรือเร็วกว่าเพื่อนรุ่นเดียวกัน ทำให้รู้สึกว่าคุณไม่เหมือนกับเพื่อน

ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายช่วงวัยเด็กตอนปลาย (11-13 ปี) มีผลต่อ ความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ดังนั้น เด็กจึงควรได้รับความช่วยเหลือให้สามารถควบคุมอารมณ์และปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ

พัฒนาการทางอารมณ์ เมื่อเด็กเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมจากบ้านมาสู่โรงเรียน เด็กต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับประสพการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เช่น ครู เพื่อน และสถานที่ เป็นต้น สิ่งแวดล้อมใหม่นี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของเด็ก อย่างไรก็ตาม เด็กที่มาจากครอบครัวที่อบอุ่นจะมีอารมณ์มั่นคง ปรับตัวได้ง่าย ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหา ก็อาจมี ปัญหาทางอารมณ์ด้วย พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กอายุ 10-12 ปี มีความกังวลห่วงใยสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง เช่น สุขภาพของคนในครอบครัว ยังคงกลัวบางสิ่งที่ลึกลับ เช่น ผี หรือความมืด เป็นต้น เด็กหญิงมักกลัวมากกว่าเด็กชาย

พัฒนาการทางสติปัญญา เป็นสิ่งที่คู่ไปกับพัฒนาการทางภาษาและความคิด เมื่อเด็กอายุมากขึ้น พัฒนาการทางภาษาจะดีขึ้น จำคำศัพท์ได้มากขึ้น พูดเป็นประโยคยาวขึ้น ถูกหลักภาษามากขึ้น พัฒนาการทางภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ทัศนคติของพ่อแม่และลักษณะนิสัยของบุคคลในครอบครัว มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กด้วย เด็กอายุ 9-10 ปี เริ่มทำงานได้ดี ทำงานเป็นระบบระเบียบขั้นตอน สามารถแก้ปัญหาได้ ชอบคิดอย่างมีเหตุผล มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น จึงไม่ชอบที่จะให้ผู้ใหญ่มักบังคับมากเกินไป ความจำดีสนใจเลขที่เป็นโจทย์ปัญหาในชีวิตประจำวัน เด็กอายุ 11-13 ปี เริ่มอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ เช่น ความดี ความชั่วสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ความสามารถทางสมองเพิ่มมากขึ้น เช่น การใช้เหตุผล ความจำ สมาธิ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เป็นต้น มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบแสวงหาความจริงเกี่ยวกับตนเอง สนใจทำงานเพื่อค้นหาความสามารถและประสบการณ์ใหม่ๆ สนใจปัญหาสังคม ชอบอภิปราย แสดงความคิดเห็น มีความคิดริเริ่ม เข้าใจเรื่องเวลา ลำดับ วัน เดือน ปี ได้ถูกต้อง

พัฒนาการทางสังคม มีผลสืบเนื่องมาจากหลายสาเหตุ รวมทั้งพัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางสติปัญญา และอิทธิพลจาก สิ่งแวดล้อม นั่นคือ ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองจากสังคม สิ่งแวดล้อมในทางที่ดีจะทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้จักนับถือตนเอง แต่เด็กไม่พร้อมสำหรับการเผชิญปัญหา ก็จะนำไปสู่ความผิดปกติทางจิตใจได้ ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและสิ่งแวดล้อมจะทำให้เด็กงอกงามทางด้านสังคมได้ช้าหรือเร็ว เด็กอายุ 10-13 ปี เริ่มมองโลกในแง่ดีมากขึ้น เพื่อนมีอิทธิพลมาก เพราะกำลังเข้าสู่วัยรุ่น เริ่มมีพฤติกรรมที่เป็นของตัวเอง ตัดสินใจเอง ชอบอิสระ ยอมรับกฎเกณฑ์และระเบียบของกลุ่ม เช่น การพูด การแต่งกาย เป็นต้น เด็กหญิงและเด็กชายจะเล่นด้วยกันน้อยลง ในช่วงปลายของวัยนี้ เด็กเริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ โดยระยะแรกจะสนใจเป็นกลุ่มรวม ๆ ก่อน ต่อมาจึงเลือกสนใจเฉพาะคน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (จิตตานันท์ ติกุล. 2545: 34 - 35; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2529) ได้กล่าวถึงทฤษฎีแรงจูงใจของ Peck และ Havighurst ว่าเป็นทฤษฎีที่สานต่อจากทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของ Mowrer และสอดคล้องกันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพัฒนาการของวินัยในตนเอง ซึ่งจะยังไม่ปรากฏชัดเจนจนกว่าเด็กจะอายุ 8-10 ปี ในวัยเด็กโต (7-12 ปี) เด็กจะมีบุคลิกภาพที่จัดเข้าได้หลายประเภทตามทฤษฎีของ Peck และ Havighurst แต่จะมีบุคลิกภาพหนึ่งที่แสดงมากในแต่ละบุคคลแม้ในวัยเด็กโตนี้ และเมื่อเติบโตเป็นวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่แล้ว บุคลิกภาพประเภทที่เกิดบ่อยนั้นจะยิ่งเกิดบ่อยยิ่งขึ้น โดยบุคลิกภาพประเภทอื่นจะเกิดน้อยลงในบุคคลนั้น ซึ่งหมายความว่า ความสามารถควบคุมตนเองของบุคคลเป็นผู้เห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล จึงต้องเริ่มในวัยเด็ก ให้เด็กมีพลังควบคุมของอีโก้มากที่สุด ส่วนวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น จริยศึกษาจะช่วยให้ ความแปรปรวนในลักษณะของบุคคลมาหยุดอยู่ ณ ถาวรที่ลักษณะที่สมบูรณ์ที่สุด และดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้สรุปว่า การวางพื้นฐานการมีวินัยในตนเองนั้นต้องเริ่มในวัยเด็ก ส่วนการวัดว่าใครจะบรรลุวุฒิภาวะทางจิตมากน้อยเพียงใด อาจเริ่มวัดได้ในวัยรุ่นตอนปลายหรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งวินัยในตนเองของบุคคลจะเริ่มคงที่ในระดับต่าง ๆ กัน

จากความหมายของพัฒนาการข้างต้น สรุปได้ว่าเด็กวัยเรียนช่วงชั้นที่ 2 (10-12 ปี) มีความสามารถทางร่างกายเต็มที่ แต่ด้านที่สำคัญคือด้านสังคม เพราะเด็กรู้จักคบเพื่อนและมักเล่นกับเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกับตนเองเป็นส่วนใหญ่ เด็กมักเชื่อฟังครูมากกว่าพ่อแม่ ดังนั้นพ่อแม่ต้องเข้าใจธรรมชาติใน วัยนี้ของเด็กและส่งเสริมให้คบเพื่อนที่ดี ไม่เข้มงวดกับการเรียนมากนัก สนับสนุนให้เด็กได้เล่นกิจกรรมที่สอนให้รู้จักแพ้ชนะ และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ความมีวินัย เพื่อให้เด็กได้รู้จักการควบคุมอารมณ์ตัวเอง เพราะการเล่นจะเป็นกิจกรรมสำคัญที่สามารถส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กให้ได้ดี

3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวินัยของนักเรียน

3.1 ความหมายของวินัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและ การ ประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและการให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นทุกคนต้องหันมาสนใจในการ มุ่งพัฒนาคนให้มีลักษณะอันพึงประสงค์ให้ตรงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในเรื่องการมี ระเบียบวินัยก็มีความสำคัญในการที่จะทำให้คนเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ

สุรจิต คำมะสอน (2548: 20) จากความหมายของวินัยที่ผ่านมาข้างต้นสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง การอยู่ ในระเบียบแบบแผน และข้อบังคับของสังคม ดังนั้นการส่งเสริมวินัยให้นักเรียน จึงควรครอบคลุมถึงการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้สามารถประพฤติ ปฏิบัติตนในระเบียบแบบแผน และข้อบังคับของสถานศึกษาและสังคมได้อย่างเหมาะสม

ธนู วุฒิเกียรติไพบูลย์ (สุรจิต คำมะสอน . 2548: 20; อ้างอิงจาก ธนู วุฒิเกียรติไพบูลย์ . 2524) กล่าวว่าวินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผน ข้อปฏิบัติและข้อบังคับที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นหลัก ในการปฏิบัติ หากไม่ปฏิบัติตาม อาจเกิดความเสียหาย หรือความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นเหตุ ให้เกิดความผิดและถูกลงโทษในที่สุด

ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ (2546ข: 73) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่าเป็นวินัยที่เกิด จากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเองให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจและเลือกทำด้วยความสมัครใจของ ตนเอง จึงเป็นผลมาจากความเคยชินที่ดี มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติ ตามกกระเบียบ เพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม จึงจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

กรมวิชาการ (สุรจิต คำมะสอน. 2548: 19; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ. 2542 ก: 21) ให้ ความหมายขอวินัยว่า หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ ให้บุคคลประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่น มีความสุข ความสำเร็จ โดย อาศัยการฝึกให้รู้จักการปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

สมบุรณ์ สิงห์คำป้อม (สุรจิต คำมะสอน. 2548: 16; อ้างอิงจาก สมบุรณ์ สิงห์คำป้อม . 2542: 36) สรุปความหมายของคำว่าวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคล ที่สามารถ ควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนตามที่สังคมกำหนดเอาไว้ โดยให้ถือว่าเป็นการบังคับให้กระทำ

พนัส หันนาคินทร์ และคณะ(สุรจิต คำมะสอน 2548: 16; อ้างอิงจาก พนัส หันนาคินทร์ และคณะ. 2542: 38) ให้ความหมายการมีวินัย หมายถึง การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง กติกา และกฎหมายตามที่สังคมได้วางไว้หรือตามที่กลุ่มได้ตกลง อันจะนำมาซึ่งความสุข ความ เจริญก้าวหน้า ความมั่นคง และความปลอดภัย

วินัย พัฒนรัตน์ และคณะ (สุรจิต คำมะสอน. 2548: 20; อ้างอิงจาก วินัย พัฒนรัตน์; และคณะ. ม.ป.ป.: 9) ได้ให้ความหมายความมีระเบียบวินัยหมายถึง การปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับและ กติกาต่างๆ ที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ และใช้ควบคุมความประพฤติ ของ คนในสังคม เช่น กฎหมาย คำสั่ง คำประกาศระเบียบโรงเรียน เป็นต้น

รุจิรี ภูสาระ และคณะ (สุรจิต คำมะสอน. 2548: 21; อ้างอิงจาก รุจิรี ภูสาระ; และคณะ. ม.ป.ป.) ได้กล่าวไว้ว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึง กติกา กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือข้อกฎหมาย กำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติของคนในสังคม เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเช่น กฎ ลูกเสือ เป็นต้น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ระเบียบวินัย คือ ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ คำสั่ง กฎหมาย กฎ กติกา ที่วางไว้เป็นหลักให้ประพฤติปฏิบัติหรือความสามารถในการบังคับตนเอง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนเองมุ่งซึ่งการควบคุม พฤติกรรมของตนเอง เกิดจากแรงกระตุ้นภายใน และพฤติกรรมที่แสดงออกจะต้องสอดคล้องกับ ระเบียบ กฎเกณฑ์ของสังคม

3.2 ประเภทของวินัย

หลักสำคัญของวินัยมีไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมนั้นๆ ให้อยู่ใน กรอบปฏิบัติเดียวกัน ฉะนั้นการมีแนวทางปฏิบัติเดียวกันจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรักษาไว้ซึ่ง ความสงบเรียบร้อยภายในสังคม จึงได้มีการแบ่งประเภทวินัยไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. วินัยในตนเอง
2. วินัยในห้องเรียน
3. วินัยในโรงเรียน
4. วินัยในสังคม

แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว การแบ่งประเภทของวินัยในการควบคุมพฤติกรรมสามารถแบ่ง ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. วินัยภายนอก หรือ ส่วนรวม หรือวินัยสำหรับหมู่คณะ แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว วินัยประเภทนี้จะตั้งกฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติไว้เป็นกลางๆ ซึ่งทุกสามารถปฏิบัติตามได้
2. วินัยในตนเอง หมายถึง แนวทางที่บุคคลเลือกปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ ปฏิบัติตาม ทั้งนี้เกิดจากความสมัครใจ และข้อปฏิบัติดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคม เพื่อเป้าหมายหลัก คือ การเกิดความสุขภายในสังคม

กล่าวโดยสรุป วินัยทั้ง สอง ประเภทดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกัน กล่าวคือ วินัยใน ตนเองเป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ ของตนโดยเกิดจากแรงกระตุ้นภายในของตัวบุคคลนั้นอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ว่าเป็น ค่านิยมที่ดี ซึ่งสอดคล้องตามกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของสังคม และไม่ก่อให้เกิดความยุ่งยากคือ รั้นแก่ตนเองและละเมิดสิทธิของผู้อื่น เช่น การแต่งกาย การพูดจา เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนจำเป็นต้อง รักษาและเสริมสร้างระเบียบวินัยทั้งสองด้านให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.3 คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

มีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้หลากหลาย ดังนี้คือ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 17 - 18) ได้มีการวิเคราะห์
พฤติกรรมที่บ่งชี้ว่ามีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. การควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา และใจ
2. การยอมรับทั้งผลการกระทำของตนเอง
3. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
4. การตรงต่อเวลา
5. ความมีเหตุผล
6. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตามกฎหมายของสังคม
7. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

วสัน ปุ่นผล (2542: 13) ได้สรุปคุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. การตรงต่อเวลา
2. ความซื่อสัตย์
3. ความรับผิดชอบ
4. ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎหมายของโรงเรียนหรือสังคม
5. การเคารพสิทธิของผู้อื่น
6. การยอมรับการกระทำของตนเอง

กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546: 24) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้

ดังนี้คือ

1. การควบคุมตนเอง
2. ความรับผิดชอบ
3. การตรงต่อเวลา

ต้องจิตต์ จิตดี (2547: 29) ได้กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย หมายถึง
การที่เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดความสำนึกว่าเป็น
ค่านิยมที่ดีในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความตั้งใจทำงาน
หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพ
เรียบร้อยรวมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของห้องเรียน
2. การรู้จักเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการปฏิบัติตามกิจกรรมได้
ตามเวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตนได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม
3. ความอดทน อดกลั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการรอคอยการ
ควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม ความพากเพียรพยายามทำสิ่งที่ยากจนสำเร็จ

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการกล้าแสดงออกทั้งความคิดเห็น และท่าทาง รวมถึงความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

5. ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือ และรับความช่วยเหลือจากเพื่อนตลอดจนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน

ธงชัย ช่อผลกา (2537: 278) กล่าวถึงวินัยตามโครงการเสริมสร้างวินัยทั่วประเทศ สามารถแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ

1. วินัยในตนเอง ประกอบด้วย
  - 1.1 การประหยัด
  - 1.2 นิยมไทย
  - 1.3 การปฏิบัติตนเหมาะสมกับเวลา การตรงต่อเวลา
2. วินัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่
  - 2.1 การปฏิบัติตามกฎจราจร
  - 2.2 รักษาระเบียบวินัยในการเดินแถว
  - 2.3 รักษาความสะอาดบ้านเมือง

จากการศึกษาคูณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง ที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ผู้ที่วินัยในตนเองจะแสดงพฤติกรรมที่มีทิศทางเดียวกัน คือ เป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมตนเองให้เป็นไปตามความถูกต้องและเหมาะสมได้ เพราะการมีวินัย การเคารพกฎระเบียบ และกติกาในการอยู่ร่วมกัน ช่วยให้ผู้คลในสังคมอยู่เป็นปกติสุข การละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ของแต่ละคน ทำให้เกิดความเดือดร้อน และความเสียหายแก่บุคคล และส่วนรวมได้ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กปฐมวัย ที่มีวินัยในตนเองซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความอดทน ควบคุมตนเอง การเข้าแถว รอคิวตามลำดับได้
2. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อ ตกลงของกลุ่ม ได้แก่ เก็บสิ่งของ เข้าที่ เก็บของเล่นหลังจากเลิกเล่นแล้ว รักษาความสะอาดของห้องเรียน ทิ้งขยะในถังขยะ

3.4 ขอบข่ายของวินัยนักเรียน

การวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดขอบข่ายของวินัยนักเรียนไว้ ดังนี้

3.4.1 วินัยด้านความรับผิดชอบ

กรมวิชาการ (2542ข: 14) กล่าวถึง ลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อกา รอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นตัวบ่งชี้ถึงศักยภาพของเด็กไทย โดยเฉพาะในด้านความรับผิดชอบ จะต้องมีความรับผิดชอบ ควบคุมกันไปด้วย จึงควรศึกษาความหมายและขอบเขตของความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ความหมายของความรับผิดชอบ มีผู้กล่าวถึงความหมายของความรับผิดชอบไว้หลายนัย เช่น ความรับผิดชอบ หมายถึง การเอาใจใส่และปฏิบัติงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย รวมทั้งงานในหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จเรียบร้อยทันตามเวลาที่กำหนดเอาไว้เป็นอย่างดีที่สุด ด้วยความขยันและความเพียรพยายาม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตาม จุดมุ่งหมาย เมื่อผลงานปรากฏออกมาก็สามารถยอมรับผลงานนั้นด้วยความสบายใจและเต็มใจ ไม่ว่างานนั้นจะดีหรือไม่ก็ตามรวมทั้งมีความพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นด้วย ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยที่พึงประสงค์ คือการดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายและเครื่องแต่งกายของตน การดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัว เครื่องเขียนแบบเรียนต่าง ๆ การทำและส่งการบ้านตามที่ครูสั่งการช่วยดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนที่ได้รับมอบหมาย การไม่ขาดโรงเรียนโดยไม่มีกิจธุระจำเป็น การรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ (ณัฐพล กล้าหาญ. 2540: 9)

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น (กรมวิชาการ. 2542ก: 8)

ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการทำงาน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม

2. คุณลักษณะของความรับผิดชอบ จะบ่งบอกถึงลักษณะและพฤติกรรม ดังนี้

2.1 มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับงานที่ทำจนสำเร็จ พฤติกรรมที่แสดง ได้แก่ ทำงานตามหน้าที่จนสำเร็จ ทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ แสดงผลงานปรากฏให้เห็นชัด

2.2 มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนางาน พฤติกรรมที่แสดง คือ บอกผลงานของการปฏิบัติงานในอนาคตได้

2.3 ยอมรับผลการกระทำของตนเอง พฤติกรรมที่แสดง คือ รับฟังเหตุผลและข้อวิจารณ์ของผู้อื่น ปรับปรุงและพัฒนางานตามข้อเสนอแนะ

2.4 รู้หน้าที่ พฤติกรรมที่แสดงคือ ปฏิบัติหน้าที่ตามข้อตกลงร่วมกัน หรือปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

2.5 แสวงหาความรู้ใหม่ที่เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน พฤติกรรมที่แสดง คือ เลือกลงหาความรู้มาพัฒนางาน

ทิวารรรถ แสงพันธ์ (2542: 26) กล่าวถึงคุณลักษณะความรับผิดชอบไว้ว่าความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของบุคคล ที่เมื่อผู้ใดมีลักษณะที่เรียกว่า “เป็นผู้มีความรับผิดชอบ” ผู้นั้นจะปฏิบัติภารกิจที่ตนพึงกระทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ โดยไม่ต้องมีการควบคุมหรือบังคับบัญชาจากผู้อื่น ภารกิจนี้หมายรวมทั้งภารกิจที่เป็นหน้าที่ที่ควรปฏิบัติด้วยตนเอง และภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้กระทำ ความรับผิดชอบทำให้บุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ซึ่งการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนก็คือความมีวินัย

จากการศึกษาความหมาย คุณลักษณะพฤติกรรม ประเภทของความรับผิดชอบ ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง ลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงถึงความเอาใจใส่และรับเป็นภาระหน้าที่การงาน พยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค โดยมี พฤติกรรมที่มุ่งมั่นใฝ่งานสำเร็จ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนางาน ยอมรับผลการกระทำของตน รู้หน้าที่ แสวงหาความรู้ใหม่ที่เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน ความรับผิดชอบอาจแบ่งได้เป็นเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังนั้นขอบเขตของความรับผิดชอบในโรงเรียนจึงขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียนนั้น ๆ

3.4.2 วินัยด้านการตรงต่อเวลา

ความหมายของการตรงต่อเวลา

พนัส หันนาคินทร์ และคณะ (สุรจิต คำมะสอน . 2548 : 27; อ้างอิงจาก พนัส หันนาคินทร์; และคณะ . 2542: 60) ได้ให้ความหมายการตรงต่อเวลาไว้ว่า หมายถึงการทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จตามกำหนดเวลา

วินัย พัฒนรัตน์ และคณะ(สุรจิต คำมะสอน 2548: 27; อ้างอิงจาก วินัย พัฒนรัตน์; และคณะ . ม.ป.ป.: 16)ได้สรุปว่า การตรงต่อเวลาหมายถึงการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงเวลาหรือทันเวลาตามที่กำหนด การฝึกให้ตรงต่อเวลาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างควมมีระเบียบวินัย รุจิณี ภูสาระ และคณะ (สุรจิต คำมะสอน . 2548: 27; อ้างอิงจาก รุจิณี ภูสาระ ; และคณะ . ม.ป.ป.: 29) กล่าวไว้ว่าการตรงต่อเวลา หมายถึงการทำกิจกรรมใด ๆ ให้สำเร็จไปตามที่กำหนดไว้ ไม่ผิดวันประกันพรั่ง และเมื่อรู้ว่าทำอะไรล่าช้า กว่าที่กำหนดก็ไม่นั่งนอนใจควรรีบทำงานนั้นให้สำเร็จ เพื่อมิให้ล่าช้ากว่ากำหนดมากกว่าเดิม

สวัสดิ์ ปทุมราช(สุรจิต คำมะสอน 2548: 27; อ้างอิงจาก สวัสดิ์ ปทุมราช. ม.ป.ป.: 2) ได้ให้คำจำกัดความการตรงต่อเวลาหมายถึง การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดให้เสร็จตามที่กำหนด เช่นนักเรียนทำแบบฝึกหัดส่งทันตามเวลาที่ครูกำหนดทุกครั้ง

สรุปได้ว่า การตรงต่อเวลาเป็นการกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องมีการวางแผนและให้เสร็จตามกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปแล้ว เราไม่สามารถเรียกกลับมาคืนได้ ดังนั้นเราต้องบริหารเวลาให้คุ้มค่ามากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ถ้าหากปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย ก็จะเสียโอกาสในภายหลัง การที่จะมีความสุขที่สุด คือการรู้จักจัดการและมีการวางแผนการใช้เวลาในการทำกิจกรรมใด ๆ ให้ถูกต้องและพยายามทำให้เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลาและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ทำให้ชีวิตมีความสุขตลอดจนอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมได้ด้วยดี

3.4.3 วินัยด้านความอดทน

3.4.3.1 ความหมายของความอดทน

ความอดทน คือ ความเข้มแข็ง ความหนักแน่นของจิตใจในการควบคุมอารมณ์ จิตใจ และร่างกายให้สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

การที่บุคคลจะทำงานให้สำเร็จ จุลล่งไปได้ต้องอาศัยการฝึกฝน ความเพียรพยายามและที่สำคัญต้องมีความอดทนในสิ่งที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่องานสิ่งนั้นจะได้สำเร็จจุลล่ง การฝึกความอดทนมีหลายอย่าง เช่น อดทนต่อความลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่ออำนาจกิเลส ฯลฯ

การที่คนเราจะมีระเบียบวินัยได้ต้องอาศัยความอดทนในตัวเอง จึงนำไปสู่ความเป็นพลเมืองที่ดี ความอดทนจึงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้บุคคลเกิดวินัยขึ้น เช่น การเข้าแถวซื้ออาหาร อดทนในการทำงานต่าง ๆ อดทนและทำตามกฎของบ้านเมือง ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูง จะมีความรับผิดชอบสูง มีความวิตกกังวลต่ำ มีความอดทน มีเหตุผลของตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม

ความอดทน มาจากคำว่า ขันติ หมายถึง การรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนา หรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นเหมือนแผ่นดิน ซึ่งไม่หวั่นไหว ไม่ว่าจะมีความเดือดร้อนไป ของเสีย ของหอม ของสกปรกหรือของดีงามก็ตาม งานทุกชิ้นในโลกไม่ว่าจะเป็นงานเล็กงานใหญ่ ที่สำเร็จขึ้นมาได้นอกจากจะอาศัยปัญญาเป็นตัวนำแล้ว ล้วนต้องอาศัยคุณธรรมอันหนึ่งเป็นพื้นฐานจึงสำเร็จได้ คุณธรรมอันนั้นคือขันติ

ถ้าขาดขันติเสียแล้ว จะไม่มีงานชิ้นใดสำเร็จได้เลย เพราะขันติเป็นคุณธรรมสำหรับทั้งต่อต้านความท้อถอยหดหู่ ขับเคลื่อนเร่งเร้าให้เกิดความขยัน และทำให้เห็นอุปสรรคต่าง ๆ เป็นเครื่องท้าทายความสามารถ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จของงานทุกชิ้น ทั้งทางโลกและทางธรรม คืออนุสาวรีย์ของขันติทั้งสิ้น

โดยเหตุนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “ยกเว้นปัญญาแล้ว เราสรรเสริญว่าขันติเป็นคุณธรรมอย่างยิ่ง” ลักษณะความอดทนที่ถูกต้อง

1. มีความอดกลั้น คือ เมื่อถูกคนพาลด่า ก็ทำราวกับว่าไม่ได้ยิน ทำหูเหมือนหูกระต่าย เมื่อเห็นอาการขี้ขลาด ก็ทำราวกับว่าไม่ได้เห็น ทำตาเหมือนตาไม้ไผ่ ไม่สนใจใยดี ไม่ปล่อยให้ให้เศร้าหมองไปด้วย ใส่ใจ สนใจ แต่ในเรื่องที่จะทำความเจริญให้แก่ตนเอง เช่น เจริญศีล สมาธิ ปัญญาให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป

2. เป็นผู้ไม่ดูร้าย คือ สามารถข่มความโกรธไว้ได้ ไม่โกรธ ไม่ทำร้ายทำอันตรายด้วยอำนาจแห่งความโกรธนั้น ผู้ที่โกรธง่ายแสดงว่ายังขาดความอดทน มีคำตรัสของท้าววสัฏกะ เป็นข้อเตือนใจอยู่ว่า “ผู้ใดโกรธตอบผู้ที่โกรธก่อนแล้ว ผู้นั้นกลับเป็นคนเลวกว่า ผู้ที่โกรธก่อน ผู้ที่ไม่โกรธตอบบุคคลผู้กำลังโกรธอยู่ ย่อมชื่อว่า เป็นผู้ชนะสงครามอันชนะได้ยากยิ่ง”

3. ไม่ปลุกน้ำตาให้แก่ใครๆ คือ ไม่ก่อกุศลให้แก่อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรือเจ็บแค้นใจจนน้ำตาไหลด้วยอำนาจความเกียจครลาดของเรา

4. มีใจเบิกบานแจ่มใสอยู่เป็นนิตย์ คือ มีปิติอิ่มเอิบใจเสมอๆ ไม่พยายามทำโทษฟ้า โทษฝน โทษเทวดา โทษโชคชะตา หรือโทษใครๆ ทั้งนั้น พยายามอดทนทำการงานทุกอย่างด้วยใจเบิกบาน ลักษณะ ความอดทนนั้น โบราณท่านสอนลูกหลานไว้บ่อยๆ ว่า “ปิดหูซ้ายขวา ปิดตาสองข้าง ปิดปากเสียบ้าง นอนนั่งสบาย ” คนบางคนก็เกียจทำงาน บางคนก็เกียจเรียนหนังสือ บางคนเกะกะเกร พอมิผู้ว่ากล่าวตักเตือนก็เฉยเสีย แล้วบอกว่าตนเองกำลังบำเพ็ญขันติบารมี อย่างนี้เป็น การเข้าใจผิด ตีความหมายของขันติผิดไป ขันติไม่ได้หมายถึงการตกอยู่ในสภาพใดก็ตามอยู่ อย่างนั้น

“พวกที่จน ก็ทนจนต่อไป ไม่ชวนขวยขวายทำมาหากิน จัดเป็นพวกตายด้าน”

“พวกที่โง่ ก็ทนโง่ไป ใครสอนให้ก็ไม่เอา จัดเป็นพวก ตื้อด้าน”

“พวกที่ขี้ แล้วก็ขี้ไปอีก ใครห้ามก็ไม่ฟัง จัดเป็นพวก ตื้อดิ่ง”

ลักษณะที่สำคัญยิ่งของขันติ คือ ตลอดเวลาที่อดทนอยู่นั้น จะต้องมิใช่พอใจ ไม่เศร้าหมอง เราสรุปลักษณะของขันติโดยย่อ ได้ดังนี้

1. อดทนถอนตัวหรือหลีกเลี่ยงจากความชั่วให้ได้
2. อดทนทำความดีต่อไป
3. อดทนรักษาใจไว้ไม่ให้เศร้าหมอง

3.4.3.2 ประเภทของความอดทน

ความอดทนแบ่งตามเหตุที่มากระทบได้เป็น ๔ ประเภทคือ

1. อดทนต่อความลำบากตรากตรำ เป็นการอดทนต่อสภาพธรรมชาติ ดินฟ้า อากาศ ความหนาว ความร้อน ฝนตก แดดออก ฯลฯ ก็อดทนทำงานเรื่อยไป ไม่ใช่เอาแต่โทษเทวดา ฟ้าดิน หรืออ้างเหตุเหล่านี้แล้วไม่ทำงาน

2. อดทนต่อทุกข์เขเวทนา เป็นการอดทนต่อการเจ็บไข้ได้ป่วยความไม่สบาย ของเราเอง ความปวด ความเมื่อย ผู้ที่ขาดความอดทนประเภทนี้ เวลาเจ็บป่วย จะร้องครวญ คราง พร่ำเพ้อรำพัน หงุดหงิด ฉุนเฉียวง่าย ผู้รักษาพยาบาลทำอะไรไม่ทันใจ หรือไม่ถูกใจ ก็โกรธง่ายพวกนี้จึง ต้องป่วยเป็น 2 เท่า คือ นอกจากจะป่วยกายที่เป็นอยู่แล้ว ยังต้องป่วยใจแถมเข้าไป ด้วย ทำตัวเป็นที่น่าเบื่อหน่ายแก่ชนทั้งหลาย

3. อดทนต่อความเจ็บใจ เป็นการอดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจ ความ ขัดใจ อันเกิดจากคำพูดที่ไม่ชอบใจ กิริยามารยาทที่ไม่งาม การบีบบังคับจากผู้บังคับบัญชาและ ลูกน้อง ความอยุติธรรมต่างๆ ในสังคม ระบบงานต่างๆ ที่ไม่คล่องตัว ฯลฯ คนทั้ง หลายในโลก แตกต่างกันไปโดยอหิยาสัยใจคอ โอกาสที่จะได้อย่างใจเรานั้นอย่าพึงคิด เพราะฉะนั้น เมื่อเริ่มเข้า หมู่คนหรือมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ให้เตรียมขันติไว้ต่อต้านความเจ็บใจ

4. อดทนต่ออำนาจกิเลส เป็นการอดทนต่ออารมณ์อันน่าใคร่ น่าเพลิดเพลินใจ อดทนต่อสิ่งที่เราอยากทำ แต่ไม่สมควรทำ เช่น อดทน ไม่เที่ยวเตร่ ไม่เล่นการพนัน ไม่เสพสิ่งเสพยาเสพติด ไม่รับสินบน ไม่คอร์รัปชั่น ไม่ผิดลูกเมียเขา ไม่เหยียด ไม่บ้าอำนาจ ไม่ขี้อ้อ ไม่ขี้อวด เป็นต้น

3.4.4 วินัยด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

อุษณีย์ โพธิสุข (2542: 57) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การที่เรามีความรู้สึก หรือความคิด ความเชื่อว่าตนเองสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2516: 25-28) ความเชื่อในตนเอง หมายถึง ความมั่นใจ หรือความกล้าของบุคคลที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จได้ตามที่ตนได้ตั้งใจไว้ แม้ว่าจะมีอุปสรรคก็ยังไม่ทำให้เกิดความย่อท้อ ยังคงสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ต่อไป โดยมีความมั่นใจว่า ตนสามารถที่จะกระทำสิ่งนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความถูกต้อง

บุคคลที่มีความเชื่อในตนเองมักจะกล้าตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถทำให้ตนประสบความสำเร็จในการทำงานได้ มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ ซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองดังกล่าวนี้เป็นบุคลิกภาพที่คืออย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเด็ก

1. องค์ประกอบของความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งมีลักษณะ ของพฤติกรรมของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนี้

- 1.1 กล้าในการคิด การพูด และการกระทำ
- 1.2 มีจิตใจมั่นคง ไม่เชื่อคนง่าย มีเหตุผล
- 1.3 มีความรอบคอบ มีแผนงาน
- 1.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ
- 1.5 มีความกล้าเสี่ยง (กล้าได้กล้าเสีย)
- 1.6 มีลักษณะนิสัยชอบแสดงตัว
- 1.7 ไม่มีความวิตกกังวลเกินไป
- 1.8 มีความเป็นผู้นำ
- 1.9 เป็นผู้ที่รักในความยุติธรรม
- 1.10 ชอบช่วยเหลือหมู่คณะ
- 1.11 ชอบอิสระ ไม่โอ้อวด
- 1.12 ตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูง และคิดว่าจะทำได้สำเร็จ
- 1.13 มีความเกรงใจ และเห็นใจผู้อื่น

2. วิธีการช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

อุษณีย์ โพธิสุข (2542: 60-62) ได้เสนอวิธีการที่สามารถช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนี้

2.1 ลดการลงโทษเพราะผลจากการวิจัยหลายแห่งพบว่า กว่า 80% ของเด็กที่ขาดความมั่นใจในตนเอง สาเหตุเกิดจากการถูกลงโทษ ถูกบังคับ ตีกรอบต่างๆ ไม่ให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าคิดออกนอกกรอบนอกทางของพ่อแม่หรือการที่คุณครูชอบลงโทษเด็ก ชอบบังคับเด็ก ชอบสั่งเด็กให้อยู่ในกรอบ จนทำให้เด็กขาดความมั่นใจในตนเอง

2.2 ลดการตามใจเด็กจนเกินขอบเขตเด็กบางคนพ่อแม่มักตามใจ ไม่ลงโทษเด็ก เลี้ยงเด็กแบบทนุถนอมจนเกินไป จนเด็กไม่รู้ว่าอะไรคือความถูกต้อง จนทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นใจในการแสดงออกของตนเอง

2.3 สร้างโอกาสแห่งความสำเร็จให้แก่เด็กโดยสังเกตว่าลูกชอบอะไร ทำอะไรได้ดี ถึงแม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่อยู่ในหลักสูตรก็ตาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เด็กเกิดความสำเร็จ เกิดความมั่นใจในตนเองได้ ล้วนเป็นสิ่งที่ดีที่พ่อแม่และคุณครูควรปลูกฝังให้โอกาสให้เด็กพบกับความสำเร็จ ก็จะทำให้เด็กเชื่อมั่นในตนเองได้

2.4 สร้างประสบการณ์จากสิ่งที่ยากไปหายาก เพราะถ้าให้งานเด็กยากเกินไป แต่ความสามารถของเด็กน้อย ก็ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่น แต่ถ้างานง่าย ความสามารถของเด็กมีมาก ก็ยิ่งทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นมากขึ้น การที่พ่อแม่ หรือครู เร่งรัดให้เด็กเร่งเรียนเร็วเกินไป ในขณะที่เด็กยังไม่พร้อม ทำให้เด็กขาดความสุข ขาดความมั่นใจในตนเอง

2.5 ฝึกให้ลูกทำงานกลุ่มการที่ลูกได้ทำงานกลุ่มย่อยๆ ทำให้เด็กได้มีโอกาสในการแสดงความคิด ความรู้สึกมากขึ้น การที่เด็กได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยๆ ทำให้เด็กกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง เพราะเมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่ม กับเพื่อน จะทำให้เด็กรู้จักการแบ่งงานกันทำตามความถนัดและความต้องการของแต่ละคน ทำให้เด็กมีความรู้สึกดี ๆ กับตนเองมากขึ้น

2.6 การให้กำลังใจลูกอย่างเหมาะสมเมื่อลูกทำดีหรือแสดงความสามารถออกมา พ่อ แม่ ควรชมลูกว่า "ลูกเก่ง" "ลูกทำดี" ฯลฯ เพราะโดยปกติเด็กจะมีพฤติกรรมอะไรขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้ใหญ่เป็นสำคัญ พ่อ แม่ ควรบอกลูกเสมอว่าลูกทำได้ แต่ไม่ใช่ชมเกินความจริง เพราะจะทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นใจมากขึ้น

2.7 ให้อิสระทางความคิดและการตัดสินใจเด็กจำนวนมากที่ไม่มั่นใจในตนเอง เพราะพ่อแม่ ไม่เคยปล่อยให้เด็กได้ทำอะไรด้วยตนเอง คอยควบคุมดูแลอยู่ในสายตา ไม่ให้แตกแถว สิ่งเหล่านี้แทนที่จะทำให้ลูกดีแต่กลับกลายเป็นการทำให้ลูกขาดความมั่นใจในตนเองมากขึ้นเสียอีก

2.8 ฝึกการสร้างเชื่อมั่นเช่น ฝึกสุตลมหายใจลึก ๆ ก่อนพูดกับผู้อื่น ฝึกการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ

2.9 ฝึกการวางตัวทางสังคมควรฝึกไว้ล่วงหน้า เช่น การแนะนำ การแสดงการทักทาย การดูแลแขกแทนที่จะไปบอกให้ทำอย่างไรขณะพบหน้าคน

2.10 ฝึกการตัดสินใจให้ลูกเริ่มจากกิจวัตรประจำวัน เช่น การเลือกเสื้อผ้า การฝึกให้ลูกได้ฝึกการแก้ไขปัญหา ที่ลูกพอจะทำได้ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับวินัย ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ข้างต้นพอจะสรุปได้ว่าสอนเด็กให้เข้าใจและฝึกหัดการพึ่งพาตนเอง รู้จักตนเอง ศรัทธาในตนเอง กำจัดความกลัว การมีชีวิตอยู่กับปัจจุบัน คิดในทางบวก และปลูกฝังอุปนิสัยที่ดี เป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นวิธีการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองที่ดีที่สุด

3.4.5 วินัยด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม

ความเป็นผู้นำเป็นหน้าที่หนึ่งในหลายๆหน้าที่ของผู้บริหาร ผู้นำกับผู้บริหารจึงแตกต่างกันกล่าวคือ ผู้บริหารเป็นตำแหน่งที่กำหนดขึ้นในองค์การ มีอำนาจโดยตำแหน่งและได้รับความคาดหวังในหน้าที่เฉพาะเจาะจง จะมุ่งเน้นที่การควบคุม การตัดสินใจ และผู้บริหารจะต้องมีลักษณะของผู้นำ (Leadership) ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ส่วนผู้นำจะไม่ได้รับมอบอำนาจทางสายงานแต่มีอำนาจโดยวิธีอื่น มีบทบาทที่กว้างกว่าบทบาทผู้บริหารและบ่อยครั้งที่ไม่ได้มีส่วนในองค์การอย่างมีรูปแบบ ผู้นำจะเน้นที่กระบวนการกลุ่ม การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการใช้อำนาจกับบุคคลอื่น ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารหรือต่อตัวผู้บริหาร เพราะภาวะผู้นำจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จของหน่วยงาน งานจะดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและศิลป์ในการบริหารงานของผู้นำ ซึ่งทักษะและศิลป์ที่ใช้ในการบริหารงาน คือ ภาวะผู้นำ

3.4.5.1 ความหมายของผู้นำ

สมพงษ์ เกษมสิน (2519) การที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติและอำนวยความสะดวก

ฟาริดา อิบราฮิม (2537) เป็นการใช้อำนาจกับผู้อื่นให้เกิดการปฏิบัติ เพื่อความริเริ่มของกลุ่มเกิดผลงานตามเป้าหมาย

- พนิดา ดามาพงษ์ (2535) ให้ความหมายของผู้นำว่ามีหลายแบบ คือ
1. เป็นศิลป์ในการทำให้ผู้อื่นยอมตาม ทำให้ผู้อื่นเกิดความประทับใจ เชื่อฟังรักดีและเกิดความร่วมมือ
  2. เป็นการใช้อิทธิพลทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดความร่วมมือไปสู่จุดมุ่งหมาย
  3. เป็นรูปแบบของการชักจูงใจให้ยอมทำตามโดยสมัครใจหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ยอมรับ

4. เป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีการกระตุ้นซึ่งกันและกันและกันเพื่อไปสู่อุดมการณ์เดียวกันด้วยความสมัครใจ ซึ่งความเป็นผู้นำเป็นความสามารถของบุคคลที่ทำให้ผู้อื่นยอมทำตามด้วยความสมัครใจเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกัน

เฮอร์เชย์ และเบลนแฮนด์(กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. 2546: 56; อ้างอิงจาก Hersey; & Blanchard. 1993: 143) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการที่ใช้อิทธิพลให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลพยายามปฏิบัติงานใน หน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดไว้

กรีนเบิร์ก และบารอน(สมาพร สามเตี้ย 2545: 67; อ้างอิงจาก Greenberg; & Baron. 1995: 173) กล่าวว่า เป็นความสามารถที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแหล่งที่มาของอิทธิพลมาจาก ตำแหน่งหน้าที่ภายในองค์การหรือภายนอกองค์การ

สรุปได้ว่าภาวะผู้นำ เป็นความสามารถด้านอิทธิพลต่อบุคคลในกลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ใช้กระบวนการสั่งการ การมีอิทธิพลต่อผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ โดยถ่ายทอดแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นอาจกล่าว ได้ว่าภาวะผู้นำเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งของกระบวนการ 3 อย่าง ที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีอิทธิพลต่อกัน ได้แก่ ผู้นำ (Leaders) ผู้ตาม (Follows) และสถานการณ์ (Situations) อันนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้นำจึงต้องมีทักษะ (Skill) เป็นความชำนาญ ของบุคคลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ (ไชแสง. 2536)

1. ความสามารถพื้นฐานเกี่ยวกับ ความรู้ ทักษะ และทักษะเฉพาะพฤติกรรม เพื่อสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ผู้นำต้องเผชิญ ประกอบด้วย

1.1 การรู้จักตนและการประเมินตนเอง(Self awareness and self evaluation skills) ได้แก่ ความกระตือรือร้น การไม่หยุดนิ่ง การมีทิศทางของตนเอง วิสัยทัศน์ ความยืดหยุ่น การคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบในงานของตนเอง

1.2 การพูดและการสื่อสาร (Communication)

1.3 พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertiveness)

1.4 เทคนิคการบริหารเวลา (Time management)

2. ความสามารถในการประยุกต์ความสามารถส่วนบุคคลในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น

3.4.5.2 ความหมายของภาวะผู้ตาม (Followship)

จาก การที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนร่วมงานในห้วงเวลาสั้น ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำ และผู้ตามที่ดี ทำให้รับรู้ว่ามีอีกหลายคน que คิดเหมือน ๆ กัน และให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงนำบทความที่เคยอ่านมาหลายปีแล้วให้ท่านได้ลองศึกษาดู "ลักษณะผู้ตามที่มีประสิทธิผลกับแนวทางการพัฒนาผู้ตามในยุคปฏิรูประบอบราชการ"

วรัช ยา ศิริวัฒน์ (2547: 27-34) “ลักษณะผู้ตามที่มีประสิทธิผลกับแนวทางการ พัฒนาผู้ตามในยุคปฏิรูประบบราชการ ,” วารสารพัฒนาชุมชน ผู้ตาม และภาวะผู้ตาม หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีหน้าที่ และความรับผิดชอบที่จะต้องรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา มาปฏิบัติให้สำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์แบบของภาวะผู้ตาม (Style of followship) เคลลี (Kelly) ได้แบ่งประเภทของผู้ตามโดยใช้เกณฑ์ 2 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 คุณลักษณะของผู้ตามระหว่าง ความอิสระ หรือการพึ่งพาตนเอง (Independent) และความคิดสร้างสรรค์ (Uncritical thinking) ไม่อิสระ และพึ่งพาผู้อื่น (Dependent) และขาดความคิดสร้างสรรค์ (Uncritical) พฤติกรรมของผู้ที่มีความเป็นอิสระ และความคิดสร้างสรรค์ จะมี ลักษณะเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม และเสนอวิธีการใหม่อยู่เสมอส่วนบุคคลที่มีลักษณะพึ่งพาผู้อื่น จะขาดความคิดริเริ่ม และคอยรับคำสั่งจากผู้นำโดยขาดการไตร่ตรอง

มิติที่ 2 คุณลักษณะของผู้ตามระหว่าง“ความกระตือรือร้น (Active behavior) กับความเฉื่อยชา (Passive behavior)

คุณลักษณะพฤติกรรมของผู้ตาม 5 แบบมีดังนี้

- 1) ผู้ตามแบบห่างเหิน ผู้ตามแบบนี้เป็นคนเฉื่อยชา แต่มีความเป็นอิสระ และมีความคิดสร้างสรรค์สูง ผู้ตามแบบห่างเหินมาก เป็นผู้ตามที่มีประสิทธิผล มีประสบการณ์ และผ่านอุปสรรคมาก่อน
- 2) ผู้ตามแบบปรับตาม ผู้ตามแบบนี้ เรียกว่า ผู้ตามแบบครึ่งผม เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน แต่ขาดความคิดสร้างสรรค์
- 3) ผู้ตามแบบเอาตัวรอด ผู้ตามแบบนี้จะเลือกใช้ลักษณะผู้ตามแบบใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่จะเอื้อประโยชน์กับตัวเองให้มากที่สุดและมีความเสี่ยงน้อยที่สุด
- 4) ผู้ตามแบบเฉื่อยชา ผู้ตามแบบนี้ชอบพึ่งพาผู้อื่น ขาดความอิสระ ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 5) ผู้ตามแบบมีประสิทธิผล ผู้ตามแบบนี้เป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานสูงมีความสามารถในการบริหารจัดการงานได้ด้วยตนเอง

ลักษณะผู้ตามที่มีประสิทธิผล ดังนี้

1. มีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้ดี
2. มีความผูกพันต่อองค์กรต่อวัตถุประสงค์
3. ทำงานเต็มศักยภาพ และสูงสุดความสามารถ
4. มีความกล้าหาญ ซื่อสัตย์ และน่าเชื่อถือ

3.4.5.3 การพัฒนาศักยภาพตนเองของผู้ตาม

การพัฒนาลักษณะนิสัยตนเองให้เป็นคนที่มีประสิทธิผลสูงมี

7 ประการคือ

1. ต้องมีนิสัยเชิงรุก (Be proactive) หมายถึงไม่ต้องรอให้นายสั่ง

2. เริ่มต้นจากส่วนลึกในจิตใจ (Begin with the end in mind)
 3. ลงมือทำสิ่งแรกก่อน (Put first things first)
 4. คิดแบบชนะทั้งสองฝ่าย (Think win-win)
 5. เข้าใจคนอื่นก่อนจะให้คนอื่นเข้าใจเรา (Seek first to understand, then to be understood)

6. การรวมพลัง (Synergy) หรือ ทำงานเป็นทีม (Team work)
 7. ลับเลื่อยให้คม (Sharpen the saw) คือพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
 แนวทางส่งเสริม และพัฒนาผู้ตามให้มีคุณลักษณะผู้ตามที่มีวัตถุประสงค์

1) การดูแลเอาใจใส่ เรื่องความดี งามการขึ้นพื้นฐานของมนุษย์
 ให้กับบุคลากรเป็นธรรมชาติ

2) การจูงใจด้วยการให้รางวัลคำชมเชย
 3) การให้ความรู้ และพัฒนาความคิดโดยการจัดโครงการฝึกอบรม
 สัมมนาและศึกษาดูงาน

4) ผู้นำต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง
 5) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
 6) ควรนำหลักการประเมินผลงานที่เน้นผลสัมฤทธิ์มาพิจารณา

7) ส่งเสริมการนำพุทธศาสนามาใช้ในการทำงาน
 8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ตามนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการ

การปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

3.5 การปลูกฝังเสริมสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์ในตนเอง

ระเบียบวินัยมีความสำคัญต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมมนุษย์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการรักษาระเบียบวินัย ดังที่กรมวิชาการ (2544: 81) ได้อัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับความสำคัญของระเบียบวินัยนักเรียน ความว่า “เด็ก ๆ ทำอะไรต้องหัดให้รู้ตัว การรู้ตัวเสมอจะทำให้เป็นคนมีระเบียบ และคนที่ระเบียบดีแล้วจะสามารถเล่าเรียน และทำการงานต่าง ๆ ได้โดยถูกต้องรวดเร็ว จะเป็นคนที่สร้างความสำเร็จและความเจริญให้แก่ตนเอง แก่ส่วนรวมในอนาคตได้อย่างแน่นอน”

ใจจริง บุญเรืองรอด(2542: 123) กล่าวถึงความจำเป็นของการรักษาระเบียบวินัยไว้ว่า

1. ความจำเป็นของ การเป็นสมาชิกครอบครัว ครอบครัวเป็นส่วนที่เล็กสุดของสังคม หากมีการรักษาระเบียบวินัยของสมาชิกในครอบครัว ทุกคนจะมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเป็นที่ยอมรับ ทำให้ครอบครัวสงบสุขและเป็นส่วนที่ทำให้สังคมมีความเข้มแข็งมีคุณภาพ

2. ความจำเป็นของการเป็นสมาชิกในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนมีระเบียบเป็นแบบแผนของความประพฤติ ที่ครู นักเรียน ร่วมกันกำหนดขึ้นไว้ให้สมาชิกในโรงเรียนสามารถ ปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนดไว้ได้ ก็ย่อมมีผลทำให้สมาชิกทุกคนของโรงเรียนอยู่กันอย่างสงบสุข โดยไม่มีผู้ใดมาก่อน และนอกจากนี้ยังมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนใน ชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น คือ ครูไม่ต้องหยุดการสอนเพื่อคอยอบรมสั่งสอนหรือคอยดู นักเรียน และนักเรียนก็ไม่รบกวนเพื่อนจนทำให้การเรียนการสอนต้องหยุดชะงักลงไป

3. ความจำเป็นของการเป็นสมาชิกของชุมชน รากฐานจากครอบครัวและสถานศึกษา จะช่วยให้แต่ละคนมีระเบียบวินัยในระดับหนึ่ง แต่มีได้หมายความว่า จะไม่มีผู้ใดประพฤติเบี่ยงเบนหรือประพฤติผิดทำนองคลองธรรม จึงมีความจำเป็นต้องมีการรักษาระเบียบวินัยเพื่อความเรียบร้อยของสังคม ในการนี้การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการรักษาระเบียบวินัยของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540ก: 284) กล่าวว่าโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของโรงเรียน เพราะวินัยมีความสำคัญ คือ

1. เป็นเครื่องมือในการป้องกันและควบคุมความประพฤติของนักเรียน
2. เป็นเครื่องมือที่ช่วยปลูกฝังและเสริมสร้างสิ่งที่ดีงาม
3. การเตรียมตัวนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี
4. เป็นการรักษาชื่อเสียงและเกียรติภูมิของโรงเรียน

หัสตินทร์ เขาวนปรีชา (2542: 289) ได้กล่าวถึงความจำเป็น ของการมีระเบียบวินัยในโรงเรียน ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความสงบ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนดำเนินกิจการทางการศึกษาไปได้ตั้งประสงค์
2. เพื่อเป็นการเตรียมคนให้รู้จักการมีระเบียบวินัย ก้าวไปสู่การเป็นพลเมืองดีของชุมชน ประเทศชาติในอนาคต

นิตดา หงษ์วิวัฒน์ (2541: 37) ได้กล่าวถึงความจำเป็นและคุณค่าของระเบียบวินัยนักเรียนไว้ว่า วินัยสร้างความรับผิดชอบ วินัยสร้างความเป็นระเบียบแบบแผน วินัยสร้างคนให้เป็นคนดี วินัยสร้างคนให้เป็นคนเก่ง และระเบียบมีความจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์มากเพราะระเบียบทางกายภาพ สามารถสร้างระเบียบระบบความคิดได้ ผู้ที่มีความคิดที่เป็นระเบียบจะสามารถมองปัญหา การวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีระบบ จะเป็นผู้มีประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตและมีประสิทธิภาพในการทำงาน

การปลูกฝัง เสริมสร้าง และพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เยาวชน ต้องร่วมมือกันหลายฝ่ายสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2541: 8-10) ได้กล่าวถึงสถาบันหรือบุคคลที่มีส่วนในการพัฒนาวินัยในตนเองให้แก่เยาวชนไทย สรุปได้ดังนี้คือ

1. บิดา มารดา บ้านหรือสถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด และเป็นแหล่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและหล่อหลอมตลอดจนถ่ายทอดลักษณะอันทรงคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งเรื่องระเบียบวินัยแก่สมาชิกในครอบครัวทั้งทางตรง โดยการอบรมสั่งสอนและทางอ้อม ซึ่งเด็กจะเฝ้าสังเกตลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของผู้เลี้ยงดูเพื่อเลียนแบบการกระทำนั้น และบิดา มารดาหรือผู้เลี้ยงดูยังต้องทำหน้าที่ต่อไป แม้เด็กจะเข้าไปรับการศึกษาอบรมในโรงเรียนระดับต่าง ๆ แล้วก็ตาม

2. ญาติผู้ใหญ่และสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝัง และหล่อหลอมจริยธรรมด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กในครอบครัวเช่นกัน โดยปกติเด็กจะเรียนรู้เจตคติเชิงจริยธรรมจากผู้ใหญ่โดยตรง ดังนั้นถ้าหากผู้ใหญ่เป็นผู้มีลักษณะเด่นเป็นที่ยกย่องบูชาแก่เด็กมาก เด็กจะมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่มากขึ้นเท่านั้น

3. เพื่อนของเด็กเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนด ค่านิยมทางจริยธรรมด้านต่าง ๆ เช่นกัน โดยเฉพาะวัยรุ่นจะทำอะไรก็มักจะคล้อยตามเพื่อนการเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน การเข้าใจกันและกันในระหว่างเด็กวัยเดียวกัน และยังได้มาจากการได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ

4. พระสงฆ์หรือผู้นำทางจริยธรรมและคุณธรรมในหมู่บ้าน ตำบลหรืออำเภอหรือท้องถิ่นที่เด็กอยู่ ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้อบรมสั่งสอนด้านจริยธรรมแก่ประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นนั้นจะมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังจริยธรรมด้านต่าง ๆ แก่เด็กในท้องถิ่นนั้นด้วย

5. สื่อสารมวลชนทุกรูปแบบ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ บทเพลง และหนังสือต่าง ๆ ต่างก็มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติตลอดจนรูปแบบพฤติกรรมของเด็กโดยเฉพาะวินัยในตนเอง ซึ่งถ้าสื่อมวลชนเหล่านี้ไม่สนใจหรือไม่รับผิดชอบในการปลูกฝังจริยธรรมที่ดีแก่เด็ก ก็อาจเป็นเครื่องทำลายหรือขวางกั้นการปลูกฝังหล่อหลอมให้เด็กเป็นผู้มีจริยธรรมที่ดีงามโดยเฉพาะวินัยในตนเอง

6. โรงเรียนหรือสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาการบริหารและการให้บริการต่าง ๆ ในสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการปลูกฝัง และสร้างเสริมจริยธรรมที่ดี โดยเฉพาะด้านวินัยในตนเอง

7. สถาบันอาชีพ การเข้าสู่อาชีพใด ๆ ของบุคคลก็ย่อมมีกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนปฏิบัติสำหรับกลุ่มอาชีพนั้น ๆ กฎเกณฑ์ระเบียบดังกล่าวนี้จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ปรับตัวอยู่ร่วมในกลุ่มอาชีพดังกล่าวได้ในที่สุด ดังนั้นสถาบันอาชีพแต่ละอาชีพก็มีส่วนที่สำคัญต่อการเสริมสร้างวินัยให้กับผู้ประกอบการอาชีพดังกล่าว

8. สถาบันการเมือง ที่หมายถึง คณะรัฐบาลและพรรคการเมืองมีส่วนสำคัญในฐานะเป็นองค์กรกำหนดนโยบายแนวทางการบริหารประเทศ ตลอดจนการควบคุมการปฏิบัติงานราชการของข้าราชการประจำให้ตอบสนองนโยบายของรัฐบาลจะเห็นได้ว่าการปลูกฝังหรือเสริมสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน มิใช่หน้าที่หรือความรับผิดชอบของผู้หนึ่งผู้ใด หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความร่วมมือและความรับผิดชอบจากทุกฝ่าย โดยเริ่มตั้งแต่ผู้ปกครองนักเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง สื่อมวลชน พระสงฆ์ หรือผู้นำทางศาสนา ครู กลุ่มเพื่อนนักเรียน สถาบันการเมืองและองค์กรต่าง ๆ ในสังคม

วาเลต (สแนร์ มาสกลาง . 2540: 52; อ้างอิงจาก Valett. 1986: 109) ได้เสนอวิธีการที่จะพัฒนาการฝึกระเบียบวินัยของเด็กไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทำความเข้าใจในประสิทธิภาพของวินัย
2. การพิจารณาความต้องการและความสนใจของเด็ก
3. การกำหนดเป้าประสงค์และความคาดหวังในการปฏิบัติตามวินัย
4. การสร้างกฎเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามวินัย
5. การวางแผนและการคาดคะเนผลที่จะได้รับ
6. การให้คำปรึกษาหารือร่วมมือกันในการปฏิบัติตามกฎวินัยที่ได้วางไว้
7. การบันทึกพฤติกรรมของเด็กที่ปฏิบัติตามวินัย
8. การให้รางวัลจากผลของการปฏิบัติตามที่วินัยที่ถูกต้อง
9. การแสดงให้เห็นผลของการไม่ปฏิบัติตามวินัยที่กำหนดไว้
10. การประเมินผลที่ได้ปฏิบัติตามทั้งหมดเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

มาลี จุฑา (2542: 285-286) กล่าวว่า การสร้างวินัยตามพัฒนาการของเด็กมีขั้นตอน

ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 ความรู้สึกว่าคุณเป็นผู้กระทำเอง (Sense of agency) เด็กเริ่มรู้ตัวว่าตนเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่าง ๆ ของตนได้ เช่น จะคืบ คลาน เกาะสิ่งต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 มีความรู้สึกว่าจะทำอะไรบางอย่างไม่ได้ (Sense of accountability) เนื่องจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับ เด็กจะรู้จักจำแนกได้ว่าการกระทำอย่างเดียวกันในกรณีหนึ่งทำได้ แต่กรณีอื่นทำไม่ได้

ขั้นที่ 3 ความรู้สึกรับผิดชอบ (Sense of responsibility) จากการสังเกตเปรียบเทียบวิเคราะห์ และหาเหตุผลด้วยวิธีต่าง ๆ เด็กจะเกิดความรู้สึกว่าตนต้องรับผลของการกระทำของตน ถ้าตนทำดีผลจะเกิดแก่ตน ถ้าทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องจะได้รับผลร้าย เด็กจะยินดีรับผิดชอบและชอบในการกระทำของตน เป็นความรู้สึกที่จะทำให้เด็กทำตามระเบียบแบบแผนที่ต้องการ โดยไม่ต้องมีการบังคับ

สมจิตต์ สุวรรณวงศ์ (2542: 44-45) ได้เสนอหลักปฏิบัติในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก มีหลักปฏิบัติ ดังนี้

1. ความแน่นอนสม่ำเสมอ กำหนดกิจวัตรประจำวันให้เด็กทำได้อย่างสบายใจ เด็กรู้กำหนดการของตัวเองล่วงหน้า เช่น รู้กำหนดการกินอาหาร อาบน้ำ เล่น นอน การตั้งเกณฑ์ต้องมีความสำคัญและเด็กทำตามได้ เด็กต้องรู้ว่าผู้ใหญ่ต้องการอะไรจากตนเพื่อตัดสินใจได้แน่นอน
2. การชมเชยให้กำลังใจ เด็กต้องการกำลังใจ ความสนใจ การยอมรับจากผู้ให้ชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมดี
3. การทำเป็นตัวอย่าง เด็กจะเลียนแบบสิ่งรอบตัว จึงควรทำเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็น

4. การใช้เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ เด็กมีความแตกต่าง ทั้งทางร่างกาย และจิตใจขึ้นกับเวลาและสถานการณ์ ก่อนจะใช้วินัยกับเด็ก ต้องดูว่าเด็ก หิว เหนื่อย ป่วย หรือเด็ก เล็กเกินไปกว่าที่จะเป็นไปตามความคาดหวัง

5. การลงโทษเพื่อให้เกิดวินัยในตนเองอาจทำได้หากพูดชี้แจงหรือทำวิธีต่างๆ ไม่สามารถแก้ไขได้ก็ต้องมีการลงโทษ แต่ไม่รุนแรงนัก เช่น การไม่ยอมรับในสิ่งที่เด็กทำหรือแสดง พฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง การงดปฏิบัติบางอย่าง หรืองดสิทธิบางประการ การจำกัดบริเวณหรือไม่พูด ด้วยระยะเวลาหนึ่ง

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2544: 8-9) กล่าวว่า การปลูกฝังหรือเสริมสร้างนักเรียนให้เป็น ผู้มีวินัยในตนเองนั้น โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญ ได้แก่

1. ควรคำนึงถึงสิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียนใน การมีส่วนร่วมกับทาง โรงเรียนในการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนการปกครองดูแลกันเอง เพราะการที่เด็ก ๆ ได้รับความ ยอมรับให้ทำอะไร ได้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง

2. ปรัชญา ความมุ่งหมาย ตลอดจนวิธีดำเนินการด้านวินัยนักเรียน ควรเป็นเรื่อง ที่ทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนมีความเห็นร่วมกัน เพื่อเป็นการ ง่ายในการนำไปใช้บังคับและเพื่อพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายไปพร้อม ๆ กัน

3. กฎระเบียบที่กำหนดขึ้นใช้บังคับจะต้องมีเหตุผลเพียงพอและกำหนดขึ้นเท่าที่ มีความจำเป็น เพื่อให้กิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดีเท่านั้น หากมีมากเกินไปทำให้ นักเรียนรู้สึกถูกบีบบังคับหรือขาดเสรีภาพ

4. นโยบายและวิธีดำเนินการปกครองนักเรียนควรเขียนให้ปรากฏชัดและพิมพ์ลง ในคู่มือนักเรียน ครูและผู้ปกครองทุกปี ถ้อยคำและภาพที่ใช้ก็ควรเน้นที่เข้าใจง่าย และควรเน้น ความสำคัญไปที่ ความรับผิดชอบและพฤติกรรมที่มุ่งหวังมากกว่าจะเน้นไปที่พฤติกรรมที่เป็น ความผิดและการลงโทษนักเรียน คู่มือดังกล่าวนี้ทุกคนควรจะได้อ่านเมื่อเริ่มต้นปีการศึกษาใหม่ทุกปี เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนความจำ

5. ควรมีการทบทวนและปรับเปลี่ยนกฎระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้สำหรับใช้ใน ห้องเรียนและในโรงเรียนอยู่เสมอเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง

6. ครู อาจารย์ ในโรงเรียนจะต้องวางแผนดำเนินการสอนและมีกิจกรรมการเรียน ที่เหมาะสมและน่าสนใจสำหรับนักเรียนทุกคน

7. ควรมีการจัดระเบียบชั้นที่ดี มีการทำความเข้าใจกับ นักเรียนในเรื่องการงานที่ นักเรียนจะต้องรับผิดชอบ ตลอดจนขอบเขตการปฏิบัติตนตามมาตรฐานความประพฤติ ปฏิบัติตน ได้ถูกต้องตามความมุ่งหวังของทางโรงเรียน

8. ครูประจำชั้นและบุคคลอื่น ๆ ที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับนักเรียนโดยตรง จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ ในรูปแบบการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของนักเรียน เพื่อจะได้ เข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนที่มีลักษณะเฉพาะในแต่ละวัย ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถเหลือแก้ไข ปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและด้วยความเห็นอกเห็นใจ

9. ครูอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนจะต้องตระหนกอยู่เสมอ ในเรื่องที่ดีที่มีส่วนอย่างยิ่งในการสร้างความรู้สึกของนักเรียนทุกคน ให้เขารู้สึกว่าตนเองเป็นคนดีมีคุณค่าเท่าเทียมกับคนอื่น เช่น จะต้องช่วยให้เด็กนักเรียนทุกคนมีโอกาสประสบความสำเร็จในงานที่ทำ และได้รับการยกย่องหรือเป็นที่ยอมรับของคนอื่นอยู่เสมอ ต้องส่งเสริมให้เด็ก ๆ มีส่วนร่วมกับเพื่อน ๆ ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์โดยงานที่มอบหมายจะต้องพอเหมาะกับความรู้ความสามารถของเด็กแต่ละคน เป็นต้น

10. ผู้บริหารและครูจะต้องมีความสม่ำเสมอในการรักษาระเบียบวินัยในชั้นเรียน และในโรงเรียนให้เป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ด้วยความจริงใจและ ด้วยความยุติธรรมจะเห็นได้ว่าวิธีการพัฒนาระเบียบวินัยของเด็กเป็นภาระหน้าที่ของผู้ปกครอง ครูอาจารย์และผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน และในการกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่าง ๆ นั้น ควรคำนึงสิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียนในการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียนในการกำหนดระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับในการปฏิบัติตามระเบียบอย่างเต็มที่ อันจะก่อให้เกิดการมีวินัยในตนเองโดยไม่มีกรบีบบังคับ

การจะสร้างระเบียบวินัยที่ดีมีประสิทธิภาพ ตรงตามจุดมุ่งหมายของงานวินัยและการปกครองชั้นเรียนจะต้องมีหลักการในการสร้างระเบียบวินัยที่ถูกต้อง จึงจะทำให้การปฏิบัติตามระเบียบวินัยเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ธงชัย ช่อผกา (2537: 274) กล่าวถึงหลักการการสร้างวินัยนักเรียน ดังนี้

1. ควรยึดจุดประสงค์และเป้าหมายทางการศึกษาเป็นหลัก โดยมีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีความประพฤติดีมีวินัยในตนเอง สามารถปกครองตนเองได้ ยืนอยู่บนหลักแห่งความถูกต้องชอบธรรม

2. มีความเหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ ควรกำหนดขึ้นตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย โดยครูและนักเรียนสามารถปรับเปลี่ยน ยืดหยุ่นได้ตามสถาน การณ์ กาลเวลาแต่ต้องมีหลักแห่งความเสมอภาคของบุคคล เคารพสิทธิของผู้อื่น

3. ควรมีขอบเขตที่ชัดเจนให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบทั่วกัน

4. การลงโทษผู้กระทำผิดยึดหลักเมตตาธรรม มีความเป็นธรรม หาวิธีการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดวินัยในตนเอง ไม่ฝืนธรรมชาติ หลีก เลี่ยงการตำหนิ ดุด่า ควรใช้วิธีชมเชย ยกย่องเมื่อทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544: 278-288) วิธีปลูกฝังมีอยู่ 3 วิธี คือ

1. การให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เรียนการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ความประพฤติของการตัดสินใจได้ความรู้ ฝังใจถูก หรือ ผิด เป็นสิ่งจำเป็นซึ่งอาจใช้วิธีการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้ รวมทั้งการพัฒนาความเชื่อในความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมจากผลของการกระทำด้วย

2. การใช้ตัวอย่าง คนเราชอบการเลียนแบบ การมีตัวอย่างเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น ตัวอย่างจากสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น จะมีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจและความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

3. การอธิบาย เป็นการพูด ชี้แนะ แนะนำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจหลักการ ความประพจน์ มองเห็นความสัมพันธ์ เห็นตัวอย่างจากการสังเกตของตน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อและนำไปปฏิบัติตามได้ การปลูกฝังจริยธรรมควรมีความสอดคล้องของประสบการณ์ตรงที่ได้รับตัวอย่างที่ใช้และการชี้แนะหากครูขาดการทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดี การปลูกฝังจริยธรรมในตัวผู้เรียนก็อาจไม่ได้ผลตามที่พึงปรารถนา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2544: 278-288)

หัสตินทร์ ชาวอนปรีชา (2542: 295) กล่าวถึงการสร้างระเบียบวินัยนักเรียน ดังนี้

1. ลักษณะของวินัยที่ดีจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ป้องกันปัญหา นักเรียนได้รับประโยชน์ ปฏิบัติได้จริง เข้าใจง่าย
2. มีบทลงโทษ สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างวินัย เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน เสริมสร้างและพัฒนาบุคลิกภาพ
4. ไม่ควรจะมีประเพณีอยู่กับการลงโทษ ควรจะเน้นแนวทางในการให้ความรู้และการฝึกอบรม

กรมวิชาการ (2542ก: 38) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างวินัยของตนเองที่จะปฏิบัติไว้ว่า

1. การสร้างวินัยไม่ควรมุ่งประเพณีการลงโทษ แต่ควรจะไปเน้นไปในการฝึกอบรมและให้ความรู้มากกว่า ครูจะช่วยนักเรียนที่มีปัญหาให้สามารถปรับปรุงตัวเองได้อย่างไร
2. ระบบการสร้างวินัยที่ดี ไม่ควรเน้นที่การลงโทษ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาลบ จะส่งผลกระทบต่อในทางลบทั้งสิ้น แต่วิธีการที่ดีกว่านั้น คือ ทำให้เขาเข้าใจความต้องการและความจำเป็นขององค์การ และต้องการขอความร่วมมือเพื่อจะได้ไปสู่จุดหมายร่วมกัน

ชาญชัย อาจินสมอาจารย์ (2544: 46) กล่าวถึงการสร้างระเบียบวินัยนักเรียนไว้ว่า

1. การจัดตั้งกฎและระเบียบแบบแผน เพื่อให้นักเรียนประทับใจในความรับผิดชอบของเขา ที่จะทำตามกฎและระเบียบแบบแผน
2. จะต้องทำให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน มองเห็นว่ากฎและระเบียบแบบแผนนั้นมีความสำคัญและมีความยุติธรรม
3. ครูจะต้องคิดอย่างรอบคอบเกี่ยวกับกฎและระเบียบแบบแผน ที่ครูวางแผนจัดตั้งก่อนสื่อความหมายหรือพัฒนาระเบียบวินัยกับนักเรียน
4. นักเรียนที่มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกฎ จะส่งเสริม “ความเป็นเจ้าของ” และความรับผิดชอบ จะเข้าใจถึงเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังกฎระเบียบเต็มใจที่จะปฏิบัติตามมากขึ้นถ้าครูให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างกฎ ครูต้องแยกประเภทระหว่างกฎที่เขายอมรับในอำนาจหน้าที่ของครูและกฎที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างขึ้น ดังนั้น ครูต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน

5. รางวัลและการลงโทษที่มีอยู่ในระบบของผลที่ตามมาที่ครูพัฒนา ควรส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการเรียนและสร้างสำนักแห่งบุคคล ผลที่ตามมาที่มีประสิทธิภาพคือผลหยั่งรากลึกกลงไปในบรรยากาศที่เอาใจใส่ในทางบวกและความตื่นตัวเกี่ยวกับการเรียนรู้

6. กฎที่ดีตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎทอง “ปฏิบัติต่อผู้อื่นที่ท่านต้องการให้เขาปฏิบัติต่อท่าน” กฎควรถูกเขียนขึ้นในทางบวก ให้คำจำกัดความในสิ่งที่ทำอะไรมากกว่าในสิ่งที่ไม่ควรทำ

ไพทิวรี สีนลาร์ตัน (2544: 31) ได้กล่าวถึงการออกแบบในสถานศึกษาไว้ว่า

1. ให้ผู้ที่ใช้ระเบียบมีส่วนร่วมในการออกแบบ

2. ให้มีการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางก่อนจะออกเป็น

ระเบียบใช้

สรุปได้ว่า การจะสร้างระเบียบวินัยให้นักเรียนปฏิบัติดีนั้น ควรยึดหลักประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมเพื่อยอมรับความเป็นเจ้าของในกฎระเบียบนั้นๆ ไม่มุ่งเน้นการลงโทษแต่เป็นการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาบุคลิกภาพมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ไม่ขัด ต่อธรรมชาติจากหลักการดังกล่าว จะช่วยให้อัตราของนักเรียนในโรงเรียน มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามจุดมุ่งหมายของงานวินัยและการปกครองนักเรียนในสถานศึกษานั้นๆ นักเรียนเกิดจิตสำนึกและปฏิบัติตามระเบียบวินัย เพราะเห็นในคุณค่าและพึงพอใจที่จะปฏิบัติ

3.6 คุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัย

3.6.1 ความหมายคุณธรรม

คุณธรรม เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง มีนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

สาโรช บัวศรี (2538: 12) ให้ความหมายคุณธรรม คือ หลักความประพฤติที่อบรม กิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรม ซึ่งให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดีละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์

ประภาศรี สีหอำไพ (2543: 21-22) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คุณธรรมคือ หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรับชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นที่สมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขความยินดี คุณธรรมหรือศีลธรรมมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอยู่ในจริยธรรม

จอห์น ดิวอี้ (ประภาศรี สีหอำไพ . 2543: 35-36; อ้างอิงจาก John Dewey. 1975) ให้ความหมาย คุณธรรมคือหลักความประพฤติที่มีการฝึกอบรมให้เป็นความประพฤติของพลเมืองดี โดยเน้นที่รายบุคคลเท่ากับที่ตระหนักถึง ผลทางสังคมที่จะดำรงรูปแบบของสังคมนั้น ดังนั้นหลัก คุณธรรมจึงไม่มีใครคนใดคนหนึ่งผูกขาดการตัดสิน ไม่ใช่เรื่องเหนือธรรมชาติไม่สร้างรูปแบบเฉพาะ ผูกขาดหรือวิถีชีวิตเพียงอย่างเดียวใดอย่างหนึ่ง การแปลความหมายคุณธรรมในชีวิตสังคมซึ่งเต็มไปด้วย การเร่งรัดหน้าที่ จะสร้างลักษณะนิสัยของบุคคลโดยเน้นความสำคัญในจิตใจ ในการจัดจริยศึกษา

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติของ บุคคลโดยมีค่านิยมทางศีลธรรมและคุณธรรมที่สังคมยอมรับเป็นปทัสถานในการวัด บุคคลที่กระทำ ก็เกิดความพอใจในการกระทำของตนเอง ซึ่งแสดงออกถึง คุณงามความดี เพื่อบรรลุสภาพชีวิตอัน ทรงคุณค่าที่พึงประสงค์ และเพื่อความสงบสุขของสังคม

3.6.2 องค์ประกอบของคุณธรรม

องค์ประกอบของคุณธรรมได้มีผู้จำแนกออกเป็นหลายลักษณะต่างๆ กัน ดังนี้ ประภาศรี สีหอำไพ (2543: 48) ได้อธิบายว่า คุณธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักป ฏิบัติ ในการดำรงชีวิตเป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อย ประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง สังคมที่ขาดกฎเกณฑ์ ทุกคนสามารถทำทุกอย่างได้ตามอำเภอใจ ย่อมเดือดร้อนระส่ำระสาย ขาดผู้นำผู้ตาม ขาดระบบที่ กระชับความเข้าใจเป็นแบบแผนให้ยึดถือปฏิบัติ การหย่อนระเบียบวินัยให้เกิดการละเมิดสิทธิและ หน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคลชาติใดไร้ระเบียบวินัยย่อมยากที่จะพัฒนาไปได้ทัดเทียมชาติอื่น จึงควรประพฤติตามจารีตประเพณีของสังคม

2. สังคม (Society) การรวมกลุ่มกันประกอบ กิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผน ก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงาม มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรม อันดีของประชาชน

3. อิสรเสรี (Autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับก่อให้เกิด ความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกา รศึกษาและประสบการณ์ในชีวิต มีความสุข อยู่ในระเบียบวินัยและสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับการขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตน ตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองให้อยู่ในทำนองคลอง ธรรม สามารถปกครองตนเองได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ได้กำหนดนโยบาย การปฏิรูปเรียนรู้นี้ในปี 2550 โดย มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้ นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้กำหนดคุณธรรม 8 ด้าน ให้เกิด คุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียน ดังนี้ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสะอาด ความสุขภาพ ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความขยัน

กระทรวงศึกษาธิการ (2550: 9-11) ให้ความหมายของ ความขยัน ว่า หมายถึง ความบากบั่นทำการทำงานอย่างแข็งขันไม่ปล่อยปละละเลย ทำหรือประพฤติเป็นปกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้านพยายามทำกิจไม่ทอดยอนักเรียนต้องมีความขยันในการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- 1) ขยันหมั่นเพียรเรียนหนังสือ ฟัง คิด การเขียน ขณะเรียนอย่างตั้งใจ
- 2) ขยันทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่คั่งค้าง
- 3) ขยันทำงานช่วยเหลือในกิจการของโรงเรียน
- 4) ขยันทำงานช่วยเหลือในกิจการของบิดา มารดา ครอบครัว

กรมวิชาการ (2523: 156) ได้ให้ความหมายความขยันไว้ว่า หมายถึง ความพยายามอย่างแข็งขัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในงาน

ราชบัณฑิตยสถาน (2525: 129) ได้ให้ความหมายของความขยันไว้ว่า หมายถึง การทำงานอย่างแข็งขันไม่ปล่อยปละละเลย ทำหรือประพฤติเป็นปกติสม่ำเสมอไม่เกียจคร้านสุจริตกรรม ความขยัน

1. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจอย่างสม่ำเสมอโดยไม่มีใครบังคับ
2. มีความสนใจ กระตือรือร้นในการทำงาน ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนมีส่วนร่วมได้ด้วยความสำเร็จ

สรุปได้ว่า ทั้งนี้ความขยันนั้นต้องกระทำอย่างเต็ม ความสามารถของตนเองเท่าที่จะทำได้ และตั้งใจทำ และสม่ำเสมอ ผู้ที่มีความขยันย่อมประสบความสำเร็จในชีวิต

2. ความประหยัด

รุจิร ภูสาระ (2541: 9) ได้ให้ความหมายว่า ความประหยัด หมายถึง การใช้จ่ายตามความจำเป็นหรือใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับสภาพของตนเองและครอบครัว

สมศักดิ์ สินธุระเวชช์ และคณะ (2529: 17) ให้ความหมายว่าการประหยัด หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพย์สินสิ่งของที่มีอยู่ตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์และคุณค่ามากที่สุด โดยอาศัยหลักความพอดี การประหยัดทรัพย์สิน ประหยัดเวลา ประหยัดแรงงาน ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน . 2530: 211) ให้ความหมายว่า ความประหยัด หมายถึง การยับยั้งระมัดระวังใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ

สรุปได้ว่า ความประหยัดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ต้องมุ่งให้เกิดกับตัวนักเรียนและบุคคลทั่วไปให้รู้จักใช้รักษาดูแลของเพื่อให้ใช้ได้ยาวนานและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. ความซื่อสัตย์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2530: 284) ได้ให้ความหมาย ความซื่อสัตย์ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติตรงและจริงใจไม่คิดทรยศ และหลอกลวง

บัณฑิต พัดเย็น (2527: 5) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติอย่างตรงไปตรงมา ทางกาย วาจา และจิตใจทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สำหรับกรมวิชาการให้ความหมายความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติอย่างเหมาะสม และตรงต่อตนเอง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา และใจ ต่อตนเองและผู้อื่น ทางด้านกรมการศาสนา (2521: 8) ได้ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ว่า หมายถึง ให้เป็นคนตรง ประพฤติอะไรด้วยน้ำใสใจจริง

รัชชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529: 99) ได้อธิบายความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ว่า หมายถึง การประพฤติตนด้วยความจริงใจ และตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา และใจ ทั้ง ต่อตนเอง และผู้อื่น

ทวี บุญยกฤต (2525: 49) กล่าวว่าความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความภักดี ความซื่อตรง การประพฤติตรง คือมีความตรงไม่คดโกง ไม่หลอกลวงและไม่เอาเปรียบ

สมาน ซาลีเครือ (2523: 5) ได้ให้ความหมายว่าความซื่อสัตย์ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมหรือความรู้สึกของบุคคลในส่วนของที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด ไม่ทุจริต หรือประพฤติชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา ยุติธรรม และละเอียดถี่ถ้วน

ถาวร รอดเทศ (2523: 14) ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ว่าเป็นการมีค่านิยม ประพฤติปฏิบัติตรงต่อความจริงอันได้แก่ การตรงต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ การตรงต่อคำมั่นสัญญา การตรงต่อระเบียบกฎเกณฑ์ที่ดีของสังคม และในทางพระพุทธศาสนา ได้แบ่งความซื่อสัตย์ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความซื่อสัตย์ทางกาย หมายถึง การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติผิดในกามและการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังและโอกาสเท่าที่จะสามารถทำได้
2. ความซื่อสัตย์ทางวาจา หมายถึง การพูดความจริงตรงไปตรงมา การพูดในสิ่งที่ควรพูด ไม่พูดเพื่อแฉและต้องเป็นคำพูดที่อ่อนหวานน่าฟัง
3. ความซื่อสัตย์ทางใจ หมายถึง กิจกรรมที่ใช้ใจเป็นสำคัญอันได้แก่ การไม่โลภที่อยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตน

กระทรวงศึกษาธิการ (2526: 60) อธิบายความซื่อสัตย์ว่าเป็นคุณธรรมที่เน้นความซื่อตรงต่อตนเอง หน้าที่การงาน คำมั่นสัญญาแบบแผนกฎหมายและความถูกต้องอันดีงาม ลักษณะพฤติกรรมได้แก่

1. ซื่อตรงต่อเวลา
2. ซื่อตรงต่องานของตนเองที่กำหนดไว้
3. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน
4. ซื่อตรงต่อคุณธรรมที่ยึดถือปฏิบัติ
5. ซื่อตรงต่อการนัดหมาย
6. ซื่อตรงต่อการให้สัญญา
7. ซื่อตรงต่อทรัพย์สินของผู้อื่น
8. ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานผู้อื่น
9. ซื่อตรงต่อระเบียบแบบแผนประเพณี
10. ซื่อตรงต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับสังคม
11. ซื่อตรงต่องานที่ได้รับมอบหมาย
12. ซื่อตรงต่อข้อมูลปัจจุบัน โดยรู้จักจำแนกระหว่างข้อมูลและค่าประเมินของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

กนก จันทร์ขจร (2535: 694-695) ให้ความหมายว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ตรงและจริงใจไม่มีเล่ห์เหลี่ยมประพฤติปฏิบัติซื่อตรงทั้งกายวาจาใจ และยังคงกล่าว ถึงความซื่อสัตย์ว่าเป็นคุณธรรมประจำมนุษย์ คนเราจะได้อะไรที่มีความซื่อสัตย์ ต้องมีความจริง 5 ประการ คือ

1. จริงต่อการงาน หมายถึง ทำอะไรทำจริง มุ่งให้งานสำเร็จเกิดประโยชน์ ส่วนตนหรือส่วนรวมได้จริงๆ

2. จริงต่อหน้าที่ หมายถึง ทำจริงในงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเรียกว่า หน้าที่ทำงานเพื่องานทำงานให้ดีที่สุด ไม่เลินเล่อไม่หละหลวมไม่หลีกเลียงบิดพลิ้ว เอาใจใส่หน้าที่ให้ งานสำเร็จเกิดผลดี

3. จริงต่อวาจา หมายถึง การพูดความจริงไม่กลับกลอก หรือตลบตะแลง รักษาวาจาสัตย์อย่างเคร่งครัดพูดจริงทำจริงตามที่พูด ดังพุทธศา สนาสุภาษิตที่ว่า “ความสัตย์จริง เป็นวาจาที่ไม่ตาย”

4. จริงต่อบุคคล หมายถึง มีความจริงใจต่อคนที่เกี่ยวข้อง จริงใจต่อมิตร และผู้ร่วมงานจริงใจต่อเจ้านายของตน เรียกว่ามีความจงรักภักดีหรือสวามิภักดิ์ จริงใจต่อผู้มีพระคุณ เรียกว่ามีความกตัญญูกตเวทิต

5. จริงต่อความดี หมายถึง มุ่งประพฤติปฏิบัติต่อความดีจนติดเป็นนิสัย เป็นบุคคลที่ประกอบด้วยคุณธรรม คือ หิริ ความละอายแก่ใจที่จะประพฤติชั่ว และโอตปปะคือความเกรงกลัวต่อความผิดที่ตนจะได้รับทั้งในที่ลับและที่แจ้ง

ชุตินา สัจจันท์ (2540: 84-89) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความซื่อสัตย์สุจริต คือการประพฤติปฏิบัติตนอย่างซื่อตรงทั้งกาย วาจาใจ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งต่อหน้าและลับหลัง และยังคงกล่าวอีกว่า ซื่อสัตย์ยังหมายรวมถึง ความซื่อตรงต่อหน้าที่ความสุจริตต่ออาชีพ ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มกำลังรวมทั้งซื่อตรงต่อผู้อื่น จักเป็นที่เชื่อถือ เคารพนับถือในสังคม

กล่าวโดยสรุป ความซื่อสัตย์ หมายถึงการกระทำที่ซื่อตรงและจริงใจ ทั้งกาย วาจาและใจ ทั้งต่อตนเอง สังคม และหน้าที่การงานโดยยึดหลักแห่งความยุติธรรม และมีแบบแผนที่ถูกต้องดีงาม

4. ความมีวินัย

สาโรช บัวศรี (2520: 66) กล่าวว่า ความมีวินัย หมายถึง การมีความเคารพซึ่งกันและกัน โดยทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา และความคิด

กรมวิชาการ (2535: 9-10) กล่าวว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การใช้ชีวิตอย่างสงบสุข เคารพกฎหมายและข้อกำหนดของสังคมมีเหตุผล ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

วินัย พัฒนรัฐและคณะ (2541: 9) กล่าวว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ และกติกาดังกล่าว ที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม เช่น กฎหมาย คำสั่ง คำประกาศ ระเบียบของโรงเรียน และกล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยไว้ดังนี้

1. รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น
2. เครื่องครัดในระเบียบวินัยอยู่เสมอ
3. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

จากการศึกษาความหมายและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความมี ระเบียบวินัย สรุปได้ว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การปฏิบัติตาม กฎ ข้อบังคับ และกติกาสังคม โดยมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัย ได้แก่ รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เครื่องครัดในระเบียบวินัยอยู่เสมอ และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สังคมกำหนด ซึ่งตรงกับตัวบ่งชี้ที่ 4 คือ การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความมุ่งมั่น รอบคอบและถูกต้อง

5. ความสะอาด

กระทรวงศึกษาธิการ (2550: 9) ได้ให้ความหมายของความสะอาดว่า หมายถึง ไม่สกปรก ไม่มีตำหนิ หมดจด ผ่องใสบริสุทธิ์ ไม่ทุจริต เราสามารถจำแนกความสะอาดได้ ดังนี้

1. ความสะอาดทางด้านร่างกาย คือ ร่างกายไม่สกปรก เสื้อผ้าสะอาด และรับประทานอาหารที่สะอาด มีสุขนิสัยส่วนบุคคลที่ดี
2. ความสะอาดทางสิ่งแวดล้อม คือ บ้านเรือนสะอาด ห้องเรียนสะอาด สิ่งของเครื่องใช้สะอาด และโรงเรียนสะอาด
3. จิตใจสะอาด คือ คิ ดดี ทำดี พูดดี ยึดหลักศีล 5 ของพระพุทธศาสนา มาเป็นหลักปฏิบัติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พศ. 2542 (2544: 1155) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความสะอาด หมายถึง ไม่สกปรกเช่นเสื้อผ้าสะอาด บ้านเรือนสะอาด น้ำสะอาด , หมดจด, ผ่องใส, เช่น จิตใจสะอาด, ไม่มีตำหนิ, บริสุทธิ์, ไม่ทุจริต เช่น เขาเป็นคนใจซื่อมือสะอาด

พจนานุกรมฉบับมติชน (2547: 854) ได้ให้ความหมายคำว่า สะอาด หมายถึง เกลี้ยงเกลา บริสุทธิ์ ไร้มลทิน

สรุปได้ว่า ความสะอาด หมายถึง ความสะอาดทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ซึ่งต้องการให้คุณธรรมด้านความสะอาดนั้นเกิดขึ้นในตัวนักเรียนทุกคน

6. ความสุภาพ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ .ศ. 2542 (2544: 1205-1206) ได้ให้ความหมาย คำว่า ความสุภาพ หมายถึง เรียบร้อย เช่น เขาแต่งกายสุภาพตามกาลเทศะ และตามนิยม อ่อนโยน ละมุนละม่อม เช่น เขาพูดด้วยน้ำเสียงสุภาพ ไม่กระโชกโฮกฮาก สุภาพชน ผู้ที่แต่งกายเรียบร้อย ผู้ที่มีกิริยามารยาทอ่อนโยน พูดจาเรียบร้อยรู้จักกาลเทศะ เช่น สุภาพชนยอมไม่ส่งเสียงดังในห้องสมุดสุภาพบุรุษ นักเรียนชาย ที่มีกิริยาวาจาเรียบร้อย รู้กาลเทศะ และมีคุณธรรม เช่น เขาช่วยเหลือเธอตามหน้าที่สุภาพบุรุษ สุภาพสตรี น .หญิงที่มีกิริยาวาจาเรียบร้อย รู้กาลเทศะ และมีคุณธรรม เช่น ท่าทางเธอเรียบร้อยสมเป็นสุภาพสตรี

พจนานุกรมฉบับมติชน (2547: 880) ได้ให้ความหมาย ความสุภาพ หมายถึง เรียบร้อย, อ่อนโยน, ประพฤติดี

สรุปได้ว่า ความสุภาพ หมายถึง เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม ประพฤติดี เป็นผู้มีคุณธรรม รู้กาลเทศะ มีกิริยาวาจาเรียบร้อย ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สังคมต้องการให้มีในตัวนักเรียน

7. ความสามัคคี

อดุลย์ สารยะบาล (2536: บทคัดย่อ) ความสามัคคี หมายถึง การแสดงออกซึ่งความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มด้วยใจรัก มีการร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหา เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

กิติพันธ์ รุจิรกุล (2540: บทคัดย่อ) ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียง เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือกระทำการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

จากความหมายของความสามัคคีดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปว่า ความสามัคคี หมายถึง การแสดงออก ซึ่งความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มด้วยใจรัก มีการร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานสำเร็จด้วยดี และมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามัคคี

1. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดความคิดของตนเป็นใหญ่
2. มีความเกรงใจซึ่งกันและกันมีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมในกลุ่มไม่ผลักรถให้ผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัว
3. ปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี รับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
4. เข้ามีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจการของส่วนรวม
5. เป็นผู้ประสานความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่แบ่งแยกเป็นพวกเขาพวกเรา รักหมู่คณะ

6. ช่วยเหลือเกื้อกูลในทางไม่ผิดศีลธรรม มองคนอื่นในแง่ดีเสมอ
สรุปลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามัคคีได้แก่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเกรงใจ ซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือกิจกรรมในกลุ่มไม่ผลักรถให้ผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัวร่วมรับผิดชอบและปรับปรุงงานของกลุ่ม ใช้สติปัญญาและเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหา ร่วมกัน ร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

8. ความมีน้ำใจ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2544: 580) ได้ให้ความหมายน้ำใจ หมายถึง ใจแท้ ๆ, ใจจริง, ความจริงใจ เช่นเห็นน้ำใจ นิสัยใจคอ เช่นน้ำใจพ่อ น้ำใจแม่ น้ำใจชาย น้ำใจหญิง ความเอื้อเฟื้อ เช่นเขาไม่มีน้ำใจ แล้งน้ำใจ

พจนานุกรมฉบับมติชน(2547: 469) ได้ให้ความหมาย น้ำใจ หมายถึง ความรู้สึกในใจ โดยปริยายหมายถึงการแสดงถึงความรู้สึกเอื้ออาทร

สรุปได้ว่า ความมีน้ำใจ หมายถึง มีใจแท้ ๆ มีความจริงใจมีความรู้สึกในใจที่แสดงถึงความรู้สึกเอื้ออาทร ซึ่งกันและกันเช่นช่วยเหลือด้วยความจริงใจในทุกเรื่อง แสดงความรู้สึกที่เอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ต้องการให้มีในตัวนักเรียน

3.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวินัย

3.7.1 ทฤษฎีการสร้างวินัยและจริยธรรมแบบสามมิติ

สุรชาติ สังข์รุ่ง (2539: 60 – 63) กล่าวถึง ทฤษฎีการสร้างวินัยและจริยธรรมแบบสามมิติว่า มีแนวคิด คือ การสร้างวินัยเป็นกระบวนการที่ต้องมีเป้าหมายแน่นอนและต้องดำเนินการต่อเนื่อง 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างศรัทธา หมายถึงจะให้คนมีวินัยในเรื่องใดก็ต้องสร้างศรัทธาเสียก่อน โดยใช้เทคนิคแนวคิดของกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value clarification) หรือ V.C. ซึ่งเป็นการตรวจสอบของบุคคลว่าสิ่งที่เขาเห็นมีคุณค่าสำหรับเขาหรือไม่ การจะทำให้คนเห็นคุณค่าในเรื่องใดนั้นขึ้นอยู่กับเขาได้เลือกสรรให้เห็นคุณค่าในสิ่งที่เขาพบเห็นด้วยตัวเขาเองแล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรม

ขั้นที่ 2 การสร้างพฤติกรรมแบบอย่าง หลังจากเกิดศรัทธาแล้วใช้อิทธิพลกลุ่มช่วยกำหนดพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง (Modeling) ให้ปฏิบัติและกลุ่มจะทำหน้าที่ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มอีกด้วย เทคนิคการสร้างพฤติกรรมแบบอย่างนี้เป็นแนวคิดของการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning) หรือ S.L. ซึ่งถือว่าพฤติกรรมของคนเป็นผลมาจากการลอกเลียนพฤติกรรมในสังคม

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติเป็นนิสัยแนวคิดของการปรับพฤติกรรม(Behavior Modification) หรือ B.M. เชื่อว่า พฤติกรรมของคนเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองถ้าพฤติกรรมใดทำแล้วให้ผลน่าพอใจ หรือได้รับการเสริมแรงเช่น ยกย่อง สนใจ ชมเชย ฯลฯ ก็มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมนั้นอีก ในสภาพแวดล้อมเดิม ในทางตรงข้ามหากแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วได้ผลตอบแทนไม่น่าพอใจหรือได้รับการลงโทษ เช่นไม่ได้รับความสนใจมีแต่ความเฉยเมย ถูกตำหนิ ก็มีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นอีกภายใต้สิ่งเร้าเดิม

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการวินัยในตนเอง ทั้งสามทฤษฎี อธิบายการเกิดการพัฒนาวินัยในตนเองของคนตั้งแต่แรกเกิด วัยทารก วัยเด็ก พัฒนาการกระทันหันก่อนช่วงที่ในวัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และสามารถพัฒนาส่งเสริมได้อีกโดยใช้วิธีการต่าง ๆ

3.7.2 ทฤษฎีควบคุม (Control theory)

เกียสเซอร์ (สุรพงษ์ ชูเดช. 2542: 16; อ้างอิงจาก Day. 1994: 18 -19) ได้กล่าวถึงทฤษฎีควบคุม ว่าเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่ทำให้แนวคิดในการฝึกวินัย ทฤษฎีนี้ก่อตั้งขึ้นบนพื้นฐานของโปรแกรมการฝึกวินัยที่ประสบความสำเร็จตามความคิดของกลาสเซอร์ เด็กไม่สามารถถูกควบคุมโดยผู้ใหญ่ได้ การบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กไม่ต้องการทำจะไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย เพราะเขาจะไม่เห็นความสำคัญในสิ่งที่เขาถูกบังคับให้ทำ วิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดความรู้สึกคับข้องใจและความเบื่อหน่ายจากการถูกบังคับคือ การทำให้เขาเรียนรู้งานตรงกับความต้องการของเขา ซึ่งสามารถทำได้โดยประเมินค ความสนใจของเขา แล้วกำหนดให้ทำงานที่ตรงกับความต้องการ ฝึกให้เขารู้จักวางแผนการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชั้นเรียนหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ในโลกภายนอก

อีกวิธีหนึ่งที่จะบรรเทาความรู้สึกดังกล่าวคือ การให้อำนาจเขาที่จะกำหนดการกระทำและรับผิดชอบต่อการกระทำของเขา มากกว่าที่จะให้อำนาจบังคับให้เขาต้องทำลักษณะของครูที่ใช้อำนาจมากในการบังคับเด็ก กลาสเซอร์เรียกลักษณะนี้ว่า ผู้จัดการที่เป็นนาย (Boss manager) ส่วนลักษณะของครูที่ใช้อำนาจน้อยในการบังคับเด็ก กลาสเซอร์เรียกลักษณะนี้ว่า ผู้จัดการแบบผู้นำ (Lead manager) การฝึกวินัยตามทฤษฎีนี้ครูควรจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 คือ

1. พัฒนากิจกรรมของโรงเรียนให้สอดคล้องเหมาะสมกับความสนใจของเด็ก
2. แสดงให้เด็กเห็นถึงความคาดหวัง
3. ถามเด็กว่าลองพิจารณาดูซิว่างานที่เราทำนั้น เราได้ทำอย่างดีที่สุดหรือไม่
4. ในช่วงแรกคอยเป็นผู้อำนวยการความสะอาดและให้คำแนะนำ
5. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นต้องร่วมกับเด็กในการแก้ปัญหา เพื่อให้การทำกิจกรรมนั้นดำเนินต่อไปได้

นั้นดำเนินต่อไปได้

ทฤษฎีควบคุมเป็นทฤษฎีที่ยืนอยู่บนพื้นฐานข้อตกลงที่ว่า มนุษย์เรานั้นพยายามที่จะควบคุมพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อที่จะได้ ได้รับความพึงพอใจ ครูต้องพยายามเข้าใจความต้องการของเด็กแต่ละคน เพื่อที่จะได้ให้คำแนะนำเด็กในแนวทางซึ่งจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมในการควบคุมตนเองได้มากขึ้น

ทฤษฎีเพคและฮาวิกเฮิร์ส และทฤษฎีของกลาสเซอร์แสดงให้เห็นว่าคนที่มีความวินัยในตนเองสูงเป็นคนที่มีการพัฒนาของอีโก้ และซูเปอร์อีโก้สูงทั้งสองด้าน กล่าวคือ นอกจากพ่อแม่ ผู้อบรมเลี้ยงดู และครูอาจารย์จะให้คำแนะนำอบรมสั่งสอน ให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมแล้ว ยังจะต้องอธิบายเหตุผลให้เด็กมีความรู้มีความเข้าใจถึงเหตุผลของการที่ต้องประพฤติปฏิบัติตนดังกล่าวได้ว่าจะทำให้เกิดผลดีอย่างไร และถ้าไม่ปฏิบัติจะเกิดผลเสียอย่างไร และส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิด และการใช้เหตุผลอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ นอกจากนั้นไม่ควรให้อำนาจบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กไม่ต้องการ ควรคำนึงถึงความรู้สึกและความต้องการของเด็ก ถ้าเป็นไปได้ควรส่งเสริมให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กต้องการหรือถ้าจะต้องกำหนดให้เด็กต้องทำอะไร ก็ควรกำหนดให้ทำในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก โดยฝึกให้เด็กได้กำหนดการทำกิจกรรมของตนเอง กำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมของตนเองและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ครูและผู้ปกครองควรทำหน้าที่ผู้อำนวยการความสะอาดให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการหรือเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ต้องร่วมกับเด็กในการแก้ปัญหา การส่งเสริมและปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะนี้ จึงจะทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีความวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2545: 101) ได้แสดงไว้ว่า “วินัย” เป็นคำที่มีความหมายได้หลายอย่าง ผู้บริหารแต่ละคนก็อาจมีความคิดเห็นในเรื่องของวินัยไม่ตรงกัน บางคนอาจเข้าใจว่าวินัยหมายถึง ความสามารถที่จะควบคุมความประพฤติของนักเรียน บางคนอาจเข้าใจว่าวินัยหมายถึงการทำโทษนักเรียน ในอดีตวินัยมัก จะหมายถึงการทำโทษนักเรียนที่ประพฤติผิดไปจากแบบแผนของโรงเรียนวินัยกลายเป็นการบังคับให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ครูเห็นว่าเป็นของดีงาม ในปัจจุบันวินัยถือว่าเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของการศึกษา ในการที่จะปรับปรุงและส่งเสริมความ

ประพจน์ของนักเรียน แม้ว่าวินัยอาจ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหรือข้อบังคับของโรงเรียน แต่ไม่ใช่เป็นการขู่เข็ญบังคับ แต่วินัยมุ่งที่จะให้นักเรียนควบคุมตนเอง (self – control) มีวินัยในตนเอง (Self – discipline) และรู้จักปกครองตนเอง นักการศึกษาในปัจจุบันอาจยอมรับว่าวินัยยังคงเกี่ยวข้องกับการสร้างกฎข้อบังคับ แต่นักการศึกษาส่วนใหญ่ก็เน้นในการศึกษาเพื่อจะให้เกิดวินัยในตนเองสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ซับซ้อน จึงเห็นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะพัฒนาความประพฤติ ให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ควบคุมตนเองจากภายใน(within) มากกว่าที่จะให้กฎเกณฑ์หรือสิ่งแวดล้อมเป็นตัวบังคับของความประพฤติ

การเรียนรู้เรื่อง วินัยคืออะไรด้วยกระบวนการระดมสมอง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่นักเรียนแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้มากที่สุด โดยเสนอได้อย่างเสรี ไม่มีการ วิพากษ์วิจารณ์ ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เสนอมามีการบันทึกความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะทั้งหมดไว้ หลังจากนั้นอาจจะจัดให้มีการอภิปราย ทบทวนความคิดทั้งหมดจัดเป็นหมวดหมู่หรือประเภท นักเรียนจะมีแนวความคิดใหม่ที่กว้างขวาง และสามารถนำแนวคิดเหล่านั้นไปสู่การตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาได้ดี (ปรียานุช สถาวรณ. 2548: 33-34) และขยายความรู้ด้วยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามหลักการการเรียนรู้ขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ และนำเสนอความคิดเห็นในรูปแบบการโต้วาทีเพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง

การพัฒนาวินัยในตนเอง จึงไม่ใช่เพียงการฝึกหัด ระเบียบวินัย ซึ่งเป็นเรื่องที่เน้นพฤติกรรมเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้ถูกฝึกว่ารู้สึกคับข้องใจหรือถูกบีบคั้นหรือไม่ ถ้าเด็กมีความรู้สึกดังกล่าวจะต้องรีบแก้ไข เพราะมีฉะนั้นเด็กจะไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่ฝึก นอกจากนั้น จะต้องพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลจนสามารถที่จะรู้และเข้าใจถึงเหตุผล ทั้งผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเองอย่างถ่องแท้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นองค์ประกอบด้านปัญญา เด็กก็จะเติบโตเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์ได้ (ติมา จักรเพชร . 2544: 18–19)

3.7.3 ทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนของเมอราเออร์ (Mowrer)

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2523: 6-9) ได้สรุปทฤษฎีของเมอราเออร์ไว้ว่า การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลแต่ละคนนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์มาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดู อันจะนำไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเอง เมื่อโตขึ้นทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดู โดยการเรียนรู้นี้จะเกิดขึ้นในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของทารกและเด็กนี้จะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ จุดเริ่มต้นอยู่ที่การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ เช่น หิว ก็ได้ดื่มนม ร้อนได้อาบน้ำ ยุ่งกั๊กก็ มีผู้มาปัดให้ เมื่อทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็จะรู้สึกสบาย พอใจ และมีความสุข ความสุขนี้จะรุนแรงมาก และติดตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น ขั้นต่อมาคือในขณะที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการจนรู้สึกพอใจ และ มีความสุข การรับรู้ขั้นต่อมาของเด็กคือความสุข ความพอใจของเด็ก ที่เกิดจากการได้รับการบำบัดความต้องการต่าง ๆ การปรากฏตัวของมารดาทำให้เกิด

ความสุขความพอใจ การรักการพอใจมารดานั้นจะต้องเกิดด้วยการเรียนรู้เช่นนี้ในทางตรงกันข้าม หากเด็กหิวและไม่ ได้กินหรือกินเมื่อไม่หิว เด็กจะไม่เกิดความสุขเด็กจะไม่มีรากฐานของการเรียนรู้ที่จะรักและพอใจมารดาของตน เมื่อการเรียนรู้ขั้นแรกเกิดขึ้นแล้ว จึงเป็นการเรียนรู้ขั้นที่สองต่อไปกล่าวคือ มารดาพยายามควบคุมกับคำอบรมสั่งสอนเด็ก ด้วยคำพูดหรือการกระทำต่าง ๆ ต่อมาเด็กจึงจะมีความสุข เลียนแบบมารดาทางคำพูด การกระทำ หรือทำตามที่มารดาสั่งสอน ความสุขความพอใจที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นการให้รางวัล หรือชมเชยตนเองโดยไม่หวังผลจากภายนอก เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูตนทั้งทางดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้ที่ตนรัก พอใจ เช่นถ้าเด็กเห็นมารดาสูบบุหรี่เสมอ เมื่อเด็กสูบบ้าง ก็จะมีความสุขความพอใจ ลักษณะที่แสดงถึงการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ของบุคคลนั่นเอง โดยจะปรากฏขึ้นในเด็กที่มีอายุระหว่าง 8-10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่มีบรรลุมารดาทางจิตอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติอย่างมีเหตุมีผลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เช่น ในการตอบโต้เมื่อเด็กเกิดความคับข้องใจ หรือเมื่อเกิดความกลัว ในการมีความรักและการมีอารมณ์ขัน ผู้ที่ขาดวินัยในตนเองเพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะกลายเป็นบุคคลที่ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำ และอาจกลายเป็นผู้ทำผิดกฎเกณฑ์ และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอ ในรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นอาชญากรรมเรื้อรังหมดโอกาสที่จะแก้ไข

สรุปได้ว่า การเกิดวินัยของตนเองนั้น มีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิด ถึงวัยเจริญเติบโต โดยจุดที่สำคัญนั้นคือ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างในการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นพื้นฐานในด้านอุปนิสัย หรือวินัยที่จะเกิดขึ้นกับเด็กต่อไป

3.7.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูรา (Bandura)

ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมโดยกล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบกายของมนุษย์ โดยทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลต่อกันและกันเสมอ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สิ่งแวดล้อมนี้อาจหมายถึงมนุษย์ด้วยกันเอง เช่น ผู้สอนเป็นตัวอย่างสำหรับผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน หรืออาจหมายถึงสิ่งอื่น ๆ ได้ทั้งสิ้น เช่น วิทยุ หนังสือ หรือสื่ออื่น ๆ ที่มีบทบาทเป็นตัวแบบ ในขณะที่ผู้เรียนสังเกต เผ่ามอง หรือรับรู้ซึ่งเกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของทฤษฎีนี้ (ฌูรท์ สุทธิจิตต์. 2541: 84-86)

3.7.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของอีริกสัน (Erikson)

อีริก อีริกสัน เป็นจิตวิทยาากลุ่มจิตวิเคราะห์ ให้ศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์ และเชื่อว่าการกระทำของบุคคลจะขึ้นอยู่กับเหตุผล เขาให้ความสำคัญของวัยเด็กว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่น่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก ถ้าสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เขาจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจผู้อื่น แต่ถ้าเด็กประสบสิ่งที่ไม่พึงพอใจ ประสบการณ์รอบตัวดังกล่าวจะทำให้เด็กขาดความสุข และ

เด็กจะมองโลกในแง่ร้าย และขาดความมั่นใจในตนเองจะเห็นได้ว่าการที่บุคคลจะสามารถพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีขึ้นได้สภาพแวดล้อมทั้งทางบ้านและโรงเรียนมีส่วนช่วยปูพื้นฐานบุคลิกภาพที่เหมาะสมให้กับเด็ก

สรุปได้ว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ของสังคมบันดูรา และทฤษฎีการพัฒนาทางบุคลิกภาพของอีริคสันนั้น สิ่งแวดล้อมและการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีบทบาทและอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของเด็ก ตัวสิ่งแวดล้อมหรือบุคคลรอบข้างดี จะส่งผลให้เด็กมองโลกในแง่ดี มีความมั่นใจในตนเอง เกิดความไว้วางใจผู้อื่นมีบุคลิกภาพดีทุกด้าน

3.7.6 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมวินัยนักเรียน

มีนักวิชาการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับวินัยนักเรียนไว้หลายแนวคิด ดังนี้

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2520: 60-61) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับวินัยนักเรียนนั้น ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ครูและผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เช่น ความสามัคคี การแต่งกาย มารยาท เป็นต้น
2. ควรจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้น่าอยู่
3. การออกคำสั่ง ระเบียบต่าง ๆ ควรพิจารณาอย่างรอบคอบ มีเหตุผล จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา
4. การที่นักเรียนประพฤติดีนั้นควรเกิดจากการที่นักเรียนเห็นดีเห็นชอบด้วยตนเอง
5. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในชีวิต
6. ให้คำปรึกษาและแนะนำกรณีผู้ที่มีปัญหาทางวินัยถ้ามีการลงโทษควรพิจารณาให้รอบคอบถูกต้อง และยุติธรรม

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2535: 238) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหาร พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารจะต้องประสานงานกับคณะครูทั้งหมด ในการวางมาตรฐานความประพฤติของนักเรียนต้องมีความจริงใจ มีความยุติธรรม และมีความสม่ำเสมอในการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียนโดยให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดระบบระเบียบและจัดการในชั้นเรียนให้มีบรรยากาศ เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมที่จะทำให้เด็กมุ่งมั่นที่จะประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ดี โดยส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ของชั้นเรียน มอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของเขา การยกย่อง ชมเชยนักเรียนบ่อย ๆ เพื่อพัฒนาความรู้สึกภาคภูมิใจและทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนให้มากขึ้น จะทำให้เด็กเห็นคุณค่าของตนเองว่าดีทัดเทียมกับคนอื่น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเกิดความมั่นใจในเกียรติและศักดิ์ศรีของตนและมุ่งมั่นรักษาเกียรติประวัติของตนให้ดีอยู่เสมอตลอดไปในชีวิตของเขา

สิทธิคำวรรณ (2541: 67) บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมวินัยในตนเองของนักเรียนควรมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ควรมีการวางแผนร่วมกันจากหลายฝ่าย ทั้งคณะครูในโรงเรียน คณะกรรมการนักเรียนผู้ปกครองนักเรียน
2. ควรมีการกำหนดบทบาทผู้ที่รับผิดชอบให้ชัดเจน โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดและให้ความสำคัญกับงานวินัยนักเรียนเท่ากับงานด้านอื่น
3. ควรมีการกระตุ้นและเสริมแรงสำหรับนักเรียนที่กระทำผิดอย่างสม่ำเสมอและจริงจังมีการเผยแพร่เกียรติคุณต่อสาธารณชนให้เป็นที่ประจักษ์
4. ควรมีการประสานงานกับบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ดำเนินงานสำเร็จและมีประสิทธิภาพ
5. ควรมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ มีรูปแบบที่ชัดเจนและให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงงานส่งเสริมวินัยนักเรียนต่อไป
6. ควรจัดทำคู่มือส่งเสริมงานวินัยนักเรียนให้เหมาะสมในแต่ละจังหวัด อำเภอ หรือโรงเรียน
7. ควรจัดทำสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น วารสาร สิ่งพิมพ์ แผ่นพับ เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและค่านิยมแก่ประชาชนและผู้ปกครอง

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความมีวินัยในตนเองแก่นักเรียนอย่างได้ผลนั้น ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติด้วยความละเอียด รอบคอบ และจริงจังเพื่อเกิดประโยชน์แก่เด็กนักเรียนให้มากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนมีการปรับปรุงตัวที่ดีที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและระเบียบของสังคม โดยคำนึงถึงนโยบายที่สอดคล้องกับฝ่ายบริหารระดับสูงและเป็นไปตามนโยบายระดับชาติ ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญก็คือ เพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนนั่นเอง ต้องแจ้งแนวทางในการดำเนินการให้บุคลากรทุกฝ่ายหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างทั่วถึงเพื่อนำไปปฏิบัติ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาระเบียบวินัยตามที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้และควบคุม ดูแล ให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและมีวิธีที่จะทำให้บุคลากรในโรงเรียนได้ปฏิบัติ เป็นแนวทางเดียวกัน ผู้บริหารต้องหาทางประเมินผลบุคลากรทุกฝ่ายว่าได้มีการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนมากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลการประเมินผลมาวิเคราะห์และหาทางแก้ไขปรับปรุงในโอกาสต่อไป

3.7.7 ทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง

โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ความรู้อันเป็นสากล มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากการพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน มาตรา 28 วรรคสอง สารของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดหมายหลักของการหลักสูตร ให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ ในด้านวินัยนักเรียนโรงเรียนได้มุ่งปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน เคารพกฎหมาย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองตามระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประพฤติตนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (สุรจิต คำมะสอน . 2542 : 16; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน . 2523 : 58) ลักษณะวินัยในตนเอง มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคลมาก และอาจสำคัญมากกว่าลักษณะทางความรู้ ดีชั่ว และความสามารถกระทำสิ่งดีชั่วด้วย ฉะนั้นการให้ความสนใจเกี่ยวกับกำเนิดและการเจริญเติบโตของจิต ลักษณะการมีวินัยแห่งตน จึงเป็นสิ่งจำเป็นในเรื่องนี้ นักจิตวิทยาพัฒนาการได้ให้ความสนใจมานานแล้ว และมีความเห็นว่าการมีวินัยแห่งตนอย่างถูกต้อง จึงเป็นหลักชัยของพัฒนาการทางจิตของบุคคลนั้นคือความมีวินัยแห่งตนเอง เป็นลักษณะสำคัญของผู้ที่บรรลุภาวะทางจิต ฉะนั้นการมีวินัยแห่งตน จึงสามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดระดับพัฒนาการทางจิตของบุคคลได้ด้วยทฤษฎีที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของวินัยแห่งตน มี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของเมาเรอร์ (Mowrer) ว่าด้วยจุดกำเนิดของการควบคุมตนเอง และทฤษฎีของเพคและแฮวิกเฮิสต์ (peck havighurst) ว่าด้วยพัฒนาการแรงจูงใจทางจริยธรรม ซึ่งยึดการควบคุมของอีโก้ และซูเปอร์อีโก้เป็นหลัก

ลัดดาวัลย์ ณ ระนอง (2539: 32) ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติของครูในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดวินัย ดังนี้ ความแน่นอนสม่ำเสมอ ครูควรมีตารางสอน และตารางกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนที่ชัดเจนแน่นอน นักเรียนรู้สึกสบายใจ ถ้าเขารู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเองล่วงหน้า การตั้ง กฎเกณฑ์ และระเบียบปฏิบัติ ต้องคำนึงว่ามีความสำคัญและนักเรียนสามารถที่จะทำตามได้ นักเรียนต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าครู และโรงเรียนต้องการอะไรจากตน ทั้งนี้เพื่อนักเรียนจะสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงครูต้องอธิบายเหตุผลว่าเป็นเพราะเหตุใด ชมเชยให้กำลังใจ นักเรียนต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ทำเป็นตัวอย่าง นักเรียน จะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นครูจึงทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนเห็น เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ครูคาดหวังไว้ เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกาย และอารมณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยกับนักเรียน ครูต้องพิจารณาว่านักเรียนกำลังเหนื่อย ป่วย หิว กำลังไม่สบายใจหรือไม่ ครูต้องพยายามเข้าใจและให้โอกาสนักเรียนปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ

4.1 ความหมายของคู่มือ

ความหมายของคู่มือนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้คือ

พจนานุกรม เวบสเตอร์ (Webster. 1983: 1097-1098) ให้ความหมายของคู่มือการสอนว่า คู่มือการสอนคือ หนังสือที่บรรจุเนื้อหาตามหลักวิชา และใช้เป็นหลักการสอนระหว่างครูกับนักเรียน มงคล ชื่นชม (2545: 53) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติ ตาม ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้สามารถกระทำในสิ่งนั้นๆ ได้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายและมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด สมพล ศักดิ์ทวีกุลกิจ (2546: 5) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือ หมายถึง หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้ใช้ โดยมุ่งหวังให้ผู้ใช้สามารถดำเนินการในเรื่องนั้นด้วยตนเองได้

ณิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย (2547: 28) ได้ให้ความหมายของคู่มือว่า คู่มือ หมายถึง หนังสือหรือเอกสารที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ใช้สามารถดำเนินงาน ในเรื่องนั้นด้วยตนเอง ได้อย่างถูกต้อง

จากความหมายที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า คู่มือ หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งอยู่ในรูปของเอกสาร หรือหนังสือที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ที่นำไปใช้ สามารถจะปฏิบัติตามให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งเป้าไว้ในเอกสารหรือหนังสือนั้นได้โดยตนเอง

4.2 ประเภทของคู่มือ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา เป็นคู่มือที่เรียบเรียงขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการพัฒนา ประชาธิปไตย ประกอบด้วยคำชี้แจงการใช้คู่มือ บทนำ รูปแบบการจัดกิจกรรม ตัวอย่างกิจกรรม แนวทางการใช้และรายงานผล

กรมวิชาการ (2538) ได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานโครงการส่งเสริมอาชีพ การเรียนรู้ ควบคุมการทำงาน เป็นคู่มือจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการจัดการศึกษา ที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยวัตถุประสงค์การดำเนินงาน โรงเรียนในโครงการ นักเรียนในโครงการ หลักสูตร การลงทะเบียน แนวทางดำเนินงานในโรงเรียน การวิเคราะห์งานการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินการเรียน บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการและผลที่คาดว่าจะได้รับ

อนุชิต เชนงำเนียร (2545: 23) คู่มือแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. คู่มือเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิค วิธีการสอนการใช้สื่อหรือนวัตกรรมที่สัมพันธ์กับรายวิชาหนึ่งหรือระดับชั้นเรียนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นๆ เช่น คู่มือรายวิชา คู่มือระดับชั้นเรียน คู่มือการใช้สื่อนวัตกรรม การเรียนการสอน เป็นต้น

2. คู่มือการจัดกิจกรรมการสอนทั่วไป เป็นคู่มือที่เสนอแนะแนวทางหรือเทคนิค วิธีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นคู่มือที่มีได้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือคำอธิบายรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยตรง เช่น คู่มือ การจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน คู่มือปฏิบัติกิจกรรมสร้างนิสัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา เป็นต้น

4.3 องค์ประกอบของคู่มือ

เอกุณี ไกรมาก (2541: 54) องค์ประกอบของคู่มือครู ควรประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ โดยปกติจะครอบคลุมถึง
  - 1.1 วัตถุประสงค์ของคู่มือ
  - 1.2 ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการใช้คู่มือ
  - 1.3 วิธีการใช้
  - 1.4 คำแนะนำ
2. เนื้อหาสาระที่จะสอนปกติจะมีการให้เนื้อหาสาระที่จะสอนโดยมีคำชี้แจง หรือคำอธิบายประกอบและอาจมีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจที่จะอ่าน
3. การเตรียมการสอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้
  - 3.1 การเตรียมสถานที่ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องมือที่จำเป็น
  - 3.2 การเตรียมวัสดุเอกสารประกอบการสอน แบบฝึกหัดและแบบปฏิบัติการ

ข้อสอบ คำเฉลย

3.3 การติดต่อประสานงานที่จำเป็น ฯลฯ

4. กระบวนการ วิธีการ กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญของคู่มือ คู่มือครูจำเป็นต้องให้ข้อมูลหรือรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 4.1 คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินการสอน
- 4.2 คำแนะนำและตัวอย่างเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนที่จะช่วยให้การสอนบรรลุผล
- 4.3 ตัวอย่าง แบบฝึกหัด และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอน
- 4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำ ไม่ควรทำ ซึ่งมักจะมาจากประสบการณ์

ของผู้เขียน

5. การวัดและประเมินผล คู่มือที่ดีควรจะให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการสอน อย่างครบถ้วน การจัดและประเมินผลการสอน นับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสอน อีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีคู่มือจำเป็นต้องให้รายละเอียดต่าง ๆ เช่น

5.1 เครื่องมือวัด

5.2 วิธีวัดผล

5.3 เกณฑ์การประเมินผล

6. ความรู้เสริม คู่มือครูที่ดีจะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้ และสามารถคาดคะเนได้ว่า ผู้ใช้มักจะประสบปัญหาในเรื่องใดและจัดหาหรือจัดทำข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ของครู อันจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ผู้เขียนคู่มือควรจะเป็นผู้ที่มีการประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมาพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้รู้ว่าการดำเนินการในเรื่องนั้นๆ มักจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นและจุดอ่อนในเรื่องนั้นมีอะไรบ้าง การเป็นผู้มีประสบการณ์และสามารถนำเอาประสบการณ์เหล่านั้น มา ช่วยผู้ใช้หรือผู้ผ่านให้สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างราบรื่น ไม่เกิดอุปสรรค ปัญหา นับว่าเป็นจุดเด่นของคู่มือ ผู้เขียนคู่มือครูที่สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็อาจจะเกิดขึ้นกับผู้อ่านหรือผู้ใช้คู่มือ ถึงถือได้ว่า ได้ทำหน้าที่ของผู้เขียนหนังสือที่ดี

8. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่างๆ หนังสือที่ดีไม่ควรขาดการให้แหล่งอ้างอิงหรือแหล่งข้อมูล ซึ่งจะประโยชน์ต่อผู้อ่านในการไปศึกษาค้นคว้าต่อไปโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คู่มือครูนั้น เป็นหนังสือที่ใช้เป็นแนวทางในการสอน หากครูได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่างๆ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสอน

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าองค์ประกอบของคู่มือนั้นจำเป็นต้องมีให้ครบถ้วนและชัดเจนทุกองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ซึ่งได้แบ่งออกเป็นส่วนๆ ดังนี้

1. ส่วนของคำชี้แจง
2. ส่วนของเนื้อหาสาระ
3. ส่วนของกิจกรรม ขั้นตอนวิธีการและเวลาดำเนินการ
4. ส่วนของสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อต่างๆ
5. ส่วนข้อเสนอแนะ
6. ส่วนของการวัดผลและประเมินผล

4.4 ลักษณะที่ดีของคู่มือ

ปรีชา ช่างขวัญยืนและคนอื่นๆ (2539: 132) ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะการเขียนคู่มือที่ดีว่า คู่มือจะต้องมีความชัดเจนให้รายละเอียดครอบคลุม เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง การเขียนคู่มือต้องครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ควรระบุให้ชัดเจนว่า คู่มือนี้เป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใช้
  2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ต้องการให้ผู้ใช้ทำอะไรบ้าง
  3. คู่มือนี้จะช่วยผู้ใช้ได้อย่างไร ผู้ใช้จะได้ประโยชน์อะไรบ้าง
  4. ควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ในการใช้เครื่องมือเพื่อให้การใช้คู่มือเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
  5. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมวัสดุอุปกรณ์
  6. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับ ขั้นตอน กระบวนการในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
  7. ควรมีคำถามหรือกิจกรรมให้ผู้ใช้คู่มือทำ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านหรือการปฏิบัติขั้นตอนที่เสนอแนะ และเว้นที่ว่างสำหรับผู้ใช้คู่มือในการเขียนคำตอบ รวมถึงมีคำถามหรือแนวในการตอบ
  8. ควรใช้เทคนิคต่างๆ ในการช่วยให้ผู้ใช้คู่มือได้โดยสะดวก เช่น การจัดทำรูปเล่มขนาดการเลือกตัวอักษร ขนาดของตัวอักษร การใช้ตัวดำ การใช้สี การใช้ภาพเน้นข้อความบางตอน เป็นต้น
  9. การใช้แหล่งอ้างอิงที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นบรรณานุกรม รายชื่อชมรมรายชื่อสื่อ รายชื่อสถาบัน รายชื่อบุคคลสำคัญ เป็นต้น
- คีรีบุณ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียน นิลพันธ์ (ทัศนีย์ มั่นมาก. 2550: 32; อ้างอิงจาก คีรีบุณ จงวุฒิเวศย์; และมาเรียน นิลพันธ์. ม.ป.ป.) ได้กำหนดลักษณะคู่มือที่ดีไว้ 3 ด้าน คือ
1. ด้านเนื้อหา
    - 1.1 เนื้อหาสาระหรือรายละเอียดในคู่มือควรตรงกับเรื่องที่ศึกษา และไม่ยากเกินไปจนทำให้ไม่มีผู้สนใจที่จะหยิบอ่าน
    - 1.2 การนำเสนอเนื้อหาควรให้เหมาะสมกับความรู้ของผู้ที่จะศึกษา
    - 1.3 ข้อมูลที่มีในคู่มือ ผู้อ่านสามารถประยุกต์ใช้ได้
    - 1.4 เนื้อหาควรเหมาะสมที่จะนำไปอ้างอิงได้
    - 1.5 ควรมีกรณีตัวอย่างประกอบบางเรื่องเพื่อทำความเข้าใจได้ง่าย
    - 1.6 ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาของคู่มือให้ทันสมัยเสมอ
  2. ด้านรูปแบบ
    - 2.1 ตัวอักษรที่ใช้ควรมีตัวโต และมีรูปแบบที่ชัดเจนอ่านง่ายเหมาะกับผู้ใช้คู่มือ
    - 2.2 ควรมีภาพหรือตัวอย่างประกอบเนื้อหา
    - 2.3 ลักษณะการจัดรูปเล่มควรทำให้น่าสนใจ
    - 2.4 การใช้ภาษาควรเข้าใจง่าย เหมาะสมกับผู้ใช้คู่มือ
    - 2.5 ระบบการนำเสนอควรเป็นระบบจากง่ายไปยาก หรือเป็นเรื่องๆ ให้ชัดเจน

3. ด้านการนำไปใช้

3.1 ควรระบุขั้นตอน วิธีการให้ชัดเจน

3.2 มีแผนภูมิตาราง ตัวอย่างประกอบให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3.3 มีข้อมูลเพื่อสามารถใช้งานต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็ว

3.4 บอกลิทธิประโยชน์ และข้อควรปฏิบัติให้เข้าใจง่าย

บุญเกื้อ ควรหาเวช (ทัศนีย์ มั่นมาก . 2550 : 33; อ้างอิงจาก บุญเกื้อ ควรหาเวช . ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงการพัฒนาคู่มือว่าควรคำนึงถึงการใช้ภาษาชัดเจน เข้าใจง่าย ควรออกแบบคู่มือให้สวยงาม น่าหยิบอ่าน ควรมีภาพหรือการ์ตูนประกอบเพื่อให้น่าสนใจ หากเป็นเล่มควรรวทำปกให้สวยงามและทนทานต่อการใช้ เขียนหน้าปกให้ชัดเจน และคู่มือวิชาเดียวกันสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ควรใช้สีเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการบ่งชี้ในภายหลัง แม้จะกำหนดหัวข้อไว้ตามองค์ประกอบข้างต้นก็ตาม ผู้ทำคู่มืออาจตัดหรือเพิ่มหัวข้อใดตามความเหมาะสมก็ได้

ปฐม นิคมานนท์ (ทัศนีย์ มั่นมาก . 2550 : 33; อ้างอิงจาก ปฐม นิคมานนท์ . ม.ป.ป.) กล่าวถึงการสร้างคู่มือไว้ว่าควรมีการออกแบบปกและรูปเล่มให้สวยสะดุดตา และจงใจผู้อ่าน มีเนื้อสาระดี ควรใช้ประโยคบอกเล่าตรงไปตรงมาเขียนให้อ่านเข้าใจง่ายส่วนประกอบที่จำเป็นและทำให้น่าอ่านได้แก่ ขนาดของตัวอักษร ควรมีขนาดใหญ่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีภาพประกอบเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายจดจำได้ดีกว่าการมีตัวหนังสือและอาจมีที่ว่างไว้เพื่อให้ผู้อ่านได้หยุดพักสายตาเป็นระยะ

นุติ รุ่งสว่าง (ทัศนีย์ มั่นมาก 2550: 33; อ้างอิงจาก นุติ รุ่งสว่าง. ม.ป.ป.) กล่าวถึงลักษณะคู่มือที่ดีดังนี้

1. ด้านรูปแบบ มีขนาดรูปเล่มพอเหมาะ ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน มีรูปภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหาการนำเสนอกิจกรรมแต่ละขั้นตอนชัดเจน
2. ด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ของคู่มือกำหนดไว้ชัดเจน เหมาะสมเนื้อหาคู่มือครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ตรงกับความต้องการและจำเป็น
3. ด้านการนำไปใช้ กำหนดขั้นตอนการศึกษาคู่มือไว้ชัดเจน กำหนดกิจกรรมเนื้อหา และแบบฝึกให้สัมพันธ์กัน มีกิจกรรมประเมินผลเหมาะสมกับเนื้อหาของคู่มือ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ทองชูป ทรแก้ว (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมพบว่า คู่มือมีความเหมาะสม มีความถูกต้องทั้งด้านเนื้อหา ภาษา และขั้นตอนการนำไปใช้มีความเหมาะสม นำไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนได้

เบญจพร ผ่อนผัน (2545: 50) ได้ทำการศึกษาวิจัย คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโฮมรูม มีความก้าวหน้าเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจด้านการแนะนำการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคมเพิ่มขึ้น

การะเกด ดวงดาว (2546: 59) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านดอนมูล (สุวรรณสารราษฎร์บำรุง) จังหวัดแพร่ เครื่องที่ใช้ในการศึกษา คือ กิจกรรมกลุ่ม จำนวน 1 กิจกรรม และแบบประเมินพฤติกรรม ความมีระเบียบวินัย แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านการปฏิบัติตนไม่ผิดระเบียบของกลุ่ม ห้องเรียน โรงเรียนและสังคม และด้าน การตระหนักรู้และแสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงาม ผลการศึกษาพบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนักเรียนมีระดับความมีวินัยเพิ่มขึ้น

นิตยา วิเศษพานิช (2546: 51) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านปงสนุก จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่ม ในการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออก และเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนบ้านปงสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ผลวิจัยทราบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการแสดงออกด้านการพูด การกระทำ และการแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น

สุภักดิ์ ไหวหากิจ(2545: 61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นหาคณิตศาสตร์และการเล่นแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิง ชั้นอนุบาลปีที่2 อายุ 5-6 ปี ปีการศึกษา2543 โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ จำนวน80 คน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นหาคณิตศาสตร์และกลุ่มที่ 2 ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นหาคณิตศาสตร์มีการรับรู้วินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ

วรวรรณิณี ราชสงฆ์ (2546: 71) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการเปรียบเทียบผลการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ ที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ 33 ลงมา จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นรินทร์ ศรีวรกุล (2547: 40) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ชุดฝึกการคิดที่มุ่งเน้นคุณธรรม โดยใช้สถานการณ์จำลองสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อสร้างชุดฝึกการคิดที่มุ่งเน้นคุณธรรม โดยใช้สถานการณ์จำลอง สำหรับเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาผลการใช้ชุดฝึกการคิดที่มุ่งเน้นคุณธรรมโดยใช้สถานการณ์จำลอง ด้วยการทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกการคิดที่มุ่งเน้นคุณธรรมโดยใช้สถานการณ์จำลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกประถม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 55 คน ผลการศึกษาทราบว่า วิธีคิดของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกการคิดที่มุ่งเน้นคุณธรรม โดยใช้สถานการณ์จำลอง ด้วยการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) ของนักเรียนกลุ่มทดลองพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สนั่น มาสกลาง (2547: 46) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดเห็นต่อการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนพุทธิโศภณ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาทราบว่า นักเรียนที่เรียนด้วย วิธีการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีความคิดเห็นในทางที่ดีต่อบรรยากาศและกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย

จรรยา กุลสุทธิชัย (2547: 162) ได้วิจัยการดำเนินงานเสริมสร้างพัฒนาควมมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนบ้านสำโรง (ภิญโญอนุสรณ์) อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่านักเรียนในกลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ การแต่งกายถูกต้องตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ถูกกฎระเบียบของทางโรงเรียนและการสวมใส่รองเท้า นักเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยตนเองสะอาดขึ้นและรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดีขึ้น ด้านความมี สัมมาคารวะนักเรียนทำความเคารพโดยการไหว้บิดา มารดา ก่อนมาโรงเรียน กลับจากโรงเรียน การไหว้เคารพครูอย่างสุภาพอ่อนน้อม ด้านบุคลิกภาพนักเรียน แต่งกายสะอาดมีมารยาทในการนั่งและการเดินที่สุภาพเรียบร้อย

ระวี เพ็ชร รุ่ง เนิน (2547 : 88) ได้วิจัยการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนสีคิ้ว “สวัสดีผดุงวิทยา” อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้ การเสริมสร้าง วินัยในตนเองของนักเรียน ด้านความรับผิดชอบและด้านความเคารพ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความเข้าใจในแนวทางการเสริมสร้างวินัยในตนเองโดยใช้แนวทางการบริหารจัดการในชั้นเรียนแบบร่วมมือสร้างวินัย มีความเป็นประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน หลังการเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียน นักเรียนมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานและการส่งงานทันตามกำหนดเวลา ด้านความเคารพนักเรียนมีการปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นด้วยความเคารพ การแสดงความเคารพต่อครู อาจารย์ และผู้ปกครอง ด้วยมารยาทที่ดีงาม ขออนุญาตก่อนเข้า-ออกห้องเรียนขณะที่ครูทำกิจกรรม นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีการปฏิบัติเป็นอย่างดีและสม่ำเสมอ การตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรมและสนใจการเรียนมีการพัฒนาการดีขึ้น

พงษ์ศักดิ์ เชื้อศิริ (2547: 85-89) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานด้านเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

ด้านการตรงต่อเวลา จากสภาพปัญหาเบื้องต้นพบว่านักเรียนจำนวนหนึ่งมีพฤติกรรมมาโรงเรียนสายบ่อยครั้ง ไม่เข้าแถวร่วมกิจกรรมเคารพธงชาติ หนีคาบเรียน ไม่เข้าแถวหน้าชั้นเรียนก่อนขึ้นเรียนภาคบ่าย และไม่เข้าแถวร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงหลังเลิกเรียนก่อนกลับบ้าน กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าจึงดำเนินการพัฒนาด้วยกิจกรรมตรงเวลาด้วยใบเหลืองใบแดง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการกระทำผิดระเบียบเกี่ยวกับการมาสาย การเข้าแถวร่วมกิจกรรมต่างๆ และการหนีเรียนลดลงในวงรอบที่ 1 แต่ยังมีนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งยังมีพฤติกรรมพัฒนายังไม่เป็นที่พอใจ จึงได้ดำเนินงานพัฒนาต่อเนื่องขึ้นในวงรอบที่ 2 พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาด้านการตรงต่อเวลาดีขึ้นได้อย่างน่าพอใจ

ด้านการแต่งกาย จากสภาพปัญหาก่อนการดำเนินงานพบว่านักเรียนแต่งกายไม่สุภาพมักปล่อยชายเสื้อนอกกางเกง ไว้ผมผิดระเบียบใช้เจลทาผมมาโรงเรียน ใช้เครื่องประดับและใช้เครื่องสำอางไม่เหมาะสมกับสภาพนักเรียน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงดำเนินการพัฒนาด้วยกิจกรรมแต่งกายมีวินัยด้วยใจมีธรรมะ พบว่าการ ปล่อยชายเสื้อ การไว้ผมผิดระเบียบ การใช้เครื่องสำอางเครื่องประดับลดลงทุกพฤติกรรมในรอบที่ 1 แต่ยังมีนักเรียนส่วนหนึ่งที่ยังมีพฤติกรรมพัฒนาการแต่งกายไม่เป็นที่น่าพอใจ จึงได้ดำเนินงานพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมแต่งกายผิดระเบียบทุกรายลดลงอย่างชัดเจน

ด้านการรักษาความสะอาดห้องเรียน จากสภาพปัญหา ห้องเรียนนักเรียนไม่สะอาดและขาดการปรับปรุงพัฒนา นักเรียนไม่รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวัน โรงเรียนสกปรกด้วยขยะ พลาสติก กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงดำเนินการพัฒนาด้วยกิจกรรม ห้องเรียนสะอาดบรรยากาศน่าเรียน พบว่าหลังการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 ห้องเรียนมีความสะอาดดีขึ้น นักเรียนมีความตั้งใจและเอาใจใส่ในการทำความสะอาด การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมาย แต่กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความประสงค์จะส่งเสริมและปลูกฝังให้เป็นนิสัย จึงได้ดำเนินงานพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้กิจกรรมเดิม โดยได้เพิ่มกิจกรรมในการพัฒนาหลังการดำเนินงานในรอบที่ 2 พบว่านักเรียนมีการพัฒนาวินัยด้านการรักษาความสะอาดดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

สันติ นิลหมื่นไวย์ (2546: 65) ได้ศึกษาการพัฒนาปฏิบัติงานส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัยโรงเรียนหนองบัวพิทยาศาสตร์ อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่าก่อนพัฒนางานส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย งานปกครองขาดการวิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่เกิดขึ้น ไม่มีแผน /โครงการปฏิบัติที่ชัดเจน ขาดระบบการติดตามและการประสานงานระหว่างบุคลากรภายในและภายนอก ครู อาจารย์ และคณะกรรมการฝ่ายปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ปัญหาการวางแผนการกำกับติดตามค่อนข้างน้อย และนักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียนค่อนข้างมากทำให้การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ เพราะครูผู้สอนมีภาระงานสอนและงานพิเศษอื่น ๆ มาก

สิทธิธิต คำวรรณ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 366 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการและปลายเปิด ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวางแผน มีการวางแผนอย่างมีระบบ โดยความร่วมมือของครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในการวางแผนร่วมกันที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสภาพความจำเป็น และความต้องการของท้องถิ่น ควรให้โอกาสชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน แบ่งสรรทรัพยากร ส่วนใหญ่มีการมอบหมายให้บุคลากรรับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีสิ่งอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัยนักเรียนอย่างพอเพียง ด้านการกระตุ้นและจูงใจ ผู้บริหาร มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมและสนับสนุนงานวินัยนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้นำให้คณะครูได้ปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดีละมีการจัดกิจกรรมยกย่องชมเชยนักเรียนที่ประพฤติดีอย่างเป็นรูปธรรม ควรมีการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชนให้มากขึ้น ด้าน ประสานงานได้มีการประสานงานกับชุมชนและศาสนสถาน เว้นแต่ศูนย์พัฒนาความประพฤตินักเรียนนักศึกษาซึ่งมีน้อยมาก ผู้บริหารควรให้ความร่วมมือและประสานงานเพื่อหาแนวทางและรูปแบบที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ด้านการประเมินผลพบว่า มีน้อยกว่าทุกด้าน ซึ่งผู้บริหารควรมีรูปแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานสำหรับนักเรียน ดำเนินงานด้านส่งเสริมวินัยนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

ศิลาปราน ไกรยรัตน์ (2546: 61-63) ได้วิจัยการพัฒนาวินัยนักเรียนแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนบ้านเหล่าใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า งานปกครองนักเรียน โรงเรียนได้รับการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการควบคุมกำกับดูแลนักเรียนและครู ทำให้ไม่ประสบปัญหาในการปกครองนักเรียน ครูได้มีการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพจนทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจสามารถปฏิบัติงานปกครองนักเรียนและวินัย มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

พัชรินทร์ ผาธรรม (2547: 130-143) ได้ศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติงานเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนบ้านกะสังข์ อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 43 คน ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีปัญหาด้านวินัย 6 ด้าน ได้แก่ วินัยด้านตรงต่อเวลา ครูไม่ให้ความร่วมมือและไม่ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง วินัยด้านความสะอาด ไม่มีมาตรการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง วินัยด้านการแต่งกาย ครูไม่ให้ความร่วมมือในการตรวจการแต่งกายนักเรียน วินัยด้านการเข้าแถว ครูไม่ให้ความร่วมมือในการควบคุมดูแลนักเรียน วินัยด้านแสดงความเคารพ นักเรียนไม่มีจิตสำนึก ด้านการแสดงความเคารพ วินัยด้านการปฏิบัติตามข้อบังคับ ขาดการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้นักเรียน เมื่อทำการศึกษาค้นคว้าแล้วพบว่า รูปแบบการพัฒนาการปฏิบัติงานเสริมสร้างวินัย ได้สร้างความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เสริมสร้างวินัยในโรงเรียน ประถมศึกษา ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานเกิดแบบอย่างที่ดี มีประสิทธิภาพในงานเสริมสร้างวินัยที่ส่งผลถึงการปลูกฝังให้ครูมีคุณธรรม จริยธรรมและวินัยให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

เสนอ ประจักษ์จิตร (2547 : 233- 235) ได้วิจัยการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนถนนสุนทรารายณ์ ได้ แก่ การอบรมปฏิบัติการโดยมีกิจกรรมประกอบด้วยการเตรียมการอบรม การดำเนินการอบรม และการประเมินผลการอบรม พบว่า โดยรวมกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และการนิเทศภายใน วงรอบที่ 1 มีกิจกรรมประกอบด้วยขั้นตอนดำเนินการ ขั้นตรวจสอบและขั้นปรับปรุง จึงปรับปรุงกิจกรรมการนิเทศภายใน และในวงรอบที่ 2 มีกิจกรรมนิเทศภายใน คือขั้นตรวจสอบพบว่า กิจกรรมการนิเทศภายในมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนถนนสุนทรารายณ์วงรอบที่ 1 พบว่าโดยรวมผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมตามกรอบการศึกษา 5 ด้าน คือ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ภารกิจรณรงค์และรักษาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การบริหารงานสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา และการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และในวงรอบที่ 2 พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมตามกรอบการศึกษา 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

เชี่ยวชาญ ท้าพิมย (2547: 113-115) ได้วิจัยการพัฒนาดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองตะแบก อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร ครู อาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษา ศึกษ ผู้ปกครองและนักเรียน มีความพึงพอใจในกระบวนการพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยนักเรียนส่งผลให้ทุกฝ่ายรู้จักวิธีแก้ปัญหาและพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองได้ดีขึ้นอย่างพอใจทั้ง 3 ด้าน

ด้านการรักษาความสะอาด นักเรียนรู้จักร่างกายของตนเอง มีการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สะอาดจัดสิ่งของเครื่องใช้ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนทางด้านห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ และบริเวณทั่วไปของโรงเรียน นักเรียนได้เอาใจใส่ดูแลรักษาความสะอาด และร่วมกันจัดตกแต่งให้น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน

ด้านกิริยามารยาท ครู อาจารย์ ได้ปลุกฝัง ฝึกฝนนักเรียนให้รู้จักจัดควบคุมตนเองในการแสดงออกทางกิริยามารยาทที่ดี ด้านการแสดงความเคารพบุคคลต่าง ๆ ตามสถานการณ์และการใช้คำพูดที่เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย มีจริยธรรมอันดีงาม พุดจากสุขภาพเรียบร้อย คือ การอ่อนน้อม วาจายอ่อนหวาน จิตใจอ่อนโยน

ปิติ ประุงเรือง (2547 : 77) ได้วิจัยการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพิมายสามัคคี 1 อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ก่อนการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนฝ่ายปกครองยังขาดการวิเคราะห์เหตุผลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ไม่มีแผนงานหรือโครงการที่ปฏิบัติงานชัดเจน การจัดเก็บเอกสารฝ่ายสารสนเทศฝ่ายปกครองยังไม่ดำเนินการ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการปกครองเองยังไม่มีความชัดเจนเรื่องระเบียบวินัย ทำให้การปฏิบัติงานขาดประสิทธิภาพ อีกทั้งครูมีภาระการสอนและงานพิเศษมากพอและครูบางท่านจึงไม่ให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือในการกวดขันความประพฤติที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนเท่าที่ควร

หลังการดำเนินงานพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเอง ของนักเรียน หลังจากได้ดำเนินการประชุมชี้แจง และกำหนดแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนานักเรียน โดยการ จัดทำคู่มือให้ครูเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแล้ว ครู อาจารย์มีความรู้ความเข้าใจในการ ปฏิบัติงานมากขึ้น และให้ความร่วมมือในการกวดขันดูแลความประพฤติของนักเรียนเป็น ไปอย่างดี ยิ่ง นักเรียนมีความประพฤติดีได้รับการส่งเสริมยกย่อง และนักเรียนที่มีความประพฤติไม่ดีก็ได้รับ การแก้ไข ปรับปรุงพัฒนา ทำให้การปฏิบัติงานด้านการปกครองมีประสิทธิภาพ

พรศิริ เรืองโรจน์ (2547: 69-70) ได้วิจัยการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความ รับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนจักราชราษฎร์สามัคคี อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา ค้นคว้าพบว่า สภาพปัจจุบันปัญหา วินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียนพบว่า นักเรียนไม่ตั้งใจ หยอกล้อกันเล่นในห้อง ไม่ส่งการบ้าน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลงซึ่งสร้างปัญหาได้การ เรียนการสอนสำหรับครูเป็นอย่างมาก และนักเรียนไม่ช่วยกันรักษาความสะอาด บริเวณโรงเรียน และห้องเรียน ไม่ช่วยกันรักษาสีของวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน และนักเรียนบางส่วนยังขีดเขียนโต๊ะ เก้าอี้ ซึ่งเป็นการทำลายสมบัติของโรงเรียนก่อให้เกิดปัญหาเป็นอย่างมากเมื่อดำเนินการ พัฒนาโดย การประชุมระดมความร่วมมือจากบุคลากรภายในโรงเรียนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมตาวิเศษ กิจกรรมความรู้คู่คุณธรรม กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง วินัยนักเรียน ด้านความรับผิดชอบโรงเรียนจักราชราษฎร์สามัคคีปรากฏดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองพบว่า นักเรียนโรงเรียนจักราชราษฎร์สามัคคีมี ความรับผิดชอบต่อตนเองเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการเรียนการแต่งกาย ตลอดจนการรักษาความสะอาด ของร่างกาย โดยจะเห็นได้จากเวลาที่ครูมอบหมายงานหรือการบ้านให้ทำ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายก็จะ ทำให้เสร็จและส่งงานตามเวลา เวลาเรียนก็ตั้งใจเรียนไม่หยอกล้อเหมือนแต่ก่อนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาขึ้นตาม วัยในแต่ละระดับจนเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า

2. ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ผลการพัฒนาปรากฏว่า ด้านการรักษา ความสะอาดนักเรียนได้พัฒนาตัวเองมาก ขึ้นให้ความสำคัญและช่วยกันทำความสะอาดตามเขตที่ รับผิดชอบความสะอาด คือช่วงเวลากลางวันก็พยายามรักษาความสะอาดโดยทิ้งขยะให้เป็นที่ ตอน เลิกเรียนตอนเย็นก็พากันทำความสะอาดห้องเรี ยนก่อนจึงพากันกลับบ้าน โดยมีครู อาจารย์เป็น ผู้ดูแลและให้กำลังใจ

พุลศักดิ์ นาคเสน (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการ ปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความ สะอาด ด้านการแต่งกาย ด้านเข้าแถว ด้านการแสดงความเคารพ และการปฏิบัติตามระเบียบ ขอบังคับ และแนวปฏิบัติของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการปกครองและ คณะครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 338 คน ซึ่งได้

จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีการของ ลีเคอร์ จำนวน 54 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.42 - 0.88 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมุติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง ผลการศึกษาพบว่า (1) บุคลากรโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียนเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ด้านตรงต่อเวลา และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดได้แก่ด้านการแต่งกาย (2) บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกันเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารและกรรมการผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานโดยรวมด้านการตรงต่อเวลา ด้านความสะอาด และด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของโรงเรียนมากกว่าครูสอน และผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติ การปฏิบัติด้านการแต่งกายมากกว่าครูผู้สอน นอกจากนี้บุคลากรในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันเห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติการส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมและรายด้าน 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่ามีการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และบุคลากรโรงเรียนขนาดกลาง เห็นว่ามีการปฏิบัติงานด้านความสะอาด ด้านการเข้าแถว ด้านการแสดงความเคารพ และด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของโรงเรียนมากกว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่ และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียนต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 6 ด้าน (3) ปัญหาด้านการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปัญหาส่วนใหญ่คือ ครูอาจารย์ ในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือเอาใจใส่ให้นักเรียนอย่างจริงจังในการควบคุมดูแลตรวจการแต่งกายของนักเรียนก่อนเข้าห้องเรียนหรือก่อนการเรียนการสอน นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ไม่มีจิตสำนึกในการแสดงความเคารพ และการรักษาความสะอาดของส่วนรวม โรงเรียนขาดการจัดกิจกรรมแสดงความเคารพ และการรักษาความสะอาดของส่วนรวม โรงเรียนขาดการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของโรงเรียน

สุทธิพงษ์ เพชรดี (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบ บทบาทของครูในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ครู ผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีบทบาทในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่เรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งบทบาทด้านการสอน และบทบาทนอกเหนือด้านการสอน ครูมีบทบาทในการส่งเสริมความมีบทบาทในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง และครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ให้แก่นักเรียนในบทบาทการสอน ควรส่งเสริมมากที่สุดคือนักเรียนมีการควบคุมการกระทำไปสู่เป้าหมายด้วยตนเองและในบทบาทนอกเหนือด้านการสอน ควรส่งเสริมมากที่สุดคือ การกระทำตนเป็นแบบอย่างในด้านบุคลิกภาพ การวางตัว

ประสิทธิ์ สายชมพู (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูงและมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการควบคุมตนเอง ความตั้งใจจริง และความซื่อสัตย์

รัตนภรณ์ พลชา (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องผลของการใช้โปรแกรมมาพัฒนาพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรด้านความรับผิดชอบ และควมมีระเบียบวินัยในการเรียนโดยใช้ตัวแบบบุคคลจริงให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูกระดึงวิทยา อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย พบว่า นักเรียนที่เลียนแบบจากตัวบุคคลจริง โดยใช้โปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และควมมีวินัยในการเรียน มีพฤติกรรมด้านควมขยันหมั่นเพียรและควมรับผิดชอบ

พีระพงศ์ เจริญพันธ์วงศ์ (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การสอดแทรกการสนคุณธรรม ในรายวิชาต่างๆ ตั้งแต่เข้าสู่บทเรียน พูดถึงเนื้อหาวิชา หรืองานครูและทุกครั้งทีสอน ก็ยังพบปัญหาอยู่ ปัญหาส่วนมากเกิดจากนักเรียนไม่ให้ความสนใจ ไม่ตระหนัก ทั้งครูยังขาดเทคนิค ถึงแม้โรงเรียนจะจัดเทคนิคการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ครูแล้วก็ตาม ในการดำเนินกรดังกล่าวโรงเรียนได้ใช้สื่อการสอน อบรมหน้าเสาธง อบรมประจำสัปดาห์ เชิญวิทยากรมาให้การอบรม จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ดิกสัน จอห์นสัน และซอลซ์ (กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ . 2546: 38; อ้างอิงจาก Dixon, Johnson; & Salts. 1977: 379) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องการจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กอนุบาลอายุ 3-4 ปี ที่โรงเรียนในเมืองดีทรอยด์ จำนวน 46 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เล่านิทานให้เด็กฟังแล้วให้แสดงบทบาทสมมติประกอบตามเนื้อเรื่อง กลุ่มที่ 2 เล่านิทานให้ฟังพร้อมทั้งพาไปดูของจริงนอกสถาน ที่ เช่น ไปสวนสัตว์ ไปซื้อของ กลุ่มที่ 3 เล่านิทานแล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ผลพบว่า กลุ่มเด็กที่แสดงบทบาทประกอบตามเรื่อง ได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเนื้อเรื่องไปด้วย จะพัฒนาจิตลักษณะต่างๆ ได้ดีที่สุดแสดงว่าเมื่อเด็กฟังนิทาน แล้วเกิดความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่เด็กชอบ หรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น และเนื้อหาในนิทานถ้าเป็นเรื่องที่ใกล้ความเป็นจริง เช่น เทพนิยายแล้วจะให้ผลดีต่อจิตลักษณะของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อหาใกล้ชีวิตเด็ก

อมอริจ (สุภัก ไหวหากิจ . 2543: 54; อ้างอิงจาก Amoriggi. 1981: 1366A–367A) ได้ศึกษาความสามารถในการเล่านิทานของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยจะเล่านิทานให้เด็กฟังแล้วให้เด็กเล่าเรื่องย้อนกลับและเล่าเรื่องราวต่อจากผู้วิจัย ทำการทดลองครั้งละ 15–20 นาที เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าเด็กสามารถเล่านิทานได้ ถูกต้องโดยการเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และเด็กสามารถนำเอานิทานที่ฟังไปประยุกต์เล่าต่อ

มาร์ตินเนซและแมนูเอ (นิตยา วิเศษพานิช. 2546: 62; อ้างอิงจาก Martinez; & Manuel. 1982: 3515) ได้ศึกษาผลของ กลุ่มฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Group Assertives Training) และกลุ่มที่ได้รับการบำบัดทางจิตเพื่อเพิ่มพูนความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem Enhancement Group Therapy) ผลการศึกษาพบว่าทั้งสองกลุ่มสามารถเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้ผลมากกว่า นอกจากนี้การฝึกทั้งสองวิธีมีผลต่อการลดระดับความวิตกกังวลการซึมเศร้า และความก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทั้งสองกลุ่ม

ลอนนอตตี (นิรันดร ศรีวรกุล . 2540: 57; อ้างอิงจาก Lonnotti. 1977: 142) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติกับการเห็นประโยชน์ของผู้อื่น และมีความเห็นใจต่อผู้อื่น โดยทำการทดลองกับนักเรียนอายุ 6–9 ปี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยบทบาทสมมติมีพฤติกรรมที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

ชูดท์ (ธรรมนันทิกา แจ่งสว่าง . 2547: 23; อ้างอิงจาก Shoudt. 1976: 2754 A) ได้ใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล จำนวน 75 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้บทบาทสมมติมีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ออร์คัต (สมาพร สามเตี้ย . 2545: 46; อ้างอิงจาก Orcutt. 1972: 148 A) กลุ่มที่ใช้เกมประกอบการสอนในทุกแบบทดสอบ ได้ทดลองได้เกมประกอบการสอนในทุกแบบทดสอบ ได้ทดลองใช้เกมทดลองการสอนว่าจะส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ วุฒิภาวะ พฤติกรรมและสังเกตเกี่ยวกับตนเองหรือไม่ โดยทดลองกับเด็กชั้นอนุบาลที่เรียนอยู่ในโรงเรียนในเมืองจำนวน 162 คน ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สอนเกี่ยวกับภาษาวันละ 30 นาทีทุกวัน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 สอนโดยให้เด็กเล่นเกมเอง กลุ่มที่สองครูเป็นคนเลือกเกมให้ และกลุ่มที่สามสอนตามปกติ ผลปรากฏว่า กลุ่มที่เด็กเลือก เล่นเอง มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดีกว่ากลุ่มที่ครูเลือกเกมให้ และกลุ่มที่ใช้เกมประกอบการสอนทั้ง 2 กลุ่ม มีความเชื่อมั่นตัวเองสูงกว่ากลุ่มที่สอนตามปกติ กลุ่มที่ใช้เกมประกอบการสอนในทุกแบบทดสอบ

เกลเลอร์ (สนั่น มาสกลาง . 2540: 46; อ้างอิงจาก Geller. 1978) ได้ทำการศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองซึ่งนำมาแสดงบทบาทสมมติ เพื่อปลูกฝังความเชื่อฟังของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียน จำนวน 91 คน โดยในการแสดงบทบาทสมมตินั้น ได้มีการใช้วิดีโอเทปเข้าช่วย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติจากสถานการณ์จำลอง มีความเชื่อฟังเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้สถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ชี้ให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การใช้เทคนิคการเล่านิทาน กิจกรรมกลุ่ม และบทบาทสมมติ เป็นต้น เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในคู่มือเพื่อทำการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ จะส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดในทุก ๆ ด้านอย่างครอบคลุม ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ-อารมณ์ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม โดยการใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริง สามารถพัฒนาการเรียนรู้ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนได้

หนึ่ง ในการจัดกิจกรรมต่างๆ นั้นควรให้ความสำคัญกับ การพัฒนาความ มีวินัยในตนเองเพราะมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมทุกระดับ โดยเฉพาะการมีวินัยต่อตนเอง การมีวินัยต่อวิชาชีพ การมีวินัยต่อผู้รับบริการ การมีวินัยต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และการมีวินัยต่อสังคม ซึ่งจะส่งผล ทำให้สังคมมีระเบียบเรียบร้อยทุกคนปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปลูกฝังเยาวชนซึ่งเป็นพลเมืองของประเทศให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมไทยในอนาคตต่อไป

บทที่ 3

ขั้นตอนและวิธีการจัดทำคู่มือ

การจัดทำ คู่มือ การจัดกิจกรรม พัฒนาความมีวินัยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ผู้ศึกษามีวิธีการจัดทำและตรวจสอบความเหมาะสมดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและหลักการเขียนคู่มือ
2. วางแผนจัดทำคู่มือและเขียนโครงร่างคู่มือ
3. ดำเนินการจัดทำและพัฒนาคู่มือ
4. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและหลักการเขียนคู่มือที่ถูกต้อง

- 1.1 ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 ศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544
- 1.3 ศึกษาหลักการเขียนคู่มือจากหนังสือและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนดำเนินการจัดทำคู่มือและเขียนโครงร่างคู่มือ

- 2.1 เขียนโครงร่างของคู่มือประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้
  - 2.1.1 ปก
  - 2.1.2 คำนำ
  - 2.1.3 สารบัญ
  - 2.1.4 คำชี้แจงในการจัดทำคู่มือ
    - 2.1.4.1 วัตถุประสงค์ของคู่มือ
    - 2.1.4.2 เทคนิคในการจัดกิจกรรม
    - 2.1.4.3 ขั้นตอนการพัฒนา
    - 2.1.4.4 ข้อควรปฏิบัติสำหรับครูในการจัดกิจกรรม
    - 2.1.4.5 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการร่วมกิจกรรม
  - 2.1.5 กิจกรรมการพัฒนาด้านความรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วย
    - 2.1.5.1 กิจกรรมร่วมรับผิดชอบ
    - 2.1.5.2 กิจกรรมโรงเรียนสอดใส่ร่วมใจพัฒนา
    - 2.1.5.3 กิจกรรมปฏิบัติดีทุกชีวิตมีความสุข
    - 2.1.5.4 กิจกรรมโลกสวยด้วยมือเรา

- 2.1.6 กิจกรรมการพัฒนาด้านการตรงต่อเวลา
  - 2.1.6.1 กิจกรรมเวลามีค่า
  - 2.1.6.2 กิจกรรมเข้าแถวดีมีวินัย
  - 2.1.6.3 กิจกรรมนาฬิกาชีวิต
  - 2.1.6.3 กิจกรรมคว่ำเวลาพาเที่ยว
- 2.1.7 กิจกรรมการพัฒนาด้านความอดทน
  - 2.1.7.1 กิจกรรมงามด้วยวินัย
  - 2.1.7.2 กิจกรรมห้องเรียนแห่งความสุข 1
  - 2.1.7.3 กิจกรรมห้องเรียนแห่งความสุข 2
  - 2.1.7.4 กิจกรรมฉันทำได้
- 2.1.8 กิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.1.8.1 กิจกรรมฝีมือฉันเอง
  - 2.1.8.2 กิจกรรมหนูจะอย่างไรดี
  - 2.1.8.3 กิจกรรมการสร้างความคุ้นเคย
  - 2.1.8.4 กิจกรรมคุณค่าในตัวฉัน
- 2.1.9 กิจกรรมการพัฒนาด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม
  - 2.1.9.1 กิจกรรมตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน
  - 2.1.9.2 กิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ
  - 2.1.9.3 กิจกรรมความสามารถของฉัน
  - 2.1.9.4 กิจกรรมความสุขใจที่ได้ทำ
- 2.1.10 การประเมินผล
  - 2.1.10.1 ใช้การสังเกต
  - 2.1.10.2 ใช้แบบทดสอบ
  - 2.1.10.3 ใช้แบบบันทึก
  - 2.1.10.4 ใช้แบบสำรวจ

2.2 เสนอแบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือ พร้อมด้วยโครงร่างของคู่มือให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ และหลักสูตรทางการศึกษา จำนวน 5 คน ตรวจสอบพิจารณาซึ่งมีรายชื่อดังนี้

- 2.2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ กรรมการบริหารหลักสูตรระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2.2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประนม ดีรอด อาจารย์ประจำศูนย์ วิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยรังสิต
- 2.2.3 ดร.ธีระ แทนศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริวิทยุอำเภอพระประแดง กรุงเทพมหานคร
- 2.2.4 อาจารย์ภัททิรา กุลจิตติพันธ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการประถมศึกษา โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน

2.2.5 นายกันต์ดิษฐ์ ชลสินธุ์ นักวิชาการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.3 ผลการตรวจพิจารณาแบบ ประเมินคุณภาพของเครื่องมือ พร้อมด้วยโครงร่างของคู่มือ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านได้ประเมิน คุณภาพของเครื่องมือ ทุกข้อมีค่า IOC หรือค่าดัชนีความ สอดคล้องที่ยอมรับได้ กล่าวคือแบบประเมินทุกข้อมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.50-1.00 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

จากการนำแบบประเมิน คุณภาพ ของ เครื่องมือ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญไว้ ดังนี้

+1 คือ เห็นด้วยหรือแน่ใจว่าหัวข้อประเมินมีความเหมาะสมและสอดคล้อง
วัตถุประสงค์

0 คือ ยังไม่แน่ใจว่าหัวข้อประเมินมีความเหมาะสมและสอดคล้องวัตถุประสงค์
หรือไม่

-1 คือ ไม่เห็นด้วยหรือแน่ใจว่าหัวข้อประเมินไม่มีความเหมาะสมและไม่สอดคล้อง
วัตถุประสงค์

เกณฑ์การแปลความหมาย คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้น
ไป ดังนี้

ผลคะแนน ทั้ง 5 ท่าน ได้ 5 คะแนน = 1.00	มีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้
ผลคะแนน ทั้ง 5 ท่าน ได้ 4 คะแนน = 0.8	มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้
ผลคะแนน ทั้ง 5 ท่าน ได้ 3 คะแนน = 0.6	มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้
ผลคะแนน ทั้ง 5 ท่าน ได้ 2 คะแนน = 0.4	ค่าความเที่ยงตรงต่ำกว่า 0.50 ยังใช้ไม่ได้ ต้องปรับปรุง
ผลคะแนน ทั้ง 5 ท่าน ได้ 1 คะแนน = 0.2	ค่าความเที่ยงตรงต่ำกว่า 0.50 ยังใช้ไม่ได้ ต้องปรับปรุง

ตอนที่ 1 : แบบประเมินคุณภาพของรายการประเมินสภาพของผู้ประเมิน

ตาราง 1 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความ
สภาพของผู้ประเมิน

แบบประเมิน สภาพข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนยอมรับหรือเห็นด้วยกับแบบประเมินสภาพ
ของผู้ประเมิน ข้อที่สามารถนำไปใช้ได้ เพราะทุกข้อมี ค่าเฉลี่ยซึ่งเป็นค่า ต่ำนี้ความสอดคล้อง
(IOC) เป็นที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ตาราง 2 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ
ความเหมาะสมของคู่มือโดยภาพรวม

แบบประเมิน ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.60
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.60
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60

จากตาราง 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนยอมรับหรือเห็นด้วยกับแบบประเมิน เกี่ยวกับความเหมาะสมของคู่มือ ทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ เพราะทุกข้อมี ค่าเฉลี่ยซึ่งเป็นค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ตาราง 3 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อ

รายการประเมิน ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
2	+1	+1	+1	+1	+1	3	0.60
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

จากตาราง 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนยอมรับหรือเห็นด้วยกับแบบประเมิน เกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ เพราะทุกข้อมี ค่าเฉลี่ยซึ่งเป็นค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ตาราง 4 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้านการตรงต่อเวลา

รายการประเมิน ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60
5	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.60

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการประเมิน ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

จากตาราง 4 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนยอมรับหรือเห็นด้วยกับแบบประเมิน เกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนา ความมีวินัย ด้านการตรงต่อเวลา ทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ เพราะทุกข้อมีค่าเฉลี่ยซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ตาราง 5 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้านความอดทน

รายการประเมิน ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.60
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.60
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60

จากตาราง 5 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนยอมรับหรือเห็นด้วยกับแบบประเมิน เกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาด้านความมีวินัยด้านความอดทนทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ เพราะทุกข้อมีค่าเฉลี่ยซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ตาราง 6 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ
กิจกรรมการพัฒนาด้านความเชื่อ มั่นในตนเอง

รายการประเมิน ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	-1	+1	+1	3	0.60
2	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.60
3	+1	-1	+1	+1	+1	3	0.60
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
5	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
6	+1	+1	+1	+1	+1	3	0.60
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนยอมรับหรือเห็นด้วยกับแบบประเมิน เกี่ยวกับ
กิจกรรมการพัฒนาความมีวินัยด้านความเชื่อ มั่นในตนเองทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ เพราะทุกข้อมี
ค่าเฉลี่ยซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ตาราง 7 แสดงการคำนวณ IOC ของผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ
กิจกรรมการพัฒนาความมีวินัยด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม

รายการประเมิน ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวมของ คะแนน	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00

จากตาราง 7 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนยอมรับหรือเห็นด้วยกับแบบประเมิน เกี่ยวกับ
กิจกรรมการพัฒนาความมีวินัยด้านความเป็นผู้นำและผู้ตามทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้ เพราะทุกข้อ
มีค่าเฉลี่ยซึ่งเป็นค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดทำและพัฒนาคู่มือ

3.1 รวบรวมข้อมูลและเรียบเรียงให้เป็นระบบ แล้วจัดทำเป็นรูปเล่มเพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

3.2 เสนอคู่มือต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อให้ตรวจพิจารณา

3.5 ปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจพิจารณาแล้วและดำเนินการจัดทำรูปเล่มฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ

4.1 นำแบบประเมิน และคู่มือ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุงให้เหมาะสม

4.2 ส่งแบบประเมินและ คู่มือให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 20 คน ตรวจพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้

4.3 นำแบบประเมิน คู่มือที่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 20 คน ได้ตรวจพิจารณา แล้วมาหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน แบบประเมินคู่มือ การจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ดังนี้

- 1 หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้ มากที่สุด
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้ มาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้ ปานกลาง
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้ น้อย
- 5 หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้ น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.01 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.01 – 4.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มาก

ค่าเฉลี่ย 2.01 – 3.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.01 – 2.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้น้อย

ค่าเฉลี่ย 0.01 – 1.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้น้อยที่สุด

4.4 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการนำคู่มือไปใช้

จากการตรวจสอบความเป็นไปได้ของการนำคู่มือไปใช้กับ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน 20 คน นำมาสรุปเป็นผลการประเมินซึ่งสามารถใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 แสดงจำนวน ร้อยละ (Percentage) ของผู้ประเมินคู่มือ จำนวน 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติ จำนวน 20 คน

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารโรงเรียน	4	16.7
2. ครูผู้ปฏิบัติการสอน	20	83.3
รวม		100.0

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้ประเมินคู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนานิเวศของนักเรียนโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และเป็นครูผู้ปฏิบัติ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ด้านความเหมาะสมของคู่มือโดยภาพรวมที่ได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	โครงสร้างหรือองค์ประกอบของแต่ละกิจกรรม	4.29	0.55	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
2	ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามหลักการหรือทฤษฎี	4.25	0.73	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
3	เนื้อหาสาระของแต่ละกิจกรรมถูกต้องตามหลักวิชา	4.37	0.57	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4	สถานที่จัดกิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น มีความเหมาะสม	4.21	0.72	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
5	ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมมีความหลากหลาย นำไปปฏิบัติได้	4.42	0.65	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
6	วิธีการ เครื่องมือ สำหรับการวัด การประเมินผลแต่ละกิจกรรมถูกต้องตามวิชา	4.33	0.76	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
7	กิจกรรมใน 5 ด้านเสริมสร้างหรือพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้	4.33	0.76	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
8	การจัดรูปเล่มคู่มือ รวมทั้งการพิมพ์ การสะกด การรันต์	4.38	0.71	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
9	บรรณานุกรมของคู่มือเป็นแหล่งสารสนเทศที่น่าเชื่อถือ มีประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า	4.25	0.67	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
10	คู่มือมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามสภาพจริงของโรงเรียน	4.21	0.77	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
11	คู่มือมีประโยชน์ต่อครู และผู้บริหารโรงเรียน	4.46	0.72	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.31	0.52	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด

จากตาราง 9 พบว่า ระดับการประเมินความเหมาะสม ของคู่มือของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน มีระดับ ความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อประเมินที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยมากที่สุดคือ ข้อที่ 11 ที่ว่า คู่มือมีข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยอย่างหลากหลาย ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนข้อที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 10 ที่ว่า มีคำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอน และวิธีดำเนินการสอนชัดเจน ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$)

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งที่ได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน ดังนี้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม	4.37	0.71	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม	4.25	0.53	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาความรับผิดชอบ	4.29	0.62	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มาก
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน	4.33	0.63	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม	4.25	0.67	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม	3.96	0.62	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มาก
7	การวิเคราะห์ การประมวลผล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้	4.46	0.72	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.27	0.37	มีความเหมาะสมในการนำคู่มือไปใช้ได้มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่า ระดับการประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ด้านความ รับผิดชอบ ของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน มีระดับความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อประเมินที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยมากที่สุดคือ ข้อที่ 7 ที่ว่า การวิเคราะห์ การประมวลผล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้ ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนข้อที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 6 ที่ว่า ชื่อกิจกรรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.96$)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ด้านการตรงต่อเวลา ซึ่งได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน ดังนี้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม	4.08	0.77	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม	3.71	0.69	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มาก
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาการตรงต่อเวลา	4.50	0.72	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน	4.33	0.70	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม	4.25	0.67	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม	4.00	0.78	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มาก
7	การวิเคราะห์ การประมวล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้	4.04	0.75	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.13	0.38	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด

จากตาราง 11 พบว่า ระดับการประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ด้านการตรงต่อเวลา ของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน มีระดับความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.13$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อประเมินที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยมากที่สุดคือ ข้อที่ 3 ที่ว่า เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนา การตรงต่อเวลา ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนข้อที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2 ที่ว่า ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ด้านความอดทน ซึ่งได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน ดังนี้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม	4.25	0.98	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม	4.50	0.88	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาความอดทน	4.04	0.75	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน	4.42	0.77	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม	4.25	0.60	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม	4.33	0.48	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
7	การวิเคราะห์ การประมวลผล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้	4.58	0.50	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.33	0.34	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า ระดับการประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ด้านความอดทน ของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน มีระดับความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.33$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อประเมินที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยมากที่สุดคือ ข้อที่ 7 ที่ว่า การวิเคราะห์ การประมวลผล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้ ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนข้อที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 3 ที่ว่า เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาความอดทน ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.04$)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งที่ได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน ดังนี้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม	4.50	0.65	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม	4.33	0.76	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง	4.42	0.77	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน	4.25	0.60	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม	4.33	0.48	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม	4.58	0.50	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
7	การวิเคราะห์ การประมวล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้	4.50	0.65	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.41	0.48	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด

จากตาราง 13 พบว่า ระดับการประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอนด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน มีระดับความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อประเมินที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยมากที่สุดคือ ข้อที่ 6 ที่ว่า การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรมซึ่งมีระดับความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนข้อที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 4 ที่ว่า ใบกิจกรรมหรือใบงาน ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$)

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม ซึ่งก็ได้จากผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน ดังนี้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม	4.33	0.76	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม	4.37	0.64	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตาม	4.42	0.58	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน	4.42	0.58	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม	4.46	0.65	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม	4.42	0.58	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
7	การวิเคราะห์ การประมวล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้	4.46	0.65	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.41	0.51	มีความเหมาะสมในการนำกิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด

จากตาราง 14 พบว่า ระดับการประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน ด้านความเป็นผู้นำและผู้ตามของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน มีระดับความเป็นไปได้ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อประเมินที่ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยมากที่สุด มี 2 ข้อ คือ ข้อที่ 5 ที่ว่า แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม และ ข้อที่ 7 ที่ว่า การวิเคราะห์ การประมวล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้ ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนข้อที่ ได้รับการยอมรับหรือเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 1 ที่ว่า ชื่อของแต่ละ กิจกรรม ซึ่งมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเหมือนกัน ($\bar{X} = 4.33$)

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม ดังนี้

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความรับผิดชอบ	4.27	0.37	มีความเหมาะสมในการนำ คู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
2	ด้านการตรงต่อเวลา	4.13	0.38	มีความเหมาะสมในการนำ คู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
3	ด้านความอดทน	4.33	0.34	มีความเหมาะสมในการนำ คู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
4	ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	4.41	0.48	มีความเหมาะสมในการนำ คู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
5	ด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม	4.41	0.51	มีความเหมาะสมในการนำ คู่มือไปใช้ได้มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.31	0.31	มีความเหมาะสมในการนำ กิจกรรมไปใช้ได้มากที่สุด

จากตาราง 15 พบว่า ระดับการประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอนทั้ง 5 ด้าน ของผู้ประเมินทั้ง 24 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอนของโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน 20 คน มีระดับความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนด้านการตรงต่อเวลา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.13$)

บทที่ 4

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน

โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน

พ.ศ. 2554

คำนำ

ในปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมการ เปิดรับข้อมูลข่าวสาร แบบไร้พรมแดนก่อให้เกิดการหลั่งไหลแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั่วโลกส่งผลให้เด็กมี การรับรู้ ความคิด ทัศนคติและพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสังคมมากขึ้น สภาพ ปัญหาของเด็กเป็นตัวสะท้อนว่าขณะที่ระบบการศึกษา เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าแต่เด็กกลับมี จิตใจที่ด้อยลงอย่างน่าเสียดาย การช่วยเหลือให้นักเรียนในโรงเรียนให้ฝ่ากระแสของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลอย่างรุนแรงต่อการสร้างค่านิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิตจึงจำเป็นต้องอาศัยบุคคล ไกล่ลัดที่เข้าใจธรรมชาติ ทัศนคติ ความต้องการของเขาอย่าง ลึกซึ้งและสามารถสร้างความผูกพัน ช่วยให้ปัญหาหนักกลายเป็นเบา เรื่องที่เบาอยู่แล้วก็จะหายไป

การดำเนินการทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียน จึงมี จำเป็นที่ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการให้เกิดผลดีและต่อเนื่อง เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาเยาวชนนักเรียนของโรงเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมี ความสุข

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำคู่มือพัฒนาความ มีวินัยของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์คือเพื่อให้คณะครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งทำหน้าที่ รับผิดชอบ ในการพัฒนานักเรียนในโรงเรียน ได้ใช้คู่มือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของ นักเรียน โดยเฉพาะทางด้านความรับผิดชอบ การตรง ต่อเวลา ความอดทน ความเชื่อมั่นในตนเอง และการเป็นผู้นำ และเพื่อให้ผู้บริหารได้ใช้คู่มือเป็นแนวทางในการควบคุม กำกับติดตามนิเทศ ตรวจสอบและประเมินผลการจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์จะต้องรวมไปถึง การพัฒนาวินัยนักเรียน จึงได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียนขึ้น

นันทิมนัส รอดทัศนาศ

มกราคม 2554

สารบัญ

	หน้า
คำชี้แจงการใช้คู่มือ.....	85
วัตถุประสงค์ของคู่มือ.....	85
ขั้นตอนการพัฒนา.....	85
ข้อควรปฏิบัติสำหรับครูในการจัดกิจกรรม.....	86
ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการร่วมกิจกรรม.....	87
ความรู้เสริม.....	87
กิจกรรมการพัฒนาด้านความรับผิดชอบ.....	95
กิจกรรม 1 ร่วมรับผิดชอบ.....	97
กิจกรรม 2 โรงเรียนสดใสร่วมใจพัฒนา.....	100
กิจกรรม 3 ปฏิบัติดี ทุกชีวิมีความสุข.....	106
กิจกรรม 4 โลกสวยด้วยมือเรา.....	114
กิจกรรมการพัฒนาด้านการตรงต่อเวลา.....	121
กิจกรรม 1 เวลาี่มีค่า.....	123
กิจกรรม 2 เข้าแถวดีมีวินัย.....	128
กิจกรรม 3 นาฬิกาชีวิต.....	132
กิจกรรม 4 คำว่าเวลาพาเที่ยว.....	140
กิจกรรมการพัฒนาด้านความอดทน.....	148
กิจกรรม 1 งามด้วยวินัย.....	150
กิจกรรม 2 ห้องเรียนแห่งความสุข 1.....	154
กิจกรรม 3 ห้องเรียนแห่งความสุข 2.....	158
กิจกรรม 4 ฉันทำได้.....	162

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
กิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง	167
กิจกรรม 1 ฝีมือฉันเอง.....	169
กิจกรรม 2 หนูจะอย่างไรดี.....	173
กิจกรรม 3 การสร้างความคุ้นเคย.....	179
กิจกรรม 4 คุณค่าในตัวฉัน.....	184
กิจกรรมการพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ.....	193
กิจกรรม 1 ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน.....	195
กิจกรรม 2 ตามความถนัดและความสนใจ.....	200
กิจกรรม 3 ความสามารถของฉัน.....	206
กิจกรรม 4 ความสุขใจที่ได้ทำ.....	208
บรรณานุกรม.....	210

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

วัตถุประสงค์ของคู่มือ

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูและบุคลากรที่รับผิดชอบกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังความมีวินัยของโรงเรียน ได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน และเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำคู่มือเป็นแนวทางในการควบคุมกำกับ ติดตาม นิเทศ ตรวจสอบและประเมินผลการจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย โดยมุ่งเน้นในด้านความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความอดทน ความเชื่อมั่นในตนเอง และความเป็นผู้นำ ซึ่งจัดให้สอดคล้องตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คู่มือพัฒนาความมีวินัยของนักเรียน แบ่งพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาให้แก่นักเรียนออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความตั้งใจทำงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของห้องเรียน

2. การรู้จักเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการปฏิบัติตามกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตามได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม

3. ความอดทน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการรอคอย การควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม ความพากเพียรพยายามทำสิ่งที่ยากจนสำเร็จ

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการกล้าแสดงออกทั้งความคิดเห็น และท่าทาง รวมถึงความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

5. ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือ และรับความช่วยเหลือจากเพื่อนตลอดจนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน

ขั้นตอนการพัฒนา

ขั้นตอนการพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนมี 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. **ขั้นนำเข้าสู่การพัฒนา** ครูพูดคุย สนทนา กับนักเรียนเรื่องความมีวินัย โดยแทรกความสนุกสนานและตื่นเต้นในระยะสั้น ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนตื่นตัว มีสมาธิ เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้โดยใช้สื่อบางประเภทประกอบด้วย เช่น การเสนอข่าว การเล่านิทาน อาจเพิ่มเติมในเรื่องคำแนะนำ กติกา คำสั่งต่าง ๆ การแบ่งกลุ่ม การรับมอบหมายงานที่กำหนดให้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในขั้นต่อไปเกิดความเข้าใจตรงกัน ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสนทนา ทบทวนและซักถามความเข้าใจด้วย

2. ขั้นตอนการพัฒนา ชี้แจงกฎ กติกาต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนทุกคนทราบและเข้าใจตรงกัน จากนั้นจึงดำเนินกิจกรรมตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ โดยเน้นให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

3. ขั้นสรุป เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การซักถาม การอภิปรายในแง่คิดประเด็นต่าง ๆ การวิพากษ์วิจารณ์ การให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม การตอบปัญหา การเสนอแนะวิธีการต่าง ๆ จากสิ่งที่ได้รับในกิจกรรม จากนั้นให้นักเรียนทุกคนช่วยกันสรุป โดยเน้นคุณค่าของควมมีวินัย ตลอดทั้งการนำความรู้และประสบการณ์ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน

4. ขั้นประเมินผล ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งพฤติกรรม การแสดงออกและความรู้สึก

ข้อควรปฏิบัติสำหรับครูในการจัดกิจกรรม

1. ต้องศึกษาเนื้อหา กิจกรรมการพัฒนา และศึกษาคู่มือพัฒนาควมมีวินัยของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 อย่างละเอียด โดยคำนึงถึงเทคนิควิธีการสอนที่สามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้กับผู้เรียนมากที่สุดเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการพัฒนา
2. เตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรมและเทคนิคต่าง ๆ ทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม
3. จัดเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการพัฒนา
4. ให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรม
5. จัดกิจกรรมการพัฒนาให้เป็นไปตามลำดับขั้น
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นก่อน แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ
7. ไม่ด่วนตัดสินคำตอบของนักเรียนว่าถูกหรือผิดแต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา
8. ใช้อารมณ์ขันหรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรทั้งคำพูด น้ำเสียงและท่าทาง
9. สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก
10. กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผลเมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมเป้าหมายหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง
11. ถ้านักเรียนค้นหาคำตอบไม่ได้ หรือแก้ปัญหาบางอย่างไม่ได้ครูอาจยกตัวอย่างคำตอบของตนนำทางได้

ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการร่วมกิจกรรม

การพัฒนาความมีวินัย โดยใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัย นักเรียนควรปฏิบัติตนในการร่วมกิจกรรม ดังนี้

1. นักเรียนต้องตั้งใจทำกิจกรรมตามความสามารถ
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
3. นักเรียนพูดได้ครั้งละ 1 คน
4. ขณะที่เพื่อนแสดงความคิดเห็นถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นในทางตรงกันข้ามต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน
5. นักเรียนไม่ใช่คำพูดดูถูกตนเองและรู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมตนเอง
6. นักเรียนไม่พูดสอดแทรก ขัดจังหวะขณะที่เพื่อนพูด หรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ
7. นักเรียนไม่วิพากษ์วิจารณ์คำตอบของเพื่อน ๆ
8. นักเรียนแสดงออกด้วยความจริงใจ
9. นักเรียนทำแบบสอบถามก่อนและหลังพัฒนาความมีวินัย และแบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย

ความรู้เสริม

1. ความหมายของวินัย

สาโรช บัวศรี (2520: 66) กล่าวว่า ความมีวินัย หมายถึง การมีความเคารพซึ่งกันและกัน โดยทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา และความคิด

กรมวิชาการ (2535: 9 -10) กล่าวว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การใช้ชีวิตอย่าง สงบ สุข เคารพกฎหมายและข้อกำหนดของสังคมมีเหตุผล ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

วินัย พัฒนรัฐและคณะ (2541: 9) กล่าวว่า ความมีระเบียบวินัย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ และกติกาดัง ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและใช้ควบคุมความประพฤติของคนในสังคม เช่น กฎหมาย คำสั่ง คำประกาศ ระเบียบของโรงเรียน และกล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยไว้ดังนี้

1. รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น
2. เคารงครัดในระเบียบวินัยอยู่เสมอ
3. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม

2. ความหมายของคำที่ใช้ในหนังสือคู่มือ

1) คำชี้แจง หมายถึง คำแนะนำในการใช้คู่มือซึ่งระบุถึงวัตถุประสงค์ของคู่มือ เทคนิคในการจัดกิจกรรมและขั้นตอนการพัฒนา

2) เนื้อหา หมายถึง สารรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำ

3) **การเตรียมการสอน** หมายถึง การวางแผนจัดกิจกรรมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำ

4) **กิจกรรม** หมายถึง กิจกรรมการพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำ

5) **การวัดและประเมินผล** หมายถึง การติดตามผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำ โดยวิธีการสังเกตพฤติกรรม การใช้แบบสอบถาม และการทดสอบ

6) **ปัญหาและคำแนะนำ** หมายถึง ปัญหาและคำแนะนำที่ได้จากการวัดและประเมินผล โดยการสังเกตพฤติกรรม การใช้แบบสอบถาม และการทดสอบ

7) **แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิง** หมายถึง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างวินัยนักเรียน

3. รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความมีวินัย

ความมีวินัยเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมตั้งแต่เยาว์วัยและพัฒนาต่อไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก แนะนำส่งเสริมในสิ่งที่ถูกที่ควรให้รู้จักแก้ปัญหาและค่อย ๆ ปลูกฝังความรับผิดชอบกับเด็กอย่างต่อเนื่อง มีผู้คิดรูปแบบการพัฒนาความรับผิดชอบไว้สรุปได้ดังนี้

3.1 การสอนเด็กเล็ก ๆ ควรตั้งต้นจากตัวเด็กเองก่อน เมื่อโตขึ้นจึงค่อยเรียนรู้ความรับผิดชอบ หรือการทำเพื่อหมู่คณะและประเทศชาติต่อไป

3.2 ผู้ใหญ่ต้องทำความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ให้คำแนะนำและมอบงานให้แก่เด็กทำตามความสามารถของเขา ส่งเสริมหาทางให้เขาได้เรียนรู้การแก้ปัญหาและรู้จักช่วยตนเอง ควบคุม แนะนำ เมื่อจำเป็น ฝึกให้มีเหตุผล และต้องปลูกฝังความมีระเบียบวินัย อันดีงามแก่เด็กอยู่เสมอ

3.3 โรงเรียนควรมุ่งสอนความมีวินัยให้แก่เด็ก โดยการให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และเคารพในสิทธิของผู้อื่น การทำงานให้สำเร็จเป็นขั้นเป็นอัน โดยไม่ละทิ้งงานที่ได้รับไว้แล้ว มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

3.4 หลักการฝึกอบรมเด็กให้มีวินัยให้สอดคล้องกับวัยของเด็ก สภาพครอบครัว และเศรษฐกิจ

3.5 การปลูกฝังความรับผิดชอบโดยให้ผู้เรียนได้กระทำ มิใช่เกิดจากการบอกเล่า วิธีการสอนในโรงเรียนมีส่วนสำคัญ ควรให้ผู้เรียนรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ แต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้ทำงาน เพื่อให้งานส่วนรวมสำเร็จ หากคนใดคนหนึ่งขาดความรับผิดชอบงานจะสำเร็จได้ยาก การปลูกฝังความรับผิดชอบไม่ใช่กระทำโดยว่ากล่าวตักเตือนว่ากล่าวอบรมเท่านั้น แต่ต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจังจนเกิดเป็นนิสัย และมีน้ำใจที่ฝังแน่นเป็นคุณธรรมและค่านิยมต่อไป

3.6 ควรฝึกเด็กให้มีนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่ในวัยเด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยเริ่มทำงานที่ง่าย ๆ เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล และเมื่อมอบหมายให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานด้วยตนเอง และเพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่น หัดไม่ให้เกิดความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนให้แก่ผู้อื่นทำงานให้ทำงานสำเร็จโดยไม่ละทิ้งงานที่ได้ทำไว้แล้ว ชี้แจงให้เด็กรู้จักขอบเขตหน้าที่ของตน เพื่อไม่ให้ก้าวล่วงงานของผู้อื่น และต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

4. การฝึกความมีวินัยควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 4.1 ควรเริ่มตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย
- 4.2 เด็กทุกคนควรได้มีโอกาสรับการฝึก
- 4.3 ควรกระทำให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล
- 4.4 ควรให้เด็กได้รับทราบว่าผู้ใหญ่อคาดหวังอะไรจากตัวเขา
- 4.5 รู้จักยืดหยุ่นไม่เร่งรัดเด็กเกินไป
- 4.6 เด็กต้องได้รับความไว้วางใจเพื่อสามารถเรียนรู้ว่าส่วนใดอยู่ในความรับผิดชอบ
- 4.7 ทักษะคิดและพฤติกรรมที่แสดงความมีวินัยของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้าน

ความมีวินัยของเด็ก

กระบวนการเรียนการสอนโดยวิธีกรณีศึกษา มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาและตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
2. เลือกประเด็นที่จะศึกษาและดำเนินการศึกษาข้อมูลในเชิงลึก (กรณีศึกษา)
3. รายงานข้อค้นพบต่อชุมชน
4. ร่วมกับชุมชนศึกษาทางเลือกในการแก้ปัญหาและเลือกทางที่เป็นไปได้
5. ทำแผนปฏิบัติตามทางเลือก (โครงการ)
6. ลงมือปฏิบัติตามทางเลือก
7. ประเมินผลการดำเนินงานและปรับปรุงให้ดีขึ้น

ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา

กิจกรรมการพัฒนาความมีวินัย เป็นกิจกรรมที่ฝึกฝนให้นักเรียนสามารถรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ มีความคิดไตร่ตรอง รอบคอบก่อนลงมือกระทำการใดๆ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กระทำแต่ความดีมีความซื่อสัตย์ มีความตั้งใจจริง มีระเบียบวินัยในตนเอง การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาทั้งหลายเชื่อว่าต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา สิ่งสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (กรมวิชาการ. 2542: 29 – 32; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง โดยยึดแนวทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ เมารอร์ (Mowrer) ซึ่งว่าด้วยการกำหนดของการควบคุมตนเองหรือความมีวินัยในตนเอง และทฤษฎีของ เพค และ ฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) ซึ่งว่าด้วยพัฒนาการของแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเอง โดยยึดการควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้เป็นหลัก

ทฤษฎีของเมารอร์ (Mowrer) การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลुरु้ภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความสุข ความอบอุ่นและผ่านการอบรม สั่งสอน หรือ การเลียนแบบที่ดึงมาจากผู้เลี้ยงดูตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลนั้นและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุผลของบุคคลนั้น ส่วนทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัยในตนเองของ เพค และฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) เชื่อว่า การควบคุมของอีโก้ (Ego Control) และการควบคุมของ ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego Control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล พลังควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันเนื่องจากได้รับความรู้จากจริยศึกษาที่ทำให้บุคคลรู้ผลการกระทำของตนไม่เท่ากัน ซึ่งส่งผลไปสู่ความมีวินัยในตนเอง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปว่า การวางรากฐานการมีวินัยในตนเองต้องเริ่มที่วัยเด็ก การอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อ การมีวินัยในตนเองของเด็ก นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมในโรงเรียน การสอนของครูก็มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย เช่นกัน ส่วนการจัดว่าใครมีวุฒิภาวะจิตใจมากน้อยเพียงใด อาจเริ่มได้ในวัยรุ่นตอนปลาย หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะมีความดีมากกว่าเมื่อตอนวัยเด็กเสมอไป

หลักการที่ใช้ในการพัฒนา

หลักการที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมด้านความรับผิดชอบด้านการทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้แนวคิดในการสร้างวินัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 21) คือ

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เพิ่มและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดี เพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี

2. การใช้อ็องคร่วม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษา และหลักการพัฒนาจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำ มีความพอใจ และยอมรับในสิ่งที่จะกระทำ ย่อมทำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ

3. การใช้แรงหนุนสภาพจิต เป็นการตั้งความมุ่งมั่นหรืออุดมการณ์และพยายามปฏิบัติตามเป้าหมายที่อาจมุ่งมั่นไว้ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบแม้ความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติหากใช้มากเกินไป จะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น อันเกิดจากการเปรียบเทียบและพึงพากำลังใจจากภายนอก

สารนำรู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบตนเอง

1. ความหมายของความรับผิดชอบ

กรมวิชาการ (2542ข: 14) กล่าวถึง ลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นตัวบ่งชี้ถึง ศักยภาพของเด็กไทย โดยเฉพาะในด้านความรับผิดชอบ จะต้องมีความมีวินัยในตนเอง ควบคู่กันไปด้วย จึงควรศึกษาความหมายและขอบเขตของความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ความหมายของความรับผิดชอบ มีผู้กล่าวถึงความหมายของความรับผิดชอบ ไว้หลายนัย เช่น ความรับผิดชอบ หมายถึง การเอาใจใส่และปฏิบัติ บั้ตงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย รวมทั้งงานในหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จเรียบร้อยทันตามเวลาที่กำหนดเอาไว้เป็นอย่างดีที่สุด ด้วยความขยันและความเพียรพยายาม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตาม จุดมุ่งหมาย เมื่อผลงานปรากฏออกมาก็สามารถยอมรับผลงานนั้นด้วยความสบายใจและเต็มใจ ไม่ว่างานนั้นจะดีหรือไม่ก็ตามรวมทั้งมีความพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นด้วย ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยที่พึงประสงค์ คือการดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายและเครื่องแต่งกายของตน การดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัว เครื่องเขียนแบบเรียนต่าง ๆ การทำและส่งการบ้านตาม ที่ครูสั่งการช่วยดูแลรักษาความสะอาดของ ห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนที่ได้รับมอบหมาย การไม่ขาดโรงเรียนโดยไม่มีกิจธุระจำเป็น การ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ (ณัฐพล กล้าหาญ. 2540: 9)

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ เพียรพยายาม ละเอียดรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้าน ที่เป็นผลดีและผลเสียทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น (กรมวิชาการ. 2542ก: 8) ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่นต่อการทำงาน ที่ ึ่งในส่วนตนและ ส่วนรวม

2. คุณลักษณะของความรับผิดชอบ จะบ่งบอกถึงลักษณะและพฤติกรรม ดังนี้

- 2.1 มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทให้กับงานที่ทำจนสำเร็จ พฤติกรรมที่แสดง ได้แก่ทำงานตามหน้าที่จนสำเร็จ ทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ แสดงผลงานปรากฏให้เด่นชัด
- 2.2 มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนางาน พฤติกรรมที่แสดง คือ บอกผลงานของการปฏิบัติงานในอนาคตได้
- 2.3 ยอมรับผลการกระทำของตนเอง พฤติกรรมที่แสดง คือ รับฟังเหตุผล และข้อวิจารณ์ของผู้อื่น ปรับปรุงและพัฒนางานตามข้อเสนอแนะ
- 2.4 รู้หน้าที่ พฤติกรรมที่แสดงคือ ปฏิบัติ หน้าที่ตามข้อตกลงร่วมกัน หรือ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
- 2.5 แสวงหาความรู้ใหม่ที่เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน พฤติกรรมที่แสดง คือ เลือกลงแหล่งความรู้มาพัฒนางาน

ทิววรรณ แสงพันธ์ (2542: 26) กล่าวถึงคุณลักษณะความรับผิดชอบไว้ว่าความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของบุคคล ที่เมื่อผู้ใดมีลักษณะที่เรียกว่า “เป็นผู้มีความรับผิดชอบ” ผู้นั้นจะปฏิบัติภารกิจที่ตนพึงกระทำ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ โดยไม่ต้องมีการควบคุมหรือบังคับบัญชาจากผู้อื่น ภารกิจนี้หมายรวมทั้งภารกิจที่เป็นหน้าที่ที่ควรปฏิบัติด้วยตนเอง และภารกิจที่ได้รับ มอบหมายให้กระทำ ความสำเร็จของทำ ให้อุคคลปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ซึ่งการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนก็คือความมีวินัย

3. ประเภทของความรับผิดชอบ มีผู้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบไว้ดังนี้
กรมวิชาการ กล่าวถึง การแบ่งความรับผิดชอบตามคู่มือการปลูกฝังและสร้างเส ริม
ค่านิยมพื้นฐาน ได้แบ่งความรับผิดชอบ ออกเป็น 4 ด้าน คือ (กรมวิชาการ. 2542ก: 8–9)

3.1 ความรับผิดชอบในการศึกษาเล่าเรียน หมายถึง การที่นักเรียนศึกษา
เล่าเรียนจนประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียนและส่งงาน
ที่ได้รับมอบหมาย ตรงตามเวลา เมื่อมีปัญหาหรือไม่เข้าใจบทเรียนก็พยายามศึกษาค้นคว้าซักถาม
อาจารย์ให้เข้าใจ เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดก็ยอมรับว่าทำผิด แล วพยายามแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง ด้วย
ตนเอง

3.2 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึ กษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษาช่วยกัน
รักษาความสะอาดของสถานศึกษา ไม่ขีดเขียนโต๊ะเรียน ผนังห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม แต่ง
เครื่องแบบนักเรียนเรียบร้อย ไม่ทะเลาะวิวาทกับโรงเรียนอื่น คอยตักเตือนเพื่อนที่หลงผิดอันจะทำ
ให้โรงเรียนเสียชื่อ เมื่ อโรงเรียนต้องการความร่วมมือหรือช่วยเหลือก็เต็มใจให้ความร่วมมืออย่าง
เต็มที่ เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามความสนใจ และความสามารถของตน เพื่อสร้าง
ชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน เช่น เป็นนักกีฬา แต่งคำขวัญเรียงความ กลอน เพลง ฯลฯ

3.3 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจ
ช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันตามความสามารถของตนและรู้จัก
แสดงความคิดเห็น ปฏิบัติตนเพื่อความสุขและชื่อเสียงของครอบครัว ช่วยแก้ปัญหาในการที่สมาชิก
ภายในครอบครัวไม่เข้าใจกัน เมื่อมีปัญหาปรึกษาและ ให้พ่อแม่ทราบปัญหาของตนทุกเรื่อง ช่วย
ครอบครัวประหยัดไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน

3.4 ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมใน
กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม บำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชน อย่างเต็ม
ความสามารถ ช่วย สอดส่องพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคม ให้ความรู้ความสนุกสนาน
เพลิดเพลินแก่ประชาชนตามความสามารถของตน ช่วยคิดและแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม เช่น
ความสกปรก การจราจร เสี่ยงภัย รักรักษาของสาธารณะ ฯลฯ

กรมวิชาการ (2542ก: 15) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การจัดปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ เช่น การรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากภัยอันตราย โรคภัยไข้เจ็บรักษาร่างกายให้แข็งแรง รวมทั้งรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทุ่มเทเวลา กำหนด ตรงต่อเวลา

2. ความรับผิดชอบต่อสังคมหรือส่วนรวม หมายถึง รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของคนที่ติดต่อสังคม อันได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

จากการศึกษาความหมาย คุณลักษณะพฤติกรรม ประเภทของความรับผิดชอบดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบหมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่แสดงถึงความเอาใจใส่ใน การงานที่ได้รับมอบหมาย และพยายามทำอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยไม่ย่อ ท้อต่ออุปสรรค โดยมีพ ฤติกรรมที่มุ่งมั่นให้งานสำเร็จ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนางาน ยอมรับผลการ กระทำของตน รู้หน้าที่ แสวงหาความรู้ใหม่ที่เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน ความรับผิดชอบอาจแบ่งได้ เป็นเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังนั้น ขอบเขตของความรับผิดชอบในโรงเรียนจึงขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของโรงเรียนนั้น ๆ

กิจกรรมการพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อ

กิจกรรม 1 ร่วมรับผิดชอบต่อ

กิจกรรม 2 โรงเรียนสตรีร่วมใจพัฒนา

กิจกรรม 3 ปฏิบัติดี ทุกชีวิมีความสุข

กิจกรรม 4 โลกสวยด้วยมือเรา

กิจกรรม
ร่วมรับผิดชอบ

กิจกรรมปฏิบัติดี
ทุกชีวิที่มีความสุข

กิจกรรม
โลกสวยด้วยมือเรา

กิจกรรมโรงเรียน
สดใสร่วมใจพัฒนา

กิจกรรมการพัฒนา ด้านความรับผิดชอบ

1. มีความตั้งใจทำงานหรือกิจกรรมที่
ได้รับมอบหมาย

2. รู้จักดูแลเก็บรักษาของใช้ของ
ตนเองและส่วนรวม

3. ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ
ข้อตกลงของห้อง

คุณลักษณะอัน
พึงประสงค์
ของกิจกรรม

กิจกรรม 1 ร่วมรับผิดชอบ

เนื้อหา

ความรับผิดชอบเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หรือการร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติหน้าที่ การให้ความร่วมมือ และเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้การปฏิบัติหน้าที่หรือการงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จโดยพร้อมเพรียงกัน และถือประโยชน์ร่วมกันเป็นที่ตั้ง

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมคุณธรรมด้านความรับผิดชอบให้แก่นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความตั้งใจทำงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวม ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยรวมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของห้องเรียน

สื่อที่ใช้

1. ภาพประกอบ จำนวน 3 ภาพ
2. กระดาษเปล่า สำหรับแจกให้กลุ่ม ๆ ละ 2 แผ่น

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

นำเข้าสู่กิจกรรมโดยใช้หลักการเข้าร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกหรือวางระเบียบวินัยด้วยเพราะจะช่วยให้นักเรียนมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามการเข้าร่วมของนักเรียนจะมากขึ้นอยู่กับบุคลิกภาวะของนักเรียน ตามลำดับดังนี้คือ

1. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาของการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน ๖ มีปัญหาอะไรบ้าง

2. สรุปปัญหาที่พบว่ามีอะไรบ้าง
3. ร่วมกันร้องเพลงเกี่ยวกับความรับผิดชอบ 1 เพลง

ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มโดยให้นักเรียนจับฉลากสี กลุ่มละ 3-5 คน
2. ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า "อะไรคือผลดีที่เกิดจากการมีความรับผิดชอบ" และ"อะไรคือผลเสียที่เกิดจากการขาดความรับผิดชอบ" (เอกสาร 1)
3. ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการอภิปราย
4. ร่วมกันวาดภาพการมีความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ ประกอบผลการอภิปรายของนักเรียน

ขั้นสรุป (เอกสารหมายเลข 1)

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุป การคาดคะเนผลที่อาจเกิดจา กการมีความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ
2. นักเรียนร่วมกันทำสมุดเล่มเล็ก โดยการวาดภาพประกอบการมีความรับผิดชอบ และการขาดความรับผิดชอบ

การวัดผลประเมินผล

วิธีการวัดผลประเมินผล	สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
เครื่องมือที่ใช้	ใบกิจกรรม
เกณฑ์ในการวัด	นักเรียนผ่านการประเมินพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรม โดยได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

กิจกรรม 2

โรงเรียนสตรีร่วมใจพัฒนา

เนื้อหา

การปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นสมาชิกโรงเรียนต่อ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จัก การการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ได้อย่างถูกต้อง สม่่าเสมอ จนเกิดเป็นนิสัย มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มนักเรียน สังกัด ศึกษารวมมัธยม อมูล เกี่ยวกับสภาพของน้ำรอบ ๆ บริเวณโรงเรียนหรือในชุมชนใกล้เคียง และตัดใส่ถุงพลาสติกมาด้วย
2. นักเรียนร่วมกัน อภิปราย วิเคราะห์สภาพน้ำในประเด็นอภิปรายที่ 1 และ 2 (เอกสาร1และ2)
3. นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างการกระทำที่ทำให้น้ำเสีย มา 3 อย่าง
4. แต่ละกลุ่มร่วมกันจัดระดับของการกระทำพร้อมบอกเหตุผล การจัดการกระทำใดไม่ดีมากที่สุด ปานกลางและน้อยที่สุด แต่ละกลุ่มส่งผู้แทนนำเสนอผลการจัดระดับ
5. ร่วมกันวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการจัดระดับของการกระทำของแต่ละกลุ่ม
  - 1) ผลการจัดระดับเหมือนกันหรือไม่
  - 2) มีเหตุผลอย่างไร เหมือนกันหรือไม่
  - 3) แต่ละกลุ่มใช้เกณฑ์อะไรในการจัดระดับ เหมือนกันหรือไม่
6. แต่ละกลุ่มร่วมกันจัดระดับการกระทำที่ทำให้น้ำเสียใหม่อีกครั้ง โดยพิจารณาตามลำดับ

ดังนี้

- 1) ผู้กระทำมีเจตนาทำหรือไม่
- 2) ผลกระทบที่ทำให้น้ำเสียระยะยาวหรือระยะสั้น
- 3) ผู้ที่ได้รับผลจากน้ำเสียมีปริมาณ (จำนวน) มากหรือน้อย
- 4) แต่ละกลุ่มบันทึกลงตารางแบบบันทึก
7. นำเสนอผลงานของกลุ่มและร่วมวิเคราะห์อภิปราย การจัดระดับการกระทำให้พิจารณาเจตนาเป็นลำดับแรก แล้วจึงพิจารณาผลกระทบ และปริมาณ ตามลำดับ
8. นักเรียนร่วมกันยกตัวอย่างการกระทำที่ทำให้น้ำสะอาดมา 3 อย่าง

9. แต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ และจัดระดับการกระทำดีที่ทำให้หน้าสะอาด โดยใช้ระบบคุณค่า (เจตนา ผลกระทบ ปริมาณ ตามลำดับ) โดยบันทึกตามแบบบันทึกพฤติกรรมที่ 1 พร้อมทั้งจัดระดับ

10. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน และร่วมวิเคราะห์เปรียบเทียบ

- 1) ผลการจัดระดับของแต่ละกลุ่มเหมือนกันหรือไม่
- 2) ใช้เกณฑ์ใดในการพิจารณาจัดระดับ
- 3) ถ้าทุกคน / ทุกกลุ่มใช้ระบบคุณค่าในการตัดสินการจัดระดับคุณภาพของการกระทำจะเป็นอย่างไรเพราะเหตุใด
- 4) การใช้ระบบคุณค่าส่งผลดีหรือผลเสียต่อใคร อย่างไร

11. แบ่งกลุ่มนักเรียน

1) ร่วมวางแผนการใช้และสงวนรักษาน้ำดื่ม น้ำใช้ในโรงเรียน เช่น

- 1.1) วัตถุประสงค์
- 1.2) ระยะเวลาดำเนินการ
- 1.3) เป้าหมาย
- 1.4) ผู้รับผิดชอบ
- 1.5) วิธีดำเนินการ
- 1.6) การติดตามประเมินผล

2) แบ่งงานให้สมาชิกแต่ละคนเลือกตามความสามารถและความถนัด

12. ร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้เลือกไว้พร้อมทั้งบันทึก

- 1) กระบวนการ / วิธีการทำงาน
- 2) ผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

13. ร่วมกันตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม (เอกสาร 3)

- 1) ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย
- 2) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน
- 3) แนวทางปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน

14. ร่วมกันปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานและเตรียมการนำเสนอด้วยวิธีการหลากหลาย

เช่น

- 1) แผ่นพับ
- 2) สาคิตประกอบการบรรยาย
- 3) แผนภูมิ
- 4) Mind Map

ฯลฯ

ประเด็นที่นำเสนอ มุ่งเน้น

- วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ ผลการดำเนินการ

15. ร่วมกันเผยแพร่ผลงาน โดยจัดป้ายนิเทศจัดนิทรรศการ แผ่นพับ ใบปลิว ฯลฯ แก่บุคลากรในโรงเรียน และชุมชน

16. แต่ละคนเขียนความรู้สึกและข้อตกลงในการใช้และสงวนรักษาน้ำดื่ม น้ำใช้ในโรงเรียน

การวัดผลประเมินผล (เอกสาร 3)

วิธีการวัดผล ประเมินผล	สังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน
เครื่องมือที่ใช้	แบบบันทึกการอภิปรายที่ 1 แบบบันทึกการอภิปรายที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม
เกณฑ์ในการวัด	นักเรียนผ่านการประเมินพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรม โดยได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

แบบบันทึกการอภิปรายที่ 1

ใบประเด็นการอภิปรายและแบบบันทึก : กิจกรรมสังคมสดีร่วมในพัฒนา

ประเด็นอภิปรายที่ 1

ประเด็นอภิปรายที่ 1

ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับสภาพน้ำ ดังนี้

1. สภาพน้ำบริเวณที่ไปสังเกตเป็นอย่างไร สะอาดหรือไม่สะอาด / เสีย
2. ถ้าน้ำเสีย รู้ได้อย่างไร
3. สาเหตุที่ทำให้น้ำสะอาดหรือไม่สะอาด
4. ผลของการกระทำจากน้ำสะอาดหรือไม่สะอาดเป็นอย่างไร
  - ผลต่อตนเอง
  - ผลต่อครอบครัว
  - ผลต่อสังคม ประเทศชาติ

แบบบันทึกการอภิปรายที่ 2

ประเด็นอภิปรายที่ 2

แบบบันทึก

ประเด็นอภิปรายที่ 2

ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการจำแนกผลของการกระทำ ดังนี้

1. การกระทำที่นักเรียนชอบ หรือไม่ชอบ เพราะเหตุใดจึงชอบ หรือไม่ชอบ
2. การกระทำใดเป็นผลดี / ทางบวก และการกระทำใดเป็นผลเสีย / ทางลบ
3. ผลของการกระทำใด ๆ ก็ตามจำแนกได้ก็อย่าง อะไรบ้าง

แบบประเมินพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม

การกระทำ	เจตนา		ผลกระทบ		ปริมาณ		ลำดับที่
	ตั้งใจ	ไม่ตั้งใจ	สั้น	ยาว	มาก	น้อย	
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							
8.							
9.							
10.							

กิจกรรม 3

ปฏิบัติดี ทุกชีวิมีความสุข

เนื้อหา

การปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในบ้าน
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัวได้

วิธีดำเนินกิจกรรม (เอกสารประกอบกิจกรรม)

1. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ปฏิบัติกิจกรรมดังนี้
  - 1.1 สมาชิกทุกคนเขียนปัญหาที่เผชิญในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวของแต่ละคน
  - 1.2 สมาชิกทุกคนแลกเปลี่ยนทรรศนะ การปฏิบัติตนที่เป็นปัญหาในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว
    - 1.3 สมาชิกทุกคนช่วยกันลำดับความสำคัญของปัญหาโดยดูจำนวนปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละคนในใบตรางานที่ 1 (เอกสาร 1)
2. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันเสนอแนวทางในการปฏิบัติในการแก้ปัญหาในแต่ละปัญหา ลงในใบตรางานที่ 2 (เอกสาร 2)
3. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันพิจารณาเปรียบเทียบ ข้อดี ข้อเสีย ของแต่ละวิธีตามใบตรางานที่ 2 โดยพิจารณาผลที่จะเกิด (เอกสาร 3)
  - 3.1 ผลต่อตนเอง
  - 3.2 ผลต่อสังคม
4. สมาชิกในกลุ่มเลือกวิธีปฏิบัติตนในแต่ละปัญหาในใบตรางานที่ 4 ตัวแทนเสนอผลงานให้สมาชิกกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมพิจารณา (เอกสาร 4)
5. สมาชิกในกลุ่มร่วมกันวางแผนปฏิบัติโดยร่วมกัน
  - 5.1 กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ
  - 5.2 ระยะเวลาในการดำเนินงาน
  - 5.3 บันทึกผลการปฏิบัติ / ปัญหาอุปสรรค
6. สมาชิกทุกคนลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (เอกสาร 5 และ 6)
  - 6.1 ตรวจสอบการปฏิบัติงานเป็นระยะ โดย
  - 6.2 ประเมินตนเองและการทำงานกลุ่มในแบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคลและการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
  - 6.3 เพื่อนช่วยเพื่อน (จับคู่สัญญา)

- 6.4 ผู้ปกครองประเมิน
 6.5 ครูประเมิน ตรวจสอบ
 7. สมาชิกแต่ละกลุ่มวางแผนนำเสนอผลงาน และนำเสนอตามความเหมาะสม

สื่อ - อุปกรณ์

1. บัตรงานที่ 1 (ปัญหาที่การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน)
2. บัตรงานที่ 2 (แนวทางในการปฏิบัติตนในการแก้ปัญหา)
3. บัตรงานที่ 3 (การวิเคราะห์ปัญหา)
4. บัตรงานที่ 4 (เลือกแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่คาดว่าจะได้ผลที่ดีที่สุด)
5. แบบประเมินผล

การวัดผลประเมินผล

วิธีการวัดผล ประเมินผล	สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
เครื่องมือที่ใช้	แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล แบบสังเกตกิจกรรมกลุ่ม
เกณฑ์ในการวัด	ดีมาก = 3 พอใช้ = 2 ปรับปรุง = 1

บัตรงานที่ 1
ปัญหาในการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน

นักเรียนจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว

ลำดับปัญหา	ปัญหาในการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในครอบครัว
	

(เอกสาร 1)

บัตรงานที่ 2
แนวทางในการปฏิบัติตนในการแก้ปัญหา

ให้สมาชิกกลุ่มเสนอแนวทางในการปฏิบัติตนเองในการแก้ปัญหการปฏิบัติตนในครอบครัว

ปัญหา	แนวทางแก้ปัญหา
1.	1. 2. 3.
2.	1. 2. 3.
3.	1. 2. 3.
4.	1. 2. 3.
5.	1. 2. 3.
6.	1. 2. 3.

บัตรงานที่ 3
(การวิเคราะห์ปัญหา)

ปัญหา	แนวทางแก้ปัญหา	ผลที่เกิดขึ้นต่อตนเอง	ผลที่เกิดขึ้นต่อสังคม

บัตรงานที่ 4
เลือกแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่คาดว่าจะได้ผลดีที่สุด

ลำดับที่	ปัญหา	วิธีปฏิบัติในการแก้ปัญหา
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล

ที่	ชื่อ - สกุล	พฤติกรรม															หมายเหตุ
		ความสนใจ			การแสดงความคิดเห็น			การตอบคำถาม			การยอมรับฟังคนอื่น			ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย			
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	

เกณฑ์การวัด ให้คะแนนระดับคุณภาพของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ระดับคุณภาพ	ดี	ปานกลาง	ต้องปรับปรุง
คะแนน	3	2	1

(เอกสาร 5)

การประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

เลขที่	รายชื่อสมาชิกกลุ่ม	พฤติกรรม											
		การแบ่งหน้าที่			การรับฟังความคิดเห็น			การติดตามและปรับปรุงงานในกลุ่ม			บรรยากาศในการทำงาน		
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1

เกณฑ์การวัดให้คะแนนระดับคุณภาพของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ระดับคุณภาพ	ดี	ปานกลาง	ต้องปรับปรุง
คะแนน	3	2	1

(เอกสาร 6)

กิจกรรม 4

โลกสวยด้วยมือเรา

เนื้อหา

1. ความมีระเบียบวินัย การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
2. การเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบในการดูแลสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักการปฏิบัติตนในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติได้อย่างถูกต้องและสม่ำเสมอ

วิธีดำเนินการกิจกรรม

1. สนทนาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติที่นักเรียนรู้จัก หรือเคยพบเห็น
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความเหมาะสม แล้วให้นักเรียนไปศึกษาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติในบริเวณโรงเรียน โดยมีการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนไปศึกษา
3. หลังจากนักเรียนไปศึกษาสิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนแล้ว ให้แต่ละกลุ่มออกมา รายงานว่าไปพบอะไรบ้าง สิ่งที่พบมีลักษณะอย่างไร ตามรายละเอียดใบแบบสำรวจ (เอกสาร 1)
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันวาดภาพสิ่งแวดล้อมและสาธารณสมบัติที่นักเรียนชอบ แล้วนำเสนอให้เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ พร้อมทั้งอธิบายภาพหรือบรรยายสั้น ๆ
5. นำภาพของทุกกลุ่มจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิด และเสนอว่านักเรียนจะช่วยให้สิ่งแวดล้อมสวยงามและวิธีการดูแลทรัพยากร สาธารณสมบัติ แล้วรวบรวมบันทึกติดไว้เป็นข้อตกลงในห้องเรียน (เอกสาร 2)
6. ครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติ และประเมินผล ตามข้อตกลงเป็นระยะ ๆ
7. นำเสนอผลการปฏิบัติของนักเรียน เพื่อแสดงความชื่นชมและครูเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ ๆ
8. ตรวจสอบผลการบันทึกการปฏิบัติตนตามข้อตกลง

สื่อ – อุปกรณ์

1. สิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน
2. แบบสำรวจ แบบบันทึก
3. กระดาษวาดรูป สีเทียน / สีดินสอ / ปากกาเมจิก

การวัดและประเมินผล

1. แบบสำรวจกิจกรรมโลกสวยด้วยมือเรา

2. แบบบันทึกผลการปฏิบัติตามข้อตกลง

ข้อเสนอแนะ

1. การเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนการไปศึกษานอกห้องเรียน ครูควรเตรียมการในเรื่องต่อไปนี้
  - 1.1 กำหนดหัวข้อที่จะศึกษา
  - 1.2 ข้อตกลงในการไปศึกษา เช่น การทำงานกลุ่ม ระยะเวลาในการศึกษา การรักษามารยาท
  - 1.3 ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ในการไปศึกษาให้แก่ นักเรียน เช่น แบบสำรวจ แบบบันทึก เป็นต้น
2. ครูควรเน้นการใช้และการดูแลรักษาสาธารณสมบัติแก่นักเรียน

แบบสำรวจ : กิจกรรมโลกสวยด้วยมือเรา

แบบสำรวจ

ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่พบเห็นในบริเวณโรงเรียน ในเวลา 30 นาที

ที่	สิ่งที่พบเห็น	ชอบ	ไม่ชอบ	เหตุผล
ตัวอย่าง	ดอกไม้	✓		สวย
	ห้องน้ำ		✓	สกปรกเหม็น
	สนามเด็กเล่น	✓		มีของเล่นมาก
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				

แบบบันทึกผลการปฏิบัติตามข้อตกลง

ที่	ชื่อ นามสกุล	ทิ้งขยะให้ถูกที่			ปิดไฟ เมื่อไม่ใช้งาน			ปิดน้ำ เมื่อไม่ใช้งาน			ร่วมกันดูแล ต้นไม้			ร่วมกัน รักษา			หมายเหตุ
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	

เกณฑ์การวัดระดับคุณภาพ		
ระดับ 3	ระดับ 2	ระดับ 1
ดี	พอใช้	ปรับปรุง

หมายเหตุ รายการในแบบบันทึก ปรับเปลี่ยนได้ตามข้อตกลงของนักเรียน

(เอกสาร 2)

สาระน่ารู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาวินัยด้านการตรงต่อเวลา

1. ความหมายของการตรงต่อเวลา

พนัส หันนาคินทร์และคณะ(สุรจิต คำมะสอน 2548: 27; อ้างอิงจากพนัส หันนาคินทร์และคณะ . 2542: 60) ได้ให้ความหมายการตรงต่อเวลาไว้ว่า หมายถึงการทำงานหรือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้สำเร็จตามกำหนดเวลา

วินัย พัฒนรัตน์ และคณะ (สุรจิต คำมะสอน. 2548: 27; อ้างอิงจาก วินัย พัฒนรัตน์; และคณะ . ม.ป.ป.: 16) ได้สรุปว่าการตรงต่อเวลาหมายถึงการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงเวลาหรือทันเวลาตามที่กำหนด การฝึกให้ตรงต่อเวลาเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างควมมีระเบียบวินัย

รุจิณี ภูสาระ และคณะ (สุรจิต คำมะสอน . 2548: 27; อ้างอิงจาก รุจิณี ภูสาระ; และคณะ . ม.ป.ป.: 29) กล่าวไว้ว่าการตรงต่อเวลา หมายถึงการทำกิจกรรมใดๆให้สำเร็จไปตามที่กำหนดไว้ ไม่ผิดวันประกันพรั่ง และเมื่อรู้ว่าทำสิ่งใดล่าช้า กว่าที่กำหนดก็ไม่นั่งนอนใจควรรีบทำงานนั้นให้สำเร็จ เพื่อมิให้ล่าช้ากว่ากำหนดมากกว่าเดิม

สวัสดี ปทุมราช (สุรจิต คำมะสอน. 2548: 27; อ้างอิงจาก สวัสดี ปทุมราช. ม.ป.ป.: 2) ได้ให้คำจำกัดความการตรงต่อเวลาหมายถึง การปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดให้เสร็จตามที่กำหนด เช่นนักเรียนทำแบบฝึกหัดส่งทันตามเวลาที่ครูกำหนดทุกครั้ง

จากความหมายของการตรงต่อเวลาดังกล่าวข้าง ต้นพบสรุปได้ว่า การตรงต่อเวลาเป็นการกระทำกิจกรรมใดๆ ที่ต้องมีการวางแผนและให้เสร็จตามกำหนดเวลา ซึ่งถือว่าเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปแล้ว เราไม่สามารถเรียกกลับมาคืนได้ ดังนั้นเราต้องบริหารเวลาให้คุ้มค่าที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ ถ้าหากปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ไม่เกิดประโยชน์อะไรขึ้นมาเลย ก็จะเสียโอกาสในภายหลัง การที่จะมีความสุขที่สุด คือการรู้จักจัดการและมีการวางแผนการใช้เวลาในการทำกิจกรรมใดๆให้ถูกต้องและพยายามทำให้เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลาและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้ชีวิตมีความสุขตลอดจนอยู่ร่วมกับผู้อื่นและสังคมได้ดี

2. ทฤษฎีและหลักการในการพัฒนาความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลา

2.1 ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนา

กิจกรรมการพัฒนา ความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเวลา เป็นกิจกรรมที่ฝึกฝนให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตนที่ตรงต่อเวลา ไม่หนีเรียน รักษาเวลาที่นัดหมาย มีคุณธรรมด้านการตรงต่อเวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่ โรงเรียนกำหนดตามข้อตกลงที่ กำหนดไว้ การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลนั้น นักจิตวิทยาทั้งหลายเชื่อว่าจะต้องมีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกจนกระทั่ง เติบโตขึ้นมาสิ่งสำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูอันจะเป็นทางนำไปสู่ความสามารถในการให้ รางวัลตนเอง หรือความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (กรมวิชาการ. 2542: 29 – 32; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527) ได้อธิบายถึงทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเอง โดยยึดแนวทฤษฎีที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของ เมอเรอร์ (Mowrer) ซึ่งว่าด้วยการกำหนดของ การควบคุมตนเองหรือความมีวินัยในตนเอง และทฤษฎีของ เพค และ ฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) ซึ่งว่าด้วยพัฒนาการของแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเอง โดยยึดการ ควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้เป็นหลัก ซึ่งทฤษฎีของเมอเรอร์ (Mowrer) ได้อธิบายว่า ทารก หรือเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเองมา โดยการเรียนรู้จะเกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของเด็กทารกหรือเด็ก จะเกิดขึ้นหลายระดับโดยเริ่มจากบุคคลที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของทารกหรือเด็ก คือ บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดู การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็จะรู้สึกสบายใจ และมีความสุข และจะติดอยู่ในสำนักของทารกไปจนเติบโตขึ้น และจากความรักและความผูกพันของเด็กนำไปสู่การปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอน หรือการเลียนแบบผู้ที่ตนรักและพอใจ กล่าวคือ จากความรักและความพอใจของเด็กที่มีต่อบิดา มารดา หรือผู้เลี้ยงดู จึงทำให้บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูมีการอบรมสั่งสอนเด็ก หรือมีการกระทำหรือพูดจาอย่างไร เด็กจะเกิดการทำตามหรือเลียนแบบคำพูด ซึ่งการเลียนแบบผู้เลี้ยงดูตนเองของเด็กจะทำทั้งทางที่ดีและไม่ดี เท่ากัน ตราบเท่าที่ลักษณะนั้นเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรักและพอใจ ดังนั้น จากทฤษฎีของเมอเรอร์ การเกิดวินัยในตนเองจนเป็นผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทางจิตนั้น จะต้องเริ่มต้นจากการเลี้ยงดูในวัยทารกอย่างมีความ สุข ความอบอุ่นและผ่านการอบรม สั่งสอน หรือการเลียนแบบที่ดีงาม จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง จึงจะพัฒนามาเป็นลักษณะที่เด่นชัดในจิตสำนึกของบุคคลนั้นและกลายเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องมีเหตุผลของบุคคลนั้น

ส่วนทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมหรือความมีวินัย ในตนเองของ เพค และฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst) เชื่อว่า การควบคุมของอีโก้ (Ego Control) และการควบคุมของซูเปอร์อีโก้ (Super Ego Control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผล พลังควบคุมของอีโก้และซูเปอร์อีโก้ ของแต่ละ บุคคลไม่เท่ากันเนื่องจากได้รับความรู้จากจริยศึกษาที่ทำให้บุคคลรู้ผลการกระทำ ของตนไม่เท่า กัน ซึ่งส่งผลไปสู่ความมีวินัยในตนเองจากที่กล่าวมาสามารถสรุปว่า การวางรากฐานการมีวินัยในตนเองต้องเริ่มที่วัยเด็ก การ อบรมเลี้ยงดูมีผลต่อ การมีวินัยในตนเองของเด็ก นอกจากนี้แล้ว การจัดกิจกรรมในโรงเรียน การ สอนของครูก็มีส่วนส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย เช่นกัน ส่วนการจัดว่า ใครมีวุฒิภาวะจิต ใจมากน้อย เพียงใด อาจเริ่มได้ในวัยรุ่นตอนปลาย หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น แต่ ก็ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะมี ความดีมากกว่าเมื่อตอนวัยเด็กเสมอไป หลักการที่ใช้ในการพัฒนา หลักการที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมด้านความรับผิดชอบด้านการตรงต่อเว ลาโดยใช้แนวคิด ในการสร้างวินัยจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 21) คือ

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เพิ่มและปฏิบัติพฤติกรรมที่ดี เพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี

2. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการ ทำให้เป็นพฤติกรรมที่เคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้ เมื่อพบผู้ใหญ่ เป็นสิ่งที่เขาทำได้ง่าย แต่การเข้าแถวไม่ใช้วัฒนธรรมไทย เด็กไม่เห็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอ ดังเช่น การไหว้ของไทย ดังนั้นการไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว

3. การใช้องค์รวม เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง จิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษา และหลักการพัฒนาจริยธรรม คือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่ จะกระทำ มีความพอใจ และยอมรับในสิ่งที่ จะกระทำ ย่อมทำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ

กิจกรรมการพัฒนาด้านการตรงต่อเวลา

กิจกรรม 1 เวลามีค่า

กิจกรรม 2 เข้าแถวดีมีวินัย

กิจกรรม 3 นาฬิกาชีวิต

กิจกรรม 4 คว่าเวลาพาเที่ยว

กิจกรรม
เวลามีค่า

กิจกรรม
เข้าแถวดีมีวินัย

กิจกรรม
หาฬิกาชีวิต

กิจกรรม
คว่ำเวลาพาเที่ยว

กิจกรรมการพัฒนาด้าน
การตรงต่อเวลา

1. ปฏิบัติกิจกรรมได้ตรงเวลาที่
กำหนด

2. พังสัญญาน และปฏิบัติตนได้
เหมาะสมในช่วงเวลาที่กำหนดของ
กิจกรรม

คุณลักษณะอัน
พึงประสงค์
ของกิจกรรม

กิจกรรม 1

เวลามีค่า

เนื้อหา

1. ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา
2. การปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อปฏิบัติของโรงเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปของการปฏิบัติกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตนได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรม

1. นักเรียนฟังนิทาน ซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับการไม่ตรงต่อเวลา โดยครูเล่าเรื่องไม่จบเพื่อให้นักเรียนคิดต่อ
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความเหมาะสม กลุ่มละ 3–5 คน ช่วยกันคิดแต่งเรื่องราวในนิทานให้จบสมบูรณ์
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มเล่านิทานหรือแสดงบทบาทสมมติ ตามเนื้อเรื่องที่แต่งขึ้น
4. (ครูและนักเรียนร่วมกัน) แนวคิดจากนิทานหรือบทบาทสมมติที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ
5. นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้สมาชิกในกลุ่มย่อยฟังว่าเคยรู้จักใครบ้างที่มีลักษณะนิสัยตรงต่อเวลา และไม่ตรงต่อเวลา บอกการปฏิบัติตนของบุคคลดังกล่าว พร้อมทั้งบอกความรู้สึกว่าชื่นชมหรือไม่ชื่นชมอย่างไร ส่งตัวแทนเล่าให้กลุ่มใหญ่ในห้องฟังกลุ่มใหญ่ช่วยกันสรุป ลักษณะนิสัยของการตรงต่อเวลาและไม่ตรงต่อเวลาและผลที่ได้รับ (เอกสาร 3)
6. แบ่งกลุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายสรุปแนวคิดจากสถานการณ์เกี่ยวกับการตรงต่อเวลาตามใบงาน โดยแต่ละกลุ่มนำเสนอ คำตอบและแนวคิดต่อกลุ่มใหญ่ในห้องเรียน (เอกสาร 2)
7. นักเรียนช่วยกันสรุปแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการมีลักษณะนิสัยตรงต่อเวลาและโทษของการไม่ตรงต่อเวลา
8. นักเรียนจับคู่กับเพื่อนสมาชิกในกลุ่มย่อยประเมินลักษณะนิสัยของตนเอง เกี่ยวกับการตรงต่อเวลาหรือไม่ตรงต่อเวลา ให้คู่ของตนเองฟังพร้อมทั้งแสดงความรู้สึก และความคิดเกี่ยวกับตนเองทั้งส่วนที่ดีและส่วนที่บกพร่อง หลังจากนั้นทำแบบสำรวจตนเองและแบบประเมินตนเอง (เอกสาร 1)
9. สุ่มนักเรียนออกมาเล่าพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง ให้สมาชิกในห้องฟัง ครูชมเชยหรือให้ข้อเสนอแนะ
10. ครูหรือตัวแทนกลุ่มติดตามการปฏิบัติตนตรงต่อเวลาของตนเองและตามกฎระเบียบของโรงเรียน

11. นักเรียนจัดทำหนังสือภาพจากนิทานที่แต่ละกลุ่มเล่าหรือแต่งเพิ่มเติมหรือแต่งใหม่และนำผลงานมาจัดนิทรรศการในหัวเรื่อง การตรงต่อเวลาและปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อปฏิบัติของโรงเรียน

สื่อ - อุปกรณ์

1. นิทานเรื่องราวเกี่ยวกับการตรงต่อเวลาหรือไม่ตรงต่อเวลา
2. บัตรงาน สถานการณ์หรือข้อคำถามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตรงต่อเวลาหรือไม่ตรงต่อเวลา
3. กระดาษ สี อุปกรณ์การทำหนังสือภาพ

การวัด - ประเมินผล

1. แบบประเมินตนเอง
2. แบบประเมินกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ครูควรเป็นต้นแบบที่ดีในเรื่องของการตรงต่อเวลา
2. บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนควรให้ความสำคัญ สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีลักษณะนิสัยตรงต่อเวลา โดยถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน

แบบประเมินตนเองเรื่องการตรงต่อเวลา

ของ ด.ช. / ด.ญ. .... ชั้น .....

ครั้งที่	วัน / เดือน / ปี	งาน / กิจกรรม	ผลการประเมิน	หมายเหตุ
ตัวอย่าง	8 ม.ค.44	ทำหนังสือ ภาพ นิทาน	☹	☺ =
	13 ม.ค.44	ประดิษฐ์ ของเล่น	☺	☹ =
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

ความคิดเห็น / ความรู้สึกของฉัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

☹	=	ส่งงาน/กิจกรรม หลังเวลาที่กำหนด
☺	=	ส่งงาน/กิจกรรม ก่อน/ตรงตามเวลา

แบบประเมินการตรงต่อเวลาของกลุ่ม

ชื่อ ..... ชั้น .....

ที่	ชื่อ - นามสกุล	งาน / กิจกรรม						หมายเหตุ
		หนังสือภาพ	ประดิษฐ์ของเล่น	มาโรงเรียนตามเวลา	ส่งงานที่ได้รับมอบ	ฯลฯ	ฯลฯ	
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								

ความคิดเห็น / ความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่ม

.....

.....

.....

.....

= ส่งงาน/กิจกรรม ก่อน/ตรงตามเวลา

= ส่งงาน/กิจกรรม หลังเวลาที่กำหนด

หมายเหตุ งาน / กิจกรรม ในตารางสามารถเพิ่มหรือลดรายการตามความเหมาะสม

สถานการณ์ : กิจกรรมเวลามีค่า

คำชี้แจง

นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายสรุปแนวคิดจากสถานการณ์และข้อคำถามต่อไปนี้ โดยแต่ละกลุ่มนำเสนอ คำตอบและแนวคิดต่อกลุ่มใหญ่ในห้องเรียน ครั้งละ 1 ประเด็น / สถานการณ์

สถานการณ์ที่ 1 แต่งโมมาโรงเรียนสาย ไม่ทันเวลาเข้าห้องสอบ

แต่งโมเข้าห้องสอบช้าไป 15 นาที

ข้อคำถาม

1. แต่งโม จะได้รับผลอย่างไร
2. ถ้านักเรียนเป็นแต่งโม นักเรียนจะอย่างไร

สถานการณ์ที่ 2 เมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร จีบแจงชอบผัดเวลา และจะบอกว่าขอเล่นก่อน

ข้อคำถาม

1. จะเกิดอะไรขึ้นกับจีบแจง
2. นักเรียนคิดว่าจีบแจงปฏิบัติตนถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

สถานการณ์ที่ 3 เอกนัดกับใคร ๆ ก็มักจะมาไม่ทันตามนัดหมาย และมีข้อแก้ตัวเป็นประจำ เช่น เอกนัดกับเพื่อนจะไปทำงานกลุ่มที่โรงเรียนเวลา 8 โมงเช้า เอกจะมาถึงที่นัด หมายเวลา 9 โมงเช้า เป็นต้น

ข้อคำถาม

1. นักเรียนคิดว่าการกระทำของเอกเหมาะสมหรือไม่เพราะเหตุใด
2. การไม่ตรงต่อเวลาจะมีผลต่อเอกและเพื่อน ๆ กลุ่มของเอกอย่างไร

สถานการณ์ที่ 4 กู้โก้ส่งการบ้านและงานอื่น ๆ ตรงเวลาที่กำหนดทุกครั้ง

ข้อคำถาม

1. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการกระทำของกู้โก้
2. นักเรียนคิดว่ากู้โก้จะประสบความสำเร็จในการเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด

กิจกรรม 2

เข้าแถวดีมีวินัย

เนื้อหา

การรู้จักควบคุมตนเองและดูแลตัวเองเพื่อนให้ทำตามข้อตกลงจะช้ วยให้การเข้าแถวมีความรวดเร็วเป็นระเบียบ และตรงเวลาที่กำหนด

เวลาที่ใช้

30 นาที, 25 นาที, 20 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การควบคุมกาย วาจา ใจ
2. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
3. ความมีเหตุผล
4. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน
5. การยอมรับในผลการกระทำ
6. การตรงต่อเวลา
7. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตามเกณฑ์ของสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าแถวได้ตรงเวลา
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถ แนะนำตักเตือนตนเองและเพื่อนให้เข้าแถวอย่างรวดเร็วและเป็นระเบียบ
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำหลักการเข้าแถวไปใช้ในการเข้าแถว

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่เด็ก ๆ เล่นเกม หรือ อดทำงานโดยไม่ทำตามกติกาหรือข้อตกลง แล้วถามนักเรียนว่า “เมื่อวางกติกาแล้วไม่ทำตามจะเกิดปัญหาอย่างไร”

ขั้นกิจกรรม (เอกสาร 1)

2. ครูถามเรื่องกับการเข้าแถวว่า
 “นอกจากการเล่น เราเคยตกลงกันเกี่ยวกับการเข้าแถวให้รวดเร็วและมีระเบียบกันไว้ว่าอย่างไร”

”การปฏิบัติตามข้อตกลงมีประโยชน์อย่างไร”

”หากมีผู้ไม่ทำตามข้อตกลงเราจะทำอย่างไรดี”

3. ครูเขียนข้อความที่นักเรียนเสนอลงบนกระดานเพื่อช่วยกันพิจารณาว่าข้อเสนอใดเหมาะสมที่จะนำมาดูแลการเข้าแถว เช่น

เมื่อมาเข้าแถวช้า ให้ต่อท้ายแถว มาให้เร็วขึ้น

หากไม่ต่อท้ายแถวทำให้แถวรวมให้ยืนห่างจากแถว

หากยังฝ่าฝืนข้อตกลงบ่อย ๆ ให้ไปพบครู

4. ครูนำอภิปรายว่าเราจะดูแลให้พวกเราปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างไร

ครูควรย้ำการดูแลและแนะนำกันด้วยความเมตตาและสุภาพไม่ตำหนิติเตียนกัน

5. ครูถามว่า “การตำหนิว่ากล่าวกันมีผลเสียอย่างไร”

6. ครูถามว่า “ถ้าเราถูกทุกคนตำหนิเมื่อเราไม่ทำตามข้อตกลงจะรู้สึกอย่างไร”

7. ครูถามว่า “ถ้าเพื่อนไม่ทำตามคำแนะนำจะทำอย่างไรโดยไม่ต้องทะเลาะกัน”

ขั้นสรุป

8. ครูสรุปว่า “ตกลงทุกคนจะช่วยกันดูแลตักเตือนกันดี ๆ ถ้าไม่ได้ผลให้บอกครู ไม่ต้องดูว่ากันรุนแรงหรือทะเลาะกัน เราทุกคนมีความคิดและเหตุผล คงไม่ต้องให้คนอื่นมาตักเตือนโดยไม่จำเป็น ถ้าคุยกับครูไม่ได้ผลก็ต้องทำสัญญาลงโทษตัวเองกันบ้าง”

9. นักเรียนอ่านแบบบันทึกการปฏิบัติการ

การวัดและประเมินผล (เอกสาร 2)

1. แบบสังเกตพฤติกรรม

1) การสนทนาโต้ตอบ

2) การแสดงออกทางวาจาและท่าทาง

3) การเสนอทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

2. การบันทึกแบบบันทึกการปฏิบัติ

3. การบันทึกในสัญญา

สื่อ

1. กรณีตัวอย่าง

2. ใบงาน

3. แบบสัญญา

ใบกิจกรรม
"เข้าแถวดีมีวินัย"

ชื่อ.....ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-6

จงเติมข้อความหรือตอบคำถาม

1. ที่ผ่านมามีฉันคิดว่าฉันเข้าแถวได้ ดี ควรปรับปรุงแก้ไข
2. วันนี้ฉันเรียนรู้เกี่ยวกับ.....
3. ฉันรู้สึกต่อการเรียนรู้ในวันนี้ ดังนี้

.....
.....

4. ในสัปดาห์นี้ ฉันนำความรู้เกี่ยวกับการดูแลตัวเองกันในการเข้าแถวไปใช้ในโอกาสใดบ้าง
  - ..... ผลที่ได้รับ.....
  - ..... ผลที่ได้รับ.....
  - ..... ผลที่ได้รับ.....
  - ..... ผลที่ได้รับ.....
  - ..... ผลที่ได้รับ.....
5. ข้อคิดที่ได้รับ

.....
.....

แบบสังเกตพฤติกรรม

ที่	ชื่อ - นามสกุล	พฤติกรรม									หมายเหตุ	
		การสนทนา			การแสดงออก			การแก้ปัญหา				
		3	2	1	3	2	1	3	2	1		
1.												
2.												
3.												
4.												
5.												
6.												
7.												
8.												
9.												
10.												
11.												
12.												
13.												
14.												
15.												
16.												
17.												
18.												
19.												
20.												

เกณฑ์การวัดให้คะแนนระดับคุณภาพของแต่ละพฤติกรรมดังนี้

ระดับคุณภาพ	ดี	ปานกลาง	ต้องปรับปรุง
คะแนน	3	2	1

(เอกสาร 2)

กิจกรรม 3

นาฬิกาชีวิต

เนื้อหา

การรู้จักใช้เวลาให้มีคุณค่าในการแสวงหา คิดค้น และเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถให้แก่ตนเองอยู่เสมอ ไม่ปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเรียน เพราะความรู้เป็นเสมือนทรัพย์ที่ใช้จ่ายไม่รู้จักหมด แต่จะยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้นไม่มีที่สิ้นสุด

เวลาที่ใช้

40 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

หลังจากเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนได้รับการสร้างเสริมให้มีคุณลักษณะทางจิตใจ ดังนี้

1. ความสำคัญและคุณค่าของเวลาที่ผ่านไป
2. การเพิ่มพูนความรู้ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นทุกเวลา
3. การใช้เวลาในการคิดค้นทดลองโครงการใหม่ ๆ ตามความสนใจ
4. ความมุ่งมั่นที่จะคิดและทำสิ่งใดจนประสบความสำเร็จ
5. การมี ใจจดจ่อและใคร่ครวญหาเหตุผลที่จะทำงานที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จทันตาม

กำหนดเวลา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถจัดทำตารางกำหนดเวลากิจกรรมการเรียนรู้ประจำวันได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามตารางกำหนดเวลาที่กำหนดในการแสวงหาความรู้
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถประเมินและปรับตารางกำหนดเวลาให้เหมาะสมและปฏิบัติได้

ผลงานมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ (เอกสาร 1-4)

ร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้ (แบ่งกลุ่ม)

1. ประโยชน์ของนาฬิกา
2. ความสำคัญและคุณค่าของเวลา
3. แนวคิดในการใช้เวลา ที่ถูกต้องและเกิดประโยชน์แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการ

อภิปราย

ชั้นกิจกรรม (แบ่งกลุ่ม)

1. ร่วมกันคิดกิจกรรมที่ควรทำเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้
2. จัดทำตารางกำหนดกิจกรรมประจำสัปดาห์
3. จัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน
4. แต่ละกลุ่มนำเสนอตารางกิจกรรมประจำสัปดาห์และกิจกรรมประจำวัน
5. แต่ละกลุ่มปรับปรุงตารางตามข้อคิดที่ได้จากกลุ่มอื่น ๆ
6. ทดลองปฏิบัติตามตารางกิจกรรมคิดประจำสัปดาห์และประจำวัน เมื่อสิ้นสุด

สัปดาห์มาประชุมร่วมกัน (เอกสาร 5)

7. วิเคราะห์ผลการปฏิบัติตามตารางกิจกรรมและปรับปรุงให้ปฏิบัติได้จริงมากขึ้น

ชั้นสรุป (เอกสาร 6)

เมื่อสิ้นสุดภาคเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปผลของการปฏิบัติงานใช้ เวลาให้เกิดการเรียนรู้และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตต่อไป และสรุปข้อคิดว่า "ผู้ที่สามารถใช้เวลา ให้มีคุณค่าทุกขณะอย่างมีเป้าหมายและแผนการดำเนินงานย่อมประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา"

สื่อ – อุปกรณ์

1. ใบงาน
2. แบบตารางกำหนดตารางกิจกรรมประจำสัปดาห์
3. แบบตารางกำหนดกิจกรรมประจำวัน

การวัดผลประเมินผล

วิธีการวัดผลประเมินผล	สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
เครื่องมือที่ใช้	แบบประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม
เกณฑ์ในการวัด	นักเรียนผ่านการประเมินพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรม โดยได้ คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ใบงานที่ 1

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-8 คน
2. แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
3. แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามประเด็นต่อไปนี้
  - 1) ประโยชน์ของนาฬิกามีอะไรบ้าง
  - 2) เวลาที่มีคุณค่าและมีความสำคัญอย่างไรบ้าง
  - 3) ใช้เวลาอย่างไรให้ถูกต้องและเกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตแต่ละวัย
  - 4) แต่ละกลุ่มส่งผู้แทนนำเสนอผลการอภิปราย

แบบประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

ใบงานที่ 1

ชื่อกลุ่ม	พฤติกรรมบ่งชี้				รวม
	ความสามัคคี ในการทำงาน	การอภิปราย	การแสดง ความคิดเห็น	การสรุปผล การอภิปราย	
	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	
					20 คะแนน

ระดับคุณภาพ

คะแนน 16 – 20 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 11 – 15 หมายถึง ดี

คะแนน 6 – 10 หมายถึง พอใช้

คะแนน 1 - 5 หมายถึง ปรับปรุง

(เอกสาร 1)

ใบงานที่ 2

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-8 คน (อาจใช้กลุ่มเดิมจากบัตรงานที่ 1)
2. แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
3. แต่ละกลุ่มร่วมกันคิดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
4. แต่ละกลุ่มส่งผู้แทนนำเสนอผลงาน
5. แต่ละกลุ่มปรับกิจกรรมตามข้อคิดที่ได้จากกลุ่มอื่น
6. แต่ละคนคัดลอกไว้เป็นของตน

แบบประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

ใบงานที่ 2

ชื่อกลุ่ม	พฤติกรรมพึงชี้				รวม
	ความสามัคคี ในการทำงาน	การนำเสนอ ผลงาน	การแสดง ความคิดเห็น	การสรุป ประเด็น ความคิด	
	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	

ระดับคุณภาพ

คะแนน 16 – 20 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 11 – 15 หมายถึง ดี

คะแนน 6 – 10 หมายถึง พอใช้

คะแนน 1 - 5 หมายถึง ปรับปรุง

ใบงานที่ 3

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-8 คน (อาจใช้กลุ่มเดิม)
2. แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
3. แต่ละกลุ่มร่วมกันจัดทำตารางคิดกิจกรรมประจำสัปดาห์
4. แต่ละกลุ่มส่งผู้แทนนำเสนอผลงาน
5. แต่ละกลุ่มปรับปรุงตารางกิจกรรมตามข้อคิดที่ได้จากกลุ่มอื่น
6. แต่ละคนคัดลอกไว้เป็นของตนเอง

แบบประเมินพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม

ใบงานที่ 3

ชื่อกลุ่ม	พฤติกรรมบ่งชี้				รวม
	ความสามัคคี ในการทำงาน	การนำเสนอ ผลงาน	การแสดง ความคิดเห็น	การสรุป ประเด็น ความคิด	
	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	20 คะแนน

ระดับคุณภาพ

คะแนน 16 – 20 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 11 – 15 หมายถึง ดี

คะแนน 6 – 10 หมายถึง พอใช้

คะแนน 1 - 5 หมายถึง ปรับปรุง

(เอกสาร 3)

ใบงานที่ 4

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 5-8 คน (อาจใช้กลุ่มเดิม)
2. แต่ละกลุ่มเลือกประธานและเลขานุการกลุ่ม
3. แต่ละกลุ่มร่วมกันจัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน
4. แต่ละกลุ่มส่งผู้แทนนำเสนอผลงาน
5. แต่ละกลุ่มปรับกิจกรรมตามข้อคิดที่ได้จากกลุ่มอื่น
6. แต่ละคนคัดลอกไว้เป็นของตนเอง

แบบประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

ใบงานที่ 4

ชื่อกลุ่ม	พฤติกรรมพึงชี้				รวม
	ความสามัคคี ในการทำงาน	การนำเสนอ ผลงาน	การแสดง ความคิดเห็น	การสรุป ประเด็น ความคิด	
	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	
					20 คะแนน

ระดับคุณภาพ

คะแนน 16 – 20 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 11 – 15 หมายถึง ดี

คะแนน 6 – 10 หมายถึง พอใช้

คะแนน 1 - 5 หมายถึง ปรับปรุง

(เอกสาร 4)

ตัวอย่าง
แบบตารางกิจกรรมประจำสัปดาห์

วัน/เวลา	6.30- 8.30	8 . 30- 12.00	12 . 00- 13.00	13 . 00- 16.30	16 . 30- 17.30	17 . 30- 19.00	19 . 00- 21.00
จันทร์							
อังคาร							
พุธ							
พฤหัสบดี							
ศุกร์							
เสาร์							
อาทิตย์							

หมายเหตุ การกำหนดเวลาสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม สำหรับกิจกรรมบันทึก
เฉพาะกิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้

(เอกสาร 5)

ตัวอย่าง
แบบตารางกิจกรรมประจำวัน

เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ

หมายเหตุ การกำหนดเวลาและกิจกรรม กำหนดเวลาตั้งแต่ตื่นนอนถึงเข้านอน บันทึกทั้งกิจกรรมส่วนตัวและกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ตามช่วงเวลา

(เอกสาร 6)

กิจกรรม 4 คว่ำเวลาพาเที่ยว

เนื้อหา

กิจกรรมคว่ำเวลาพาเที่ยว เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนทุกกิจกรรม เช่น การเข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าห้องเรียนทันเวลา ร่วมทำกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อเอาเวลาที่เข้าร่วมกิจกรรมมาสมัครไปเที่ยวโดยมีเกณฑ์การสมัครไปเที่ยวดังนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ 80 ขึ้นไป มีสิทธิสมัครเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาตามสถานสำคัญต่าง ๆ ในจังหวัดอยุธยา โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายค่านพาหนะ
2. เข้าร่วมกิจกรรมร้อยละ 60-79 มีสิทธิสมัครเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายค่านพาหนะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนทุกคนตรงต่อเวลา
2. เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่นักเรียนที่เป็นคนตรงต่อเวลา
3. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

เวลาที่ใช้

ตลอดปีการศึกษา(ภาคเรียนละ 1 ครั้ง)

สื่อ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง
2. แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ
3. แบบบันทึกการเข้าเรียนในรายวิชาต่าง ๆ

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3

วิธีดำเนินกิจกรรม

1. ครูผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมชี้แจงจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม ตรงเวลาพาเที่ยวโดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1.1 เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้รู้จักหน้าที่และการตรงต่อเวลา
- 1.2 เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนที่เป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา
- 1.3 เพื่อให้นักเรียนเห็น ความสำคัญ ในกิจกรรมของโรงเรียนและเข้าร่วมในกิจกรรม ที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ พร้อมพุดตอภิปรายถึงข้อดีข้อเสียในการปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าว

2. คณะกรรมการนักเรียน ครูที่ปรึกษาและหัวหน้าห้อง ร่วมกันกำหนดรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นข้อตกลงของกลุ่มดังนี้

ข้อตกลงของกลุ่ม

- 2.1 ให้นักเรียนเขียนบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงในแต่ละวันลงในสมุดบันทึก (เอกสาร 1)
  - 2.2 ให้นักเรียนเขียนบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ลงในสมุดบันทึก (เอกสาร 2)
  - 2.3 ให้นักเรียนเขียนบันทึกการเข้าเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ของแต่ละวันลงในสมุดบันทึก
  - 2.4 การบันทึกความดีทุกครั้งให้ผู้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์เขียนรับรอง
  - 2.5 ให้หัวหน้าห้องลงชื่อรับทราบการบันทึกทุกครั้ง
3. หัวหน้าห้องหรือคณะกรรมการนักเรียนที่เป็นตัวแทนห้องสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมในทุกรอบเดือนเสนอครูที่ปรึกษา (เอกสาร 4)
4. ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการนักเรียนที่เป็นตัวแทนห้อง หัวหน้าห้อง และเพื่อนๆ ร่วมสรุปผลการจัดกิจกรรมตรงเวลาพาเที่ยวทุกสิ้นเดือน
5. ให้คณะกรรมการนักเรียนสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนตามที่โรงเรียน กำหนดโดยคิดเป็นค่าร้อยละ (เอกสาร 5)
6. ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา นักเรียนที่เป็นตัวแทนห้อง หัวหน้าห้อง และเพื่อนๆ ร่วมกันกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้คือ
- 6.1 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนด ร้อยละ 80 ขึ้นไปจะมีโอกาส ได้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในและนอกเขตจังหวัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายค่า ยานพาหนะ
  - 6.2 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนด ร้อยละ 60-79 จะมีโอกาส ได้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในเขตจังหวัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายค่า ยานพาหนะ
7. ครูผู้รับผิดชอบ ครูที่ปรึกษา คณะกรรมการนักเรียน นักเรียนที่เป็นตัวแทนห้องและหัวหน้าห้องร่วมกันกำหนด วัน เวลา สถานที่ในการกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา และ ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาตามที่กำหนด

การประเมินผล

1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากสมุดบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความเป็นผู้ตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น
2. นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มในเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรม
3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อการบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

สาระน่ารู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยด้านความอดทน

1. ความหมายของความอดทน

พระธรรมปิฎก (2538 : 35-36) ได้อธิบายเรื่องความอดทนไว้ว่า

ความอดทน คือ ความเข้มแข็ง ความหนักแน่นของจิตใจในการควบคุมอารมณ์ จิตใจ และร่างกายให้สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้

การที่บุคคลจะทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ต้องอาศัยการฝึกฝน ความเพียรพยายามและที่สำคัญต้องมีความอดทนในสิ่งที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่องานสิ่งนั้นจะได้สำเร็จลุล่วง การฝึกความอดทนมีหลายอย่าง เช่น อดทนต่อความลำบาก อดทนต่อความทุกข์ อดทนต่อความเจ็บใจ อดทนต่ออำนาจกิเลส ฯลฯ

การที่คนเราจะมึระเบียบวินัยได้ต้องอาศัยความอดทนในตัวเอง จึงนำไปสู่ความเป็นพลเมืองที่ดี ความอดทนจึงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้บุคคลเกิดวินัยขึ้น เช่น การเข้าแถวซื้ออาหาร อดทนในการทำงานต่าง ๆ อดทนและทำตามกฎของบ้านเมือง ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูง จะมีความรับผิดชอบสูง มีความวิตกกังวลต่ำ มีความอดทน มีเหตุผลของตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิดและพฤติกรรมทางสังคม

ความอดทน มาจากคำว่า ขันติ หมายถึง การรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนา หรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นเหมือนแผ่นดิน ซึ่งไม่หวั่นไหว ไม่ว่าจะมึคนเหาะไรรองไป ของเสีย ของหอม ของสกปรกหรือของดีงามก็ตาม งานทุกชิ้นในโลกไม่ว่าจะเป็นงานเล็กงานใหญ่ ที่สำเร็จขึ้นมาได้นอกจากจะอาศัยปัญญาเป็นตัวนำแล้ว ล้วนต้องอาศัยคุณธรรมอันหนึ่งเป็นพื้นฐานจึงสำเร็จได้ คุณธรรมอันนั้นคือ ขันติ

ถ้าขาดขันติเสียแล้ว จะไม่มีงานชิ้นใดสำเร็จได้เลย เพราะขันติเป็นคุณธรรมสำหรับทั้งต่อต้านความท้อถอยหดหู่ ขับเคลื่อนเร่งเร้าให้เกิดความขยัน และทำให้เห็นอุปสรรคต่างๆ เป็นเครื่องท้าทายความสามารถ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จของงานทุกชิ้น ทั้งทางโลกและทางธรรม คืออนุสาวรีย์ของขันติทั้งสิ้น

โดยเหตุนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสว่า “ยกเว้นปัญญาแล้ว เราสรรเสริญว่าขันติเป็นคุณธรรมอย่างยิ่ง” ลักษณะความอดทนที่ถูกต้อง

1. มีความอดกลั้น คือ เมื่อถูกคนพาลด่า ก็ทำราวกับว่าไม่ได้ยิน ทำหูเหมือนหูกระเทาะ เมื่อเห็นอาการยั่วยุ ก็ทำราวกับว่าไม่ได้เห็น ทำตาเหมือนตาไม้ไผ่ ไม่สนใจใยดี ไม่ปล่อยให้ใครรำคาญไปด้วย ใส่ใจ สนใจ แต่ในเรื่องที่จะทำความเจริญให้แก่ตนเอง เช่น เจริญศีล สมาธิ ปัญญาให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

2. เป็นผู้ไม่ดูร้าย คือ สามารถข่มความโกรธไว้ได้ ไม่โกรธ ไม่ทำร้ายทำอันตราย ด้วยอำนาจแห่งความโกรธนั้น ผู้ที่โกรธง่ายแสดงว่ายังขาดความอดทน มีคำตรัสของท้าวสักกะ เป็นข้อเตือนใจอยู่ว่า “ผู้ใดโกรธตอบผู้ที่โกรธก่อนแล้ว ผู้นั้นกลับเป็นคนเร็วกว่า ผู้ที่โกรธก่อน ผู้ที่ไม่โกรธต่อบุคคลผู้กำลังโกรธอยู่ ย่อมชื่อว่า เป็นผู้ชนะสงครามอันชนะได้ยากยิ่ง”

3. ไม่ปลุกน้ำตาให้แก่ใครๆ คือ ไม่ก่อกวนให้แกผู้อื่น ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือเจ็บแค้นใจจนน้ำตาไหลด้วยอำนาจความเกรี้ยวกราดของเรา

4. มีใจเบิกบานแจ่มใสอยู่เป็นนิตย์ คือ มีปิติอิ่มเอิบใจเสมอๆ ไม่พยายาบท ไม่โทษฟ้า โทษฝน โทษเทวดา โทษโชคชะตา หรือ โทษใครๆ ทั้งนี้ พยายามอดทนทำการงานทุกอย่างด้วยใจเบิกบาน ลักษณะ ความอดทนนั้น โบราณท่านสอนลูกหลานไว้ย่อๆ ว่า “ปิดหูซ้ายขวา ปิดตาสองข้าง ปิดปากเสียบ้าง นอนนิ่งสบาย” คนบางคนซึ่งก็ทำงาน บางคนซึ่งก็เขียนหนังสือ บางคนกะกะเกเร พอมีผู้ว่ากล่าวตักเตือนก็เฉยเสีย แล้วบอกว่าตนเองกำลังบำเพ็ญขันติบารมี อย่างเป็นทางการเข้าใจผิด ตีความหมายของขันติผิดไป ขันติไม่ได้หมายถึงการตกอยู่ในสภาพใดก็ตามอยู่อย่างนั้น

“พวกที่จน ก็ทนจนต่อไป ไม่ชวนขวยขวายทำมาหากิน จัดเป็นพวกตายดำน”

“พวกที่โง่ ก็ทนโง่ไป ใครสอนให้ก็ไม่เอา จัดเป็นพวก ตื้อดำน”

“พวกที่ชั่ว แล้วก็ชั่วอีก ใครห้ามก็ไม่ฟัง จัดเป็นพวก ตื้อดิ่ง”

ลักษณะที่สำคัญยิ่งของขันติ คือ ตลอดเวลาที่อดทนอยู่นั้น

จะต้องมีใจผ่องใส ไม่เศร้าหมอง เราสรุปลักษณะของขันติโดยย่อ ได้ดังนี้

1. อดทนถอนตัวหรือหลีกเลี่ยงจากความชั่วให้ได้
2. อดทนทำความดีต่อไป
3. อดทนรักษาใจไว้ไม่ให้เศร้าหมอง

2. ประเภทของความอดทน

ความอดทนแบ่งตามเหตุที่มากระทบได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. อดทนต่อความลำบากตรากตรำ เป็นการอดทนต่อสภาพธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ ความหนาว ความร้อน ฝนตก แดดออก ฯลฯ ก็อดทนทำงานเรื่อยไป ไม่ใช่เอาแต่โทษเทวดาฟ้าดิน หรืออ้างเหตุเหล่านี้แล้วไม่ทำงาน

2. อดทนต่อทุกขเวทนา เป็นการอดทนต่อการเจ็บไข้ได้ป่วยความไม่สบายกายของเราเอง ความปวด ความเมื่อย ผู้ที่ขาดความอดทนประเภทนี้ เวลาเจ็บป่วย จะร้องครวญครางพรี่าเพื่อรำพัน หงุดหงิด จุนเจียวง่าย ผู้รักษาพยาบาลทำอะไรไม่ทันใจหรือไม่ถูกใจ ก็โกรธง่ายพวกนี้จึงต้องป่วยเป็น 2 เท่า คือ นอกจากจะป่วยกายที่เป็นอยู่แล้ว ยังต้องป่วยใจแถมเข้าไปด้วย ทำตัวเป็นที่น่าเบื่อหน่ายแก่ชนทั้งหลาย

3. อดทนต่อความเจ็บใจ เป็นการอดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจ ความขัดใจ อันเกิดจากคำพูดที่ไม่ชอบใจ กิริยามารยาทที่ไม่งาม การบีบบังคับจากผู้บังคับบัญชาและลูกน้อง ความอยุติธรรมต่างๆ ในสังคม ระบบงานต่างๆ ที่ไม่คล่องตัว ฯลฯ คนทั้งหลายในโลกแตกต่างกันมากโดยอรรถชาติใจคอโอกาสที่จะได้อย่างใจเรานั้นอย่าพึงคิด เพราะฉะนั้น เมื่อเริ่มเข้าห่มุคนหรือมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ให้เตรียมขันติไว้ต่อต้านความเจ็บใจ

4. อดทนต่ออำนาจกิเลส เป็นการอดทนต่ออารมณ์อันน่าใคร่ น่าเพลิดเพลินใจ
อดทนต่อสิ่งที่เราอยากทำ แต่ไม่สมควรทำ เช่น อดทน ไม่เที่ยวเตร่ ไม่เล่นการพนัน ไม่เสพสิ่งเสพยา
ติดย อดทน ไม่รับสินบน ไม่คอร์รัปชัน ไม่ผิดลูกเมียเขา ไม่เห่หยด ไม่บ้าอำนาจ ไม่ขี้โอ้อ ไม่ขี้อวด เป็นต้น

กิจกรรมการพัฒนาด้านความอดทน

กิจกรรม 1 งามด้วยวินัย

กิจกรรม 2 ห้องเรียนแห่งความสุข 1

กิจกรรม 3 ห้องเรียนแห่งความสุข 2

กิจกรรม 4 ฉันทาได้

กิจกรรม
ฉันทำได้

กิจกรรม
ห้องเรียนแห่งความสุข 1

กิจกรรม
งามด้วยวินัย

กิจกรรม
ห้องเรียนแห่งความสุข 2

กิจกรรมการพัฒนาด้าน
ความอดทน

1. สามารถแสดงออกในรูป
ของการรอยยิ้ม

2. สามารถควบคุมตนเองใน
การทำกิจกรรม

3. พากเพียรพยายามทำสิ่งที่
ยากจนสำเร็จ

คุณลักษณะอัน
พึงประสงค์
ของกิจกรรม

กิจกรรม 1

งามด้วยวินัย

เนื้อหา

ทุกคนช่วยกันรักษาความเป็นระเบียบในการเข้าแถวจะทำให้การเข้าแถวมีความรวดเร็ว เป็นระเบียบ และต้องมีความอดทนอดกลั้นในการร่วมกิจกรรมเข้าแถวร่วมกัน

เวลาที่ใช้

25 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การควบคุมกาย วาจา ใจ
2. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
3. ความมีเหตุผล
4. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน
5. การตรงต่อเวลา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเสนอข้อตกลงเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบและสงบสุข
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้าแถวได้รวดเร็วและมีระเบียบมากขึ้น
3. เพื่อให้นักเรียนทำตามข้อตกลงและช่วยกันดูแลให้เป็นไปตามข้อตกลง
4. เพื่อให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเข้าแถวอย่างเป็นระเบียบ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำขนมหรือผลไม้จำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งชั้น วางบนโต๊ะครูพร้อมกับพูดว่า “ใครอยากได้ออกมาหยิบได้เลย”
2. ครูถามเพื่อให้นักเรียนบอกปัญหาหรือโทษของความไม่เป็นระเบียบ เช่น
  - “เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นอย่างไร”
  - “นักเรียนรู้สึกอย่างไร”
  - “คนที่ไม่ได้เพราะเหตุใด มีความรู้สึกอย่างไรบ้าง”
  - “คนที่ได้รับ ได้รับเพราะเหตุใด มีความรู้สึกอย่างไรที่ได้รับ”
  - “รู้สึกอย่างไรบ้างต่อผู้ที่ไม่ได้รับบ้าง”

ขั้นกิจกรรม

3. ครูนำขนมหรือผลไม้จำนวนเท่ากับนักเรียนวางบนโต๊ะพร้อมทั้งถามนักเรียนว่า "ครูมีของมาให้ให้นักเรียนอีก เราจะหยิบอย่างไรโดยไม่ซุ่มนุ่นวาย" "ถ้ามีใครทำวุ่นวายจะอย่างไรดี"
4. ครูให้นักเรียนออกมาหยิบขนมหรือผลไม้ตามวิธีการที่เสนอแนะ เช่น ไม่แซงผู้อื่นเข้าแถวให้เป็นระเบียบ สำหรับผู้ที่ไม่ทำตามข้อตกลงให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะ เช่น ให้นำกลับมาหนึ่งทีโดยไม่ได้รับขนมหรือผลไม้ หรือให้ยืนต่อปลายแถวเพื่อรับของ
5. ครูถามนักเรียนว่า "การออกมาหยิบของครั้งแรกกับครั้งหลังแตกต่างกันอย่างไร" "นักเรียนรู้สึกอย่างไร"
6. ครูให้นักเรียนบอกประโยชน์ของการเข้าแถวอย่างเป็นระเบียบที่มีต่อตนเองและสังคม
7. ครูให้นักเรียนเสนอวิธีการเข้าแถวอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เข้าแถวอย่างรวดเร็ว เรียบร้อย และเป็นระเบียบ
8. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนประมาณกลุ่มละ 6-7 คน เพื่อช่วยกันคิดหาวิธีเข้าแถวอย่างมีประสิทธิภาพ
9. ครูให้นักเรียนออกมาเข้าแถวอย่างรวดเร็วเมื่อได้ยินสัญญาณ (เอกสาร 1)
10. ครูให้นักเรียนสังเกตการเข้าแถวตนเองและเพื่อนว่ามีปัญหาในเรื่องใดบ้าง เช่น ออกมาเข้าแถวช้าทำให้เพื่อนรอ การยืนไม่ตรงแถว ฯลฯ เพื่อช่วยกันลดปัญหาดังกล่าว (เอกสาร 2)

ขั้นสรุป

11. ครูให้นักเรียนเขียนวิธีการเข้าแถวที่มีประสิทธิภาพลงบนแผนภูมิ
12. ครูให้นักเรียนอ่านแบบบันทึกการปฏิบัติงานเพื่อทบทวนสิ่งที่เรียนรู้และเตรียมนำไปปฏิบัติต่อไป

สื่อการจัดกิจกรรม

1. แถบประโยค
2. ขนม ผลไม้หรือสิ่งของขนาดเล็กจำนวนเท่ากับนักเรียนในชั้น

การวัดผลประเมินผล

วิธีการวัดผลประเมินผล	สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
เครื่องมือที่ใช้	แบบประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม
เกณฑ์ในการวัด	นักเรียนผ่านการประเมินพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรม โดยได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

การสังเกต

1. การเสนอแนะวิธีการเข้าแถว
2. การเข้าแถวที่รวดเร็วและมีระเบียบมากขึ้น
3. ความกระตือรือร้นในการฝึกเข้าแถว
4. การเขียนข้อสังเกตการเข้าแถวของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ครูให้สิ่งของแก่นักเรียนทุกคนเพื่อเป็นรางวัลสำหรับความพยายามและความตั้งใจทำความดี
2. พยายามอย่าให้รางวัลนักเรียนจนเกิดพฤติกรรมความเคยชินและส่งผลให้ไม่สามารถที่จะทำความดีได้ด้วยตนเอง ยกเว้นเพื่อการฝึกฝนหรือแก้ไขปัญหาในบางกรณี โดยใช้หลักจิตวิทยา ซึ่งจะมีการลดการให้รางวัลลงเมื่อที่ละน้อยจนสามารถปรับปรุงตนเองได้

แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม (เอกสาร 1)

ชื่อกลุ่ม	พฤติกรรมบ่งชี้				รวม
	การเสนอแนะวิธีการเข้าแถว	ความกระตือรือร้นในการฝึกเข้าแถว	การเข้าแถวที่รวดเร็วและมีระเบียบมากขึ้น	การเขียนข้อสังเกตการเข้าแถวของตนเอง	
	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	5 คะแนน	
					20 คะแนน

ระดับคุณภาพ

คะแนน 16 – 20 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 6 – 10 หมายถึง พอใช้

คะแนน 11 – 15 หมายถึง ดี

คะแนน 1 - 5 หมายถึง ปรับปรุง

กิจกรรม 2

ห้องเรียนแห่งความสุข 1

เนื้อหา

การสร้างข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลงช่วยให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

เวลาที่ใช้

30 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การควบคุมกาย วาจา ใจ
2. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
3. ความมีเหตุผล
4. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน
5. การยอมรับในผลการกระทำ
6. การตรงต่อเวลา
7. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตามเกณฑ์ของสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาในการอยู่ร่วมกันในห้องเรียนได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันได้

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูจัดสถานการณ์ห้องเรียนให้มีความซุกมุ่นวุ่นวายโดยไม่ให้นักเรียนรู้ตัวก่อน เช่น นำสิ่งของเครื่องใช้ของนักเรียนบางคนลับที่กัน ทำให้เกิดการติดตามค้นหาอะอะวุ่นวาย
2. ครูบอกนักเรียนให้สังเกตสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นและบอกปัญหาและโทษของความไม่มีระเบียบและการละเมิดสิทธิของผู้อื่น และให้ทุกฝ่ายเล่าถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

ขั้นกิจกรรม

3. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 5-6 คน และให้ช่วยกันระดมความคิดว่า “ห้องเรียนแห่งความสุขควรเป็นอย่างไร”

4. ครูเขียนบนกระดานคำว่า "ห้องเรียนแห่งความสุขคือ ....." และให้ผู้แทนของแต่ละกลุ่มออกมาเติมข้อความโดยไม่ให้ซ้ำกัน

5. ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ ความคิดทั้งหมดและสรุปโดยเขียนสิ่งที่สำคัญและ ควรเร่งปฏิบัติ 3-5 ประการ ใส่ลงบนแผนภูมิ

6. ครูให้นักเรียนอภิปรายว่าแต่ละข้อมีประโยชน์อย่างไร และบอกวิธีการที่จะปฏิบัติตาม ข้อตกลงดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น รู้ว่าการกระทำของตนเองจะเกิดผลเสียต่อผู้อื่นหรือรู้ สึกเป็นห่วงว่าผู้อื่นจะได้รับความเดือดร้อนหากตนเองเลยที่จะปฏิบัติตามข้อตกลง และรับลงมือปฏิบัติตามที่คิดในทันที (เอกสาร 1)

ขั้นสรุป

7. ครูให้นักเรียนร้องเพลง "ห้องเรียนแห่งความสุข" และมอบหมายให้สำรวจแบบบันทึก การปฏิบัติงานเพื่อเตรียมนำการเรียนรู้ไปปฏิบัติในชีวิตจริง (เอกสาร 2)

การวัดผลประเมินผล

วิธีการวัดผล ประเมินผล	สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
เครื่องมือที่ใช้	แบบบันทึกพฤติกรรมห้องเรียนแห่งความสุข
เกณฑ์ในการวัด	นักเรียนผ่านการประเมินพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรม โดยได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

การสังเกต

1. การสังเกตสภาพการณ์ภายในห้องเรียน
2. การอภิปรายถึงสภาพภายในห้องเรียน
3. การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

การตรวจ

4. การบันทึกในใบงาน/แบบบันทึกการปฏิบัติงาน

สื่อ

1. แถบประโยค
2. ใบงาน
3. สีสเมจิก
4. แผนภูมิเพลง "ห้องเรียนแห่งความสุข"

แบบบันทึกพฤติกรรมห้องเรียนแห่งความสุข 1

ชื่อ..... ชั้นประถมศึกษาปีที่.....

จงเติมข้อความหรือตอบคำถาม

1. ที่ผ่านมามีฉันคิดว่าฉันสามารถควบคุมตนให้ปฏิบัติตามข้อตกลงในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในระดับ

ดี

ควรปรับปรุงแก้ไข

2. วันนี้ฉันเรียนรู้เกี่ยวกับ.....

3. ฉันรู้สึกต่อการเรียนรู้ในวันนี้ ดังนี้ .....

4. ในสัปดาห์นี้ ฉันจะนำความรู้เกี่ยวกับการควบคุมตนในการปฏิบัติตามในการอยู่ร่วมกัน ไปใช้ในโอกาสใดบ้าง

..... ผลที่ได้รับ.....

..... ผลที่ได้รับ.....

..... ผลที่ได้รับ.....

..... ผลที่ได้รับ.....

..... ผลที่ได้รับ.....

5. ข้อคิดที่ได้รับ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เพลงห้องเรียนแห่งความสุข

เนื้อร้อง โดย บัว บัวบุชา
ทำนอง ชื่นรัก

ห้องเรียน	แสนรื่นรมย์
น่าชม	สวยเรียบง่าย
ทุกคนอ่อนหวาน	เบิกบานแสนสุขใจ
พวกเราชอบคิดค้น	สุขล้ำร่วมสรรค์สร้าง
ช่วยเหลือกันทุกอย่าง	มิปล่อยวางให้หมองหม่น
รวมพลังกันเกลียวกลม	อบรมกันด้วยใจ
มุ่งหมายให้มีความสุข	เป็นของเรา

กิจกรรม 3

ห้องเรียนแห่งความสุข 2

เนื้อหา

เราควรช่วยกันรักษากติกาในการอยู่ร่วมกันโดยการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามข้อตกลง

เวลาที่ใช้

30 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การควบคุมกาย วาจา ใจ
2. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
3. ความมีเหตุผล
4. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน
5. การยอมรับในผลการกระทำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมดูแลตนเองให้ปฏิบัติตามกฎหรือข้อตกลงได้
2. เพื่อให้นักเรียนช่วยกันรักษากติกาในการอยู่ร่วมกัน

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูเล่าสถานการณ์ที่เป็นปัญหอันเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามกฎ หรือ ข้อตกลง
2. ครูให้นักเรียนบอกโทษของการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีผลต่อตนเองและผู้อื่น และให้สมมติว่าถ้าปัญหานี้เกิดขึ้นกับตนเองจะรู้สึกอย่างไร

ขั้นกิจกรรม

3. ครูนำภาพความซุกมุ่นุ่นวายจากภาพหนังสือพิมพ์หรือสื่ออื่น ๆ ให้นักเรียนอภิปรายว่า
  - “รู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้”
  - “คิดว่าสาเหตุของความวุ่นวายคืออะไร”
  - “นักเรียนเคยตกอยู่ในสภาพเช่นนี้บ้างหรือไม่”
  - “มีความรู้สึกอย่างไร”
  - “ถ้าห้องเรียนวุ่นวายเช่นนี้ควรปฏิบัติอย่างไร”

4. ครูถามนักเรียนว่า "การดูแลควบคุมให้ทุกคนทำตามข้อตกลงมีประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างไร" (เอกสาร 1)

5. ครูให้นักเรียนระดมสมองในหัวข้อ "หากตัวเองไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงจะอย่างไร"

ขั้นสรุป

6. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่เรียนรู้ และมอบหมายให้ลองฝึกควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามกฎหรือข้อตกลงในรูปแบบบันทึกการสร้างเสริมจิตพิสัย (เอกสาร 2)

การวัดและประเมินผล

- แบบบันทึกพฤติกรรมห้องเรียนแห่งความสุข 2

สื่อ

1. แบบบันทึกการปฏิบัติงาน
2. แบบฟอร์มสัญญา

แบบบันทึกพฤติกรรมห้องเรียนแห่งความสุข 2

ชื่อ..... ชั้นประถมศึกษาปีที่.....

จงเติมข้อความหรือตอบคำถาม

1. ที่ผ่านมาฉันคิดว่าฉันสามารถควบคุมตนให้ปฏิบัติตามข้อตกลงในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในระดับ

ดี   ควรปรับปรุงแก้ไข

2. วันนี้ฉันเรียนรู้เกี่ยวกับ.....

3. ฉันรู้สึกต่อการเรียนรู้ในวันนี้ ดังนี้

.....
 .....

4. ในสัปดาห์นี้ ฉันจะนำความรู้เกี่ยวกับการควบคุมตนในการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน ไปใช้ในโอกาสใดบ้าง

..... ผลที่ได้รับ.....

..... ผลที่ได้รับ.....

..... ผลที่ได้รับ.....

..... ผลที่ได้รับ.....

..... ผลที่ได้รับ.....

5. ข้อคิดที่ได้รับ

.....
 .....
 .....

สัญญา

ข้าพเจ้า.....

มีความปรารถนาที่จะพัฒนาตนเองเกี่ยวกับ

.....

ในการที่จะทำได้ตามที่ตั้งใจไว้ ข้าพเจ้าขอสัญญากับตัวเองว่า

ข้าพเจ้าจะ.....

ลงชื่อ.....

/ /255 .....

กิจกรรม 4

ฉันทำได้

เนื้อหา

เราตระหนักและเห็นความสำคัญของงานที่ปฏิบัติ ย่อมสามารถทำงานที่ยากหรือ ไม่ชอบ ให้สำเร็จได้ ด้วยความพยายามและอดทน

เวลาที่ใช้

30 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การควบคุมตนเองทางกาย วาจา ใจ
2. ความมีเหตุผล
3. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
4. การยอมรับในผลของการกระทำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรับรู้ว่าตนไม่ชอบทำอะไรบ้าง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกประโยชน์ของการควบคุมตนเองได้
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกแนวทางในการควบคุมตน

ขั้นตอนกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูชวนนักเรียนช่วยกันเล่าถึงงานบ้านที่นักเรียนช่วยกันทำที่บ้าน
2. ครูให้นักเรียนบอกถึงงานที่ชอบและ ไม่ชอบ และสาเหตุที่ไม่ชอบ และจะทำงานที่ไม่ชอบ ให้สำเร็จได้อย่างไร

ขั้นกิจกรรม

3. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 5-6 คน ครูแจกกระดาษให้นักเรียนเขียนกิจกรรมที่ตนไม่ชอบพร้อมทั้งระบุประโยชน์ของแต่ละกิจกรรม
4. ครูให้นักเรียนอภิปรายถึงความเหมือนและความต่างของกิจกรรมต่าง ๆ
5. ครูให้นักเรียนเสนอวิธีการที่จะทำให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ
6. ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าวิธีการใดบ้างที่ทำให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมที่ไม่ชอบได้

สำเร็จ

ขั้นสรุป

7. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปว่า “คนเราสามารถกระทำกิจกรรมที่ตนไม่ชอบได้ ถ้ากิจกรรมนั้นเป็นประโยชน์” (เอกสาร 1)

การวัดและประเมินผล

- แบบบันทึกพฤติกรรม

สื่อ

1. กระดาษเขียนกิจกรรม

แบบบันทึกพฤติกรรม
กิจกรรม “ฉันทำได้”

ชื่อ..... ชั้นประถมศึกษาปีที่ .....

จงเติมข้อความหรือตอบคำถาม

- ที่ผ่านมาฉันคิดว่าฉันสามารถควบคุมตนให้ปฏิบัติตามข้อตกลงในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในระดับ

ดี   ควรปรับปรุงแก้ไข
- วันนี้ฉันเรียนรู้เกี่ยวกับ.....
- ฉันรู้สึกต่อการเรียนรู้ในวันนี้ ดังนี้
.....
.....
- ในสัปดาห์นี้ ฉันจะนำความรู้เกี่ยวกับการควบคุมตนในการทำสิ่งที่ไม่ชอบ ไปใช้ในโอกาสใดบ้าง

..... ผลที่ได้รับ.....
 ..... ผลที่ได้รับ.....
 ..... ผลที่ได้รับ.....
 ..... ผลที่ได้รับ.....
 ..... ผลที่ได้รับ.....
- ข้อคิดที่ได้รับ
.....

(เอกสาร 1)

สาระน่ารู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

1. ความหมายของความเชื่อมั่นในตนเอง

อุษณีย์ โพธิสุข (2542: 57) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การที่เรามี ความรู้สึก หรือความคิด เชื่อว่าตนเองสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2516: 25-28) ความเชื่อในตนเอง หมายถึง ความมั่นใจ หรือความกล้าของบุคคลที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จได้ตามที่ตนได้ตั้งใจไว้ แม้ว่าจะมีอุปสรรคก็ยังไม่ทำให้เกิดความย่อท้อ ยังคงสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ต่อไป โดยมีความมั่นใจว่าตนสามารถที่จะกระทำสิ่งนั้น ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความถูกต้อง

บุคคลที่มีความเชื่อในตนเองมักจะกล้าตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน สามารถทำให้ตนประสบความสำเร็จในการงาน ได้ มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ และสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ ซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองดังกล่าวนี้เป็นบุคลิกภาพที่ดีอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้กับเด็ก

2. องค์ประกอบของความเชื่อมั่นในตนเอง พฤติกรรมของผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีลักษณะดังนี้

- 2.1 กล้าในการคิด การพูด และการกระทำ
- 2.2 มีจิตใจมั่นคง ไม่เชื่อคนง่าย มีเหตุผล
- 2.3 มีความรอบคอบ มีแผนงาน
- 2.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ
- 2.5 มีความกล้าเสี่ยง (กล้าได้กล้าเสีย)
- 2.6 มีลักษณะนิสัยชอบแสดงตัว
- 2.7 ไม่มีความวิตกกังวลเกินไป
- 2.8 มีความเป็นผู้นำ
- 2.9 เป็นผู้ที่รักในความยุติธรรม
- 2.10 ชอบช่วยเหลือหมู่คณะ
- 2.11 ชอบอิสระ ไม่โอ้อวด
- 2.12 ตั้งจุดมุ่งหมายไว้สูง และคิดว่าจะทำให้สำเร็จ
- 2.13 มีความเกรงใจ และเห็นใจผู้อื่น

3. วิธีการช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

อุษณีย์ โพธิสุข (2542: 60-62) ได้เสนอวิธีการที่สามารถช่วยให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนี้

3.1 ลดการลงโทษเพราะผลจากการวิจัยหลายแห่งพบว่า กว่า 80% ของเด็กที่ขาดความมั่นใจในตนเอง สาเหตุเกิดจากการถูกลงโทษ ถูกบังคับ ตีกรอบต่างๆ ไม่ให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าคิดออกนอกกรอบของพ่อแม่หรือการที่คุณครูชอบลงโทษเด็ก ชอบบังคับเด็ก ชอบสั่งเด็กให้อยู่ในกรอบ จนทำให้เด็กขาดความมั่นใจในตนเอง

3.2 ลดการตามใจเด็กจนเกินขอบเขตเด็กบางคนพ่อแม่มักตามใจ ไม่ลงโทษเด็ก เลี้ยงเด็กแบบทนุถนอมจนเกินไป จนเด็กไม่รู้ว่าอะไรคือความถูกต้อง จนทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นใจในการแสดงออกของตนเอง

3.3 สร้างโอกาสแห่งความสำเร็จให้แก่เด็กโดยสังเกตดูว่าลูกชอบอะไร ทำอะไรได้ดี ถึงแม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่อยู่ในหลักสูตรก็ตาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เด็กเกิดความสำเร็จ เกิดความมั่นใจในตนเองได้ ล้วนเป็นสิ่งที่ดีที่พ่อแม่และคุณครูควรปลูกฝังให้โอกาสให้เด็กพบกับความสำเร็จ ก็จะทำให้เด็กเชื่อมั่นในตนเองได้

3.4 สร้างประสบการณ์จากสิ่งที่ยากไปหายากเพราะถ้าให้งานเด็กยากเกินไป แต่ความสามารถของเด็กน้อย ก็ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่น แต่ถ้างานง่าย ความสามารถของเด็กมีมาก ก็ยิ่งทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นมากขึ้น การที่พ่อแม่ หรือครู เร่งรัดให้เด็กเร่งเรียนเร็วเกินไป ในขณะที่เด็กยังไม่พร้อม ทำให้เด็กขาดความสุข ขาดความมั่นใจในตนเอง

3.5 ฝึกให้ลูกทำงานกลุ่มการที่ลูกได้ทำงานกลุ่มย่อยๆ ทำให้เด็กได้มีโอกาสในการแสดงความคิด ความรู้สึกมากขึ้น การที่เด็กได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มย่อย ๆ ทำให้เด็กกล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง เพราะเมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน จะทำให้เด็กรู้จักการแบ่งงานกันทำตามความถนัดและความต้องการของแต่ละคน ทำให้เด็กมีความรู้สึกดี ๆ กับตนเองมากขึ้น

3.6 การให้กำลังใจลูกอย่างเหมาะสมเมื่อลูกทำดีหรือแสดงความสามารถออกมา พ่อแม่ ควรชมลูกว่า "ลูกเก่ง" "ลูกทำดี" ฯลฯ เพราะโดยปกติเด็กจะมีพฤติกรรมอะไรขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้ใหญ่เป็นสำคัญ พ่อแม่ ควรบอกลูกเสมอว่าลูกทำได้ แต่ไม่ใช่ชมเกิน ความจริง เพราะจะทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นใจมากขึ้น

3.7 ให้อิสระทางความคิดและการตัดสินใจเด็กจำนวนมากที่ไม่มั่นใจในตนเอง เพราะพ่อแม่ ไม่เคยปล่อยให้เด็กทำอะไรด้วยตนเอง คอยควบคุมดูแลอยู่ในสายตาไม่ให้แตกแถว สิ่งเหล่านี้แทนที่จะทำให้ลูกดีแต่กลับกลายเป็นการทำให้ลูกขาดความมั่นใจในตนเองมากขึ้นเสียอีก

3.8 ฝึกการสร้างความเชื่อมั่นเช่น ฝึกพูดลมหายใจลึก ๆ ก่อนพูดกับผู้อื่น ฝึกการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ

3.9 ฝึกการวางตัวทางสังคมควรฝึกไว้ล่วงหน้า เช่น การแนะนำ การแสดงการทักทาย การดูแลแขกแทนที่จะไปบอกให้ทำอย่างไรขณะพบหน้าคน

3.10 ฝึกการตัดสินใจให้ลูกเริ่มจากกิจวัตรประจำวัน เช่น การเลือกเสื้อผ้า การฝึกให้ลูกได้ฝึกการแก้ไขปัญหาที่ลูกพอจะทำได้ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้นได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับวินัย ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า าสอนเด็กให้เข้าใจและฝึกหัดการพึ่งพาตนเอง รู้จักตนเอง ศรัทธาในตนเอง กำจัดความกลัว การมีชีวิตอยู่กับปัจจุบัน คิดในทางบวก และปลูกฝังอุปนิสัยที่ดี เป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นวิธีการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองที่ดีที่สุด

กิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง

กิจกรรม 1 ฝีมือฉันเอง

กิจกรรม 2 หนูจะอย่างไรดี

กิจกรรม 3 การสร้างความคุ้นเคย

กิจกรรม 4 คุณค่าในตัวตน

กิจกรรม 1

ฝีมือฉันเอง

เนื้อหา

ความมีระเบียบวินัย และการยอมรับในผลการกระทำของตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถบอกลักษณะของบุคคลที่ รู้จักยอมรับในผลของการกระทำของตนเองได้
2. เพื่อให้ นักเรียน เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการยอมรับในผลการกระทำของตนเอง และโทษของการไม่ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง
3. เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นผู้ยอมรับในผลการกระทำของตนเองได้

วิธีดำเนินกิจกรรม (เอกสาร 1)

1. ร่วมสนทนา โดยยกสถานการณ์จริงในท้องถิ่น สถานการณ์จำลองหรือข่าวเหตุการณ์นิทาน เรื่องสั้น ฯลฯ ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับบุคคลที่ ยอมรับหรือไม่ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง
2. อภิปราย เพื่อจำแนกลักษณะการยอมรับและไม่ยอมรับในผลการกระทำของบุคคลจากสถานการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ จากสถานการณ์และในคำถาม
3. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความเหมาะสม สรุปผลการกระทำของบุคคลที่ยอมรับ และไม่ยอมรับ โดยเน้นประโยชน์ และโทษของการยอมรับและไม่ยอมรับในผลการกระทำของตนเองจากสถานการณ์ และเรื่องราวต่าง ๆ ที่นำมาสนทนาและอภิปรายข้างต้น
4. เล่าประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับการยอมรับและไม่ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง พร้อมทั้งบอกผลที่ได้รับจากการกระทำนั้น
5. ร่วมกันสรุปเกี่ยวกับความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง และตกลงร่วมกันว่าจะปฏิบัติตนเป็นผู้ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง

สื่อ – อุปกรณ์

สถานการณ์จริง สถานการณ์จริงจำลอง ข่าว – เหตุการณ์ นิทาน เรื่องสั้น ฯลฯ เกี่ยวกับการยอมรับและไม่ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง

การวัด/ประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการยอมรับในผลการกระทำของตนเอง
2. แบบสอบถาม (ถาม-ตอบ) เกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่ยอมรับและไม่ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรฝึกฝนลักษณะนิสัยการยอมรับในผลการกระทำของตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของทุกฝ่าย ได้แก่ ครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง
2. ครูผู้สอนเน้นย้ำนักเรียนในเรื่องความซื่อตรงอย่างสม่ำเสมอ และปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม

แบบสังเกตพฤติกรรมการยอมรับ

สถานการณ์ : กิจกรรมฝีมือตนเอง

สถานการณ์ที่ 1	แดนเล่นฟุตบอลลูกบอลกระเด็นไปถูกกระถางต้นไม้ของโรงเรียนแตก แดนวิ่งไปเก็บ ลูกบอลมาเล่นต่อ โดยไม่สนใจกระถางต้นไม้ที่แตก
คำถาม	นักเรียนมีความเห็นอย่างไรกับการกระทำของแดน
ตอบ	....

สถานการณ์ที่ 2	ขณะที่ชาวเดินและมองดูเสื้อยืดที่แขวนขายอยู่มากมายโดยไม่ดูทางเดิน บังเอิญไปชนกระຈาดของแม่ค้าคำว่า แม่ค้าจึงพูดด้วยเสียงอันดังว่า "คุณเดินอย่างไร ไม่มีตาหรือไง" ชาวรีบยกมือไหว้พร้อมกับ กล่าวคำว่า "ขอโทษครับ" แล้วรีบเก็บของใส่กระຈาดอย่างรวดเร็วจนเสร็จเรียบร้อย
คำถาม	นักเรียนมีความเห็นอย่างไรกับการกระทำของชาว
ตอบ	....

สถานการณ์ที่ 3	<p>ชมพู่ตั้งใจเรียน ทำงานส่งครูตามเวลาที่นัดหมายทุกครั้ง อีกทั้งทบทวนเรียนที่เรียนไปเมื่อมีเวลาว่าง ชมพู่มีความพอใจและดีใจ เมื่อผลการเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 3 ถึงแม้จะไม่มีวิชาใดได้รับ คะแนน 4 และตั้งใจว่าจะพยายามสนใจเรียนมากขึ้น เพื่อให้ผลการเรียนดีกว่าเดิม</p>
คำถาม	<p>นักเรียนมีความเห็นอย่างไรกับการกระทำของชมพู่</p>
ตอบ	<p>.....</p>
	<p>.....</p>
	<p>.....</p>
	<p>.....</p>

สถานการณ์ที่ 4	<p>ทับทิมมาถึงโรงเรียนหลังเคารพธงชาติบ่อยครั้ง เพราะการจราจรติดขัด ทั้งที่ทับทิมได้พยายามออกจากบ้านแต่เช้าทุกครั้ง ทางฝ่ายปกครองได้ลงบันทึกการมาสายของทับทิมไว้เป็นข้อมูล สำหรับพิจารณาการมาโรงเรียนสายของทับทิมตามระเบียบของโรงเรียน ทับทิมไม่เห็นด้วยกับการกระทำของโรงเรียนและเห็นว่าการกระทำของฝ่ายปกครองโรงเรียนไม่ถูกต้อง ตนเองได้ทำดีที่สุดแล้ว</p>
คำถาม	<p>นักเรียนมีความเห็นอย่างไรกับการกระทำของทับทิม</p>
ตอบ	<p>.....</p>
	<p>.....</p>
	<p>.....</p>
	<p>.....</p>
	<p>.....</p>

<p>คำถาม</p> <p>ตอบ</p> <p>เพราะ (เหตุผลประกอบ)</p>	<p>จากการกระทำของ แดง ขาว ชมพู และ tím tím ในสถานการณ์ที่ 1-4 นักเรียนคิดว่า การกระทำของใครบ้างที่แสดงถึง “การยอมรับในผล การกระทำของตนเอง” ให้เหตุผลประกอบ</p> <p>การกระทำของ.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>คำถาม</p> <p>ตอบ</p>	<p>ถ้าสังคมมีแต่บุคคลที่ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง แล้วสภาพ สังคมจะเป็นอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>คำถาม</p> <p>ตอบ</p>	<p>ถ้าสังคมมีแต่บุคคลที่ไม่ยอมรับในผลการกระทำของตนเองแล้ว สภาพสังคมจะเป็นอย่างไร</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

กิจกรรม 2

หนูจะอย่างไรดี

เนื้อหา

การรับรู้ปัญหา ความขัดแย้ง ระหว่างค่านิยมสองประการ การอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปในการตัดสินใจเลือกค่านิยมนั้น จะก่อให้เกิดการยกระดับเหตุผลในการเลือก

เวลาที่ใช้

20 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การวิเคราะห์และเลือกสิ่งที่มีประโยชน์และคุณค่า
2. การเลือกรับข้อมูลข่าวสาร
3. การเลือกรับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถใช้เหตุผลในระดับสูง ในการตัดสินใจเลือกกระทำได้
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม (เอกสาร 1)

ขั้นนำ

1. ครูเล่ากรณีตัวอย่าง “เด็กชายนนท์” แล้วสนทนาในประเด็นต่อไปนี้
  - เด็กชายนนท์น่าจะตัดสินใจคืนเงินหรือเก็บไว้ใช้เอง พร้อมเหตุผล
2. ครูอภิปรายและโยงประเด็น
  - ความขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยม การตัดสินใจเลือกเพื่อตัวเองหรือเลือกเพื่อผู้อื่นจะ

เกิดขึ้นเสมอ ๆ ในชีวิตคนเรา

ขั้นกิจกรรม

3. แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4-5 คน แล้วดำเนินกิจกรรมดังนี้
  - เลือกประธาน เลขาธิการกลุ่ม
  - ตั้งชื่อกลุ่ม
  - ศึกษาใบงาน (ครั้งละ 2 เหตุการณ์)
  - อภิปราย ระดมสมอง และให้เหตุผล เพื่อเติมคำตอบลงในใบงาน
  - กลุ่มสรุปการตัดสินใจเลือก พร้อมเหตุผล
  - ส่งตัวแทนรายงานผลหน้าห้องเรียน

4. ครูนำคำตอบของแต่ละกลุ่มเสนอบนกระดานดำ แล้วร่วมกันอภิปรายเหตุผลประกอบการเลือก

ขั้นสรุป

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป การตัดสินใจเลือกสิ่งใดนั้น บุคคลต่าง ๆ มักเลือกสิ่งที่มีประโยชน์และมีคุณค่าตนเองและสังคม ตามความคิดและเหตุผลของแต่ละบุคคล

สื่อการจัดกิจกรรม

1. กรณีตัวอย่าง “เด็กชายนนท์”
2. กรณีตัวอย่าง

การวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตการร่วมกิจกรรม
  - ความสนใจในการทำกิจกรรม
  - การตอบและร่วมแสดงความคิดเห็น
  - การรายงาน
  - การสรุปความคิดเห็นของนักเรียน
2. การตรวจผลงาน
  - การบันทึกผลการทำงาน

กรณีตัวอย่าง

”เด็กชายหน้ท”

เด็กชายหน้ทเก็บเงินตกในห้องเรียนได้ และกำลังอยากได้เงินพิเศษไปซื้อเสื้อผ้าเพื่อไปทัศนศึกษา พ่อดีเพื่อนที่เคยทะเลาะกันเดินเข้ามาในห้องถามหาเงินของตนเองที่ตกหายไป หน้ทลังเลตัดสินใจไม่ถูกว่าจะคืนเงินให้เพื่อนหรือเก็บเงินไว้ใช้เอง

ประเด็น

1. เด็กชายหน้ทน่าจะตัดสินใจอย่างไร
2. เหตุผลประกอบการตัดสินใจ

เลือกครั้งละ 2 เรื่องเท่านั้น

1. ในการรับบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากน้ำท่วม นายแดงเป็นคนยากจน แต่ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าในการรวมสิ่งของบริจาค เขาต้องการของบางอย่างจากการบริจาคนั้นถ้านักเรียนเป็นนายแดง นักเรียนจะ

เก็บของนั้นไว้เสียเอง

ไม่เก็บของนั้นไว้เสียเอง

เพราะ.....

.....

.....

2. ขณะเดินกลับจากโรงเรียนจะถึงบ้านแล้ว นักเรียนบังเอิญเห็นเด็กเกเรประจำหมู่บ้านรุมชกต่อยเด็กยากจนคนหนึ่งซึ่งนักเรียนรู้จัก จนเด็กคนนั้นได้รับบาดเจ็บมาก และหลังจากชกต่อยเด็กผู้ถูกทำร้ายขอร้องให้นักเรียนเป็นพยานให้เมื่อผู้ใหญ่บ้านทำการสอบสวนนักเรียนจะ

ไม่เป็นพยานให้

เป็นพยานให้

เพราะ.....

.....

.....

3. ถ้านักเรียนทราบว่ามีคนร้ายมาซ่อนอยู่ในที่แห่งหนึ่งและคนร้ายนั้นได้กลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีแล้ว เมื่อมีตำรวจมาถามหาเขา นักเรียนจะ

บอกให้ตำรวจทราบ

ไม่บอกให้ตำรวจทราบ

เพราะ.....

4. ชายคนหนึ่งป่วยมากและเสียใจที่น้องประพุดตีไม่ดี จึงทำให้อាកาไม่ดี ขึ้น เขาได้ให้เพื่อนคนหนึ่งไปสืบดูน้องของเขาว่าประพุดตีดีหรือยัง เพื่อนพบว่าน้องของเขายังไม่กลับตัวเป็นคนดี เมื่อชายผู้นั้นถาม ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนชายผู้นั้น นักเรียนจะตอบว่า

น้องของเขากลับตัวเป็นคนดีแล้ว

น้องของเขายังไม่กลับตัวเป็นคนดี

เพราะ.....

5. ถ้านักเรียนจำเป็นต้องซื้อของอย่างหนึ่ง แต่พ่อค้าเรียกราคาแพงกว่าปกติ เพราะรู้ว่านักเรียนจำเป็นต้องใช้ของสิ่งนั้น ถ้าเผชิญพ่อค้าคนนั้นทอนเงินให้นักเรียนเกินนักเรียนจะ

คืนเงินที่เกินให้เขา

ไม่คืนเงินที่เกินให้

เพราะ.....

6. ริมรั้วบ้านของนักเรียน เพื่อนบ้านปลูกชมพู่ลูกตกไว้มากมาย และลูกชมพู่กำลังแก่เต็มที ทอดกิ่งเข้ามาในเขตบ้านของนักเรียน ถ้าเพื่อนบ้านไม่ทราบ นักเรียนจะ

เก็บชมพู่กินโดยไม่บอกเจ้าของ

ไม่เก็บชมพู่กินก่อนที่จะบอกเจ้าของ

เพราะ.....

7. วันอาทิตย์นักเรียนตั้งใจจะเที่ยวสนุกกับเพื่อน ๆ โดยเข้าป่าและปีเขา เย็นวันศุกร์ครูประจำชั้นบอกว่าวันอาทิตย์นี้จะมีแขกมาจากกรุงเทพฯ มาที่วัด ขอร้องให้นักเรียนในชั้นมาช่วยเรื่องอาหารและน้ำแก้วนอก ทั้งนี้ไม่บังคับใครไม่มาก็ได้ เมื่อถึงวันอาทิตย์ นักเรียนจะ

ไปช่วยงานที่โรงเรียน

ไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ

เพราะ.....

8. สมมติว่าในการสอบสวนคราวหนึ่งนักเรียนทำข้อสอบไม่ค่อยได้ แต่เพื่อนที่นั่งสอบอยู่ข้าง ๆ เป็นคนที่เรียนเก่งและทำข้อสอบได้ดี เขาเข้าใจความเดือดร้อนของนักเรียนและส่งกระดาษคำตอบให้ลอก นักเรียนจะ

รับกระดาษคำตอบนั้นมาลอก

ไม่รับกระดาษคำตอบนั้น

เพราะ.....

9. เพื่อนบ้านของนักเรียนผู้หนึ่ง ซึ่งไม่ค่อยคุ้นเคยกับครอบครัวของนักเรียนนัก เพราะเขาไม่ค่อยชอบคบค้ากับใคร วันหนึ่งนักเรียนพบเขาเมาเดินโซเซกลับ บ้านไม่ถูก คนเดินผ่านไปมากี่ไม่มีใครสนใจเขา นักเรียนจะ

พาเขาไปส่งบ้าน

ทำเป็นไม่เห็นหรือไม่สนใจเสีย

เพราะ.....

10. เด็กคนหนึ่งเป็นคนที่อยาก رؤ้อยากเห็น วันหนึ่งพ่อไม่อยู่ เขาได้แอบเข้าไปในห้องเก็บของ และเผอิญไปสะดุดถูกถ้วยชามแตกไป 2-3 ใบ เขาตกใจมากรีบออกมาข้างนอกและปิดห้องไว้อย่างเดิม วันต่อมาพ่อของเขาได้เข้าไปในห้องพบถ้วยชามแตก จึงถามทุกคนในบ้านว่าใครเป็นคนทำ หากนักเรียนเป็นเด็กผู้นั้นจะ

ยอมรับว่าเป็นคนทำ

ทำเฉยเสียไม่ยอมรับว่าเป็นคนทำ

เพราะ.....

11. นักเรียนเก็บเงินไว้เป็นเวลานานเพื่อจะซื้อกางเกงใส่ไปเที่ยวจนได้เงินเกือบจะพอแล้ว วันหนึ่งเพื่อนที่เรียนอยู่ห้องเดียวกันมาบอกว่า พ่อของเขาป่วยมากจะพาไปหาหมอที่โรงพยาบาลแต่ขาดเงินค่ารถไม่ทราบว่าจะหาที่ไหน ถ้าเงินที่นักเรียนเก็บไว้นั้นพอเป็นค่ารถไปถึงโรงพยาบาลได้พอดี นักเรียนจะ

ให้เงินนั้นแก่เพื่อน

ไม่ให้เงินนั้นแก่เพื่อน

เพราะ.....

12. นักเรียนกำลังต้องการเงินเพื่อซื้อของที่จำเป็น แต่ขณะนั้นไม่มีเงินเลย เผอิญเพื่อนคนหนึ่งซึ่งทางบ้านมีฐานะดีมากจ้างให้นักเรียนเขียนเรียงความเพื่อส่งครูเอาคะแนนนักเรียนจะ
 ๒รับเขียนเรียงความให้เพื่อน
 ๒ไม่รับเขียนเรียงความให้เพื่อน

เพราะ.....

13. คำวันหนึ่งแม่ให้เงินไปซื้อของที่ตลาด ขณะเดินไปกลางทางนักเรียนพบเพื่อนเขาชวนไปดูหนัง เผอิญหนังเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่นักเรียนอยากดูมานานแล้ว นักเรียนจะ
 ๒ไปดูหนังกับเพื่อน
 ๒ไปซื้อของที่ตลาดให้แม่

เพราะ.....

14. วันหนึ่งเพื่อนสนิทของนักเรียนสามคนได้พานักเรียนไปที่ลับตาคน แล้วชวนให้นักเรียนสูบบุหรี่ ในตอนแรกนักเรียนปฏิเสธ แต่เพื่อนคนหนึ่งบอกว่าหากนักเรียนไม่สูบบุหรี่และเพื่อนจะโกรธ นักเรียนจะ

๒ไม่ยอมสูบบุหรี่
 ๒ยอมสูบบุหรี่

เพราะ.....

กิจกรรม 3

การสร้างความคุ้นเคย

เนื้อหา

ความคุ้นเคย เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิก ในสังคมเป็น เหตุให้เกิดความสามัคคีและความสันติสุข นอกจากนี้ ความคุ้นเคยกันจะทำให้เรากล้าแสดงความคิดเห็นและเกิดความไว้วางใจกัน เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มด้วยกัน
2. เพื่อให้สมาชิกทราบ วัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรม ข้อปฏิบัติและกฎระเบียบของการเข้าร่วมกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้ เรื่องกิจกรรมกลุ่ม
2. แนวสรุป เรื่องข้อปฏิบัติและกฎระเบียบของการเข้าร่วมกิจกรรม (สำหรับผู้นำกลุ่ม)
3. แบบสรุป เรื่องข้อปฏิบัติและกฎระเบียบของการเข้าร่วมกิจกรรม
4. กระดาษรูปหัวใจขนาดเล็ก
5. ภาพต้นไม้

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ให้สมาชิกกลุ่มนั่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน ครูกล่าวทักทายและต้อนรับสมาชิกด้วยน้ำเสียงและท่าทีที่อบอุ่น จากนั้นแนะนำตนเอง และบทบาทหน้าที่ของครูในฐานะผู้นำกลุ่ม

แนวการเกริ่นนำเข้าสู่กิจกรรม

สวัสดี.....นักเรียนทุกคน วันนี้ครูรู้สึกยินดีมากที่ได้มาเป็นผู้นำกลุ่มในวันนี้ และขอต้อนรับนักเรียนเข้าสู่กิจกรรมกลุ่มพัฒนาทัศนคติในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้จะได้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในการปฏิบัติตนกา รอยู่ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม ก่อนอื่นเราทำความรู้จักกันก่อนเริ่มจาก.....

2. ให้สมาชิกร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยให้สมาชิกหยิบกระดาษรูปหัวใจขนาดเล็ก คนละ 1 ชิ้น
3. ให้สมาชิกเขียนแนะนำตนเองในกระดาษรูปหัวใจขนาดเล็ก เช่น ชื่อ-สกุล ชื่อเล่น ฯลฯ

4. ให้สมาชิกแต่ละคนออกมาแนะนำตนเองให้สมาชิกคนอื่น ๆ รู้จัก แล้วนำกระดาษรูปหัวใจที่เขียนแนะนำตนเองไปติดลงบนภาพต้นไม้
5. เมื่อสมาชิกออกมาแนะนำตัวจนครบทุกคนแล้วให้นักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมนี้ว่ามีวัตถุประสงค์อะไร

แนวสรุป

นักเรียนแต่ละคนจะมีหัวใจคนละ 1 ดวง ซึ่งนักเรียนก็ได้เปิดเผยให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้รู้จักนักเรียนแล้ว จากนั้นนักเรียนทุกคนได้นำไปติดไว้ที่ต้นไม้ ซึ่งจะเป็นต้นไม้ที่รวมดวงใจของเราทุกคนไว้ ต้นไม้นี้จะต้นไม้แห่งความรักและปรารถนาดีที่พวกเราทุกคนจะมีให้กันและพวกเราจะคอยดูแลให้ต้นไม้ของเราออกงาม เหมือนดังนักเรียนทุกคนที่มีชีวิตอนาคตที่ดียิ่งงาม และสัมพันธ์ภาพของเราทุกคนที่จะคงอยู่ตลอดการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ และตลอดไป.....

6. ให้สมาชิกศึกษาใบความรู้ เรื่องกิจกรรมกลุ่มและประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (เอกสาร 1)
7. ครูเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อสงสัย ให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและครูกล่าวสรุป
8. ให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็น เรื่องระเบียบและข้อปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม โดยครูอธิบายถึงความจำเป็นในการที่จะต้องมีระเบียบและข้อปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

แนวการอธิบาย

การอยู่ร่วมกัน ควรต้องมีกรอบในการปฏิบัติตนให้เป็นแนวทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ขอให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่าเราควรมีกฎในการอยู่ร่วมกันอย่างไรบ้าง ซึ่งครูขอเรียกว่า “ระเบียบและข้อปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม”

9. ครูกล่าวสรุประเบียบและข้อปฏิบัติในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
  1. เปิดเผยตนเองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยพูดเรื่องราวและแนวคิดของตนเองให้กลุ่มทราบ
  2. ให้ความคนอื่นได้มีโอกาสพูดบ้าง เพราะสมาชิกอื่นก็ต้องการจะมีส่วนร่วมพูดคุยด้วยเช่นกัน
  3. ยินดีต้อนรับคำถามทุกคำถาม ถามคำถามที่ต้องการ โดยไม่มีการตำหนิ สมาชิกมีอิสระที่จะถามคำถาม โดยไม่จำเป็นต้องคัดกรองคำถามให้สวยงาม
  4. เป็นผู้ฟังที่ดี รับฟังและให้กำลังใจเพื่อนสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก
  5. ฟังสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วยความตั้งใจ
  6. รักษาความลับของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม

7. ให้แนวคิดหรือเสนอแนะให้เพื่อนสมาชิกด้วยความจริงใจ
8. มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ
9. เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตรงเวลาและสม่ำเสมอ
10. ครูเปิดโอกาสให้สมาชิกซัก ถามข้อสงสัย และทำความเข้าใจเนื้อหาให้เข้าใจตรงกันและร่วมกันสรุป โดยครูกล่าวสรุปเพิ่มเติม

แนวสรุปกิจกรรม

หากเรามีความคุ้นเคยกันจะทำให้เรากล้าแสดงความคิดเห็นและเกิดความไว้วางใจกัน เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และที่สำคัญคือสมาชิกจะรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือกันและกัน จุดมุ่งหมายในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มครั้งนี้ คือการพัฒนาทัศนคติการอยู่ร่วมกันให้สมาชิกที่มีเรื่องราวและความรู้สึกที่คล้ายคลึงกัน มีความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมและจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนต่อไป

กิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนในการให้ความรู้

11. นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมลงในแบบสรุป (เอกสาร 2)
12. ครูแจกกำหนดการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทัศนคติในการอยู่ร่วมกัน ยุติกิจกรรมกลุ่มและนัดหมายวัน เวลาครั้งต่อไป

การวัดผลประเมินผล

วิธีการวัดผลประเมินผล	สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
เครื่องมือที่ใช้	แบบสรุปการเข้าร่วมกิจกรรม
เกณฑ์ในการวัด	นักเรียนผ่านการประเมินพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรม โดยได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ใบความรู้

กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กระบวนการที่บุคคลรวมกลุ่มกัน เพื่อทำกิจกรรม โดยมี จุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้สมาชิกมีความเข้าใจและรู้จักตัวเองเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน ทำให้สมาชิกกลุ่ม ได้เรียนรู้ด้วยตัวเองเกิดการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมให้ดีขึ้น ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับจากสมาชิกกลุ่ม

ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มพัฒนาทัศนคติในการอยู่ร่วมกัน

1. ได้รู้จัก เข้าใจตนเอง ค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน
2. ได้รู้จักการเรียนรู้ที่จะไว้วางใจตนเองและผู้อื่น
3. ได้รู้จักการยอมรับตนเอง มีความมั่นใจ และยอมรับทัศนะใหม่ต่อตนเอง
4. เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาและแนวทางในการลดความขัดแย้งภายในตนเอง
5. เพิ่มพูนความสามารถในการนำตนเอง การพึ่งพาตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม
6. เกิดการรับรู้การตัดสินใจในการเลือกของตน และรู้จักเลือกอย่างฉลาด
7. ได้รับแบบแผนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
8. เรียนรู้ทักษะทางสังคมขณะเข้ากลุ่ม นอกจากนี้ยังมีความไว้วางใจในการรับความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น
9. ได้เรียนรู้ที่จะเผชิญหน้า วิธีการโต้แย้งกับผู้อื่น ตรงไปตรงมา ด้วยความจริงใจ และความเอื้ออาทร ห่วงใย
10. ได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตที่เป็นไปตามความมุ่งหวังของตนเอง ไม่ขึ้นกับความคาดหวังของผู้อื่น
11. ได้รู้ค่านิยมของตนเอง และเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนเองไปตามครรลองของค่านิยมนั้น
12. ได้รับการสนับสนุนในการแก้ปัญหา เนื่องมาจากการยอมรับและการให้กำลังใจ เรียนรู้ถึงการให้และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจากกลุ่ม

กิจกรรม 4

คุณค่าในตัวตน

เนื้อหา

การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสำคัญยิ่งในการปรับตัวทางอารมณ์ สังคมและการเรียนรู้ เพราะบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ นอกจากนี้การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการสร้าง งามพละลักษณะที่ดีให้แก่ตนเอง ทำให้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนที่มีความมุ่งมั่น มานะพยายามในการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จ เป็นคนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ไม่เหยียบย่ำ ดูถูก เหยียดหยามความรู้สึกของผู้อื่นให้ต่ำลง เป็นคนที่มีบุคลิกลักษณะดี มีสุขภาพจิตดี มีเพื่อนมาก

การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง จะเป็นคนที่ชอบโยนความผิดของตัวเองให้กับบุคคลอื่น เป็นคนชอบจับผิดคนอื่น ต้องการการเอาใจใส่และต้องการได้รับการยอมรับจากคนอื่นสูง เป็นคนที่ไม่ค่อยมีเพื่อนโดยเฉพาะเพื่อนสนิท เป็นคนไม่มีเหตุผล ขาดการตัดสินใจที่ดี เป็นคนที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่นเสมอ มักเป็นคนที่ยึดเหนี่ยว ซึมเศร้า พยายามฆ่าตัวตาย เนื่องจากเห็นว่าตนเป็นคน ไร้ค่า ไร้ความสามารถ ดังเช่น ที่เป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์อยู่เสมอ ให้นักเรียนมองตนเอง และเขียนคุณลักษณะที่ดีของตนเองลงในใบงาน ใครมีข้อสงสัยบ้างไหม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สมาชิกได้สำรวจคุณค่าในตนเอง
2. เพื่อให้สมาชิกบอกถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงคุณค่าของตนเองได้

สื่อและอุปกรณ์

1. ใบความรู้ เรื่องคุณค่าในตัวตน
2. ใบงานเรื่อง คุณค่าในตัวตน

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. ครูแจกใบงานเรื่อง คุณค่าในตัวตน
2. ให้สมาชิกแต่ละคนมองตนเองและเขียนคุณลักษณะที่ดีของตนเองลงในใบงาน

คนละ 3 อย่าง (เอกสาร 1)

3. ให้สมาชิกบอกลักษณะที่ดีของตนเองให้สมาชิกคนอื่นทราบ
4. ครูสนับสนุนและให้กำลังใจสมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ และครูสรุป

แนวการเกริ่นนำ

สวัสดี.....นักเรียนทุกคน วันนี้เราจะมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ให้รู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง “คุณค่าของตนเอง” การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่มีต่อตนเองว่าตนเองเป็น คนที่มีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ ประสพผลสำเร็จในการทำงาน รวมทั้งการยอมรับ การเห็นคุณค่าจากคนในสังคมที่มีต่อตน ตลอดจนการมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง มองตนเองในทางที่ดี และจะทำให้เกิดความรู้สึกกับบุคคลอื่นในทางที่ดีด้วย....

แนวการสรุป

จากการที่นักเรียนได้บอกลักษณะที่ดีของตนเอง และได้ทราบลักษณะที่ดีของเพื่อน ซึ่งทั้งหมดเป็นการแสดงให้เห็นว่า นักเรียนทุกคนได้มองเห็นคุณค่าของตนเอง มองเห็นสิ่งที่ดี ๆ ในตนเอง

5. ให้สมาชิกร่วมกันเสนอความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการอยู่ร่วมกัน ที่แสดงออกถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง
6. สมาชิกร่วมกันสรุป พฤติกรรมการอยู่ร่วมกัน ที่แสดงออกถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง
7. ให้สมาชิกศึกษาใบความรู้ เรื่องคุณค่าในตนเอง
8. สมาชิกซักถามข้อสงสัย และทำความเข้าใจเนื้อหาให้เข้าใจตรงกัน และร่วมกันสรุป โดยครูกล่าวสรุปเพิ่มเติม

แนวการสรุปกิจกรรม

นักเรียนสามารถบอกคุณลักษณะที่ดีของตนเองและได้ทราบคุณลักษณะที่ดีของเพื่อน ซึ่งทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนได้มองเห็นคุณค่าในตัวเอง รวมทั้งนักเรียนได้ทราบถึงพฤติกรรม การอยู่ร่วมกัน ที่แสดงออกถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากกิจกรรมในวันนี้ นักเรียนจะเห็นว่า บุคคลทุกคนล้วนมีคุณค่าและมีศักยภาพอยู่ในตนเอง และผู้ที่สามารถนำศักยภาพในตนเองมาใช้ได้มากที่สุด คือผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง สามารถนำศักยภาพที่มีอยู่ไปใช้ในการพัฒนาตนเองให้เกิดประโยชน์ และป้องกันตนจากสิ่งยั่วยุดต่าง ๆ ซึ่งอาจนำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเอง ดังนั้นการมองเห็นคุณค่าในตนเองจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีสำหรับตัวนักเรียนเอง

9. นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มลงในใบงาน (เอกสาร 2)
10. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ยุติกิจกรรมกลุ่มและนัดหมายวัน เวลาครั้งต่อไป

การวัดผลประเมินผล

วิธีการวัดผลประเมินผล	สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
เครื่องมือที่ใช้	แบบประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม
เกณฑ์ในการวัด	นักเรียนผ่านการประเมินพฤติกรรมขณะร่วมกิจกรรม โดยได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ใบงาน
เรื่อง คุณค่าในตัวตน

1. คุณลักษณะที่ดีของตัวเอง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นคุณค่าในตนเอง

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. สิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

.....
.....
.....
.....
.....
.....

แบบประเมินพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมคุณค่าในตัวฉัน

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....

ลำดับ	พฤติกรรมบ่งชี้	เกณฑ์การให้คะแนน					แปลผล
		5	4	3	2	1	
1	ความเข้าใจเรื่องคุณลักษณะที่ดี ของตัวเอง						
2	ความเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงให้เห็น คุณค่าในตนเอง						
3	การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ สิ่งที่ได้รับการเข้าร่วม กิจกรรม						
4	การสรุปเนื้อหา						
	รวม						
	รวมเฉลี่ย						

เกณฑ์การให้คะแนนโดยเฉลี่ย

5	4	3	2	1
ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย	ต้องปรับปรุง

สาระน่ารู้สำหรับครูผู้จัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม

ความเป็นผู้นำ เป็นหน้าที่หนึ่งในหลายๆหน้าที่ของผู้บริหาร ผู้นำกับผู้บริหารจึงแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารเป็นตำแหน่งที่กำหนดขึ้นในองค์กรการ มีอำนาจโดยตำแหน่งและได้รับความคาดหวังในหน้าที่เฉพาะเจาะจง จะมุ่งเน้นที่การควบคุม การตัดสินใจ และผู้บริหารจะต้องมีลักษณะของผู้นำ (Leadership) ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ส่วนผู้นำจะไม่ได้รับมอบอำนาจทางสายงานแต่มีอำนาจโดยวิธีอื่น มีบทบาทที่กว้างกว่าบทบาทผู้บริหารและบ่อยครั้งที่ไม่ได้มีส่วนในองค์กรการอย่างมีรูปแบบ ผู้นำจะเน้นที่กระบวนการกลุ่ม การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการใช้อำนาจกับบุคคลอื่น ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารหรือต่อตัวผู้บริหาร เพราะภาวะผู้นำจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จของหน่วยงาน งานจะดำเนินไปด้วยดีและบรรลุวัตถุประสงค์ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและศิลป์ในการบริหารงานของผู้นำ ซึ่งทักษะและ ศิลป์ที่ใช้ในการบริหารงาน คือ ภาวะผู้นำ

1. ความหมายของผู้นำ

สมพงษ์ เกษมสิน (2519) การที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจหน้าที่ในความสัมพันธ์ซึ่งมีอยู่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติและอำนวยความสะดวก

พาริตา อิบราฮิม (2537) เป็นการใช้อำนาจกับผู้อื่นให้เกิดการปฏิบัติเพื่อความริเริ่มของกลุ่ม เกิดผลงานตามเป้าหมาย

พนิดา ดามาพงษ์ (2535) ให้ความหมายของผู้นำว่ามีหลายแบบ คือ

1. เป็นศิลป์ในการทำให้ผู้อื่นยอมตาม ทำให้ผู้อื่นเกิดความประทับใจเชื่อฟังภักดี และเกิดความร่วมมือ
2. เป็นการใช้อิทธิพลทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดความร่วมมือไปสู่จุดมุ่งหมาย
3. เป็นรูปแบบของการชักจูงใจให้ยอมทำตามโดยสมัครใจหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ยอมรับ

4. เป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์มีการกระตุ้นซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันด้วยความสมัครใจ ซึ่งความเป็นผู้นำเป็นความสามารถของบุคคลที่ทำให้ผู้อื่นยอมทำตามด้วยความสมัครใจ เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกัน

เฮอร์เชย์ และเบลนแฮนด์ (กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. 2546: 56; อ้างอิงจาก Hersey; & Blanchard. 1993: 143) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการที่ใช้อิทธิพลให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลพยายามปฏิบัติงานใน หน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดไว้

กรีนเบิร์ก และบาร์อน (สมาพร สามเตี้ย. 2545: 67; อ้างอิงจาก Greenberg; & Baron. 1995: 173) กล่าวว่า เป็นความสามารถที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกภายในกลุ่ม ทำให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแหล่งที่มาของอิทธิพลมาจากตำแหน่งหน้าที่ภายในองค์กรหรือภายนอกองค์กร

สรุปได้ว่าภาวะผู้นำ เป็นความสามารถด้านอิทธิพลต่อบุคคลในกลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ใช้กระบวนการสั่งการ การมีอิทธิพลต่อผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ โดยถ่ายทอดแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งของกระบวนการ 3 อย่าง ที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีอิทธิพลต่อกัน ได้แก่ ผู้นำ (Leaders) ผู้ตาม (Follows) และสถานการณ์ (Situations) อันนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้นำจึงต้องมีทักษะ (Skill) เป็นความชำนาญของบุคคลในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ (ไชแสง. 2536)

1. ความสามารถพื้นฐานเกี่ยวกับ ความรู้ ทักษะ และทักษะเฉพาะพฤติกรรม เพื่อสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ผู้นำต้องเผชิญ ประกอบด้วย

1.1 การรู้จักตนและการประเมินตนเอง (Self awareness and self evaluation skills) ได้แก่ ความกระตือรือร้น การไม่หยุดนิ่ง การมีทิศทางของตนเอง วิสัยทัศน์ ความยืดหยุ่น การคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบในงานของตนเอง

1.2 การพูดและการสื่อสาร (Communication)

1.3 พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertiveness)

1.4 เทคนิคการบริหารเวลา (Time management)

2. ความสามารถในการประยุกต์ความสามารถส่วนบุคคลในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น

2. ความหมายของผู้ตามและภาวะผู้ตาม (Followship)

จากการที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนร่วมงานในห้วงเวลาสั้น ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำ และผู้ตามที่ดี ทำให้รับรู้ว่ามีอีกหลายคนที่คิดเหมือน ๆ กัน และให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงนำบทความที่เคยอ่านมาหลายปีแล้วให้ท่านได้ลองศึกษาดู

"ลักษณะผู้ตามที่มีประสิทธิผลกับแนวทางการพัฒนาผู้ตามในยุคปฏิรูประบบราชการ"

วรรษ ยา ศิริ วัฒน์ (2547: 27-34) "ลักษณะผู้ตามที่มีประสิทธิผลกับแนวทางการพัฒนาผู้ตามในยุคปฏิรูประบบราชการ," วารสารพัฒนาชุมชน

ผู้ตาม และภาวะผู้ตาม หมายถึงผู้ปฏิบัติงานในองค์กรที่มีหน้าที่ และความรับผิดชอบที่จะต้องรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาปฏิบัติให้สำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์

แบบของภาวะผู้ตาม (Style of followship) เคลลี (Kelly) ได้แบ่งประเภทของผู้ตามโดยใช้เกณฑ์ 2 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 คุณลักษณะของผู้ตามระหว่าง ความอิสระ หรือการพึ่งพาตนเอง (Independent) และความคิดสร้างสรรค์ (Uncritical thinking) ไม่อิสระ และพึ่งพาผู้อื่น (Dependent) และขาดความคิดสร้างสรรค์ (Uncritical) พฤติกรรมของผู้ที่มีความเป็นอิสระ และความคิดสร้างสรรค์ จะมี ลักษณะเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม และเสนอวิธีการใหม่อยู่เสมอส่วนบุคคลที่มีลักษณะพึ่งพาผู้อื่น จะขาดความคิดริเริ่ม และคอยรับคำสั่งจากผู้นำโดยขาดการไตร่ตรอง

มิติที่ 2 คุณลักษณะของผู้ตามระหว่าง“ความกระตือรือร้น (Active behavior) กับความเฉื่อยชา (Passive behavior)

คุณลักษณะพฤติกรรมของผู้ตาม 5 แบบมีดังนี้

1) ผู้ตามแบบห่างเหิน ผู้ตามแบบนี้เป็นคนเฉื่อยชา แต่มีความเป็นอิสระ และมีความคิดสร้างสรรค์สูง ผู้ตามแบบห่างเหินส่วนมาก เป็นผู้ตามที่มีประสิทธิผล มีประสบการณ์ และผ่านอุปสรรคมาก่อน

2) ผู้ตามแบบปรับตาม ผู้ตามแบบนี้ เรียกว่า ผู้ตามแบบครบผม เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน แต่ขาดความคิดสร้างสรรค์

3) ผู้ตามแบบเอาตัวรอด ผู้ตามแบบนี้จะเลือกใช้ลักษณะผู้ ตามแบบใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่จะเอื้อประโยชน์กับตัวเองให้มากที่สุดและมีความเสี่ยงน้อยที่สุด

4) ผู้ตามแบบเฉื่อยชา ผู้ตามแบบนี้ชอบพึ่งพาผู้อื่น ขาดความอิสระ ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5) ผู้ตามแบบมีประสิทธิผล ผู้ตามแบบนี้เป็นผู้ที่ที่ความตั้งใจในการ ปฏิบัติงานสูงมีความสามารถในการบริหารจัดการงานได้ด้วยตนเอง

3. ลักษณะผู้ตามที่มีประสิทธิผล

1. มีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้ดี
2. มีความผูกพันต่อองค์กรต่อวัตถุประสงค์
3. ทำงานเต็มศักยภาพ และสุดความสามารถ
4. มีความกล้าหาญ ซื่อสัตย์ และน่าเชื่อถือ

4. การพัฒนาศักยภาพตนเองของผู้ตาม

การพัฒนาลักษณะนิสัยตนเองให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิผลสูงมี 7 ประการคือ

1. ต้องมีนิสัยเชิงรุก (Be proactive) หมายถึงไม่ต้องรอให้นายสั่ง
2. เริ่มต้นจากส่วนลึกในจิตใจ (Begin with the end in mind)
3. ลงมือทำสิ่งแรกก่อน (Put first things first)
4. คิดแบบชนะทั้งสองฝ่าย (Think win-win)
5. เข้าใจคนอื่นก่อนจะให้คนอื่นเข้าใจเรา (Seek first to understand, then to be understood)

6. การรวมพลัง (Synergy) หรือ ทำงานเป็นทีม (Team work)

7. ลับเลื่อยให้คม (Sharpen the saw) คือพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แนวทางส่งเสริม

และพัฒนาผู้ตามให้มีคุณลักษณะผู้ตามที่มีวัตถุประสงค์

1) การดูแลเอาใจใส่ เรื่องความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ให้กับบุคลากร

เป็นธรรม

2) การจูงใจด้วยการให้รางวัลคำชมเชย

- และศึกษาดูงาน
- 3) การให้ความรู้ และพัฒนาความคิดโดยการจัดโครงการฝึกอบรมสัมมนา
- 4) ผู้นำต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง
- 5) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง
- 6) ควรนำหลักการประเมินผลงานที่เน้นผลสัมฤทธิ์มาพิจารณาความดี
- ความชอบ
- 7) ส่งเสริมการนำพุทธศาสนามาใช้ในการทำงาน
- 8) การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ตามนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการปฏิบัติงาน
- อย่างจริงจัง

กิจกรรมการพัฒนาด้านความเป็นผู้นำ และผู้ตาม

- กิจกรรม 1 ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน
- กิจกรรม 2 ตามความถนัดและความสนใจ
- กิจกรรม 3 ความสามารถของฉัน
- กิจกรรม 4 ความสุขใจที่ได้ทำ

กิจกรรม
ตัวอย่างที่ดีมีค่า
มากกว่าคำสอน

กิจกรรม
ตามความถนัดและความ
สนใจ

กิจกรรม
สุขใจที่ได้ทำ

กิจกรรม
ความสามารถของฉัน

กิจกรรมการพัฒนาด้าน
ความเป็นผู้นำ และผู้ตาม

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. แสดงความคิดเห็น และรับฟัง
ความคิดเห็นของผู้อื่น

3. รู้จักช่วยเหลือ และรับความ
ช่วยเหลือจากเพื่อน

4. รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ
แบ่งปันให้ผู้อื่น

คุณลักษณะอัน
พึงประสงค์
ของกิจกรรม

กิจกรรม 1

ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน

เนื้อหา

การที่ชื่นชมคุณความดีของผู้อื่นแล้วนำมาปฏิบัติ จะทำให้เราพัฒนายกระดับตนเองให้สูงขึ้น

เวลาที่ใช้

40 นาที

พฤติกรรมบ่งชี้

1. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต
2. การมีส่วนร่วมเผยแพร่ และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักซาบซึ้งในความดีของผู้อื่น
2. เพื่อให้กำลังใจผู้ที่ประพฤติดี
3. เพื่อให้นักเรียนนำมาเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูและนักเรียนช่วยอภิปรายถึงคนดีต้องมีความประพฤติอย่างไร โดยแยกเป็น 2 กลุ่ม คือนักเรียนและบุคคลทั่วไป

2. ช่วยกันพิจารณาคคนที่ทำดี เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่นได้ที่เป็นนักเรียนและบุคคลทั่วไป (บุคคลทั่วไปอาจมีหลายด้าน เช่น ปฏิบัติหน้าที่ดีเด่น ประพฤติปฏิบัติดี มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นดี)

3. ครูและนักเรียนอภิปรายถึงวิธีให้กำลังใจผู้ที่มีรายชื่อตามข้อ 2 เช่น มอบเกียรติบัตรให้แก่นักเรียน เขียนจดหมายให้กำลังใจ จัดทำบัตรอวยพรด้วยฝีมือของนักเรียนเอง แล้วมอบให้บุคคลดังกล่าว

ขั้นการจัดกิจกรรม

4. แบ่งกลุ่มปฏิบัติตามข้อ 3 (จำนวนกลุ่มให้เท่ากับจำนวนบุคคลที่ให้กำลังใจ)

5. ส่งผลงานข้อ 4 ให้กับบุคคลดังกล่าว เช่น มอบวุฒิบัตรให้เพื่อนนักเรียนที่หน้าแถว หรือที่ห้องประชุมใหญ่ โดยอาจารย์ใหญ่ส่งจดหมายหรือบัตรให้กำลังใจทางไปรษณีย์หรือนำไปมอบให้ด้วยตนเอง

ขั้นสรุป

6. ช่วยกันสรุปคุณความดีของบุคคลต่าง ๆ อีกครั้ง แล้วให้นักเรียนเลือกว่าเราจะทำดีอย่างเขาในด้านใดบ้าง นำมาสรุปเป็นตารางติดตามพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียนเพื่อปฏิบัติในสัปดาห์ต่อไป

กิจกรรมฝึกปฏิบัติ

7. ปฏิบัติตามตารางติดตามพฤติกรรมของนักเรียนเอง (เอกสาร 2)
8. ตรวจสอบและให้ประเมินตนเอง พร้อมให้ครูหรือผู้ปกครองรับรอง (เอกสาร 3)

สื่อการจัดกิจกรรม

1. วุฒิบัตร
2. บัตรอวยพร
3. ตารางตรวจสอบและให้ประเมินตนเอง

วัดผลและประเมินผล (เอกสาร 1)

1. กิจกรรมในห้องเรียน
  - แบบสังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียน
2. กิจกรรมฝึกปฏิบัติ
  - แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน

แบบสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของนักเรียน

ข้อที่	หัวข้อการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน					รวม (30)
		5	4	3	2	1	
1	ความพอใจในงานที่ทำ						
2	ความขยันหมั่นเพียร						
3	ความพิถีพิถันหรือความใส่ใจในการทำงาน						
4	ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน						
5	ความรับผิดชอบ						
6	การตรงต่อเวลา						
	รวม						

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน 16 - 20 หมายถึง ดีมาก

คะแนน 11 - 15 หมายถึง ดี

คะแนน 6 - 10 หมายถึง พอใช้

คะแนน 1 - 5 หมายถึง ปรับปรุง

แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน

กิจกรรมการทำความดี

ของ.....ชั้น.....
 สัปดาห์ที่.....วันที่.....ถึง.....

กิจกรรม	วันที่				
	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....

1. ความรู้สึกของนักเรียนที่ได้ปฏิบัติ .....
 .....
 .....
 .....
2. ได้รับความชมเชยจากใครบ้าง .....
 .....
 .....
 .....
3. พ่อแม่มีความรู้สึกต่อนักเรียนอย่างไร เมื่อนักเรียนปฏิบัติเช่นนี้ .....
 .....
 .....
 .....

เกียรติบัตรฉบับนี้แสดงว่า

เด็กชาย.....

ได้ฝึกปฏิบัติจิตพิสัย ด้านความเป็นไทยตาม
โครงการพัฒนาจิตพิสัย ในระบบการเรียน
การสอน ให้ไว้เมื่อวันที่.....
ขอให้นักเรียนมีความเจริญก้าวหน้าตลอดไป

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

กิจกรรม 2

ตามความถนัดและความสนใจ

หลักการและเหตุผล

กิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นกิจกรรมนักเรียนกิจกรรมหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยมุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อค้นพบความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ โดยมีขอบข่ายครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมชุมนุม ชมรมต่าง ๆ กิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระ 8 กลุ่มกิจกรรมที่สนองนโยบายของรัฐบาล กระทรวง ทบวง และโรงเรียน และวันสำคัญต่าง ๆ การจัดกิจกรรมดังกล่าวจะต้องดำเนินการดังนี้

ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา พัฒนาผู้เรียนตามสาระที่กำหนด นอกเหนือจากการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาหรือท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการ คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดทักษะประสบการณ์ทั้งวิชาการ และวิชาชีพตามศักยภาพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีสุขภาพบุคลิกภาพทางด้านร่างกายและจิตใจที่ดี
4. เพื่อให้ผู้เรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในระบอบประชาธิปไตย

แนวการจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ

โรงเรียนได้จัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยยึดหลักคุณลักษณะของคนไทยที่ประเทศชาติต้องการและค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ดังนี้

1. คุณลักษณะของคนไทยที่ประเทศชาติต้องการ
  - 1.1 มีระเบียบวินัย
  - 1.2 มีความซื่อสัตย์ สุจริตและยุติธรรม
  - 1.3 ขยัน ประหยัด และยึดมั่นไปสามมาชีพ
  - 1.4 สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
  - 1.5 รู้จักคิดริเริ่ม วิचारณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

1.6 กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักเกิดทุนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

1.7 มีพละนาถมัสมบรณทั้งร่างกายและจิตใจ

1.8 รู้จักฟังตนเองและมีอดมคติ

1.9 มีความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรของชาติ

1.10 มีความเสียสละ เมตตาทารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญและสามัคคีกัน

2. ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ

2.1 การพึ่งพาตนเอง ชยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบ

2.2 การประหยัดและรู้จักอดออม

2.3 การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย

2.4 การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา

2.5 ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมพื้นฐานดังกล่าว ได้นำมากำหนดกรอบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 ด้าน คือ

1. ด้านการพัฒนาตนเอง
2. การพัฒนาการทำงานและการดำเนินชีวิต
3. การพัฒนาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

การวัดและประเมินผลกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ

การประเมินจากสภาพจริง

1. แบบสังเกตพฤติกรรม
2. แบบบันทึกผลการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ผลงานนักเรียน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยกำหนดให้ผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามที่โรงเรียนกำหนด จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมินช่วงชั้น ดังนี้

1. การประเมินกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนเป็นรายกิจกรรม มีการประเมินพฤติกรรมจากการปฏิบัติกิจกรรมตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรมด้วยวิธีหลากหลายตามสภาพจริง
2. ตรวจสอบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด
3. มีการประเมินเป็นระยะ ภาคเรียนละ 2 ครั้ง แล้วแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ

4. ตัดสินให้ผู้เรียนผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม เมื่อเข้าเรียนครบตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ ถ้าหากไม่ผ่านต้องซ่อมเสริมข้อบกพร่องให้ผ่านเกณฑ์ก่อนจึงตัดสินให้ผ่านกิจกรรม

5. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้น

5.1 กำหนดให้ผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ การเข้าร่วมกิจกรรมของทุกคนตลอดช่วงชั้น

5.2 สรุปและประเมินผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นรายบุคคลตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

5.3 นำผลการประเมินเสนอต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการ โรงเรียนให้ความเห็นชอบ

5.4 เสนอผู้บริหารโรงเรียนพิจารณาตัดสินอนุมัติผลการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านช่วงชั้นต่อไป

วิธีการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (เอกสาร 1)

1. ครูและผู้ดูแลกิจกรรมสามารถเลือกใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายอย่างเหมาะสมตามสภาพจริง ดังนี้

- 1.1 เพิ่มสะสมงาน
- 1.2 การสังเกต
- 1.3 การสัมภาษณ์
- 1.4 การเขียนรายงาน
- 1.5 บันทึกหลักฐานการเข้าร่วมกิจกรรม
- 1.6 การแสดงผลงานของนักเรียน
- 1.7 อื่น ๆ

ครูที่ปรึกษากิจกรรม ผู้เรียนและผู้ปกครองมีบทบาทในการประเมิน ดังนี้

ครูที่ปรึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. ต้องดูแลและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม
2. ต้องรายงานเวลาและพฤติกรรมกรเข้าร่วมกิจกรรม
3. ต้องศึกษาติดตามและพัฒนาผู้เรียนในกรณีผู้เรียนไปเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้เรียน

1. ปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์
2. มีหลักฐานแสดงการเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด พร้อมทั้งแสดงผลการปฏิบัติกิจกรรมและพัฒนาการด้านต่าง ๆ

3. ถ้าไม่เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต้องปฏิบัติกิจกรรมที่เพิ่มเติมตามที่ครูที่ปรึกษามอบหมาย

4. ประเมินตนเองและเพื่อนร่วมกิจกรรม (เอกสาร 2)

ผู้ปกครอง

1. ให้ความร่วมมือในการติดตามพัฒนาการของผู้เรียนกับสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ
2. ผู้ปกครองบันทึกความเห็น สรุปพัฒนาการและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

เกณฑ์การผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ตามที่โรงเรียนกำหนด
2. ผู้เรียนผ่านจุดประสงค์ที่สำคัญแต่ละกิจกรรมคือได้ระดับคุณภาพ 2 ขึ้นไป

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อ - นามสกุล.....ชั้น.....
 ผู้ประเมิน ครู.....นักเรียน.....

รายการพฤติกรรม	ระดับเกณฑ์การประเมิน			แปลผล
	3	2	1	
1. เกิดความพัฒนาในด้านการเรียนรู้				
2. เกิดความรู้ความเข้าใจในกิจกรรม				
3. ความตั้งใจและการให้ความร่วมมือ				
4. การแสดงความคิดเห็น				
5. ความกระตือรือร้น				
6. นำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน				
7. เกิดความภูมิใจและชื่นชมผลงานของตนเอง และผู้อื่น				
8. ความสามัคคีในการทำงาน				

ระดับคุณภาพ

- คะแนน 19 – 24 หมายถึง ดีมาก
 คะแนน 13 – 18 หมายถึง ดี
 คะแนน 7 – 12 หมายถึง พอใช้
 คะแนน 1 – 6 หมายถึง ปรับปรุง

แบบบันทึกผลการเข้าร่วมกิจกรรม
ครั้งที่ .....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....

1. สาระสำคัญของกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

2. สิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

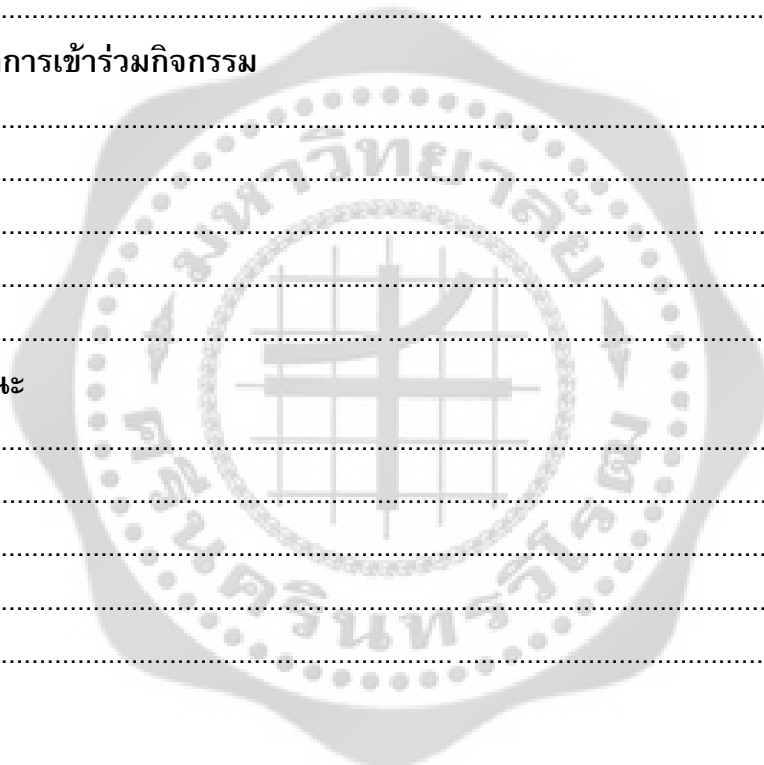
3. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

(เอกสาร 2)

กิจกรรม 3**ความสามารถของฉัน****เนื้อหา**

การค้นหาค้นหาตนเองเป็นการสำรวจตนเองซึ่งจะทำให้เรารู้จักตนเองมากขึ้น และสามารถนำ
ตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนยอมรับความสามารถของตนเอง
3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง

วิธีดำเนินการ (เอกสาร 1)**ขั้นเตรียม**

1. แจกกระดาษและสีเมจิก
2. เขียนหรือวาดภาพแสดงบอกถึงความสามารถของตน

ขั้นตอนดำเนินการ

1. ให้ผู้เรียนสำรวจตนเองว่าตนเองมีความสามารถทำอะไรได้บ้าง
2. แจกใบงานเขียนแสดงความสามารถของตนเองลงในกระดาษ
3. ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงาน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันชื่นชมผลงานของนักเรียน
2. สอบถามความรู้สึกถึงความสามารถของการเขียนผลงาน
3. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการทำกิจกรรมที่แสดงถึงความสามารถของตน

การวัดและประเมินผลงาน (เอกสาร 2)**วิธีประเมิน**

1. สังเกตจากการตอบคำถามบอกแสดงถึงความสามารถ
2. สังเกตจากการบอกถึงความรู้สึก
3. สังเกตจากการสรุปข้อคิด
4. ตรวจสอบผลงาน

เครื่องมือประเมิน

- แบบประเมินกิจกรรมของนักเรียน

เกณฑ์การประเมิน

3	2	1
ดีมาก	พอใช้	ปรับปรุง

เนื้อหา

กิจกรรม/การตัดสินใจและ แก้ปัญหา	หัวข้อเนื้อหา
"ความสามารถของฉัน"	1. การตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองและแก้ปัญหา ต่าง ๆ 2. เข้าร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว และ โรงเรียน 3. กำหนดวางแผน เป้าหมาย ในการดำเนินการ 4. บอกทางเลือกในการแก้ปัญหา 5. แนวทางที่นำไปปฏิบัติตามการเลือกที่ตัดสินใจ

แบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อ -นามสกุล..... ชั้น.....
ประเมินครู..... นักเรียน.....

รายการพฤติกรรม	ระดับเกณฑ์การประเมิน			แปลผล
	5	5	5	
1. นักเรียนรู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง				
2. นักเรียนยอมรับความสามารถของตนเอง				
3. นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถ ของตนเอง				

ระดับคุณภาพ

คะแนนรวมระหว่าง 11 – 15 หมายถึง ดี

คะแนนรวมระหว่าง 6 – 10 หมายถึง พอใช้

คะแนนรวมระหว่าง 1 – 5 หมายถึง ปรับปรุง

กิจกรรม 4

ความสุขใจที่ได้ทำ

เนื้อหา

ธรรมชาติของเด็กนักเรียนทั่วไปย่อมต้องการให้สังคมยอมรับความสามารถของตน ดังนั้นเมื่อเราได้โอกาสแสดงความสามารถที่ตนเองถนัดจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนบอกสิ่งที่ตนสามารถทำได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง
3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสนใจความถนัดของตนเอง

วิธีดำเนินการ (เอกสาร 1)

ขั้นเตรียม

1. ให้ผู้เรียนสำรวจตนเองว่ามีความสามารถทำอะไรได้บ้าง

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 4 คน
  - 1.1 แจกใบงาน
  - 1.2 เขียนแสดงความสามารถของตน
  - 1.3 นำผลงานเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ครูสอบถามความรู้สึกของผู้เรียน 5-6 คน ถึงการทำงาน
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความสุขใจที่ได้ทำ
3. การวัดผลและประเมินผล

วิธีประเมินผล (เอกสาร 2)

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน
  - 1.1 จากความคิดของนักเรียน
  - 1.2 จากการเข้าร่วมกิจกรรม
2. ประเมินจากผลงาน
3. เครื่องมือประเมิน
  - แบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน

เกณฑ์การประเมิน

แบ่งเป็น 3 ระดับ เกณฑ์การผ่านตั้งแต่ 2 ระดับขึ้นไป

3 = ดีมาก   2 = พอใช้   1 = ปรับปรุง

เนื้อหา

กิจกรรม	หัวข้อเนื้อหา
"ความสนใจที่ได้ทำ"	1. รู้และเข้าใจความต้องการและปัญหา 2. อธิบายความต้องการหรือปัญหาของตนเอง 3. บอกจุดเด่น จุดด้อยของตนและแสดงจุดเด่น 4. ภูมิใจในตนเองและชื่นชมผู้อื่น - บอกความภูมิใจในสิ่งที่ตนทำ - บอกความสามารถและความดีของตน - แสดงความชื่นชมผู้อื่นพร้อมเหตุผล

(เอกสาร 1)

แบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน

ชื่อ - นามสกุล..... ชั้น.....
 ผู้ประเมินครู.....นักเรียน.....

รายการพฤติกรรม	ระดับเกณฑ์การประเมิน			แปลผล
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	
1. เกิดความพัฒนาในด้านการเรียนรู้				
2. กล้าแสดงออกในความเป็นผู้นำ				
3. เกิดความรู้ความเข้าใจในกิจกรรม				
4. นำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน				
5. เกิดความภูมิใจและชื่นชมผลงานของตนเอง และผู้อื่น				

ระดับคุณภาพ

คะแนน 11 – 15 หมายถึง ดี   คะแนน 6 – 10 หมายถึง พอใช้

คะแนน 1 – 5 หมายถึง ปรับปรุง

(เอกสาร 2)

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2537). *คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง*. โครงการวิจัยและพัฒนา
ระบบงานแนะแนวในและนอกสถานที่ศูนย์แนะแนวการอาชีพ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา
โกศล แยมกกาญจน์วัฒน์. (2552). *คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์นักเรียนด้านความรับผิดชอบ
ต่อตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนกลาง*. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2531). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็ก
ปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทาง
วาทะและท่าทางแตกต่างกัน*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรา สุขสังขาร. (2546). *คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาทัศนคติทางเพศของวัยรุ่นหญิง
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. อ่างทอง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2534). *คู่มือการจัดกิจกรรมและสื่อเพื่อการพัฒนาจิต
พิสัย ในระบบการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ
- อันเด ไชยเผือก. (2545). *คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียน
มารีวิทย์ จังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

บทที่ 5

สรุปผลการดำเนินการจัดทำคู่มือ

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอนนั้น ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียน โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน โดยเน้นถึงความรับผิดชอบ การรู้จักเวลา ความอดทนอดกลั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง และความเป็นผู้นำผู้ตาม และเพื่อประเมินคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนาวิสัยทัศน์ของนักเรียนด้านต่างๆ ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ นโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ในปี 2550 ที่ว่า มุ่งเน้นคุณธรรม นำความรู้ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้กำหนดคุณธรรมไว้ 8 ด้าน คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสะอาด ความสุภาพ ความสามัคคี และ ความมีน้ำใจ มีขั้นตอนและผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. การดำเนินการจัดการศึกษา
3. เนื้อหาของคู่มือ
4. องค์ประกอบของกิจกรรม
5. สรุปผลการจัดการศึกษา
6. ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษา
7. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อจัดทำคู่มือกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน
2. เพื่อประเมินคู่มือกิจกรรม พัฒนาความมีวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน

การดำเนินการจัดการศึกษา

การจัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน ซึ่งการดำเนินการจัดทำคู่มือขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหลักการเขียนคู่มือ โดยการรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และศึกษาหลักการเขียนคู่มือจากหนังสือและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนจัดทำคู่มือ และเขียนโครงร่างคู่มือ เพื่อให้เป็นระบบระเบียบ แล้วนำเสนอแบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือพร้อมด้วยโครงร่างของคู่มือให้ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือ และหลักสูตรทางการศึกษาจำนวน 5 คน ตรวจสอบพิจารณา ต่อจากนั้นก็นำผลการตรวจพิจารณาแบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือพร้อมด้วยโครงร่างของคู่มือมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยยอมรับค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปก่อนการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการจัดทำและพัฒนาคู่มือ โดยการรวบรวมข้อมูลและเรียบเรียงให้เป็นระบบ แล้วจัดทำเป็นรูปเล่มเพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อให้ตรวจพิจารณา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจพิจารณา ก่อนการดำเนินการจัดทำรูปเล่มฉบับสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นได้ของคู่มือ โดยการนำแบบประเมินและคู่มือ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุงให้เหมาะสม แล้วส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูผู้ปฏิบัติการสอน อีกจำนวน 20 คน ให้ตรวจพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ หลังจากนั้นก็ได้ทำการเก็บรวบรวมแบบประเมินทั้งหมดด้วยตัวเอง เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล ตามเกณฑ์ประเมินที่ได้กำหนดไว้ในลักษณะ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า ระดับการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ จัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศ บางบอน ด้านความเหมาะสมของคู่มือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) ซึ่งแสดงว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ ส่วนกิจกรรมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตรงต่อเวลา ด้านความอดทน ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม โดยภาพรวม มีระดับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$) เช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

เนื้อหาของคู่มือ

เนื้อหาของคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์ วิเทศบางบอน ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยนักเรียน 5 ด้าน ๑ ละ 4 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 20 กิจกรรม ดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ มี 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมร่วมรับผิดชอบ กิจกรรมโรงเรียนสอดใส่ร่วมใจพัฒนา กิจกรรมปฏิบัติดีทุกชีวิตมีความสุข และกิจกรรมโลกสวยด้วยมือเรา
2. ด้านการตรงต่อเวลา มี 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเวลามีค่า กิจกรรมเข้าแถวดีมีวินัย กิจกรรมนาฬิกาชีวิต และกิจกรรมคว้าเวลาพาเที่ยว
3. ด้านความอดทน มี 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมงามด้วยวินัย กิจกรรมห้องเรียนแห่งความสุข 1 กิจกรรมห้องเรียนแห่งความสุข 2 และกิจกรรมฉันทำได้

4. กิจกรรมการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง มี 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมฝีมือฉันเอง กิจกรรมหนูจะอย่างไรดี กิจกรรมการสร้างความคุ้นเคย และกิจกรรมคุณค่าในตัวฉัน

5. กิจกรรมการพัฒนาด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม มี 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน กิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ กิจกรรมความสามารถของฉัน และกิจกรรมความสุขใจที่ได้ทำ

องค์ประกอบของกิจกรรม

องค์ประกอบขอติกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอนในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย

- 1) ชื่อกิจกรรม
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) แนวความคิด
- 4) สื่อ-อุปกรณ์
- 5) วิธีดำเนินกิจกรรม
- 6) การวัดผลประเมินผล

สรุปผลการจัดการศึกษา

ในการจัดทำคู่มือการจัดการกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรับผิดชอบ 2) ด้านการตรงต่อเวลา 3) ด้านความอดทน 4) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และ 5) ด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม เพราะกิจกรรมเหล่านี้สามารถประชาสัมพันธ์ประสานการเรียนรู้ มีผลทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนา ครอบคลุมทุกด้าน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ประสานการเรียนรู้ โดยการสอดแทรกเรื่องของคุณธรรม และจริยธรรมในกิจกรรม และบูรณาการกิจกรรมเข้ากับบทเรียนในแต่ละวิชา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติในเรื่องของความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความอดทน ความเชื่อมั่นในตนเอง และความเป็นผู้นำและผู้ตาม อยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ พระพจน์ เจ้าคุณพิณรัตน์ (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การสอดแทรกการสอนคุณธรรม ในรายวิชาต่างๆ ตั้งแต่เข้าสู่บทเรียน พูดถึงเนื้อหาวิชา หรืองานครูและทุกครั้งทีสอน ก็ยังพบปัญหาอยู่ ปัญหาส่วนมากเกิดจากนักเรียนไม่ให้ความสนใจ ไม่ตระหนัก ทั้งครูยังขาดเทคนิค ถึงแม้โรงเรียนจะจัดเทคนิคการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ครูแล้วก็ตาม ในการดำเนิน การดังกล่าวโรงเรียนได้ใช้สื่อการสอน อบรมหน้าเสาธง อบรมประจำสัปดาห์ เชิญวิทยากรมาให้การอบรม จัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และรัตนภรณ์ พลชา

(2544: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียรด้านความรับผิดชอบ และความมีระเบียบวินัย ในการเรียนโดยใช้ตัวแบบบุคคลจริงให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูกระดึงวิทยา อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย พบว่า นักเรียนที่เลียนแบบจากตัวบุคคลจริง โดยใช้โปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ และความมีวินัยในการเรียน มีพฤติกรรมด้านความขยันหมั่นเพียรและความรับผิดชอบ

การใช้คู่มือเป็นเครื่องมือช่วยในการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนทำให้ครูผู้จัดกิจกรรม มีความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตาม ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้สามารถกระทำในสิ่งนั้นๆ ได้บรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมายและมาตรฐาน านใกล้เคียงกันมากที่สุด ซึ่งครูผู้ใช้คู่มือจัดกิจกรรมต้องคอย ควบคุม และคอยให้ความช่วยเหลือ เสนอแนะการปฏิบัติกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเป็นการปกครองนักเรียนด้วยนักเรียนเอง จึง จะมีผลทำให้การพัฒนา ความมีวินัยทั้ง 5 ด้านประสบผลสำเร็จ และส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิพงษ์ เพชรดี (2547: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบบทบาทของครูในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีบทบาทในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่ นักเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งบทบาทด้านการสอน และบทบาทนอกเหนือด้านการสอน ครูมีบทบาทในการส่งเสริมความมีบทบาทในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง และครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง ให้แก่นักเรียนในบทบาทการสอน ควรส่งเสริมมากที่สุดคือ นักเรียนมีการควบคุมการกระทำไปสูเป้าหมายด้วยตนเองและในบทบาทนอกเหนือด้านการสอน ควรส่งเสริมมากที่สุดคือ การกระทำตนเป็นแบบอย่างในด้านบุคลิกภาพ การวางตัว และประสิทธิ์ สายชมพู (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูงและมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการควบคุมตนเอง ความตั้งใจจริง และความซื่อสัตย์

การบรรจุกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนไว้ในคู่มือจัดกิจกรรมนั้น นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อ ครูผู้จัด แล้วยังเป็นประโยชน์ต่อ นักเรียน อีกด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะ หากนักเรียนได้รู้ว่าตัวเองจะได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมที่น่าสนใจ นี้ด้วยก็ จะเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติซึ่งเป็นเหตุให้สามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ออกมาได้ แต่ทั้งนี้ ในการจัดกิจกรรมต้อง กำหนดช่วงเวลาให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ ณ ระนอง (2539: 32) ได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติของครูในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดวินัย ดังนี้ ความแน่นอนสม่ำเสมอ ครูควรมีตารางสอน และตารางกิจกรรมเสริมหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนที่ชัดเจนแน่นอน นักเรียนรู้สึกสบายใจ ถ้าเขา รู้กำหนดการที่แน่นอนของตนเอง ล่วงหน้า การตั้งกฎเกณฑ์และระเบียบปฏิบัติ ต้องคำนึงว่ามีความสำคัญและนักเรียนสามารถที่จะทำตามได้ นักเรียนต้องการรู้อย่างชัดเจนว่าครู และโรงเรียนต้องการอะไรจากตน ทั้งนี้เพื่อนักเรียนจะสามารถตัดสินใจได้แน่นอน หากมีการเปลี่ยนแปลงครู ต้องอธิบายเหตุผลว่า

เป็นเพราะเหตุใด ชมเชยให้กำลังใจ นักเรียนต้องการความสนใจและการยอมรับที่สม่ำเสมอจากครู ครูจึงควรบอกให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการอย่างชัดเจน และชมเชยเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี ทำเป็นตัวอย่าง นักเรียนจะเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นครูจึงทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียนเห็น เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ครูคาดหวังไว้ เหตุผลที่ถูกต้องตามสถานการณ์ นักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันและมีพัฒนาการทางร่างกาย และอารมณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์ ก่อนที่จะใช้วินัยกับนักเรียน ครูต้องพิจารณาว่า นักเรียนกำลังเหนื่อย ป่วย หิว กำลังไม่สบายใจหรือไม่ ครูต้องพยายามเข้าใจและให้โอกาสนักเรียนปรับตัว ให้เข้ากับสถานการณ์อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ

การดำเนินการจัดทำและพัฒนา คู่มือการจัดกิจกรรม ความมีวินัยในตนเอง เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนา ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนทั้งต่อครูผู้สอนและนักเรียนผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การดำเนินงานการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ทั้ง 5 ด้านดังกล่าวต้องประชาสัมพันธ์ประสานให้เกิดกิจกรรม การเรียนรู้ กิจกรรมสถานักเรียน และกิจกรรมชมรม เพื่อให้เกิดการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นในเรื่องของการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ทั้ง 5 ด้านดังกล่าว พร้อม ๆ กัน ปรับช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมเพราะจะทำให้การดำเนินงานมีขั้นตอนที่ชัดเจน กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการดำเนินการของแต่ละกิจกรรม กลุ่มเป้าหมายทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาด้านความมีวินัยในตนเองอย่างเท่าเทียมกัน

ดังนั้น การพัฒนาความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็ก จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องกระทำ และควรพัฒนาให้ถูกวิธี วินัยที่ปลูกฝังให้กับเยาวชนควรเป็นวินัยในตนเองซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเต็มใจและชื่นชอบ มากกว่าวินัยที่มีรากฐานของคำสั่ง การบังคับหรือลงโทษ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหากระตุ้นให้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทั้งนี้การปลูกฝังและพัฒนาความมีวินัยในตนเองให้กับเด็กนั้น ต้องคำนึงถึงระดับการพัฒนาทางจิตใจของเด็กแต่ละวัยด้วย ควรตระหนักว่าการพัฒนาความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็กนั้นต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกฝ่าย ซึ่งเป็นคู่มือที่ครูผู้สอนสามารถใช้อจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารยังสามารถใช้คู่มือเป็นแนวทางในการควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ ตรวจสอบและประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียน ~~โดย~~ เนื้อหาของข้อมูลกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคน ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่ชี้ให้เห็นถึง

ความจำเป็นในการปรับเปลี่ยน โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งพัฒนาให้เด็กและเยาวชนมีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำหนึ่งถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผูกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ประกอบกับ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้อง มีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี มีความสุขบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน (กรมวิชาการ. 2546) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551)

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าคุณมีองค์การจัดการกิจกรรมพัฒนาความรู้มีวินัยของนักเรียน โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน มีความจำเป็นและสำคัญต่อ ครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี เพราะสอดคล้องกับอุดมการณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ว่าการเรียนรู้เรื่อง วินัยดีอย่างไรด้วยกระบวนการระดมสมอง เป็น กิจกรรมการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่นักเรียนแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้มากที่สุด โดยเสนอได้อย่างเสรี ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เสนอมามีการบันทึกความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะทั้งหมดไว้ หลังจากนั้นอาจจะจัดให้มีการอภิปราย ทบทวนความคิดเห็นทั้งหมด โดยจัดเป็นหมวดหมู่หรือประเภท ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีแนวความคิดใหม่ที่กว้างขวาง และสามารถนำแนวคิดเหล่านั้นไปสู่การตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาได้ดี (ปรียานุช สถาวรณ. 2548: 33-34) และขยายความรู้ด้วยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามหลักการการเรียนรู้ขั้นสูงของอริยสัจ และนำเสนอความคิดเห็นในรูปแบบการโต้วาทีเพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะจากการจัดทำคู่มือ

1. การสร้างงานพัฒนาด้านความมีวินัยในของนักเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกส่วนทั้งในและนอกโรงเรียนรวมถึงชุมชน ได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของสังคมและชุมชน
2. การดำเนินงานพัฒนางานด้านความมีวินัยในตัวเองของนักเรียน ควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมีวินัยในตัวเองให้เกิดขึ้นเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตลอดต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่ององค์ประกอบด้านการบริหารที่สัมพันธ์กับการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพ ในการใช้ คู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตสาสน์วิเทศบางบอน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนิษฐา ไทเดชะวัฒน์. (2531). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่อยู่ในครอบครัวที่มีเฉพาะบิดาหรือมารดาและที่มีทั้งบิดามารดา*
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- กมลวัฒน์ วันวิชัย. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีวัดอัมรินทร์ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ. (2537). *คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง. โครงการวิจัยและพัฒนา
ระบบงานแนะแนวในและนอกสถานที่. ศูนย์แนะแนวการอาชีพ. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์การศาสนา.*
- (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 36 ปี).*
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2541). *คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.*
- (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบ
และวินัยในตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.*
- (2545). *เอกสารแนะแนวเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ชุด :
พัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ ศิลธรรมและจริยธรรม ฉบับที่ 1 ส่งเสริมลูกรักให้มีคุณภาพ
ทางอารมณ์ศีลธรรมและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*
- กรมอาชีวศึกษา. (2539). *การส่งเสริมการดำเนินการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน
ในการจัดการอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมอาชีวศึกษา.*
- (2542). *เอกสารคุณลักษณะและมาตรฐานวิชาชีพ “มาตรฐานอาชีวศึกษา”
ประเภทช่างอุตสาหกรรม หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538.*
กรุงเทพฯ: กรมอาชีวศึกษา.
- (2546). *การประชุมวิชาการองค์การวิชาชีพระดับชาติประจำปี 2545. กรุงเทพฯ:
กรมอาชีวศึกษา.*
- กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. (2546). *ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานประกอบละครสร้างสรรค์ต่อ
ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย. กศ.ม. (ปฐมวัยศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*

- กันยา สุวรรณแสง. (2533). *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: บำรุงสาสน์.
- (2537). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา สุวรรณรอด. (2537). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. ปริญญาโท กศ.ม.
(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา หาสิตะพันธ์. (2517). *“การควบคุมตนเอง”*. ชุมทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2241, เมษายน). การเล่านิทาน. *การศึกษาปฐมวัย*. 2(2): 10 – 19.
- (2542, เมษายน). การฝึกวินัยเด็ก. *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 3(2): 60 – 65.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิมพ์ครั้งที่ 1. เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์
- เกียรก ยุ้นพันธ์. (2539). *การเล่านิทาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
คู่มือพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรม และจริยธรรมระดับประถมศึกษา. (2544)
กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 2.
- ขวัญจิต คัมภีรานนท์. (2541). *ศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักศึกษาโรงเรียนสาธิต
“พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา*. วิทยานิพนธ์ ก.ศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ขวัญใจ บุญฤทธิ์. (2534). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความมีวินัย
ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ TAI กับการสอน
ตามคู่มือครูของ สสวท*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). *คู่มือครู การจัดกิจกรรมและสื่อ: เพื่อการพัฒนา
จิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา..
- ศิริบุญ จงวุฒิเวสย์; และมาเรียม นิลพันธ์. (2543). *การศึกษาและการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน
อาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม (อส.มส.)*. นครปฐม:
รายงานการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คู่มือการพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศิลธรรม และจริยธรรมระดับประถมศึกษา*. (2544).
กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 2.
- จรรยา สุวรรณทัต; และดวงเดือน พันธุพานิน. (2521). *พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 1: พื้นฐานความ
เข้าใจทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- จันทร์ดี ถนอมคล้าย. (2538). การพัฒนาวินัยในตนเองด้านความอดทนของเด็กก่อนประถมศึกษาที่มีสติปัญญาแตกต่างกัน ด้วยวิธีการเล่นนิทานประกอบหุ่นมือ โดยมีการใช้คำถาม ก่อน ระหว่างและหลังเล่นนิทาน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- (2539). การพัฒนาวินัยในตนเองด้านความอดทนของเด็กประถมศึกษาที่มีสติปัญญาแตกต่างกันด้วยวิธีการเล่นนิทานประกอบหุ่นมือโดยมีการใช้คำถามก่อน ระหว่างและหลังการเล่นนิทาน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตกร แก้วนุ้ย. (2543). การพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพ. กรุงเทพฯ: เอ็มพันธ์.
- จิตรรา ชนะกุล. (2539). ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตตานันท์ ติกุล. (2545). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี: การวิเคราะห์กลุ่มพหุ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา หน้าเจริญ. (2540). การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัย แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา บุญบงการ. (2545). จริยธรรมทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรพร ปัทมะสุคนธ์. (2543). การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นทหารของนักเรียนทหาร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิราพร อรุณพูลทรัพย์. (2541). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (การจัดโครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- จุไรรักษ์ แสนวัง. (2543). สาเหตุการประพฤติดีระดับวินัยของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักเรียน สังกัดกรมอาชีวศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- แจ่มจันทร์ เกียรติกุล. (2531). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และอยู่ในชั้นเรียนของครูที่มีพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางแตกต่างกัน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.

- ฉลอง ภิมย์รัตน์. (2521). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: ประจักษ์การพิมพ์.
- เฉลิม ประเสริฐสังข์. (2539, พฤศจิกายน – ธันวาคม). ภาวะผู้นำ. *มาเลเรีย*. 3(6): 313-323.
- เฉลิม ศรีผดุง. (2530). *การพัฒนาผู้บริหารตามแนวทางสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเอพรีนดิ้งเฮ้าส์.
- ฉันทนา ภาคบงกช; และคณะ. (2539). *การสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย*
รายงานการวิจัยฉบับที่ 56. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชมนุช วงศ์รัตน์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*
ตอนปลาย โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชวราวมติวิทย์วิทยาเขต ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชรินทร์ ว่องวีระยุทธ์. (2542). *ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความสามารถใน*
การปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ชรัยีนาท จิตต์บรรเทา. (2538). *ผลการเปรียบเทียบการใช้สถานการณ์จำลองและกรณีตัวอย่าง*
ที่มีต่อความมั่นใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา)
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยพร วิชชาวรุช; และคณะ. (2531). *พฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยในปัจจุบันศึกษาตาม*
แนวทางจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม. (2544). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ชิตกมล สังข์ทอง. (2535). *การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยตนเอง ของวัยรุ่น.*
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชูลี อยู่ปรัชญา. (2540). *การใช้สัญญาเงื่อนไขควบคู่กับการเสริมแรงเพื่อพัฒนาวินัยในห้องเรียน*
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดตะกล้า เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร
และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- โชติ บุญนิธีวินช. (2541). *การเปรียบเทียบผลการใช้สัญลักษณ์เงื่อนไข ต่อการใช้หลักฟรีแมค*
เพื่อพัฒนาการมีวินัยในการใช้ห้องสมุด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน
นวมินทรราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

- ชิตชนก รุ่งแสง. (2541). ผลงานของกิจกรรมกลุ่มที่มีความเชื่อมั่นในตนเองเกี่ยวกับการศึกษา
ปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ กรุงเทพมหานคร. ปรินท์งานพิมพ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ชูชัย สมितिไกร. (2542). การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์ช่างกลยิงอริตบฆ่าสนั้นกรุงเช่นเปิดเทอมดู. (2548, 8 มิถุนายน). ไทยรัฐ.
หน้า 11.
- ดวงกมล วงษ์ศรีหัทส. (2541). การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาปรับตัวในครอบครัวระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี.
ปรินท์งานพิมพ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงใจ เนตรโรจน์. (2527). การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความมีวินัยในตนเอง
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 3 กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิ. (2544). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ:
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ดุสิต น้ำฝน. (2529). การถ่ายถอดลักษณะความเป็นทหารกับความยึดมั่นผูกพันต่ออาชีพ:
ศึกษากรณีนักเรียนนายเรืออากาศ. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สังคมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- เต็มศักดิ์ เจริญบุญ. (2536). การปฏิบัติตามระเบียบและแนวทางการสร้างเสริมวินัยนักเรียน
ตามทัศนะของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสำนักมิชชันคาทอลิก
อุบลราชธานี. ปรินท์งานพิมพ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีป อภิลิทธิ. (2539). การสร้างสมรรถภาพในวิชาชีพครูโดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อ. กรุงเทพฯ:
เลฟแอนด์ลิฟเพรส.
- ทองชุบ ศรีแก้ว. (2545). คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนิตมา ระเบียบดี. (2529). ผลการใช้เทคนิค “แม่พิมพ์” โดยใช้สไตต์การ์ดตูนเพื่อพัฒนา
ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
กรุงเทพมหานคร. ปรินท์งานพิมพ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ทัศนาศาสตร์ (2542). *การเป็นผู้นำในชุมชน*. (เอกสารประกอบการสอนวิชา บห 412).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). *วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นก่อนกลับบ้าน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทศนา แคมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*.
กรุงเทพฯ: เสริมสิน พีเพรส ชิสเท็ม.
- (2547). *14 วิธีสอนสำหรับคู่มืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- เทพพนม เมืองแมน; และ สวิง สุวรรณ. (2529). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธิดิมา จักรเพชร. (2544). *ผลของชุดการแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธำรง บัวศรี. (2532). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบและการพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธำรง อุดมไพจิตรกุล. (2524). *สังคมศาสตร์การศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีราพร กุลนานนท์. (2544). *การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. นครสวรรค์:
โปรแกรมวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. ถ่ายเอกสาร.
- นนท์ส เอี่ยมลออ. (2544). *การใช้กิจกรรม "รักบ้านม่วงพอร์ต" เพื่อพัฒนาวินัยของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนม่วงพอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ พึ่งพา. (2529). *การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพความเป็นทหาร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- นภดล ภาชนะวิเชียร. (2540). *การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้นที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทท์*.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นราพร ทับถม. (2538). *วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวงกลมโดยเน้น
สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.

- นิตยา วิเศษพานิช. (2546). การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านปงสนุก จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ถ่ายเอกสาร.
- นิรันดร ศรีวรกุล. (2540). การใช้ชุดฝึกการคิดที่มุ่งเน้นคุณธรรมโดยใช้สถานการณ์จำลอง
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประถมศึกษา). เชียงใหม่:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- บัญญัติ กุศลสถาพร. (2532). ความต้องการคุณลักษณะของแรงงานภาคอุตสาหกรรมในเขต
พื้นที่ชายฝั่งตะวันออก. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ.
- บัณฑิต แทนพิทักษ์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธา และความ
พึงพอใจในงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. ปริญญาโท กศ.ด. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญพา มลิณทสูต. (2531). วินัยของนักเรียนอาชีวศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน
และนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจพร ผ่องแผ้ว. (2545). การสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมโฮมรูมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม). สารนิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- เบญจวรรณ ศรีมารุต. (2541). ระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ใช้ในการประเมินโดยใช้แฟ้ม –
สะสมงาน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมา สดสง่า. (2531). วินัยของนักเรียน การประพฤติผิดวินัย การป้องกันและการแก้ไข
ตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขต
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.
- ปราณี พรรณวิเชียร. (253, กรกฎาคม). ทำอย่างไรไม่ไร้เพื่อน. วารสารสถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล. 9(1): 76 – 78.
- ประสพสุข บุญเดช. (2539). กฎหมายน่ารู้. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน; และคนอื่น ๆ. (2539). เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียา ชัยนิยม. (2544). การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการสอนความรับผิดชอบและความมี
ระเบียบวินัย โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยทางการประถมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ประกาศศรี สีหอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประมวญ คิดคินสัน. (2534). *รักลูก*. กรุงเทพฯ: แพลน พับลิชชิ่ง.
- ประสาร อิศรปริดา. (2533). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว.
- ประสาร ทิพย์ธารา. (2521). *พัฒนาการเด็กและการอบรมเลี้ยงดู*. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- ประหยัด ดีลั่น. (2542). *พฤติกรรมการณ์ระเบียบวินัยและแนวทางแก้ไขปัญหาของฝ่ายปกครอง โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ผะดากุล ปันลายนาค. (2544). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนเตรียมทหาร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *เด็กที่ปัญหาทางพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- พนม ลิ้มอารีย์. (2529). *กลุ่มสัมพันธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พนัส หันนาคินทร์. (2513). *หลักการบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พะยอม ธัญรส. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). *วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระธรรมปิฎก. (2539). *เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สัตถธรรมมิก.
- พระมหาสุพิน ชินนะปัด. (2546). *การศึกษาคุณลักษณะของพระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาอดิศร ธีรสีโล. (2540). *คุณธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮ้า.
- พระสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2543). *มงคลชีวิต*. กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์.
- พรรณี เจนจิต. (2537). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย, เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 6*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2547). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรรณพร หฤทัยถาวร. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและพฤติกรรมผู้นำของ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเล
ตะวันออก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณณี ทองทับ. (2545). ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ เขตบางนา
กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรเพ็ญ สุวรรณเดชา. (2536). แนวโน้มคุณภาพชีวิตของประชากรจังหวัดปัตตานีใน 10 ปี
ข้างหน้า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ 6 กระทรวงหลัก. รายงานการวิจัย:
ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เพียว เกาทันท์ทอง. (2534). การศึกษาพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2544, เมษายน). โครงสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาก่อนประถมศึกษา.
วารสารการศึกษาปฐมวัย. 1(2): 11 – 19.
- พิสิทธิ์ สารวิจิตร. (2535). การพัฒนาตนเองเพื่อความพึงพอใจในชีวิตและการทำงาน.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพโรจน์ สมงาม. (2542). “ปรัชญาของศาสนาคริสต์ กับ การพัฒนาวินัยในตนเอง” ในคำบรรยาย
เกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่เน้นความมีวินัย
และความเป็นประชาธิปไตย. หน้า 52. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- ภัทรวลี นิ่มนวล. (2548). ข้าวฟ่างจอมเหวี่ยง. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
- ภิญโญ สาร. (2533). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศ.ส.การพิมพ์.
- มาลินี จุฑะรพ. (2537). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.
- รุ่งรัตน์ ไกรทอง. (2537). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้าน
ความเอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- แรมสมร อยู่สถาพร. (2538). เทคนิคและวิธีการสอนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ลักขณา สุกุลลิขเรศสีมา. (2542). *การอบรมเลี้ยงดูเด็ก*. ชุดโครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ. นครราชสีมา: โปรแกรมวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป.
- ลัดดาารณ ณ ระนอง. (2525). *การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ; อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรภรณ์ บวรศิริ. (2532). *การอาชีพศึกษาและตลาดแรงงาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษาแห่งชาติ.
- วรวรรณินี ราชสงฆ์. (2541). *การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทสนทนาที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วสัน ปุณผล. (2542). *การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2527). *รายงานการวิจัยเรื่องนิสัย นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิญญา วิศาลภรณ์. (2540). *การวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พรินท์.
- วิจิตร อวาทกุล. (2539). *การฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). *พลังการเรียนรู้: ในกระบวนการทัศน์ใหม่*. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ ปรีนติ้ง พาร์ตเนอร์ชิพ.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม. (2547). *รายงานการประเมินตนเอง ประจำปี 2546*. นครปฐม: วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม.
- วินัย ธรรมศิลป์. (2527). *การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพด้านความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิโรจน์ สุวรรณรัตน์. (2545). *คู่มือการเขียนแผนการสอนรายวิชา โดยเน้นการบูรณาการคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม สำหรับครูวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ศักดิ์สิทธิ์ บุญรังศรี. (2547). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีวินัยในตนเองของนักศึกษาสาขาวิชาการก่อสร้างวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์; และคนอื่น ๆ. (2535). *เส้นทางก้าวหน้าของข้าราชการครู: คู่มือการจัดทำผลงานทางวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ประดิพัทธ์.
- สนธยาพรรษ์ ยาท้วม. (2538). *การเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอนแบบ T.P.R. ที่พัฒนาตามแนวทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. (2542). *การศึกษาการจัดสภาพการณ์ส่งเสริมความคิดเชิงคุณธรรมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2542). “แนวคิดในการพัฒนาวินัยและอุดมการณ์ประชาธิปไตยในเยาวชน” ในคำบรรยายเกี่ยวกับ แนวคิด และทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่เน้นความมีวินัย และความเป็น ประชาธิปไตย. หน้า 46. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- สมบูรณ์ สิงห์คำป้อม. (2542). *ศึกษาปัญหาการส่งเสริมวินัยนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหาร และครูใน โรงเรียนเอกชน สังกัดกองการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริตจักรในประเทศไทย*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). *กระบวนการสอนจริยศึกษา*. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2530). *การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมพร พรหมจรรย์. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร เพชรสงค์. (2541, สิงหาคม – กันยายน). *กระบวนการทัศน์ใหม่ของโรงเรียนสู่ชุมชน*. *วารสารข้าราชการครู*. 18(6): 21.
- สมพร สุทัศน์ีย์. (2541). *จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมยศ พุทธรินมณฑ์. (2533). การพัฒนาวินัยในตนเองให้กับนักเรียนของครูสังคมศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมหมาย พรหมทอง. (2545). บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับภาวะผู้นำ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมาพร สามเตี้ย. (2545). พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่นเกมทางภาษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สะจิตตรา สิงหาร. (2547). การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษและพฤติกรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (รูปแบบที่ 1) กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สินีนานู สุทธจินดา. (2543). การศึกษาวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาวิชาพณิชยการโรงเรียนอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลีปนนท์ เกตุทัต. (2536). ความรู้สู่นาคต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชา จันทน์เอม. (2533). จิตวิทยาเด็กเกเร. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดาวรรณ เครือพานิช. (2535, มกราคม). บทความของกรมวิชาการในการส่งเสริมจริยธรรม. *วิจัยสนเทศ*. 12(136): 27.
- สุภรภัค พยัคฆาคม. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพความเป็นผู้นำของนักเรียนนายเรืออากาศโรงเรียนนายเรืออากาศ กองบัญชาการศึกษาทหารอากาศ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมณฑา พรหมบุญ; และคณะ. (2540). การจัดการเรียนการสอนใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไเอเดียมสแควร์.
- สมิต อาชวณิชกุล. (2533). การพัฒนาดนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2534). "การบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนา." ในเจ้าฟ้านักพัฒนา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับพัฒนศึกษาศาสตร์หน้า 168 – 176. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2540). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2532). *สถิติการศึกษาเอกชนปีการศึกษา 2532*. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2534). *คู่มือการวัดกิจกรรมและสื่อเพื่อการพัฒนาจิตพิสัย ในระบบการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2537). *การเสริมสร้างวินัย: คู่มือแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). *การเสริมสร้างวินัย: คู่มือแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษา: หลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อนุชิต เชนงำเนียร. (2545). *คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะคนดีของนักเรียนนักศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรนุช ลิ้มตศิริ. (2543). *หลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมีวินัยตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี ธีระจิตร. (2534). *การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2542). *สร้างวินัยให้ลูก*. หน้า 65. กรุงเทพฯ: ชันดำการพิมพ์.
- อัจนรา สุขารมณ. (2542). EQ กับ การเลี้ยงดูเด็ก. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 5(1): 1.
- อัญชลี แจ่มเจริญ. (2523). *หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เอกวิทย์ ณ ถกลาง. (2542). "ความอยู่รอดของสังคมไทยกับการพัฒนาวินัย และสร้างเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตย" ในคำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัย และความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

- เอกวุฒิ ไกรมาก. (2541). *การสร้างคู่มือในการจัดทาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่างอุตสาหกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา. ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อำนาจ เถาตระกูล. (2540). *คู่มือการเขียนแผนการสอนเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพอาชีวศึกษา. เชียงใหม่: เอมพันธ์.*
- อำนาจ เจริญศิลป์. (2547). *เกมประกอบการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ชุมนนทการพิมพ์.*
- Chores, Harl r. (1960). *Instruction Material ; An instructional For Teacher. New York: The Ronald Press Company.*
- Clarke-Stewart Alison; & Susan Friedman. (1987). *Child Development: Infancy through Adolescence. New York: John Wiley & Sons.*
- Dale, Edgar. (1969). *Audio Visual Method in Teaching. New York: Hold – Rinehart and Winsgon.*
- Grandmont, Richard. (2002, January). The Implementation Utilization of Democratic Discipline as an Approach to Classroom Management: A Case Study. *Dissertation Abstracts International. 63(1): 278 – A.*
- Hoffman Lois; et al. (1988). *Developmental Psychology Today. 5th ed. New York: McGraw-Hill.*
- Hurlock, Elizabeth B. (1978). *Child Development. 6th ed. New York: McGraw-Hill.*
- Jonws, Dorcen Ferrcirra. (2001, February). The Perception of the Teacher Educations Regarding the Preparatin of Elementary School Teacher ed Familiars of Student Moral Development. *Dissertation Abstracts International. 61(08): 3126-A.*
- Mussen. Paul H.; & John Janeay Conger. (1969). *Child Development an Personality. New York: Harper and Row.*
- Mussen, Paul H.; & John Janeay Conger. (1969). *Child Development and Personality. New York: Harper and Row.*
- Nauman, James L. (1983). Relationship of Secondary School Discipline to school Climate. *Dissertation Abstracts International. 44: 345 – A: August, 1983*
- Nauman, James L. (1983, August). Relationship of Secondary School Discipline to school Climate. *Dissertation Abstracts International. 44: 345 – A.*
- Tantekin, Feyza. (2002, May). The Attitudes to Early Childhood Teachers Toward Gendar Roles and Toward Discipline. *Dissertation Abstracts International. 63(2): 179-A.*

- Tantekin, Feyza. (2002, May). The Attitudes to Early Childhood Teachers Toward Gender Roles and Toward Discipline. *Dissertation Abstracts International*. 63(2): 179-A.
- Taylor, John L.; & Rex Wolfod. (1974). *Simulation in the Classroom*. Middlesex, Mormons Worth: Penguin Book.
- Webster. (1983). *Webster's New Twentieth Century Dictionary of the English Language Unabridged*. 2nd ed. New York: prentice Hall.
- Weisfeld, David. (1974, October). Cognitive styles of Child Discipline. *Dissertation Abstracts International*. 35(4): 1930 – B.
- Weisfeld, David. (1974, October). Cognitive styles of Child Discipline. *Dissertation Abstracts International*. 35(4): 1930 – B.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาโครงร่างคู่มือ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ประเมินในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลุ่ม

รายชื่อผู้ประเมินในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของคู่มือ

ผู้บริหาร

1. นายธีระ	แทนศิริ	ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ
2. นางสาวบุษรรัตน์	เกิดเพิ่มพูล	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา

กรุงเทพมหานคร

3. นางสาวเน่งน้อย	เมรานนท์	รองผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา

กรุงเทพมหานคร

4. นางเพชรรัตน์ประสพดี		รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
5. นางสาวปราณี	นันทกิจ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร

ครูผู้ปฏิบัติการสอน

1. นางสาวศศิรินทร์	วิบูลเตโชกิตติ	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสารสาสน์ วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
2. นางเกษิณี	มะลิ	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสารสาสน์ วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
3. นางสาวจิราพร	อินทรนิมิตร	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสารสาสน์ วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
4. นางสาวณฤดี	เพชรจันทมาศ	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสารสาสน์ วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
5. นางสาวบานชื่น	หงส์พันธ์	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสารสาสน์ วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
6. นางสาวประภาณีช	พันธ์สวัสดิ์	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสารสาสน์ วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
7. นางปวีณา	แดงงาม	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสารสาสน์ วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร

8. นางสาวพัชรินทร์	ภมรพล	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
9. นางสาวพัชรินทร์	เปลี่ยนสีทอง	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
10. นางสาวพิมพ์ชญา	ปัตถา	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
11. นางเพ็ญลักษณ์	สุวรรณโชติ	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
12. นางสาวรจนา	เนตรแสง	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
13. นางสาวรุ่งนภา	แก้วสง่า	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
14. นายลีนวัฒน์	พาทา	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
15. นายประวัติ	วงศ์ดินดำ	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
16. นายบุญฤทธิ์	ชัยเชิดชูกิจ	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
17. นางสาวนุชรี	เศวตดุลย์	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
18. นางสุประวีณ์	มานะสุนทรชินภาวี	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
19. นางสาวอรรรณ	เพียงตา	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร
20. นางสาวจรินทร์	รุ่งเรือง	ครูผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนสาธิต วิเทศบางบอน กรุงเทพมหานคร

ภาคผนวก ค
แบบประเมินความเป็นไปได้ของกลุ่ม

**แบบประเมิน “คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน”**

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ประเมิน

คำชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ใน ( ) หน้าข้อความ

- ( ) ผู้บริหารสถานศึกษา
( ) นักวิชาการ
( ) ครูผู้ปฏิบัติการสอน

ตอนที่ 2 : แบบประเมินคุณภาพของคู่มือ

คำชี้แจง : โปรดพิจารณารายการประเมินคู่มือต่อไปนี้ แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน

ช่องระดับการประเมินแต่ละข้อ

1	หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้	มากที่สุด
2	หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้	มาก
3	หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้	ปานกลาง
4	หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้	น้อย
5	หมายถึง มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้	น้อยที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		1	2	3	4	5
ด้านความเหมาะสมของคู่มือโดยภาพรวม						
1	โครงสร้างหรือองค์ประกอบของแต่ละกิจกรรม					
2	ลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเป็นไปตามหลักการหรือทฤษฎี					
3	เนื้อหาสาระของแต่ละกิจกรรมถูกต้องตามหลักวิชา					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		1	2	3	4	5
4	สถานที่จัดกิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น มีความเหมาะสม					
5	ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมมีความหลากหลาย นำไปปฏิบัติได้					
6	วิธีการ เครื่องมือ สำหรับการวัด การประเมินผล แต่ละกิจกรรมถูกต้องตามวิชา					
7	กิจกรรมใน 5 ด้านเสริมสร้างหรือพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้					
8	การจัดรูปเล่มคู่มือ รวมทั้งการพิมพ์ การสะกด การรันต์					
9	บรรณานุกรมของคู่มือเป็นแหล่งสารเทศที่น่าเชื่อถือ มีประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า					
10	คู่มือมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามสภาพจริงของโรงเรียน					
11	คู่มือมีประโยชน์ต่อครู และผู้บริหารโรงเรียน					
1. กิจกรรมการพัฒนาด้านความรับผิดชอบ						
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม					
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม					
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาความรับผิดชอบ					
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน					
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม					
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		1	2	3	4	5
1. กิจกรรมการพัฒนาด้านความรับผิดชอบ (ต่อ)						
7	การวิเคราะห์ การประมวลผล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้					
2. กิจกรรมการพัฒนาด้านการตรงต่อเวลา						
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม					
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม					
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาการตรงต่อเวลา					
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน					
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม					
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม					
7	การวิเคราะห์ การประมวล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้					
3. กิจกรรมการพัฒนาด้านความอดทน						
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม					
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม					
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาความอดทน					
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน					
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม					
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม					

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		1	2	3	4	5
3. กิจกรรมการพัฒนาด้านความอดทน (ต่อ)						
7	การวิเคราะห์ การประมวลผล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้					
4. กิจกรรมการพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเอง						
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม					
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม					
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง					
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน					
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม					
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม					
7	การวิเคราะห์ การประมวล และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีความเป็นไปได้					
5. กิจกรรมการพัฒนาด้านความเป็นผู้นำและผู้ตาม						
1	ชื่อของแต่ละกิจกรรม					
2	ลำดับขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม					
3	เนื้อหาของแต่ละกิจกรรมเสริมสร้างหรือพัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตาม					
4	ใบกิจกรรมหรือใบงาน					
5	แบบบันทึก และแบบประเมินพฤติกรรม					
6	การวัด และการประเมินผลของแต่ละกิจกรรม					

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวนันท์มณัส รอดทัศนาศนา
วันเดือนปีเกิด	14 กรกฎาคม 2522
สถานที่เกิด	ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 38/2 หมู่ 10 ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม 75000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูเอกชน โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน เขตบางบอน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	ปวช. จากวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2544	ปริญญาตรี วิชาเอกภาษาต่างประเทศ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2554	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดกรุงเทพมหานคร